

Załącznik do Uchwały NR XLV/569/2018
Rady Miejskiej w Supraślu z dnia 25 lipca 2018 r.

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI

GMINY SUPRAŚL NA LATA 2017-2023

Opracowanie: Zespół Tomas Consulting S.A.:

Marta Bezubik, Karolina Jaworska, Małgorzata Paszko, Krzysztof Paszko

Opracowanie kartogramów: SH Consulting: Dr Maciej Huculak

SPIS TREŚCI

1	PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA	4
2	CHARAKTERYSTYKA GMINY SUPRAŚL	7
2.1	POTENCJAŁ ENDOGENICZNY SUPRAŚLA:	9
2.2	CHARAKTERYSTYKA EKONOMICZNA GMINY SUPRAŚL	11
3	WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI	16
3.1.	Metodologia.....	18
3.3.	ANALIZA ZRÓZNICOWANIA WEWĄTRZGMINNEGO	21
4	SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI OBEJMUJĄCA ANALIZĘ NEGATYWNYCH ZJAWISK ORAZ LOKALNYCH POTENCJAŁÓW	73
4.1	METODYKA PRAC I STRUKTURA ANALIZ	73
4.2	PODOBSZAR SUPRAŚL	76
4.3	NEGATYWNE ZJAWISKA	77
4.3.1	Sfera społeczna	77
4.3.2	Sfera gospodarcza	80
4.3.3	Struktura demograficzna	80
4.3.4	Sfera środowiskowa	82
4.3.5	Hałas komunikacyjny	83
4.3.6	Wyroby zawierające azbest	85
4.3.7	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	86
4.3.8	Struktura przestrzenno-funkcjonalna	87
4.3.9	Infrastruktura wodno-kanalizacyjna	90
4.3.10	Sfera techniczna	91
4.3.11	POTRZEBY.....	95
4.3.12	POTENCJAŁY	96
4.3.13	PODOBSZAR SOBOLEWO	97
4.4	NEGATYWNE ZJAWISKA	97
4.4.1	Sfera społeczna	97
4.4.2	Sfera gospodarcza	101
4.4.3	Struktura demograficzna	101
4.4.4	Sfera środowiskowa	103
4.4.5	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	105
4.4.6	Układ komunikacyjny.....	105
4.4.7	Sieć wodno-kanalizacyjna	105
4.4.8	Struktura przestrzenno-funkcjonalna	105
4.4.9	Sfera techniczna	108
4.4.10	Dziedzictwo materialno- kulturowe.....	108

4.4.11	Mieszkaniowy zasób komunalny	108
4.4.12	Potrzeby	110
4.4.13	Potencjały	111
5	PROCES REWITALIZACJI GMINY	112
5.1	Podobszar rewitalizacji: Centrum Supraśla	114
5.2	Badania ankietowe i wyniki konsultacji społecznych	115
5.3	Bezpośrednie cele konsultacji społecznych:	115
5.4	Podsumowanie	116
5.5	Planowane kierunki działań rewitalizacyjnych	117
5.6	Lokalne potencjały na obszarze rewitalizacji	117
6	POWIĄZANIA PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL NA LATA 2017-2023 Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI	120
6.1	Poziom europejski	121
6.2	Poziom krajowy	121
6.3	Poziom regionalny	123
6.4	.2 Poziom lokalny	125
6.5	Podsumowanie	130
7	WIZJA I CELE PROGRAMU REWITALIZACJI	130
7.1	WIZJA	132
7.1.1	Wizja podobszaru Centrum Supraśla	132
7.1.2	Wizja podobszaru Sobolewo	134
7.2	Cele główne i kierunki działań rewitalizacyjnych dla gminy Supraśl na lata 2017-2023	135
8	OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	137
8.1	Przedsięwzięcia kluczowe	138
	<i>Przebudowa ulicy Kościelnej i Sidorowicza w ramach rewitalizacji zabytkowego Centrum Supraśla - rozwój integracji społecznej w Centrum Supraśla</i>	<i>165</i>
6.1	Przedsięwzięcia uzupełniające	169
9	MECHANIZMY INTEGROWANIA PROCESU REWITALIZACJI	178
7.1	Komplementarność przestrzenna	181
9.1	Komplementarność problemowa	182
9.2	Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	182
9.3	Komplementarność źródeł finansowania	182
9.4	Komplementarność międzyokresowa	184
10	SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL NA LATA 2017-2023	184
11	WDRAŻANIE, MONITOROWANIE I OCENA PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL NA LATA 2017-2023	185
12	PARTYCYPACJA SPOŁECZNA W PROGRAMIE REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL	188
12.	SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU REWITALIZACJI W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	197

1 PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA

Gmina Supraśl przystąpiła do opracowania Programu Rewitalizacji Gminy Supraśl na lata 2017-2023. Dokument będzie odgrywał znaczącą rolę w nowym okresie programowania Unii Europejskiej. Lokalny Program Rewitalizacji pozwoli wyznaczyć obszary problemowe na terenie Gminy oraz wytyczyć kierunki działań rewitalizacyjnych.

Niniejsze opracowanie stanowi program rewitalizacji dla Gminy Supraśl. Program wpisuje się w założenia rozwoju społecznego i gospodarczego gminy ustalone w **Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Supraśl na lata 2016-2022, Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Supraśl na lata 2018-2029** oraz dopełnia interwencję planowaną i realizowaną na podstawie innych gminnych dokumentów programowych, planistycznych i strategicznych.

Głównym celem Programu jest **określenie potrzeb z zakresu rewitalizacji** na terenie gminy i zaprogramowanie interwencji, którą zamierza się zrealizować z udziałem środków finansowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020. Z tego też powodu, program został wykonany zgodnie z założeniami i wymogami, określonymi w opracowaniu.

Program rewitalizacji to inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 z dnia 8 marca 1990 o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446), **wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej**, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju.

Układ treści i zakres merytoryczny Programu Rewitalizacji w sposób bezpośredni nawiązują do zasad programowania. Zgodnie z założeniami prowadzenia procesu rewitalizacji program został sporządzony z uwzględnieniem następujących etapów prac:

1. Analiza wskaźnikowa mająca na celu rozpoznanie sytuacji kryzysowych w gminie.
2. Wstępne wytypowanie sołectw wymagających rewitalizacji.
3. Konsultacje ze społecznością wytypowanych sołectw mające na celu uświadomienie możliwości, założeń i charakteru potencjalnej interwencji w ramach rewitalizacji.
4. Szczegółowa identyfikacja potrzeb wytypowanych sołectw oraz ustalenie planu działań w ramach interwencji.
5. Sporządzenie dokumentu programu.

Program sporządzany jest na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 u ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Zakłada się, że program rewitalizacji może mieć charakter pilotażowy dla programowania interwencji w zakresie innych działań dotyczących rozwoju społecznego w gminie Supraśl.

Jeśli metody i instrumenty rozwiązywania problemów społecznych zastosowane w czasie realizacji programu, zostaną wspólnie, czyli zarówno przez lokalne władze, jak też przez społeczność gminy, ocenione jako skuteczne, będą stosowane w przyszłości do prowadzenia innych działań z zakresu rozwoju społecznego w gminie. W trakcie prac nad programem rewitalizacji w Gminie Supraśl przeprowadzono także akcję informacyjną dla mieszkańców całej gminy, w tym wykonano badania ankietowe oraz przeprowadzono warsztaty poświęcone rewitalizacji.

Należy w tym kontekście podkreślić, że rewitalizacja jest ważnym procesem związanym z przedsięwzięciami prowadzonymi w kierunku rozwoju gminy inteligentnie budującej swoją tożsamość i wartość, a w aspekcie finansowania nowoczesnego rozumienia potrzeb przygotowania

fundamentu dla pozyskania środków na jego rozwój. Stwarza szerokie spektrum możliwości angażowania środków zewnętrznych na realizację celów rewitalizacji. Obszar rewitalizacji łącznie nie obejmuje więcej niż 20% powierzchni gminy i dotyczy liczby ludności nie większej niż 30% jej mieszkańców¹.

Zgodnie z „**Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020**”² rewitalizacja stanowi ważny element procesu wyprowadzania obszarów zdegradowanych z kryzysu. Proces powinien być kompleksowy, czyli oddziałujący na obszary zdegradowane poprzez zintegrowane działania na rzecz społeczności lokalnej.

Opracowanie przedmiotowej analizy oparte zostało na zaleceniach zawartych w przywołanych powyżej dokumentach. Zgodnie z wytycznymi diagnoza powinna się opierać na mierzalnych wskaźnikach opisujących w pierwszej kolejności zjawiska i problemy społeczne na danym terenie.

Zgodnie z art. 52 ust. 1 Ustawy o rewitalizacji z dnia 15 października 2017 roku Lokalny Program Rewitalizacji mogą być realizowane do 31 grudnia 2023 roku. Do tego czasu można realizować Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Supraśl.

Istotnym źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych z funduszy europejskich są środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego (EFS i EFRR). Komplementarnym źródłem ich współfinansowania są także środki KPO (EFS, EFRR, FS).

Źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych mogą być również środki budżetu państwa oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego, a także pozostałe np. prywatne. Ważnym elementem programu rewitalizacji jest partycypacja społeczna, która pozwala nie tylko na przygotowanie, ale także ocenę i monitorowanie procesu rewitalizacji. Zainteresowani interesariusze mogli wziąć udział w tym procesie poprzez konsultacje oraz innego rodzaju spotkania.

PROGRAM REWITALIZACJI SUPRAŚLA zawiera w szczególności:

Zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”³ Program Rewitalizacji Gminy Supraśl to:

- a. **opis powiązań** programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy;
- b. **diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych** oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych;
- c. **zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów** rewitalizacji, tj. określenie, w oparciu o inne dokumenty strategiczne gminy lub diagnozę i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych, terytorium/terytoriów najbardziej wymagających wsparcia;
- d. **wizję** stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji);
- e. **cele rewitalizacji** oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk;
- f. **listę planowanych, podstawowych projektów** i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z ich opisami zawierającymi, w odniesieniu do każdego projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, co najmniej: nazwę i wskazanie podmiotów go realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu), szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji;

¹ Za: Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Rozdział 4, p. 4.

² Za: Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Rozdział 4, p. 1.

³ Za: Wytyczne..., załącznik, p. 3.

g. charakterystykę pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową;

h. mechanizmy zapewnienia **komplementarności** między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji;

i. indykatywne **ramy finansowe** w odniesieniu do przedsięwzięć, o których mowa w lit. f oraz g, z indykatywnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014-2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków UE);

j. mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji;

k. system realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji;

l. system monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

2 CHARAKTERYSTYKA GMINY SUPRAŚL

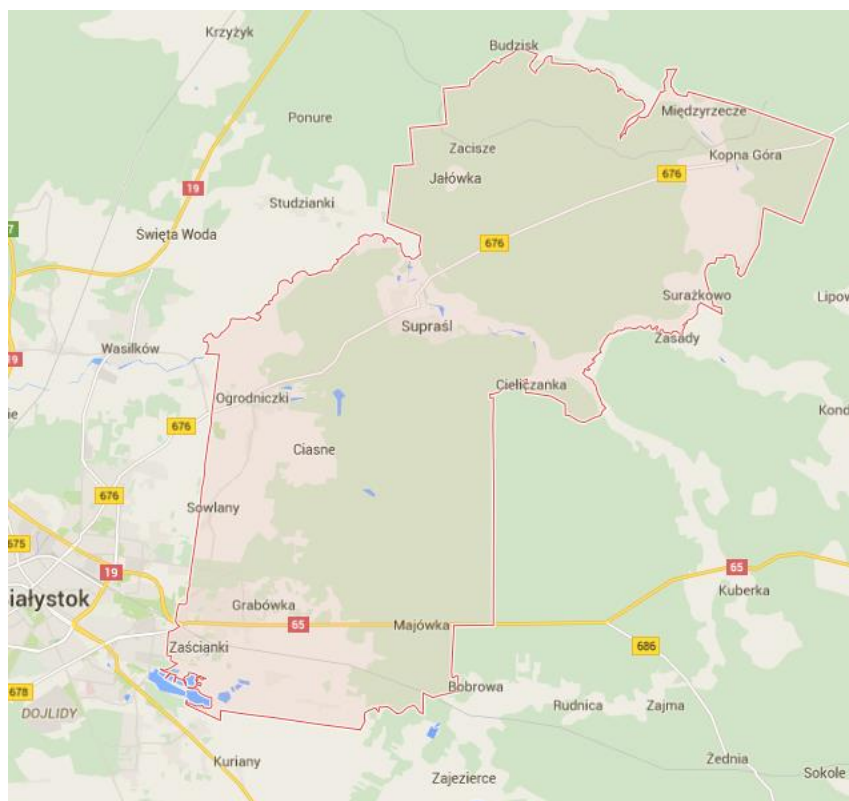
Gmina Supraśl, objęta niniejszą diagnozą, to gmina miejsko-wiejska, do której należy 41 miejscowości i wsi, funkcjonujących w formie 16 sołectw. Powierzchnia gminy Supraśl zajmuje obszar 188,56 km², w tym miasta – 6,1 km². Gmina jest zamieszkiwana przez 14 595 mieszkańców (dane na dzień 31.12.2016). Stanowi to niemal 10% ludności powiatu białostockiego i nieco ponad 1% ludności województwa. Plasuje ją to w gronie średnich gmin w powiecie białostockim.

Supraśl jest jedną z 9 gmin miejsko-wiejskich wchodzących w skład powiatu białostockiego. Gmina bezpośrednio graniczy ze stolicą województwa, co powoduje liczne powiązania gminy i jej mieszkańców z Białymstokiem. Przez jej teren przebiegają ważne drogi: Białystok – Bobrowniki (granica państwa) oraz wiodąca do Kruszyńian, unikalnego Szlaku Tatarskiego z meczetami w Kruszyńianach i Bohonikach.

Gmina Supraśl charakteryzuje się jednym z najwyższych wskaźników zaludnienia zarówno w powiecie, jak i w województwie (77 osób na km² wobec 49 – w powiecie białostockim i 59 w województwie). Gmina ma charakter leśny, o czym świadczy struktura użytkowania terenu, z dominującym udziałem lasów, niemal 68. Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronione w gminie stanowią niemal 64% powierzchni.

Na terenie Gminy Supraśl znajduje się 39 pomników przyrody. Supraśl, osoblive miasto znajdujące się na styku kultur, położone 12 km od Białegostoku, w sercu Puszczy Knyszyńskiej, od 2001 roku posiada **status uzdrowiska**.

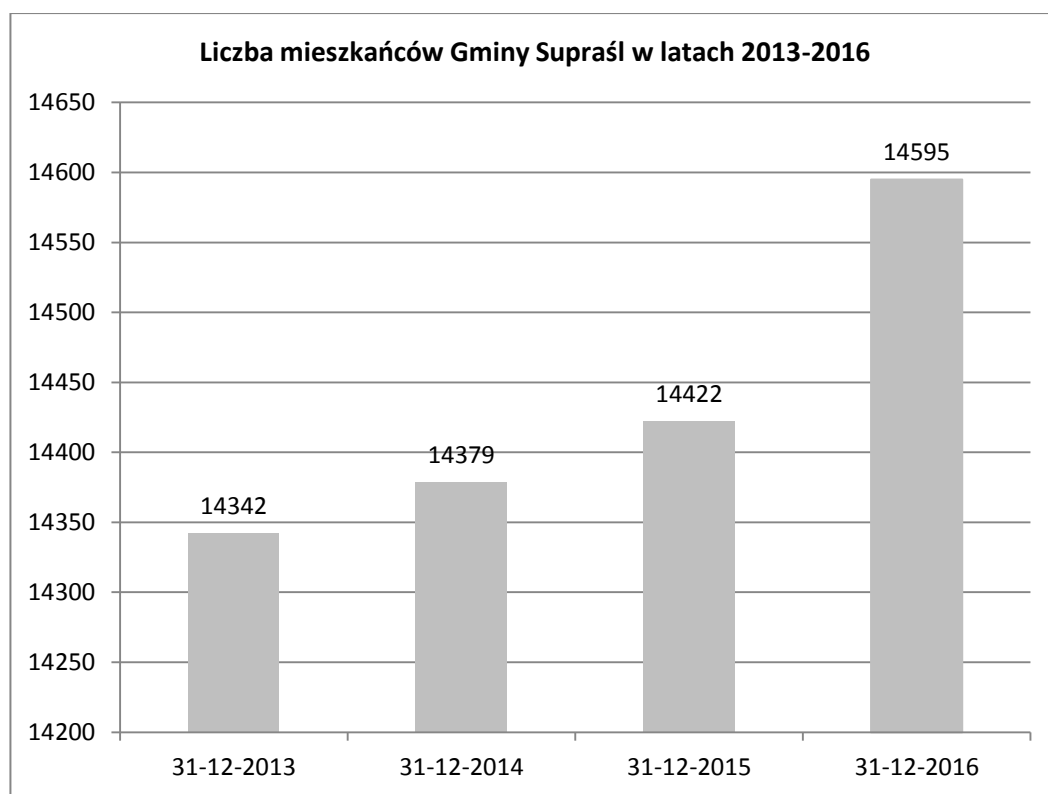
Mapa 1 Gmina Supraśl

Miejsko-wiejska gmina Supraśl położona jest w środkowej części województwa podlaskiego w powiecie białostockim. Od północy graniczy z gminami: Wasilków, Czarna Białostocka i Sokółka, od zachodu z miastem Białystok, od wschodu z gminami Szudziałowo i Gródek, a od południa z gminą Zabłudów. Gmina odnotowuje dodatni przyrost naturalny, który w przeliczeniu na 1000 mieszkańców wynosi 1,57 (dane GUS za rok 2016). Struktura rozmieszczenia ludności utrzymuje się na zbieżnym poziomie procentowym w stosunku do danych wykazanych w dotychczas obowiązującej strategii. Największa liczba ludności koncentruje się w :

1. mieście Supraśl (32,81% ogółu mieszkańców gminy),
2. sołectwach: Grabówka, Sobolewo i Zaścianki (49,58%, w sumie prawie połowa ogółu mieszkańców gminy).

Liczba mieszkańców ogółem w gminie rośnie, co pokazuje poniższy wykres. Miejscowością o najwyższej dynamice przyrostu ludności, ze względu na bezpośrednie skomunikowanie z miastem Białystok i zabudowę jednorodzinna, jest Grabówka. Wysoki przyrost ludności charakteryzuje również pozostałe miejscowości Gminy Supraśl sąsiadujące z aglomeracją białostocką: Zaścianki, Grabówka, Sowlany i Sobolewo. Poniżej ukazano przyrost liczby mieszkańców gminy Supraśl na przestrzeni lat 2013 do października 2016 roku (+ 1,06 %).

Rysunek 1 Liczba mieszkańców Gminy Supraśl na przestrzeni lat 2013-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Supraślu

Siedzibą władz samorządowych jest miasto Supraśl. Urząd Miejski posiada filię w Zaściankach. Na terenie gminy Supraśl funkcjonują:

- 3 szkoły podstawowe (zlokalizowane w Supraślu, Sobolewie i Ogrodniczkach),
- 2 szkoły gimnazjalne (w Supraślu i Sobolewie),
- 1 szkoła średnia (w Supraślu – Liceum Plastyczne im. Artura Grottgera).

Gmina posiada łącznie 6 przedszkoli, z czego 3 to przedszkola niepubliczne, natomiast 3 pozostałe są placówkami publicznymi, dla których organem zarządzającym jest gmina. Przedszkola lub oddziały przedszkolne znajdują się w miejscowościach: Supraśl, Ogrodniczki, Zaścianki, Sobolewo i

Grabówka. Obecnie trwa budowa przedszkola samorządowego w Grabówce przy ulicy Leszczynowej. W Gminie Supraśl nie ma żadnego żłobka samorządowego. Od połowy 2017 roku w Sobolewie funkcjonuje pierwszy w Gminie Supraśl żłobek niepubliczny.

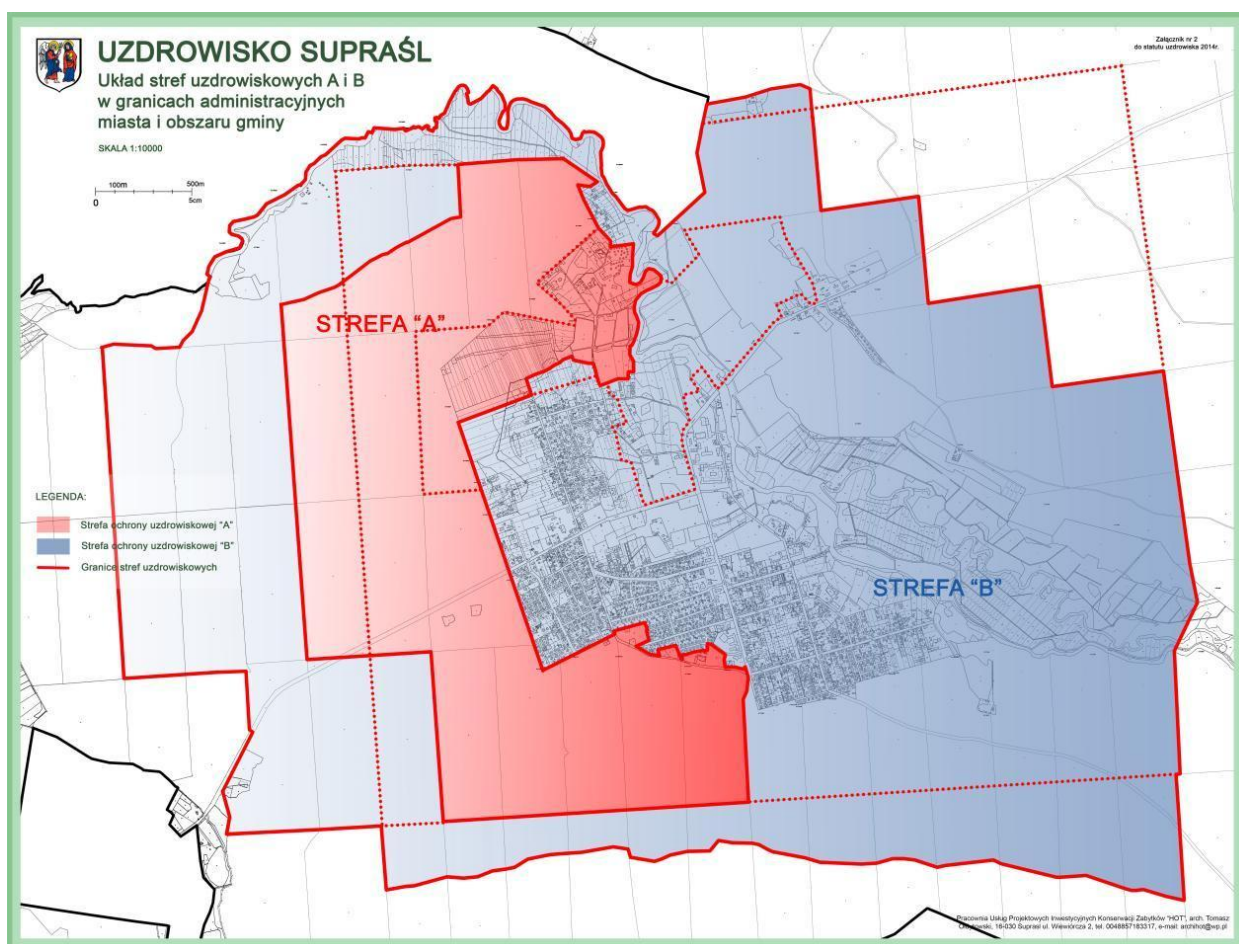
2.1 POTENCJAŁ ENDOGENICZNY SUPRAŚLA:

Supraśl jest gminą atrakcyjną turystycznie. Posiada status uzdrowiska od 2001 roku. Środowisko całej gminy jest unikatowe w skali kraju, znajdują się tu torfowiska, roślinność bagienna, rzadko spotykane okazy fauny i flory. Wypoczynek oferują głównie hotele oraz gospodarstwa agroturystyczne, w tym tematyczne – a także ekoturystyczne.

Uzdrowisko Supraśl, uzyskało status Uzdrowiska Nizinnego Klimatycznego Borowinowego, przy czym statut uzdrowiska obowiązujące w obszarze granic miasta Supraśl oraz następujących sołectw: Sokołda, Łażnie, Surażkowo, Cieliczanka, Woronicze - Międzyrzecze, Jałówka, Ogrodniczki.

Obszar całkowity Uzdrowiska Supraśl wynosi 10 722 ha, w tym powierzchnia strefy „A” ochrony uzdrowskiej - 450 ha, strefy „B” – 1 398 ha, strefy „C” – 8 874 ha.

Mapa 2 Strefy "A" i „B” z naniesieniem istniejących zakładów lecznictwa uzdrowskiego i urzędzeń lecznictwa uzdrowskiego i oznaczonymi ulicami /w skali 1:10.000;

Źródło: STATUT UZDROWISKA SUPRAŚL

Supraśl wyróżnia się wielokulturowością. Jest to związane z bogatą historią terenów, które przez lata zamieszkiwane były przez różne grupy etniczne, wyznaniowe i narodowościowe. Lokalna społeczność jest mocno zróżnicowana – w strukturze dominują katolicy, jednak liczną mniejszość stanowią wyznawcy prawosławia. Wielokulturowość tego terenu przyciąga turystów, ponieważ mogą tu nadal skorzystać z nieskażonej natury, poczuć klimat uzdrowiska, zapoznać się m.in. z tradycyjną kuchnią tatarską. Supraśl rozwija się jako miasto o walorach turystyczno-uzdrowiskowych. Mieszczą się tu instytucje kultury Województwa Podlaskiego, takie jak Muzeum Ikon oraz Teatr „Wierszalin”. Miasto Supraśl jest rozpoznawalne w skali kraju, głównie dzięki obiektom architektonicznym i zabytkowym, do których głównie należą:

- Prawosławny Klasztor Męski Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny w Supraślu - kompleks budynków pobazylińskich wraz z Pałacem Achimandrytów (Opatów).
- Układ urbanistyczny Supraśla z zachowanym rozplanowaniem miasta z lat 30 - tych XIX wieku, w tym ulica 3-Maja o charakterystycznej pejzażowej zabudowie, stwarzającej potencjał rozwijania funkcji deptaka turystycznego powiązanego z Rynkiem Kościuszki (fotografia poniżej).

Zdjęcie 1 Centrum Supraśla

- Stara poczta – z połowy XVIII w., budynek dawnego mieszkania ogrodnika klasztornego.
- Domy Tkaczy z połowy XIX wieku.
- Kościół katolicki pw. Św. Trójcy przy ul. Piłsudskiego, zbudowany w latach 1861 – 1863. W wyposażeniu kościoła znajdują się zabytkowe, 5-głosowe, mechaniczne organy piszczałkowe zbudowane w 1885 roku przez organmistrza Floriana Ostromęckiego z Grodna.
- Kościół katolicki pw. NMP Królowej Polski - dawny zbór ewangelicko – augsburski, wybudowany w 1855 r. w stylu eklektycznym.
- Pałac Buchholtzów – zbudowany w latach 1892 – 1903 za czasów rozkwitu przemysłowego Supraśla. Obecnie mieści się tu siedziba Liceum Plastycznego (fotografia poniżej).

Zdjęcie 2 Pałac Buchholtzów

- Kaplica rodziny Buchholtzów na cmentarzu poewangelickim z 1904 roku oraz kaplica grobowa rodziny Zachertów z 1885 roku,
- Manuskrypt – KODEKS SUPRASKI – rękopis napisany w XI wieku na Bałkanach i od XVI wieku przechowywany w supraskiej bibliotece, odnaleziony w Supraślu w XIX wieku. W 2007 roku zabytek wpisano na prestiżową listę „Pamięci świata” UNESCO, rejestrującą najbardziej wartościowe obiekty światowego dziedzictwa.
- Supraski System Wodny - jeden z dziesięciu najbardziej wartościowych zabytków hydrotechnicznych w Polsce.
- Mauzoleum w Kopnej Górze na skraju Puszczy Knyszyńskiej - cmentarz wojenny powstańców listopadowych, zlokalizowany w miejscowości Sokołda.

2.2 CHARAKTERYSTYKA EKONOMICZNA GMINY SUPRAŚL

Poziom bezrobocia był badany na potrzeby diagnozy w Gminie Supraśl i wyniósł odpowiednio 14,7% w roku 2016. Struktura bezrobocia według płci: mężczyźni to 418 osób, kobiety - 261 osób.⁴ W dalszej części *Diagnozy* dane dotyczące bezrobocia i jego struktury zostały ukazane w udziale procentowym.

Gmina notuje wysoki w stosunku do średnich dla województwa wskaźnik zabezpieczenia mieszkaniowego, ale też wiele gospodarstw korzysta z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Jednak w przypadku kanalizacji wodociągowej w powiecie białostockim więcej mieszkańców korzysta z sieci wodociągowej niż w Gminie Supraśl.

Na przestrzeni ostatnich 3 lat znacznie większą dynamikę wzrostu działalności gospodarczych wykazują obszary bezpośrednio przylegające do miasta Białystok, czyli Zaścianki, Grabówka i Sobolewo. Relatywnie niski jest wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców w działach klasyfikacji PKD, takich jak:

- 79 - obsługa ruchu turystycznego,
- 93 - działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna,
- 85.1 - ochrona zdrowia.

Ten fakt może świadczyć o niewykorzystaniu potencjału turystycznego Gminy Supraśl do rozwoju przedsiębiorczości.

⁴ Dane Głównego Urzędu Statystycznego

2.3. Układ komunikacyjny

Na układ komunikacyjny gminy składa się sieć dróg różnych klas oraz jedna linia kolejowa. Podstawowe ramy struktury drogowej tworzą drogi:

- krajowa nr 65 Gołdap (granica państwa) – Białystok – Bobrowniki (granica państwa)
- wojewódzka nr 676 Krynki – Białystok – Porosły
- powiatowe nr:
 - 1276B Podsokołda - Lipowy Most - Sosnowik - Ostrów Nowy
 - 1291B Kamionka St. - Wierzchlesie - Łazisko - Woronicze - Podsokołda
 - 1429B Grabówka - Zielona - Ciasne - Ogrodniczki
 - 1430B Zielona - Sowlany - Karakule - Ogrodniczki
 - 1431B, Zielona - Białystok (ul. 27 Lipca)
 - 1432B Zielona - Białystok (ulica Ciołkowskiego, Baranowicka)
 - 1433B Królowy Most - Kołodno - Pałatka - Cieliczanka - Supraśl (ul. Cieliczańska, Konarskiego, Klasztorna)
 - 1435B Podsupraśl - Surążkowo
 - 1475B droga krajowa nr 65 - Sobolewo - Henryków
 - 1476B Sobolewo - Kuriany
 - 1557B droga powiatowa nr 1276B - Podłaźnie – Pieczonka

Na obszarze miasta Supraśl do kategorii dróg powiatowych należą ponadto drogi nr:

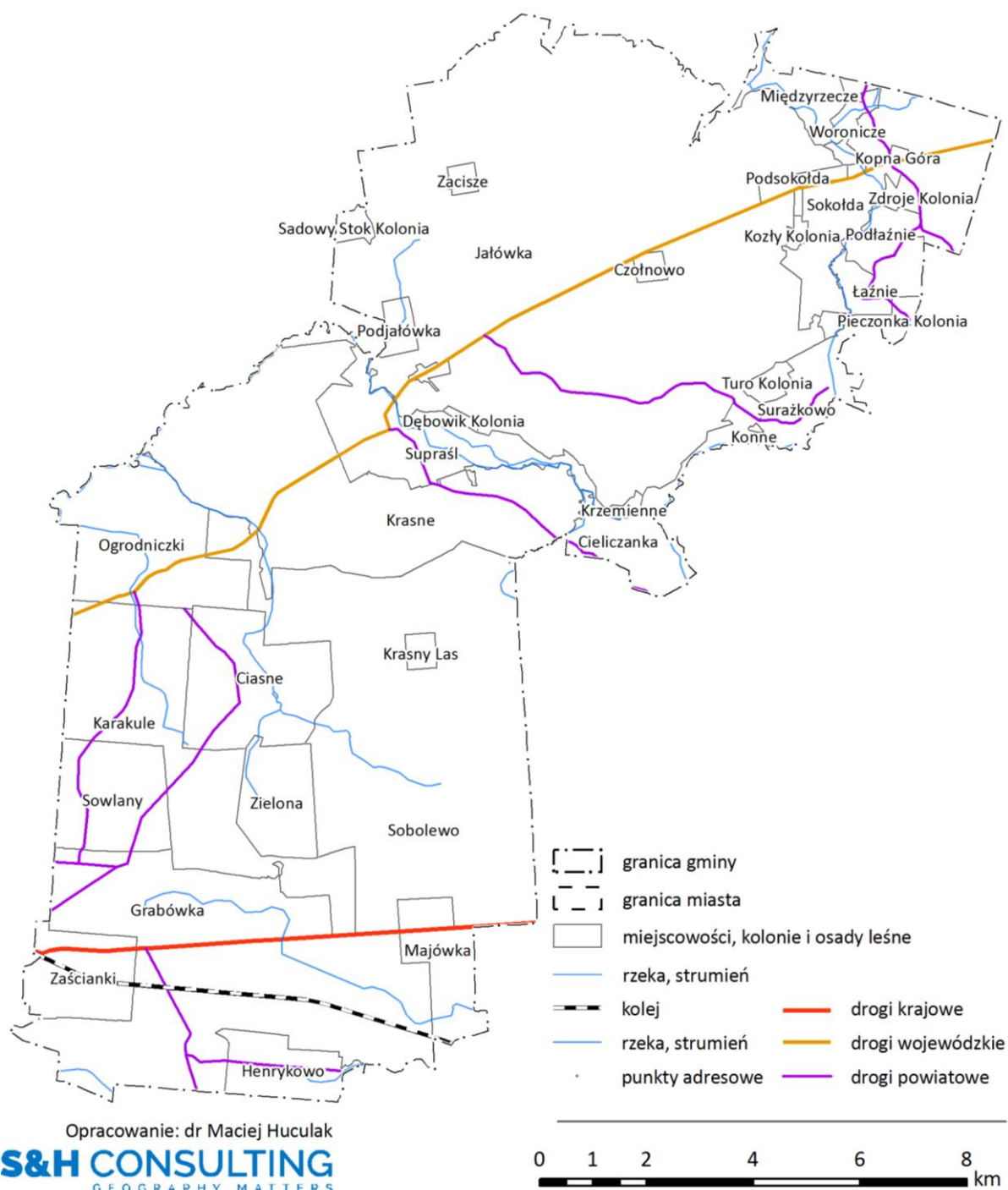
- 2389B -ul. Józefa Piłsudskiego,
- 2390B-ul. Dolna,
- 2391B-ul. Nowa, al. Niepodległości.

W zakresie zarządzania drogami powiatowymi na obszarze Gminy Supraśl sytuację komplikuje fakt, że dwie z pierwszych wymienionych dróg znajdują się w zarządzie powiatu sokólskiego.

Opisany układ ten uzupełnia sieć dróg gminnych.

Przez południową część gminy przebiega ponadto linia kolejowa nr 37 Białystok – Zubki Białostocki. Na terenie Gminy Supraśl, na tej linii znajduje się przystanek kolejowy Kuriany zlokalizowany w obrębie miejscowości Sobolewo.

Mapa 3 Układ komunikacyjny w Gminie Supraśl w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CODGiK.

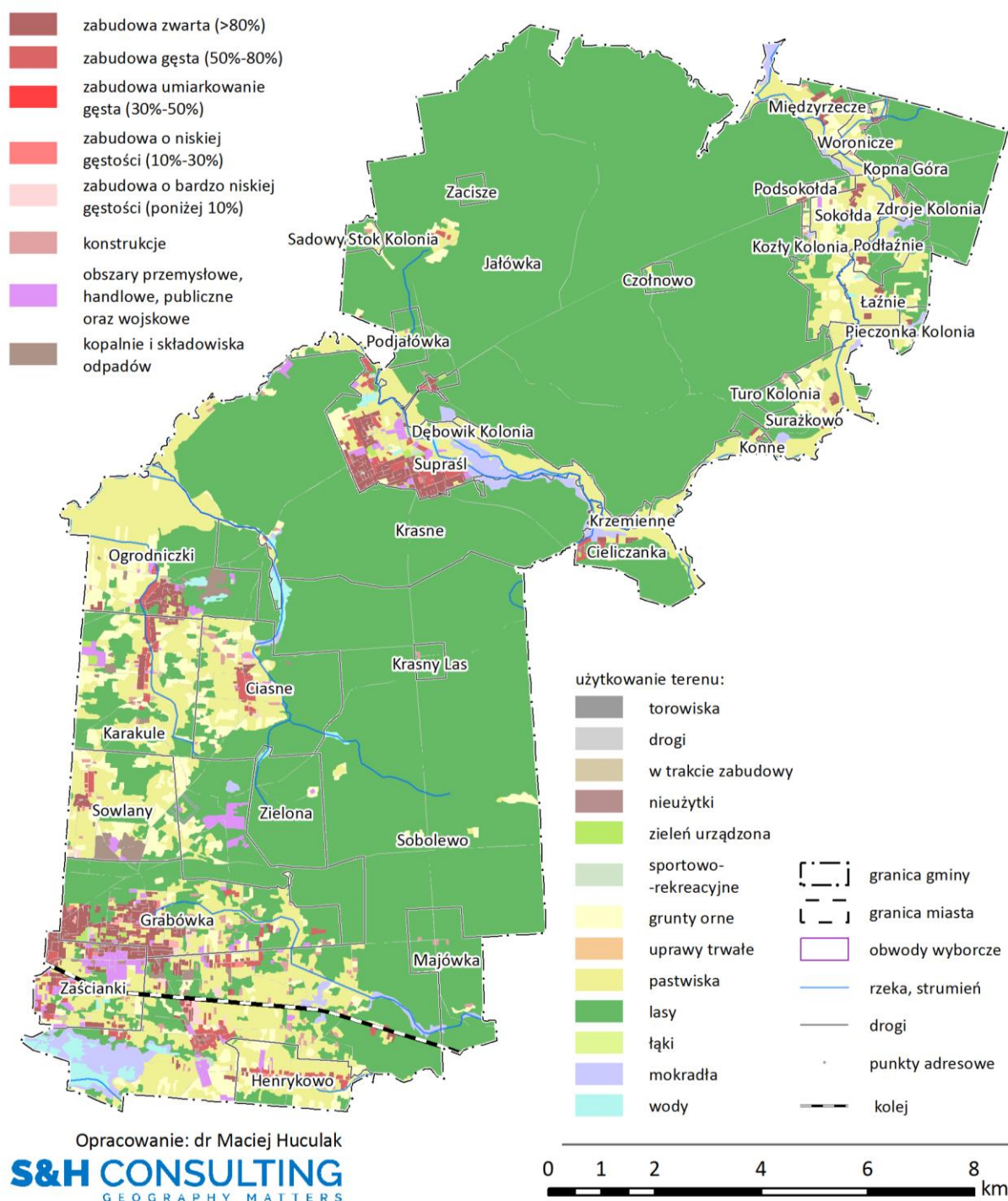
2.4. Użytkowanie terenu w Gminie Supraśl w 2012 r.

Struktura przestrzenna Gminy Supraśl jest bardzo specyficzna. Przeważającą większość powierzchni gminy stanowią lasy. Osadnictwo koncentruje się natomiast w czterech częściach gminy. Są to:

- Główny ośrodek administracyjny – miasto Supraśl,
- Tereny rozproszonego osadnictwa wzdłuż rzeki Supraśl w północno-wschodniej części gminy (Cieliczanka, Konne, Kopna Góra, Kozły Kolonia, Krzeminenne, Łażnie, Międzyrzecze, Podłaźnie, Podsokołda, Sokołda, Surążkowo, Turo Kolonia, Woronicze, Zdroje Kolonia)
- Obszar intensywnej suburbanizacji miasta Białegostoku w południowej części gminy (Grabówka, Henrykowo, Majówka, Sobolewo, Zaścianki).
- Obszar umiarkowanie intensywnej suburbanizacji Białegostoku w zachodniej części gminy (Ciasne, Ogrodniczki, Sowłany, Karakule).

Obraz struktury osadniczej uzupełniają osady i kolonie leśne takie jak: Czołnowo, Majówka, Krasny Las, Podjałówka, Sadowy Stok Kolonia, Zacisze, Zielona).

Mapa 4 Użytkowanie terenu w Gminie Supraśl w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Copernicus Land Monitoring System finansowanego ze środków UE.

2.5. Formy ochrony przyrody w Gminie Supraśl

Większość Gminy Supraśl położona w obrębie mezoregionu fizyczno-geograficznego Wysoczyzna Białostocka. Jedynie bardzo małe fragmenty w północnej części gminy znajdują się w ramach mezoregionu Wzgórze Sokólskie.

Zdecydowana większość powierzchni gminy objęta jest różnymi obszarowymi formami ochrony przyrody. Do największych pod względem zajmowanej powierzchni należą kolejno:

- tereny objęte ochroną w ramach sieci obszarów Natura 2000 tj.:

- SOO PLH200006 Ostoja Knyszyńska,
- OSO PLB200003 Puszcza Knyszyńska,

- Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej,

- Korytarz ekologiczny Puszcza Knyszyńska

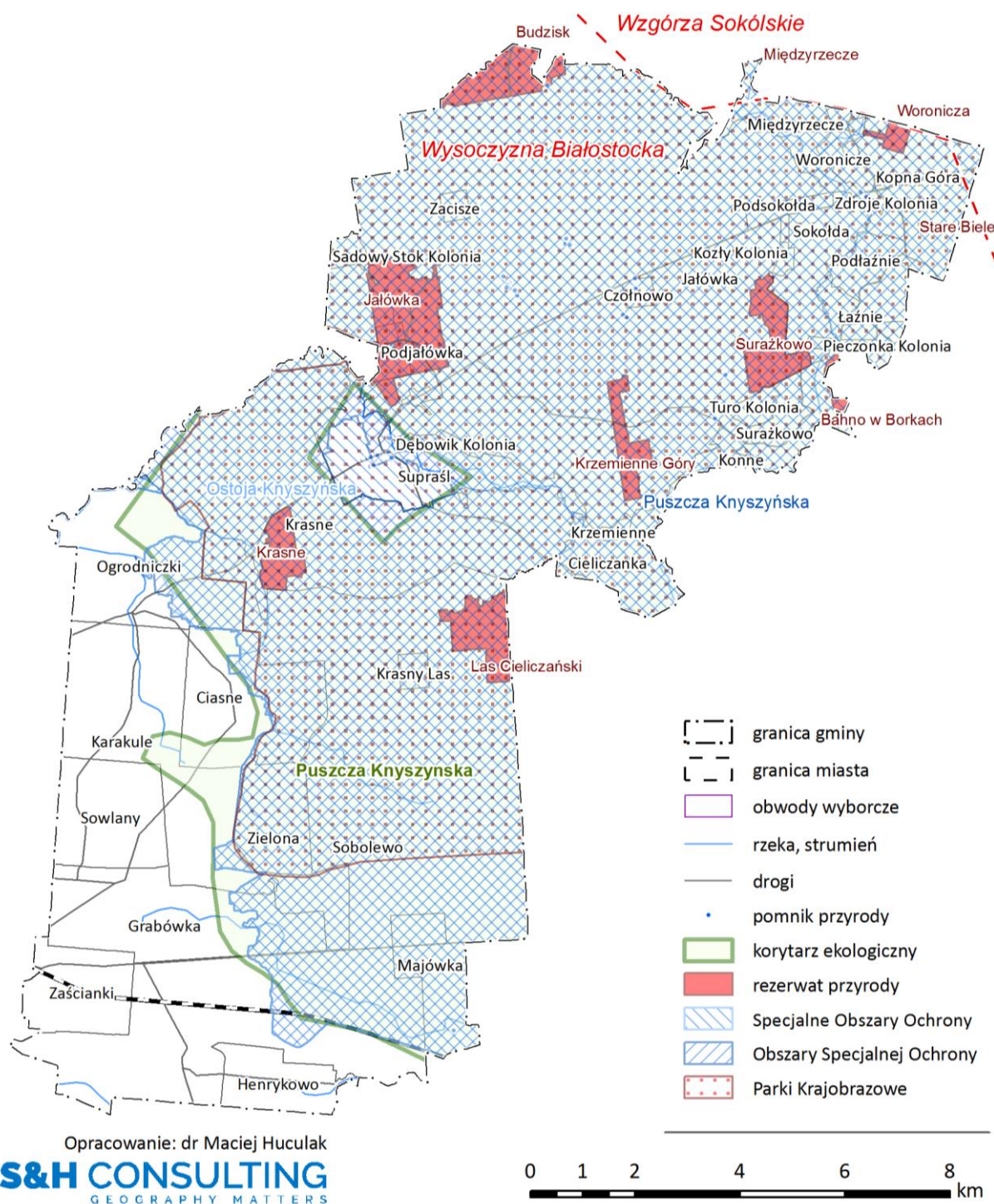
- rezerваты przyrody tj.:

- Krzemienne Góry (w całości na terenie gminy),
- Surażkowo (w całości na terenie gminy),
- Krasne (w całości na terenie gminy),
- Bahno w Borkach (częściowo na terenie gminy),
- Budzisk (częściowo na terenie gminy),
- Las Cieliczański (częściowo na terenie gminy),
- Jałówka (częściowo na terenie gminy),
- Woronicza (częściowo na terenie gminy),

Ponadto, Gmina Supraśl graniczy z dwoma rezerwatami przyrody, jakimi są: graniczy: Międzyrzecze oraz Stare Białe.

Na obszarze miasta Supraśl znajduje się ponadto bardzo liczna grupa pomników przyrody.

Mapa 5 Formy ochrony przyrody w Gminie Supraśl w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDOŚ.

3 WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI

3.1. Metodologia

Na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego przyjęto zestaw wskaźników zgodnych z wymaganiami Wytycznych Ministerstwa Rozwoju. Dla wydzielonych obszarów posłużono się pozyskanymi danymi statystycznymi, dostępnymi w Urzędzie Miejskim w Supraślu oraz danymi udostępnionymi przez instytucje zewnętrzne, m.in. Powiatowy Urząd Pracy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Supraślu, Posterunek Policji w Supraślu oraz placówki edukacyjne (szkoły).

Jednostki referencyjne

Wewnątrzgminną analizę porównawczą przeprowadzono w oparciu o podział gminy na jednostki administracyjne. Były to: miasto Supraśl oraz 14 jednostek wiejskich - sołectw. W trzech przypadkach dotyczących grupy sześciu sołectw tj.:

- Grabówka i kolonia Grabówka,
- Sobolewo i kolonia Sobolewo,
- Zaścianki i kolonia Zaścianki,

połączono je łącznie w trzy jednostki referencyjne, na które składały się po dwa sołectwa. Konieczność połączenia wynikała z jeszcze bardziej problemowej, niż w przypadku miasta Supraśl, kwestii dostępności danych zagregowanych na poziomie poszczególnych ulic na obszarze wiejskim.

W efekcie końcowym, powyżej przedstawione postępowanie dało łącznie 15 jednostek referencyjnych, które przedstawiono w Tabeli 1. Wyznaczone jednostki reprezentowały znaczące zróżnicowanie zarówno w zakresie udziału w ogóle liczby ludności gminy (miasto Supraśl – 31,3%, Surążkowo 0,2%), jak również powierzchni gminy ogółem (Jałówka 30,0%, Woronicze-Międzyrzecze 1,2%). Za zastosowaniem takich jednostek referencyjnych, pomimo tego, przemawiały:

- łatwość w odbiorze przez interesariuszy procesu rewitalizacji,
- specyficzna struktura przestrzenna gminy, w której występują izolowane układy osadnicze o charakterze kolonii, osad leśnych i niewielkich, z punktu widzenia liczby mieszkańców, wsi,
- możliwość zastosowania szerszej palety porównywalnych danych – fakt ten wynikał z ograniczenia zakresu danych możliwych do pozyskania w ujęciu poszczególnych ulic dla miasta Supraśl.

L.p.	Nazwa jednostki	Ludność		Powierzchnia	
		Liczba	Udział w %	km ²	Udział w %
1.	Miasto Supraśl	4699	31,3	5,8	3,1
2.	Grabówka	3564	23,7	7,0	3,7
3.	Zaścianki	2486	16,5	3,2	1,7
4.	Sobolewo	1457	9,7	48,0	25,4
5.	Ogrodniczki	811	5,4	24,3	12,9
6.	Karakule	559	3,7	10,8	5,7
7.	Sowlany	415	2,8	4,1	2,2
8.	Henrykowo	356	2,4	2,4	1,3
9.	Ciasne	349	2,3	5,9	3,1
10.	Sokołda	100	0,7	8,9	4,7
11.	Cieliczanka	77	0,5	2,4	1,3
12.	Łażnie	57	0,4	3,2	1,7
13.	Woronicze- Międzyrzecze	43	0,3	2,3	1,2
14.	Jałówka	31	0,2	56,6	30,0
15.	Surążkowo	24	0,2	3,9	2,0
Gmina Supraśl		15028	100,0	188,7	100,0

Tabela 3.1. Jednostki referencyjne analiz różnicowania wewnątrzgminnego dla Gminy Supraśl.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Supraślu.

Jako punkt odniesienia dla wszystkich analizowanych zjawisk (wartość referencyjną) przyjęto wartości obliczone dla całej Gminy Supraśl.

Obszar zdegradowany na podstawie przeprowadzonej analizy jako obszar, na którym występuje największa koncentracja negatywnych zjawisk społecznych oraz przynajmniej jedno z negatywnych zjawisk w pozostałych analizowanych sferach tj.:

1. **gospodarczej,**
2. **przestrzenno-funkcjonalnej,**
3. **technicznej,**
4. **środowiskowej.**

Obszar rewitalizacji został wstępnie określony przy uwzględnieniu:

- znaczenia dla rozwoju lokalnego gminy określonego na podstawie rozmieszczenia zasobu komunalnego oraz dziedzictwa materialno-kulturowego,
- badań jakościowych polegających na pogłębionych wywiadach indywidualnych (IDI) przeprowadzonych z przedstawicielami UM oraz MOPS.

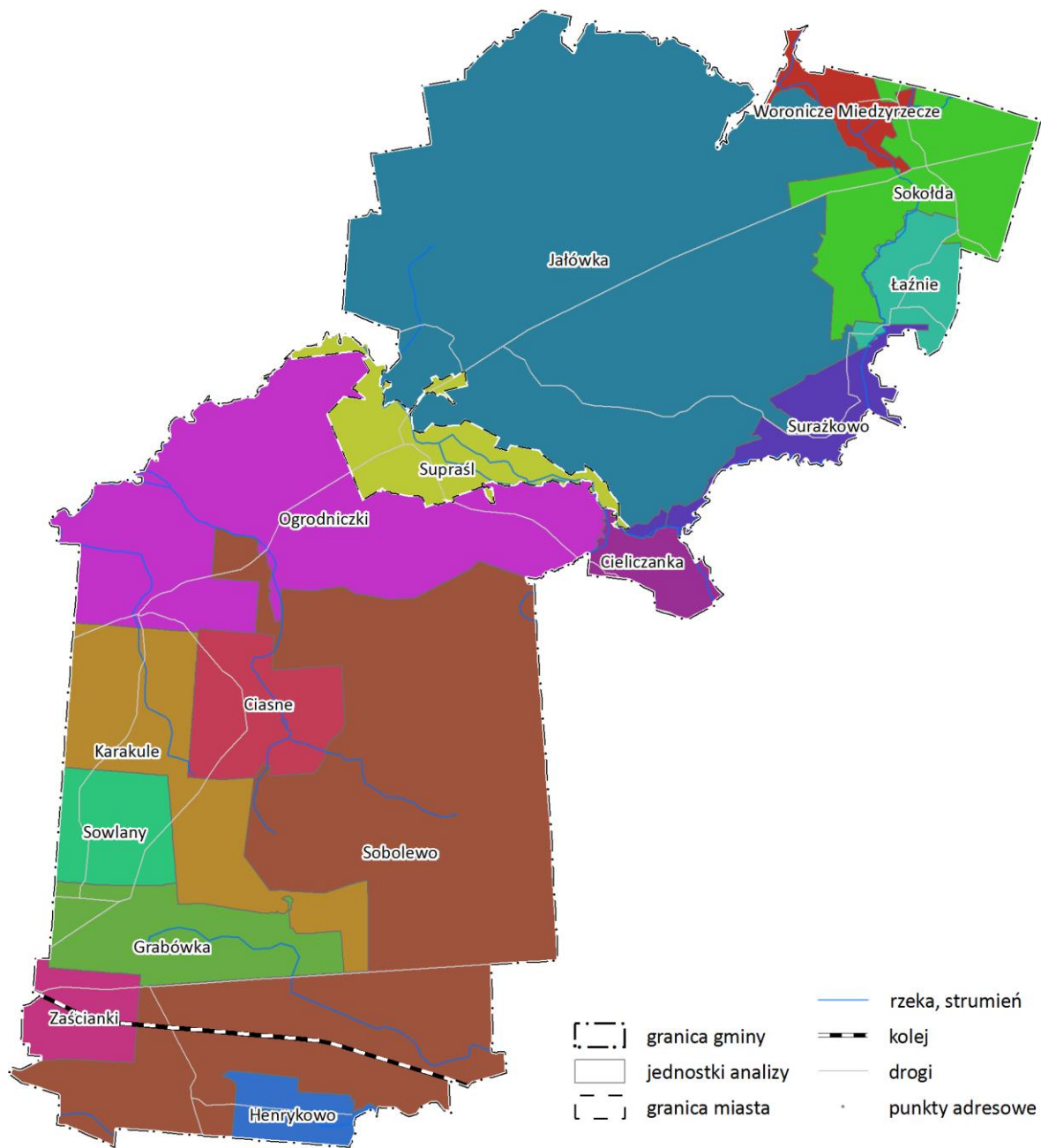
Następnie podlegał on weryfikacji wskaźnikowej w zakresie danych, dla których możliwe było uszczegółowienie w ujęciu poszczególnych ulic.

Elementem dodatkowym, ale też fundamentalnym w procesie pozyskiwania informacji, zarówno na potrzeby diagnozy, jak też Lokalnego Programu Rewitalizacji, była ankieta oraz konsultacje społeczne. Badanie miało za zadanie poznanie opinii respondentów na temat obszarów Gminy Supraśl, które wymagają podjęcia działań rewitalizacyjnych.

Mapa 6 Jednostki analizy wewnątrzgminnej w Gminie Supraśl

JEDNOSTKI REFERENCYJNE ANALIZ
ZRÓŻNICOWANIA WEWĄTRZGMINNEGO

OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU
WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

Opracowanie: dr Maciej Huculak

S&H CONSULTING
GEOGRAPHY MATTERS

0 1 2 4 6 8 km

3.3. ANALIZA ZRÓZNICOWANIA WEWĄTRZGMINNEGO

Sfera społeczna

Podstawą do określenia skali i charakteru zjawisk kryzysowych w sferze społecznej zostały następujące zjawiska kryzysowe:

- starzenie się ludności,
- ubóstwo,
- dożywianie (dzieci),
- niepełnosprawność,
- problemy alkoholowe,
- bezpieczeństwo,
- edukacja,
- bezrobocie.

Starzenie się ludności

Zagadnienia demograficzne związane ze starzeniem się populacji Gminy Supraśl przedstawiono za pomocą analizy dwóch wskaźników. Były to:

- udział liczby osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle liczby mieszkańców w %,
- wskaźnik podwójnego starzenia się ludności rozumiany jako udział liczby osób w wieku sędziwym (80+) w ogóle liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Osoby w wieku poprodukcyjnym

Udział osób w wieku poprodukcyjnym jest jednym z powszechnie wykorzystywanych w badaniach demograficznych wskaźników tzw. obciążenia demograficznego. W skali całej gminy jego wartość wyniosła 17,6%.

W przypadku Gminy Supraśl analiza tego wskaźnika ukazuje bardzo wyraźny podział gminy na część północną wraz z miastem Supraśl, charakteryzującą się najwyższymi wartościami wskaźnika oraz część południową w której dominują jednostki referencyjne o niskim wartościach wskaźnika.

Do jednostek z największym udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym zaliczały się: miasto Supraśl (21,2%), Sokołda (24,0%), Cieliczanka (24,7%), Jałówka (29,0%), Łażnie (29,8%), Woronicze Międzyrzecze (41,9%) oraz Surażkowo (58,3%).

Powyżej wartości dla całej gminy uplasowały się ponadto dwie jednostki z jej południowej części tj. Zaścianki (18,0%) i Karakule (20,4%).

Najniższe, w skali gminy, wartości świadczące o korzystnej sytuacji demograficznej odnotowano w jednostkach: Henrykowo, Sobolewo, Sowlany, Grabówka, Ogrodniczki i Ciasne.

Osoby w wieku sędziwym

Miarą pozwalającą na uchwycenie rozmieszczenia osób w najstarszej grupie wiekowej jest wskaźnik podwójnego starzenia się. Na obszarze Gminy Supraśl wyniósł on 21,7%.

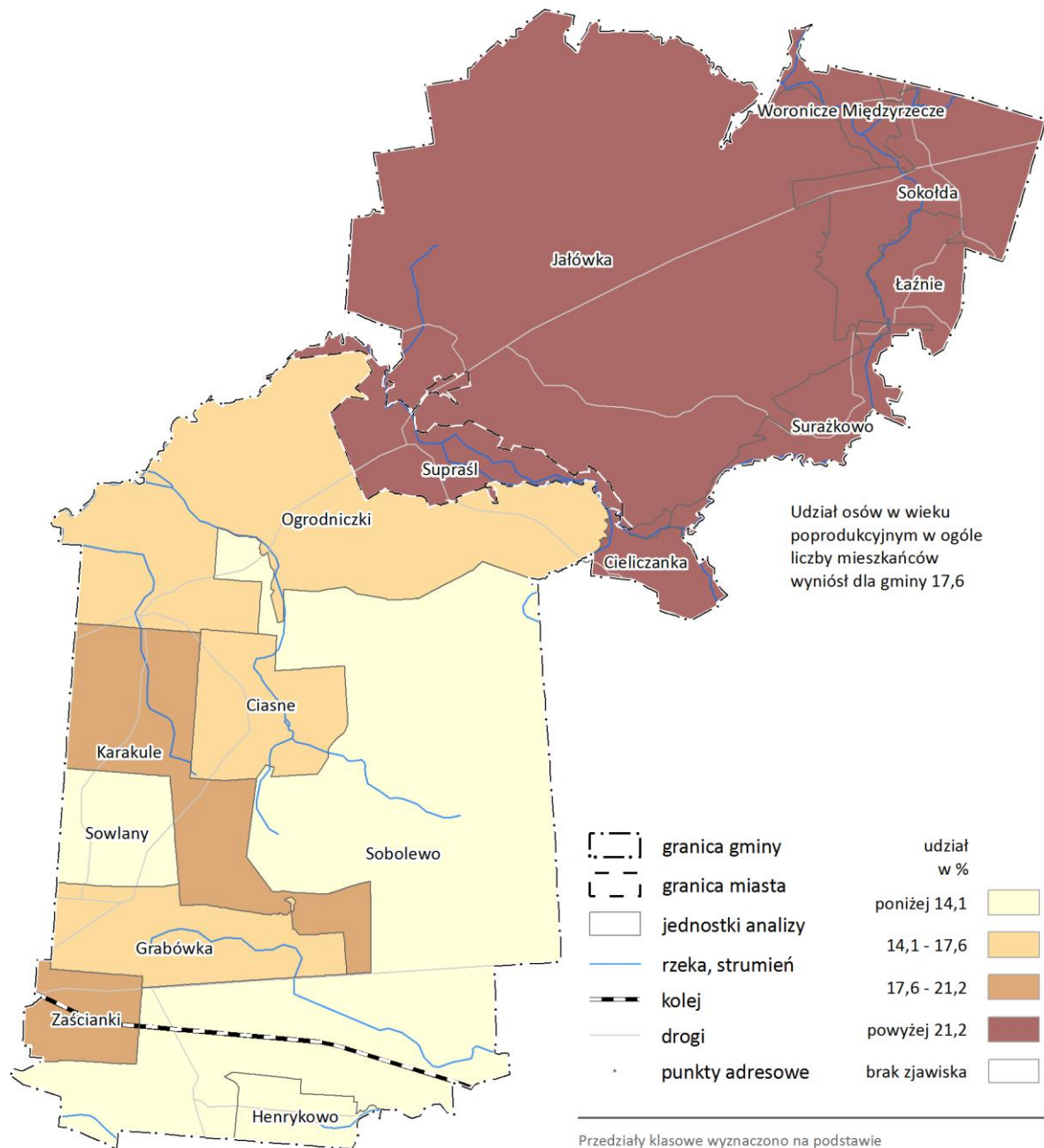
Największy udział osób w wieku 80 lat i powyżej w odniesieniu do ogółu liczby osób w wieku poprodukcyjnym odnotowano w jednostkach: miasto Supraśl (23,2%), Karakule (28,1%), Sowlany (28,8%), Łażnie (29,4%), Ciasne (33,3%), Jałówka (33,3%), Woronicze Międzyrzecze (33,3%) i Surażkowo (35,7%).

Pozostałe jednostki charakteryzowały niższe wartości wskaźnika podwójnego starzenia się. W grupie tej znalazły się: Sokołda, Cieliczanka, Grabówka, Ogrodniczki, Zaścianki, Henrykowo.

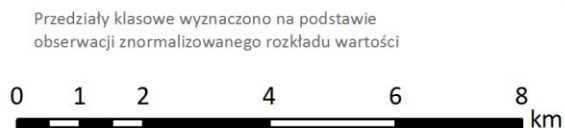
Mapa 7 Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców w Gminie Supraśl

OSOBY W WIEKU POPRODUKCYJNYM

OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU
WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

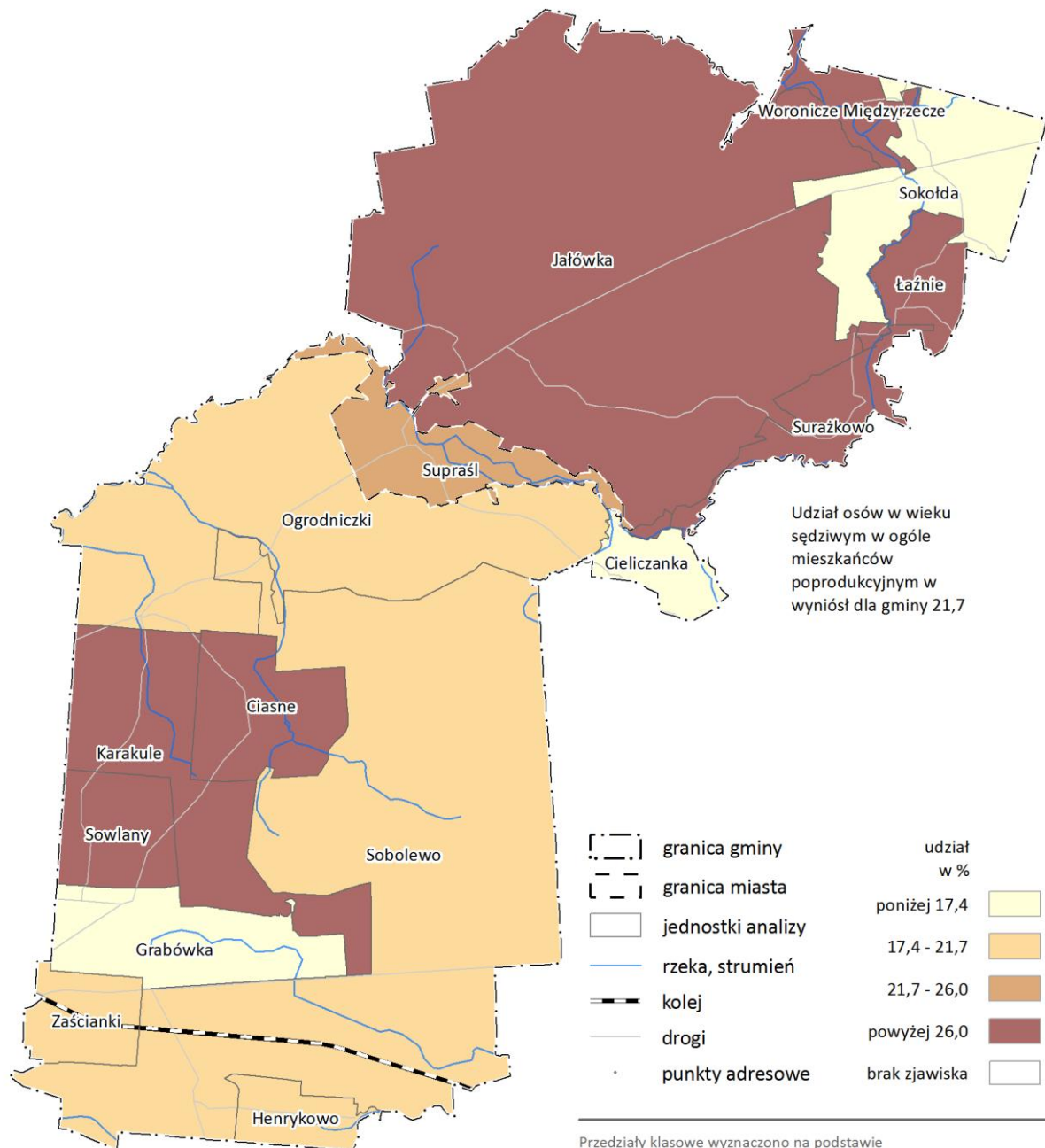
Opracowanie: dr Maciej Huculak
S&H CONSULTING
GEOGRAPHY MATTERS

Mapa 8 Udział osób w wieku sędziwym w ogóle osób w wieku poprodukcyjnym w Gminie Supraśl

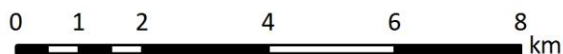
OSOBY W WIEKU SĘDZIwym

OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU
WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

Opracowanie: dr Maciej Huculak
S&H CONSULTING
GEOGRAPHY MATTERS

Przedziały klasowe wyznaczone na podstawie obserwacji znormalizowanego rozkładu wartości

Podsumowanie

Za wyznacznik występowania problemów natury demograficznej wynikających z nadreprezentacji osób najstarszych przyjęto współwystępowanie ponadprzeciętnych wartości w przypadku obu analizowanych powyżej wskaźników. Taka sytuacja miała miejsce w blisko połowie wszystkich jednostek referencyjnych. Zaliczały się do nich: Surążkowo, Woronicze Międzyrzecze, Łąźnie, Jałówka, miasto Supraśl i Karakule.

Tabela. X. Problemy demograficzne w Gminie Supraśl w 2017 r.

L.p.	Nazwa jednostki	Osoby w wieku poprodukcyjnym			Osoby w wieku sędziwym	
		Liczba ludności		Udział osób w wieku poprodukcyjnym w %	Liczba ludności	Wskaźnik podwójnego starzenia się w %
		Ogółem	w wieku poprodukcyjnym			
1	Surążkowo	24	14	58,3	5	35,7
2	Woronicze Międzyrzecze	43	18	41,9	6	33,3
3	Łąźnie	57	17	29,8	5	29,4
4	Jałówka	31	9	29,0	3	33,3
5	miasto Supraśl	4699	995	21,2	231	23,2
6	Karakule	559	114	20,4	32	28,1
7	Cieliczanka	77	19	24,7	2	10,5
8	Sokołda	100	24	24,0	2	8,3
9	Zaścianki	2486	447	18,0	92	20,6
10	Ciasne	349	60	17,2	20	33,3
11	Ogrodniczki	811	125	15,4	23	18,4
12	Grabówka	3564	533	15,0	92	17,3
13	Sowlany	415	52	12,5	15	28,8
14	Sobolewo	1457	181	12,4	38	21,0
15	Henrykowo	356	43	12,1	9	20,9
	Gmina Supraśl	15028	2651	17,6	575	21,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Supraślu.

Ubóstwo

Wskaźnikiem powszechnie wykorzystywanym przy analizie problemu ubóstwa w skali wewnątrzgminnej jest liczba osób w rodzinach otrzymujących wsparcie z MOPS. W skali gminy Supraśl tego rodzaju wsparciem objętych było 557 osób, co w efekcie dało wskaźnik dla całej gminy na poziomie 58,4.

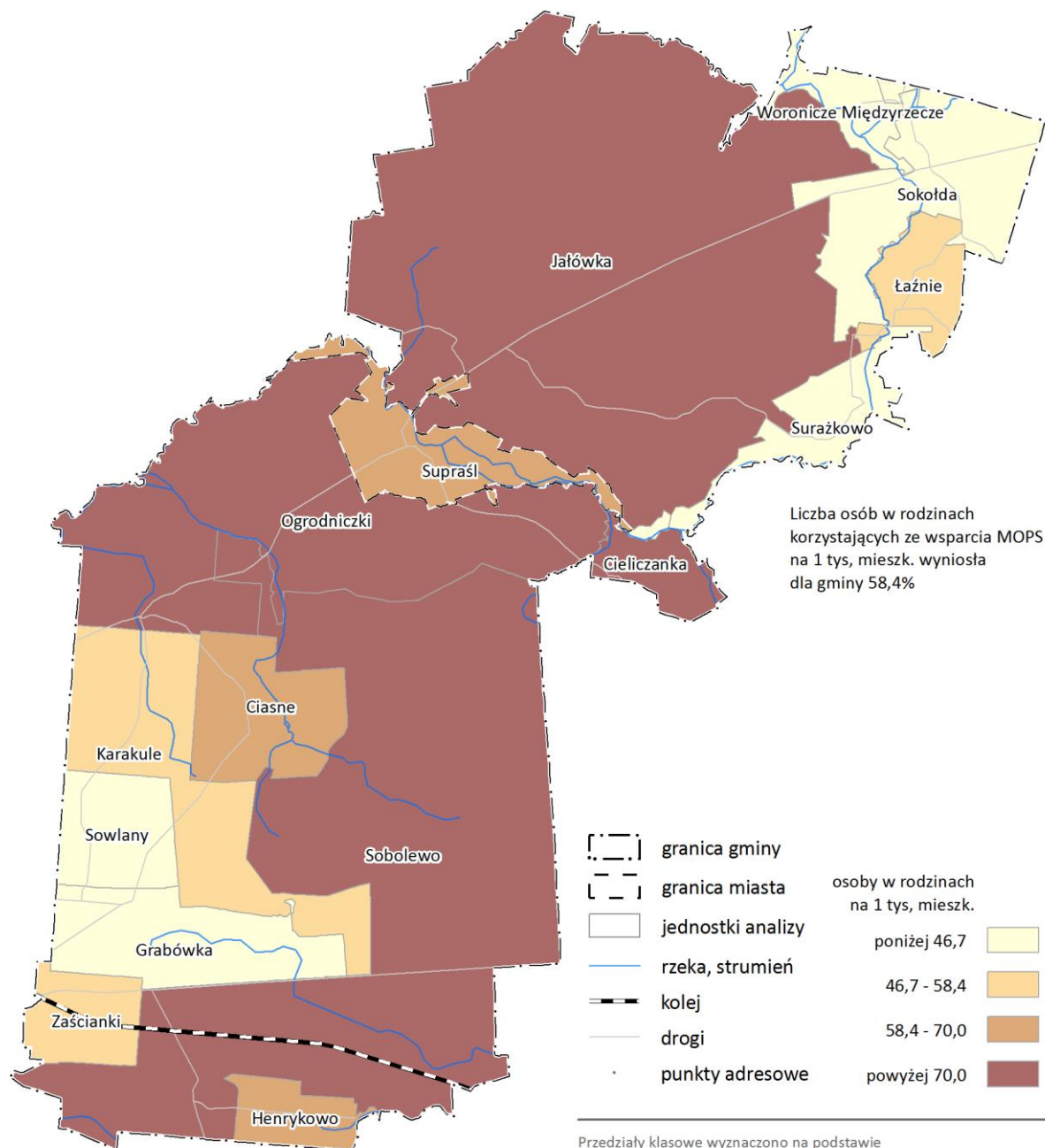
Najwyższe wartości odnotowano w 7 spośród 15 analizowanych jednostek. Były to jednostki: Jałówka (225,8), Ogrodniczki (85,1), Cieliczanka (77,9), Sobolewo (76,9), miasto Supraśl (68,1), Ciasne (63,0) i Henrykowo (61,8).

Pozostałe jednostki położone głównie w północno-wschodniej oraz zachodniej części gminy charakteryzowały się wartościami wskaźnika niższymi od wartości referencyjnej.

Mapa 9 Osoby w rodzinach korzystające ze wsparcia z MOPS w gminie Supraśl w 2017 r.

OSOBY KORZYSTAJĄCE ZE ŚWIADCZEŃ MOPS

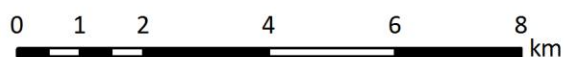
OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU
WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

Opracowanie: dr Maciej Huculak

S&H CONSULTING
GEOGRAPHY MATTERS

Przedziały klasowe wyznaczone na podstawie obserwacji znormalizowanego rozkładu wartości

Dożywianie dzieci

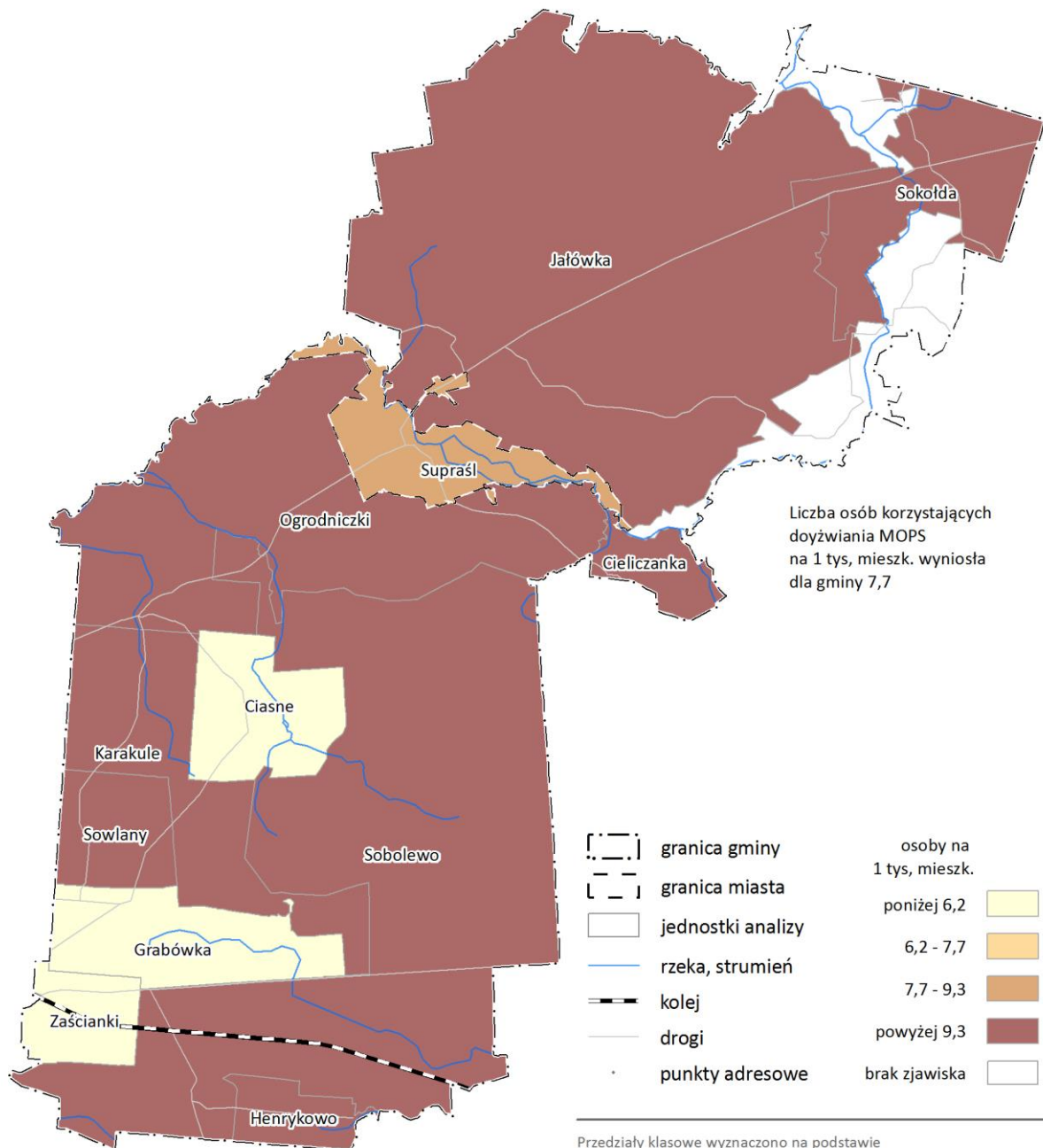
Kwestią, która pozwala pośrednio wnioskować o problemach związanych z zjawiskiem ubóstwa w rodzinach posiadających dzieci jest liczba osób korzystających z dożywiania oferowanego przez MOPS. Najczęściej gros tego rodzaju pomocy przypada na osoby nieletnie. W gminie Supraśl pomoc tego rodzaju pobierało 116 osób, co w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców dało wartość wskaźnika na poziomie 7,7.

Do jednostek o najwyższych wartościach wskaźnika zaliczały się: Jałówka (32,3), Sobolewo (19,9), Cieliczanka (13,0), Henrykowo (11,2), Ogrodniczki (11,1), Karakule (10,7), Sokołda (10,0), Sowlany (9,6) oraz miasto Supraśl (8,3).

Mapa 10 Osoby korzystające z dożywiania z MOPS w gminie Supraśl w 2017 r.

OSOBY KORZYSTAJĄCE DOŻYWIANIA MOPS

OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU
WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

Opracowanie: dr Maciej Huculak

S&H CONSULTING
GEOGRAPHY MATTERS

Przedziały klasowe wyznaczone na podstawie obserwacji znormalizowanego rozkładu wartości

0 1 2 4 6 8 km

Problemy alkoholowe

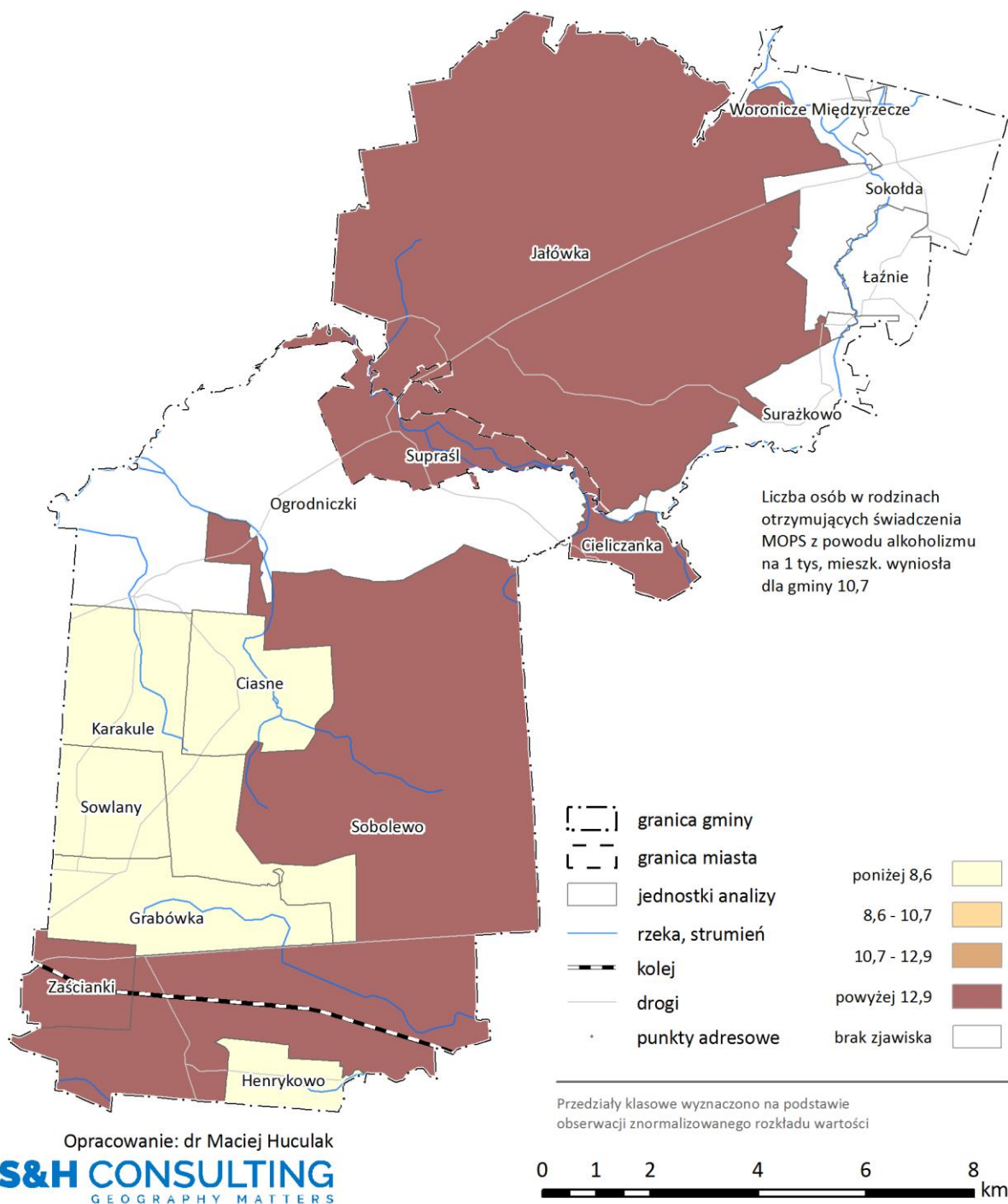
Problemy związane z nadużywaniem alkoholu stanowią jeden z ważniejszych wskaźników mogących pośrednio świadczyć o występowaniu całego szeregu negatywnych zjawisk społecznych w rodzinach. W celu analizy tego zjawiska posłużono się danymi dotyczącymi liczby osób w rodzinach otrzymujących wsparcie z MOPS z powodu alkoholizmu. Łącznie na obszarze gminy Supraśl stwierdzono aż 161 osób w rodzinach dotkniętych problemem choroby alkoholowej, co należy uznać za wartość bardzo wysoką i świadczącą o dużej roli problemów alkoholowych w ramach procesów degradacji społecznej.

Jednostką o najwyższych wartościach analizowanego wskaźnika było sołectwo Jałówka (64,5). Ponadprzeciętnymi wartościami wskaźnika charakteryzowały się również cztery inne jednostki referencyjne tj.: Sobolewo (22,0), Cieliczanka (13,0), miasto Supraśl (13,0) oraz Zaścianki (12,9).

Mapa 11 Osoby w rodzinach korzystające z pomocy MOPS z powodu alkoholizmu w gminie Supraśl w 2017 r.

OSOBY W RODZINACH OTRZYMUJĄCYCH ŚWIADCZENIA Z MOPS Z POWODU ALKOHOLOWIZMU

OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

Niepełnosprawność

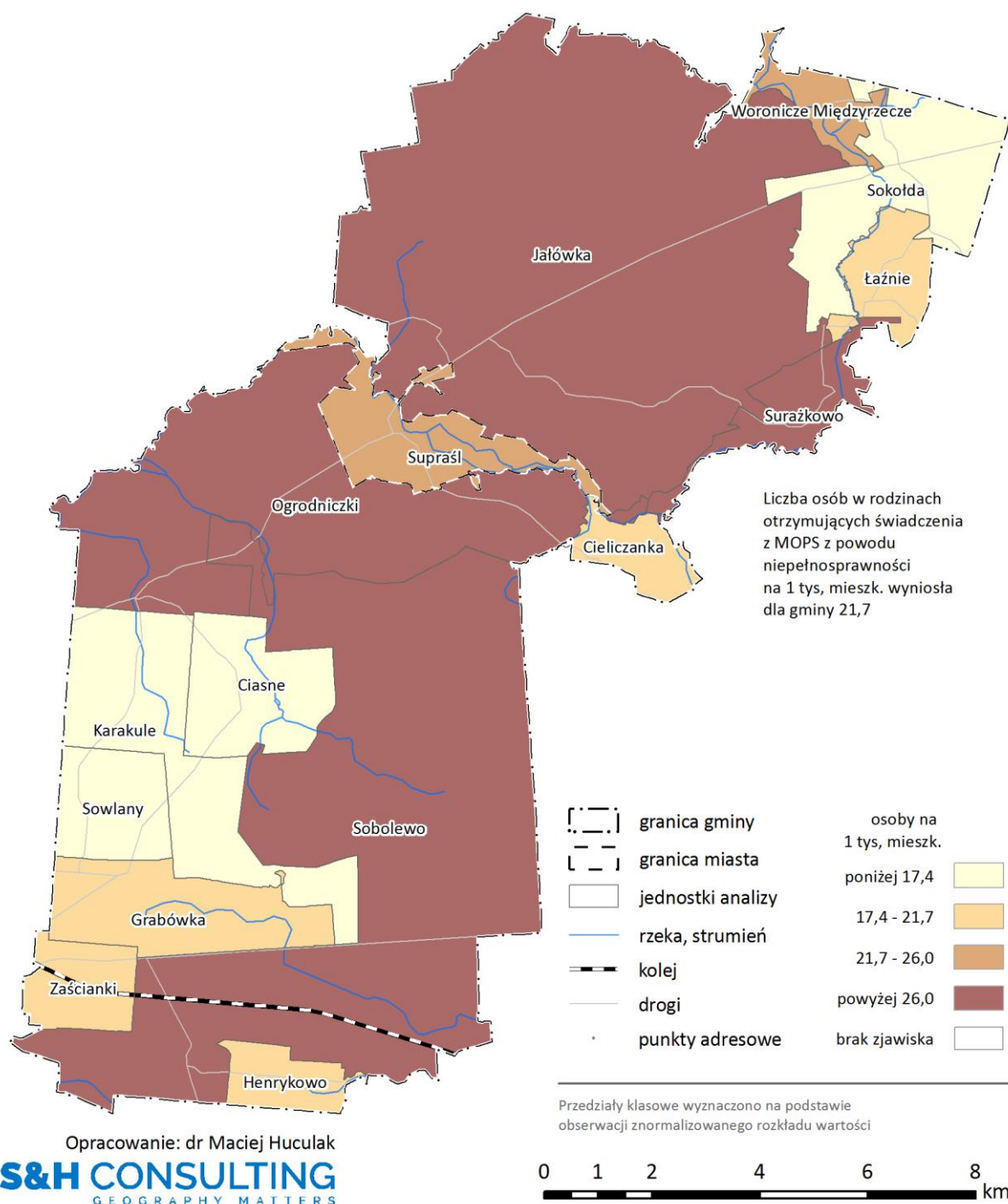
Jako przybliżenie natężenia problemu występowania niepełnosprawności na obszarze gminy przyjęto wskaźnik liczby osób w rodzinach otrzymujących wsparcie z MOPS z powodu niepełnosprawności. Taki powód wsparcia dotyczył łącznie rodzin, w których funkcjonowały 326 osoby. W przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców dało to wartość wskaźnika wynoszącą 21,7.

Najwyższymi wartościami analizowanego wskaźnika charakteryzowała się grupa sześciu jednostek referencyjnych. Składały się na nią: Surążkowo (41,7), Sobolewo (40,5), Jałówka (32,3), Ogrodniczki (32,1), miasto Supraśl (24,7) oraz Woronicze-Międzyrzecze (23,3).

Mapa 12 Osoby korzystające ze świadczeń z MOPS z powodu niepełnosprawności w gminie Supraśl w 2017 r.

OSOBY W RODZINACH OTRZYMUJĄCYCH ŚWIADCZENIA Z MOPS Z POWODU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

Bezrobocie:

Podstawą do określenia kryzysu w zakresie zjawisk związanych z bezrobociem były dane udostępnione przez Powiatowy Urząd Pracy w Białymstoku. Objęły one informacje dotyczące łącznie 5 kategorii osób bezrobotnych. Byli to bezrobotni:

- ogółem,
- kobiet bezrobotnych,
- do 30 roku życia,
- powyżej 50 roku życia,
- długotrwale.

Dla wszystkich kategorii obliczono wskaźniki bezrobocia poprzez odniesienie danych z PUP do liczby mieszkańców ogółem poszczególnych jednostek referencyjnych. Wyniki oblicze przedstawiono w Tabeli 3.3.5.

Jako jednostki znajdujące się w stanie kryzysu przyjęto te, w których przypadku przekroczenie wartości referencyjnych obliczonych dla całej gminy wystąpiło we wszystkich 5 analizowanych kategoriach. Tak postawiony warunek spełniły trzy spośród 15 analizowanych jednostek referencyjnych tj.: sołectwa: Karakule oraz Sobolewo oraz miasto Supraśl. Odpowiadały one jednocześnie za bezwzględną większość spośród osób bezrobotnych zarejestrowanych na terenie gminy (54%).

Nazwa jednostki	Ogółem		kobiety		do 30 życia		powyżej 50 roku życia		długotrwale		Liczba przekroczeń wartości referencyjnych
	liczba	na 100 osób	liczba	na 100 osób	liczba	na 100 osób	liczba	na 100 osób	liczba	na 100 osób	
Karakule	33	5,90	12	2,15	9	1,61	19	3,40	21	3,76	5
Sobolewo	74	5,08	32	2,20	19	1,30	48	3,29	53	3,64	5
Supraśl	210	4,47	96	2,04	58	1,23	139	2,96	130	2,77	5
Sokołda	4	4,00	2	2,00	1	1,00	1	1,00	3	3,00	3
Jałówka	2	6,45	1	3,23	2	6,45	0	0,00	1	3,23	3
Ciasne	13	3,72	4	1,15	0	0,00	11	3,15	10	2,87	2
Łażnie	2	3,51	1	1,75	0	0,00	1	1,75	2	3,51	2
Sowlany	16	3,86	7	1,69	3	0,72	12	2,89	10	2,41	1
Grabówka	108	3,03	55	1,54	31	0,87	61	1,71	57	1,60	0
Henrykowo	12	3,37	6	1,69	2	0,56	7	1,97	7	1,97	0
Ogrodniczki	22	2,71	8	0,99	3	0,37	16	1,97	15	1,85	0
Zaścianki	92	3,70	36	1,45	25	1,01	56	2,25	57	2,29	0
Gmina Supraśl	588	3,91	260	1,73	153	1,02	371	2,47	366	2,44	-

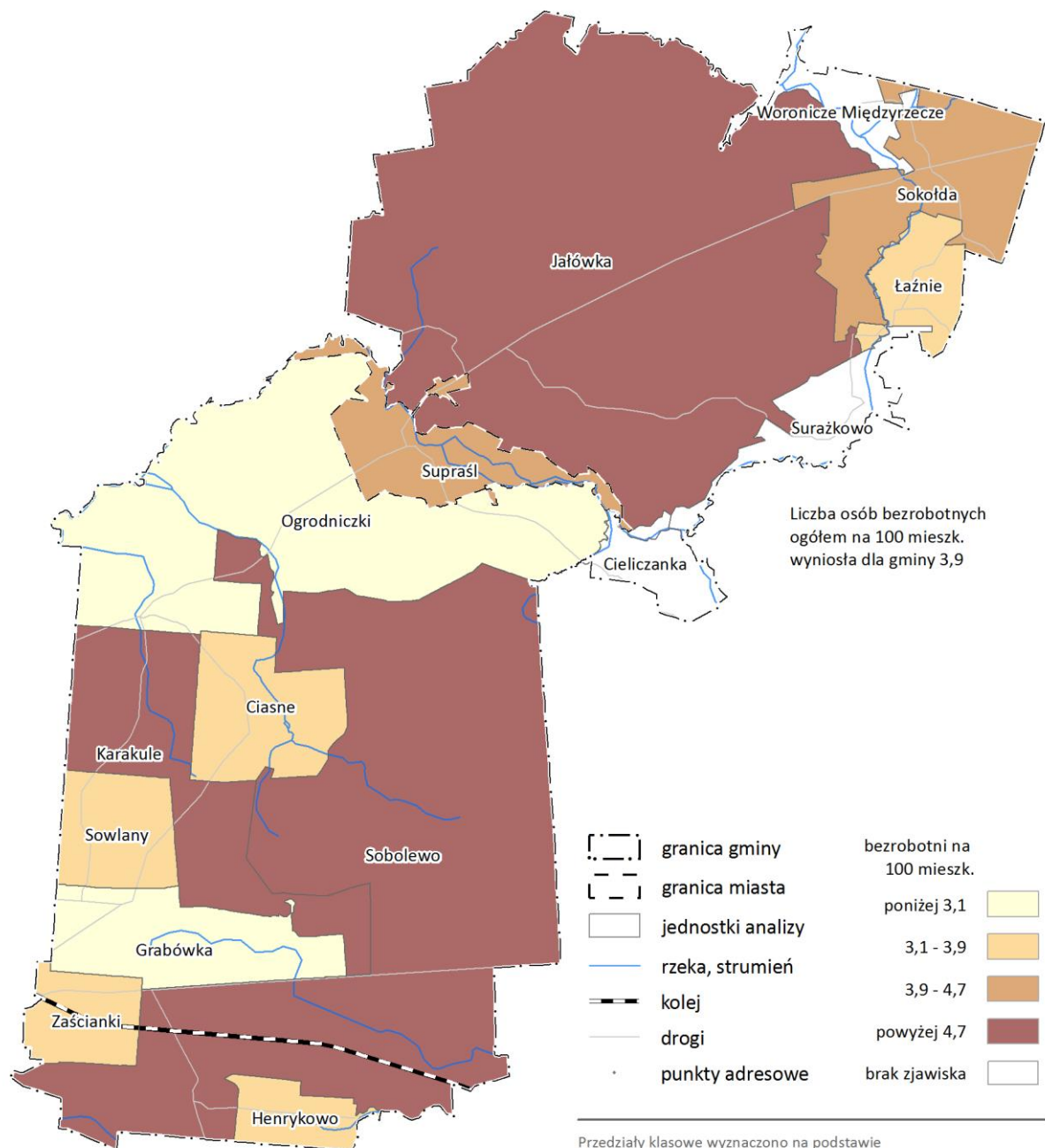
Tabela 3.3.5. Bezrobocie w Gminie Supraśl w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PUP.

Mapa 13 Osoby bezrobotne ogółem w gminie Supraśl w 2017 r.

OSOBY BEZROBOTNE OGÓŁEM

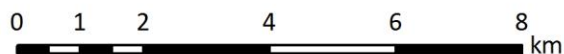
OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU
WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

Opracowanie: dr Maciej Huculak

S&H CONSULTING
GEOGRAPHY MATTERS

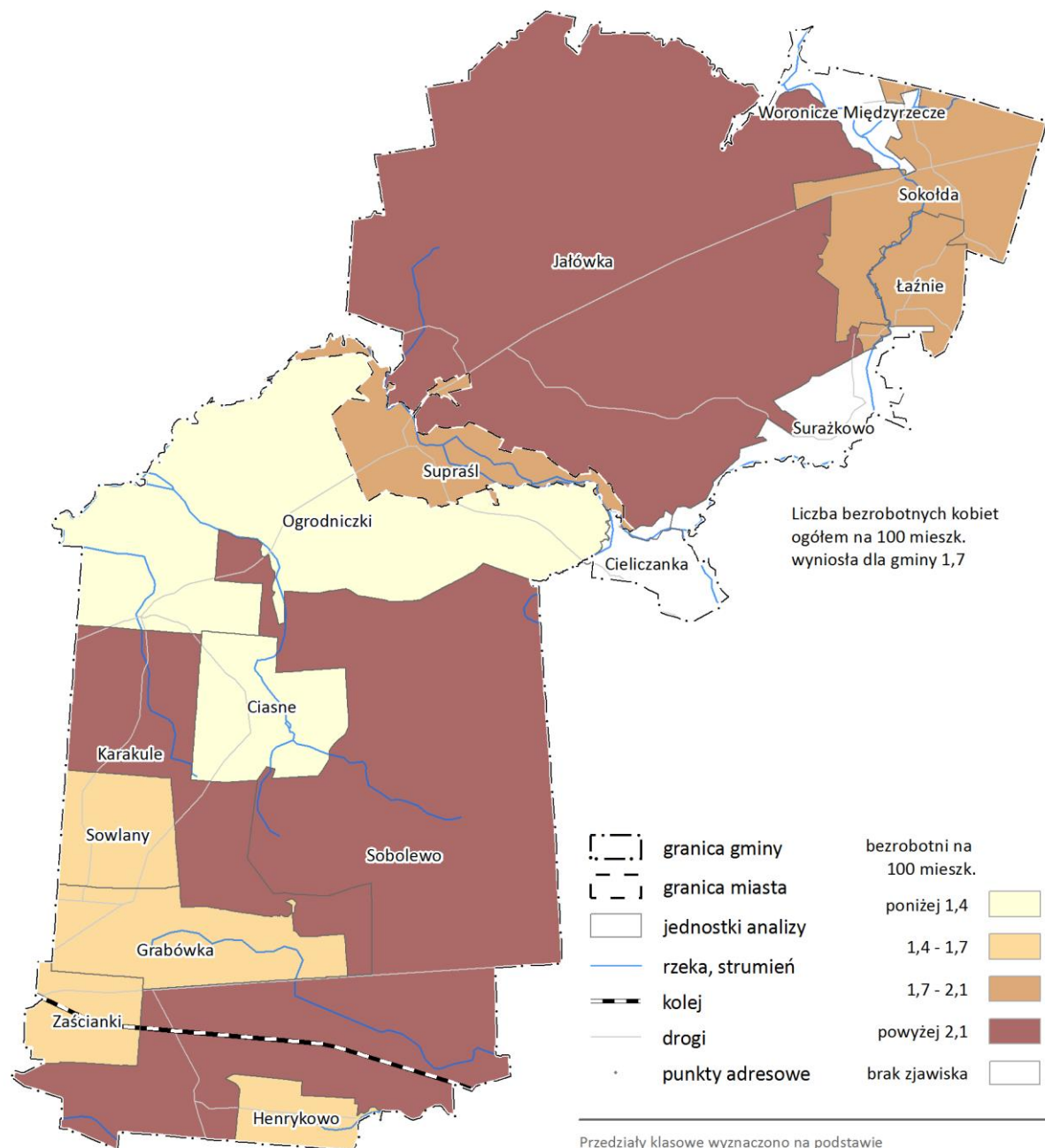
Przedziały klasowe wyznaczone na podstawie obserwacji znormalizowanego rozkładu wartości

Mapa 14 Bezrobocie wśród kobiet w gminie Supraśl w 2017 r.

KOBIETY BEZROBOTNE OGÓŁEM

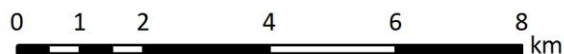
OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU
WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

Opracowanie: dr Maciej Huculak

S&H CONSULTING
GEOGRAPHY MATTERS

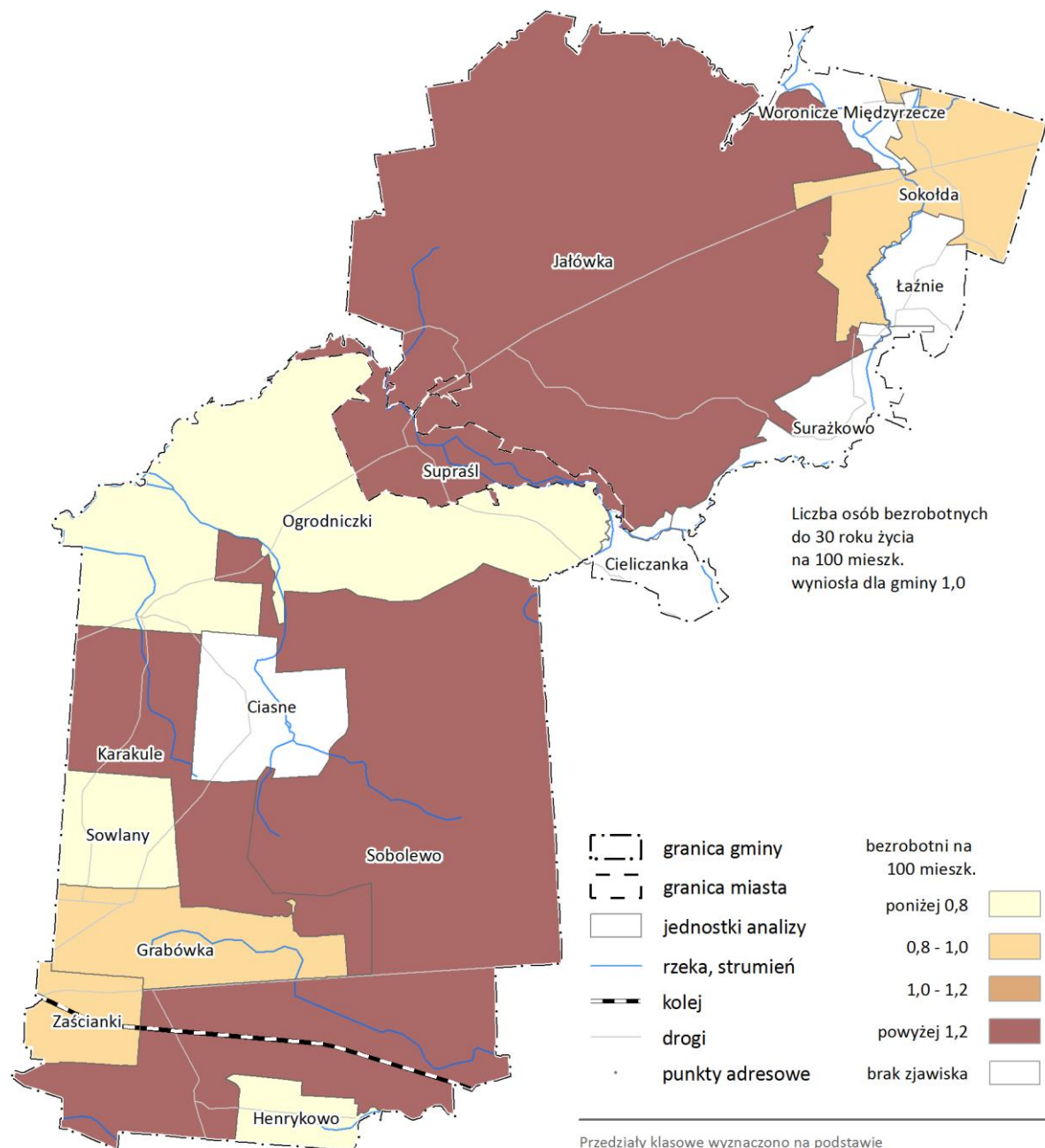
Przedziały klasowe wyznaczone na podstawie obserwacji znormalizowanego rozkładu wartości

Mapa 15 Osoby bezrobotne do 30 roku życia w gminie Supraśl w 2017 r.

OSOBY BEZROBOTNE DO 30 ROKU ŻYCIA

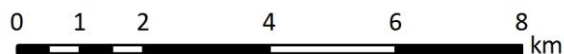
OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU
WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

Opracowanie: dr Maciej Huculak

S&H CONSULTING
GEOGRAPHY MATTERS

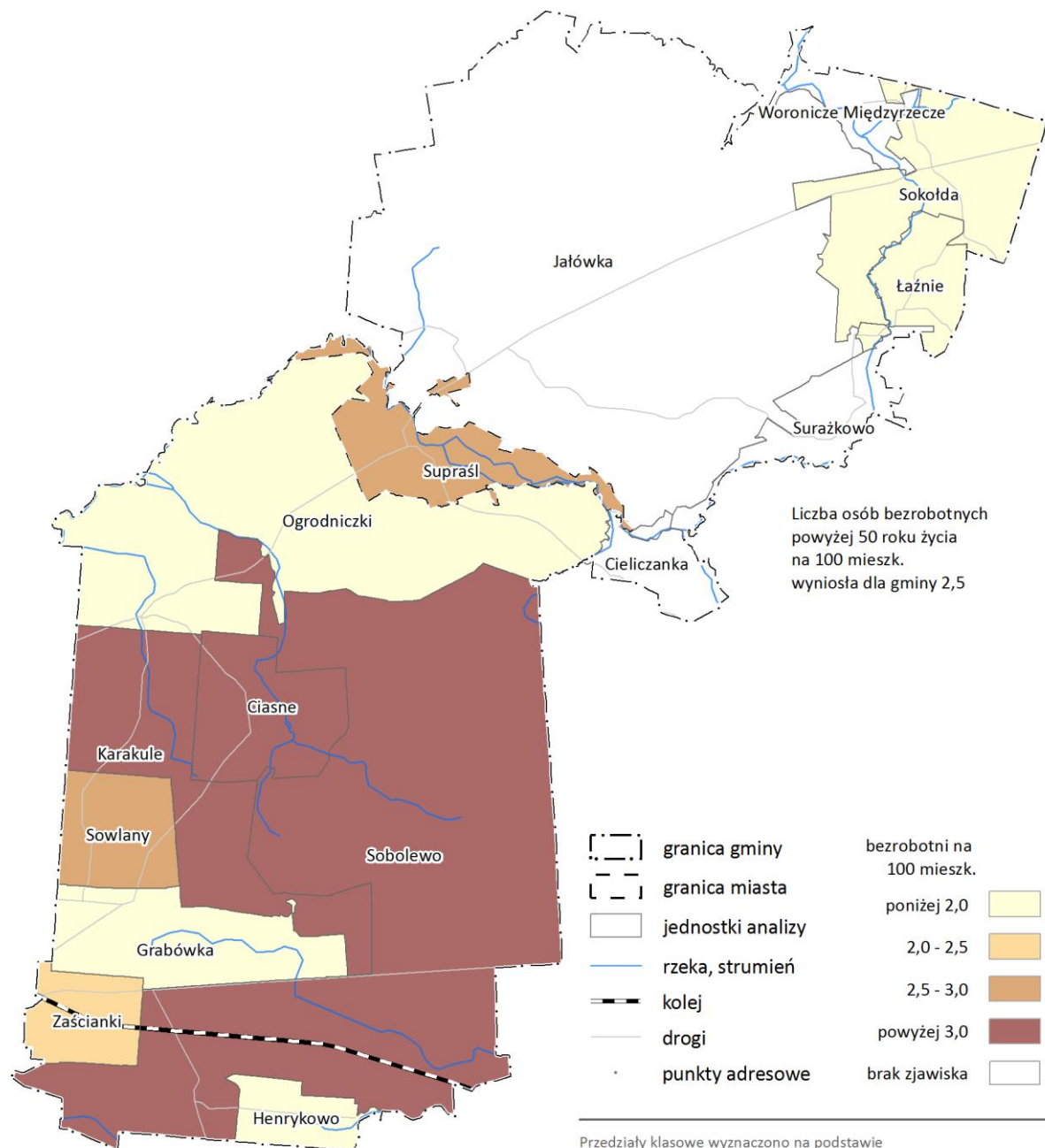
Przedziały klasowe wyznaczone na podstawie obserwacji znormalizowanego rozkładu wartości

Mapa 16 Osoby bezrobotne po 50 roku życia w gminie Supraśl w 2017 r.

OSOBY BEZROBOTNE PO 50 ROKU ŻYCIA

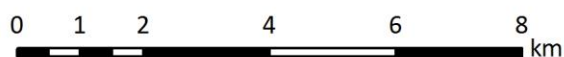
OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU
WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

Opracowanie: dr Maciej Huculak

S&H CONSULTING
GEOGRAPHY MATTERS

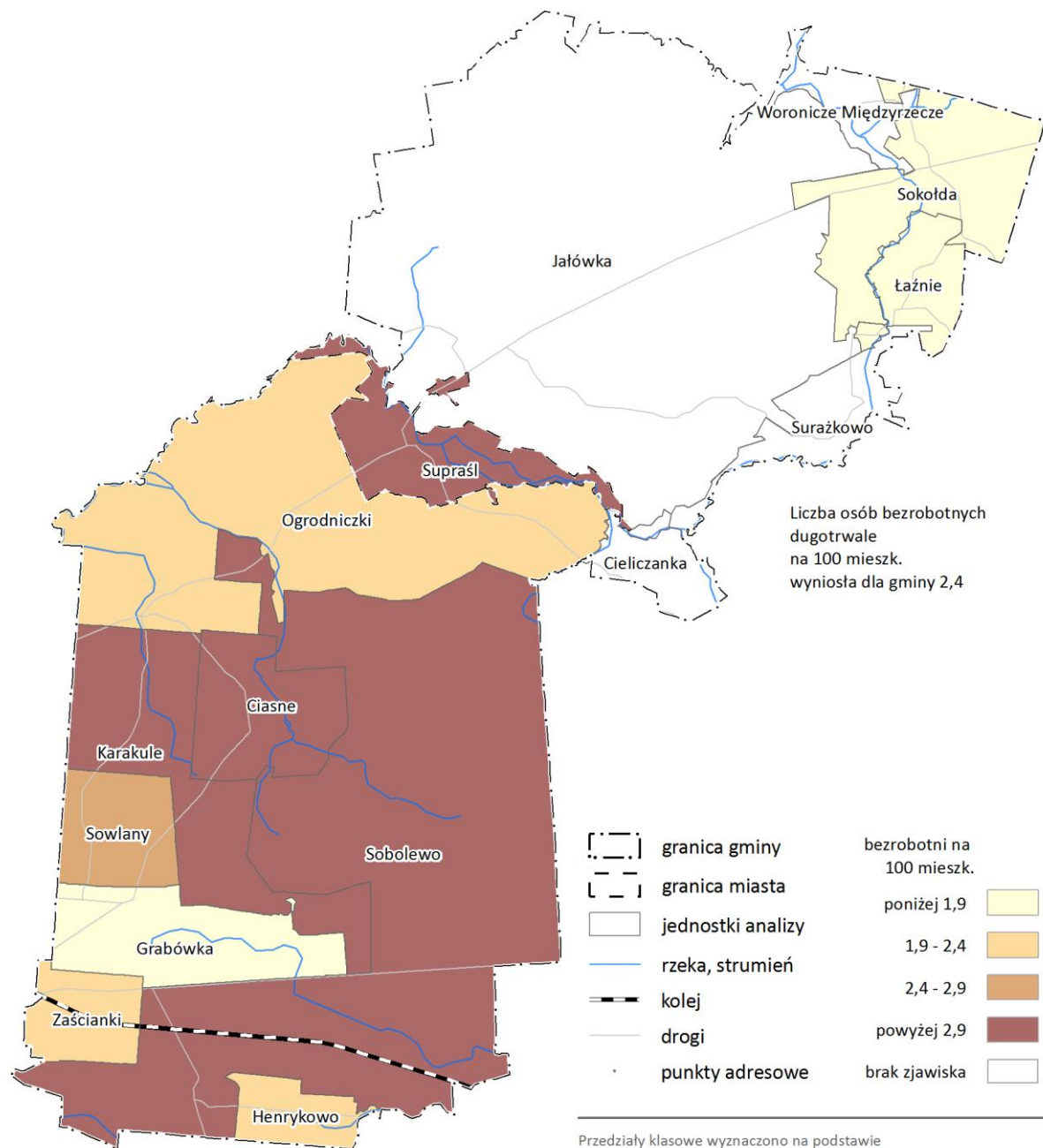
Przedziały klasowe wyznaczone na podstawie obserwacji znormalizowanego rozkładu wartości

Mapa 17 Osoby bezrobotne długotrwale w gminie Supraśl w 2017 r.

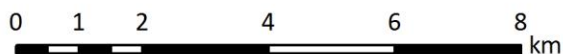
BEZROBOCIE DŁUGOTRWALE

OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU
WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

Opracowanie: dr Maciej Huculak
S&H CONSULTING
GEOGRAPHY MATTERS

Przedziały klasowe wyznaczone na podstawie obserwacji znormalizowanego rozkładu wartości

Edukacja

W celu przybliżenia kwestii związanych z poziomem edukacji na terenie gminy Supraśl posłużono się danymi Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży. Ze względu na bliskość rynku edukacyjnego Białegostoku za dane najlepiej przybliżające faktyczny poziom edukacji uczniów przyjęto ostatnie z opublikowanych przez OKE wyników sprawdzianu w VI klasie szkoły podstawowej. Takie rozwiązanie powodowane było m.in. również faktem, że w przypadku szkół podstawowych co do zasady występuje najwyższy stopień dopasowania miejsc zamieszkania uczniów z wyznaczonymi obwodami szkolnymi.

Sieć szkół podstawowych na obszarze Gminy Supraśl składała się w 2016 r. z trzech placówek:

- Sportowej Szkoły Podstawowej w Supraślu,
- Szkoły Podstawowej w Sobolewie,
- Szkoły Podstawowej w Ogrodniczkach.

Wyniki sprawdzianu w VI klasie szkoły podstawowej w 2016 r. pozwoliły na stwierdzenie wartości niższych aniżeli wartość referencyjna dla całej gminy wyłącznie w przypadku jednostek wchodzących w skład obwodu Sportowej Szkoły Podstawowej w Supraślu. Obejmował on łącznie 7 jednostek tj.: Cieliczankę, Jałówkę, Łażnie, Sokołdę, Surążkowo, Woronicze-Międzyrzecze oraz miasto Supraśl.

Średni wynik sprawdzianu w tej szkole wyniósł 58% przy wartości dla całej gminy wynoszącej 61%. Wyniki egzaminów w pozostałych dwóch szkołach podstawowych tj. Szkole Podstawowej w Sobolewie oraz Szkole Podstawowej w Ogrodniczkach kształtowały się już na poziomie przekraczającym średnie wyniki dla całej gminy i wyniosły dla badanego roku odpowiednio 63% oraz 68%.

I.p.	Jednostka referencyjna	Średnie wyniki sprawdzianu	Szkoła
1.	Cieliczanka	58%	Sportowa Szkoła Podstawowa w Supraślu
2.	Jałówka		
3.	Łażnie		
4.	Sokołda		
5.	Surążkowo		
6.	Woronicze-Międzyrzecze		
7.	Miasto Supraśl		
8.	Grabówka	63%	Szkoła Podstawowa w Sobolewie
9.	Henrykowo		
10.	Sobolewo		
11.	Zaścianki	68%	Szkoła Podstawowa w Ogrodniczkach
12.	Ciasne		
13.	Karakule		
14.	Ogrodniczki		
15.	Sowlany		
Gmina Supraśl		61%	-

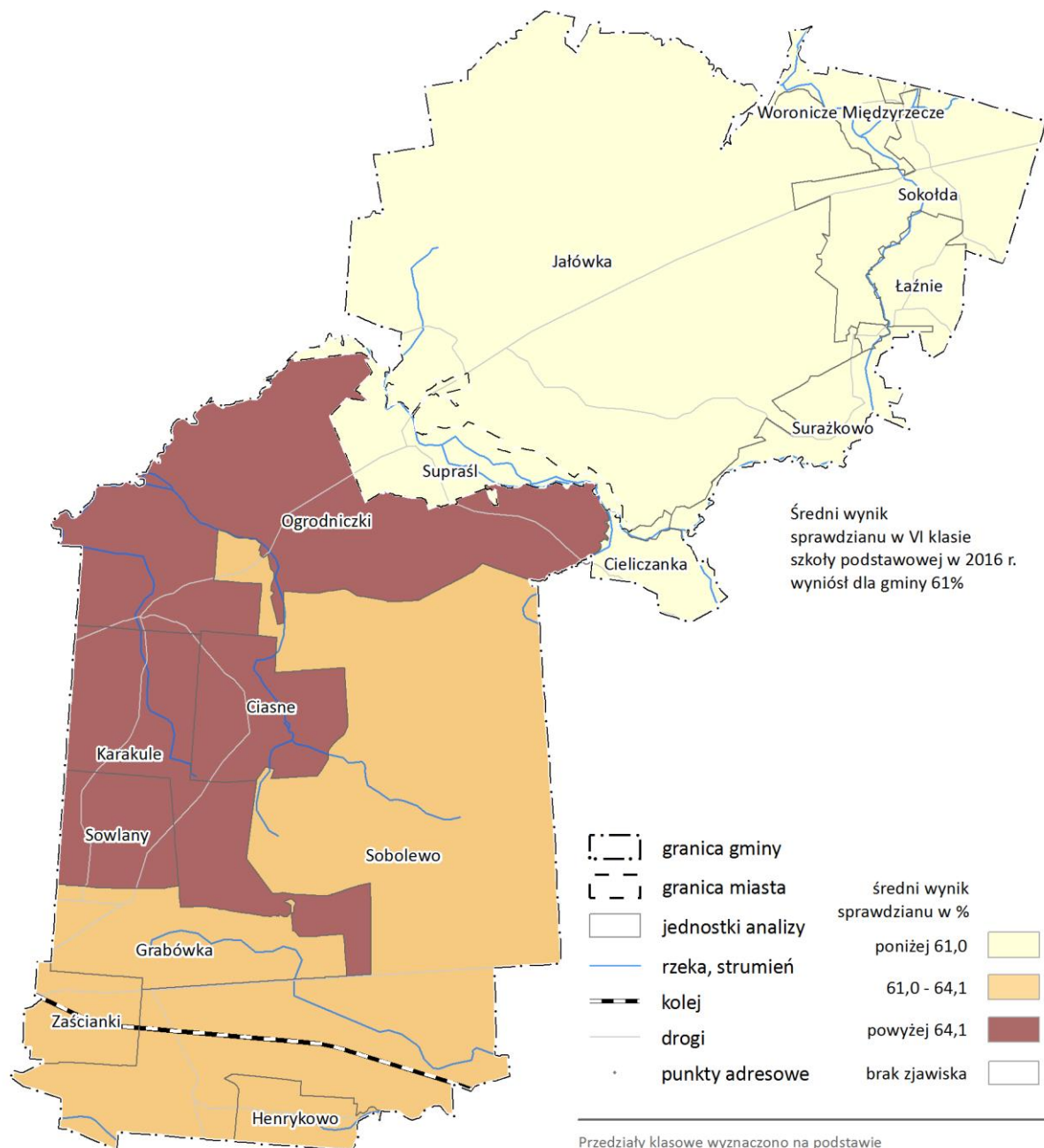
Tabela 3.3.6. Wyniki sprawdzianu w VI klasie szkoły podstawowej w szkołach na obszarze gminy Supraśl w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE w Łomży.

Mapa 18 Wyniki egzaminu w VI klasie szkoły podstawowej w gminie Supraśl w 2016 r.

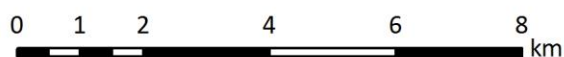
WYNIKI SPRAWDZIANU W VI KLASIE SZKOŁY PODSTAWOWEJ

OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

Opracowanie: dr Maciej Huculak
S&H CONSULTING
 GEOGRAPHY MATTERS

Przedziały klasowe wyznaczone na podstawie obserwacji znormalizowanego rozkładu wartości

Poziom bezpieczeństwa

Podstawą do określenia kryzysu w zakresie zjawisk związanych z niskim poziomem bezpieczeństwa były dane udostępnione przez Posterunek Policji w Supraślu. Najnowsze z udostępnionych danych reprezentowały sytuacje w roku 2015 i te przyjęto za podstawę analizy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji.

W 2015 r. na terenie całej gminy Supraśl stwierdzono 90 przestępstw. Z tej liczby dokładnie 1/3 przypadała na miasto Supraśl. Wśród analizowanych jednostek referencyjnych najwyższą wartością wskaźnika przestępczości charakteryzowało się Henrykowo (112,4). Do grupy jednostek o ponadprzeciętnych wartościach tego wskaźnika zaliczały się ponadto: Sowlany (96,4), Sobolewo (82,4), Zaścianki (72,4) oraz miasto Supraśl (61,7). W trzech jednostkach wartości wskaźnika były niższe od wartości referencyjnej (Ciasne, Grabówka, Karakule). W grupie sześciu jednostek nie stwierdzono występowania zjawiska przestępczości w 2015 r. Były to jednostki: Cieliczanka, Jałówka, Łażnie, Sokołda, Surażkowo oraz Woronicze-Międzyrzecze.

I.p.	Nazwa jednostki	Liczba przestępstw	na 10 tys. mieszk.
1.	Henrykowo	4	112,4
2.	Sowlany	4	96,4
3.	Sobolewo	12	82,4
4.	Zaścianki	18	72,4
5.	miasto Supraśl	30	63,8
6.	Ogrodniczki	5	61,7
7.	Ciasne	2	57,3
8.	Grabówka	13	36,5
9.	Karakule	2	35,8
10.	Cieliczanka	-	0,0
11.	Jałówka	-	0,0
12.	Łażnie	-	0,0
13.	Sokołda	-	0,0
14.	Surażkowo	-	0,0
15.	Woronicze-Międzyrzecze	-	0,0
	gmina Supraśl	90	59,9

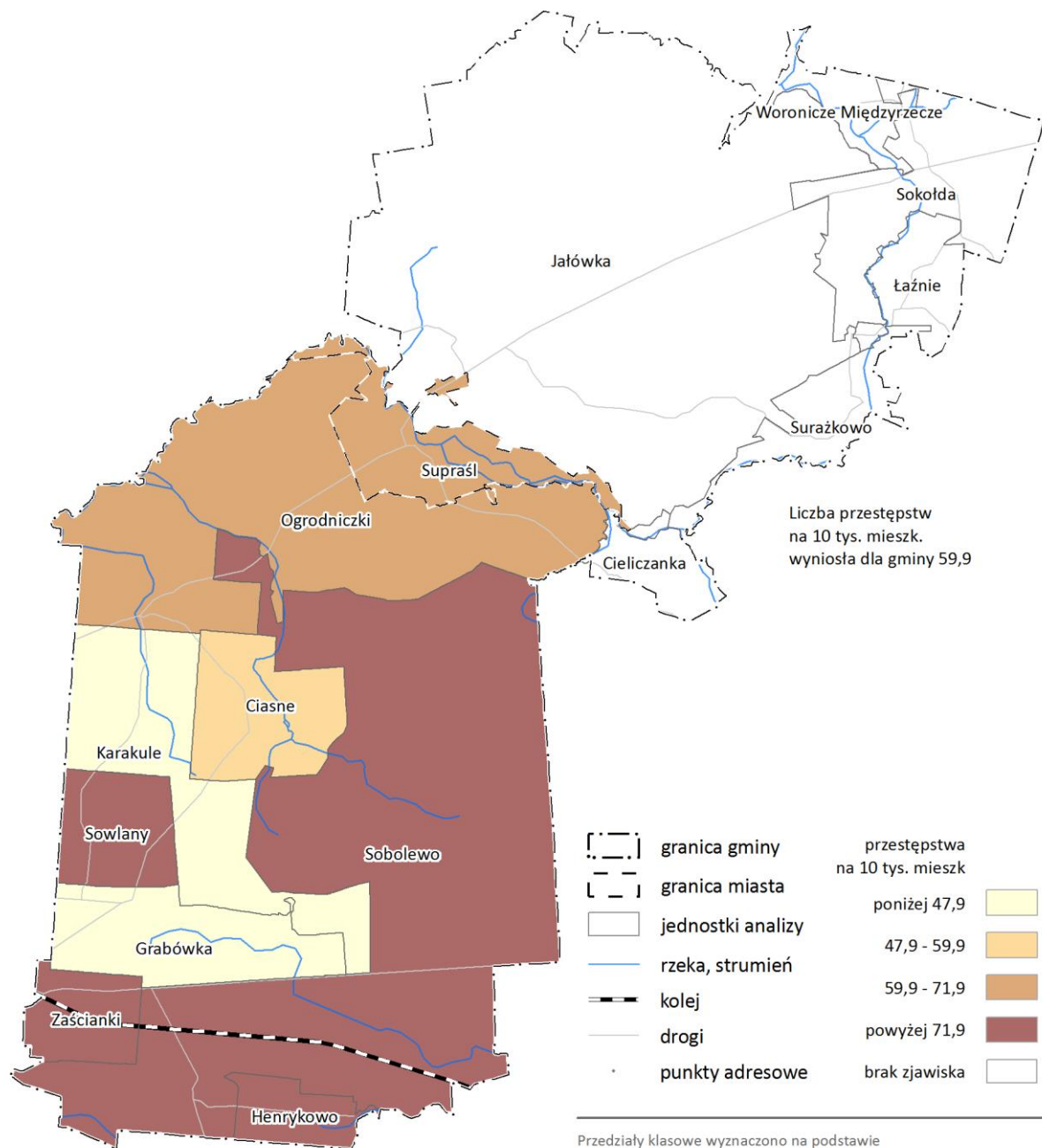
Tabela 3.3.7. Przestępstwa na obszarze gminy Supraśl w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Posterunku Policji w Supraślu.

Mapa 19 Przestępczość w gminie Supraśl w 2015 r.

PRZESTĘPCZOŚĆ

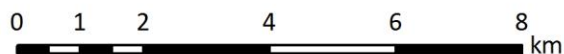
OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU
WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

Opracowanie: dr Maciej Huculak

S&H CONSULTING
GEOGRAPHY MATTERS

Przedziały klasowe wyznaczone na podstawie obserwacji znormalizowanego rozkładu wartości

Problemy społeczne - podsumowanie

W celu określenia obszaru gminy Supraśl o największym natężeniu problemów społecznych zebrano zamieszczoną wcześniej analizę poszczególnych wskaźników w postaci tabeli zbiorczej. W przypadku zdecydowanej większości za stan kryzysowy uznano przekroczenie wartości referencyjnej obliczonej dla całej gminy. Od tej reguły zastosowano jeden wyjątek. W przypadku zjawiska bezrobocia za stan kryzysowy uznano współwystępowanie stanów kryzysowych w przypadku wszystkich analizowanych wskaźników częściowych bezrobocia. Następnie zliczono częstość występowania stanów kryzysowych dla poszczególnych rodzajów zjawisk. Za obszary objęte kryzysem w sferze społecznej uznano jednostki referencyjne o liczbie zjawisk kryzysowych przekraczających cztery.

W konsekwencji tak sformułowanych założeń za obszar zdegradowany społecznie przyjęto trzy jednostki referencyjne tj.: miasto Supraśl, Sobolewo oraz Jałówka.

L.p.	Nazwa jednostki	Demografia	Ubóstwo	Dożywianie	Niepełno- sprawność	Problemy alkoholowe	Bezrobocie	Edukacja	Bezpieczeństwo	Liczba przekroczeń
1.	miasto Supraśl	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	8
2.	Jałówka	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	-	Tak	-	6
3.	Sobolewo	-	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	-	Tak	6
4.	Cieliczanka	-	Tak	Tak	-	Tak	-	Tak	-	4
5.	Ogrodniczki	-	Tak	Tak	Tak	-	-	-	Tak	4
6.	Henrykowo	-	Tak	Tak	-	-	-	-	Tak	3
7.	Karakule	Tak	-	Tak	-	-	Tak	-	-	3
8.	Surążkowo	Tak	-	-	Tak	-	-	Tak	-	3
9.	Woronicze-Międzyrzecze	Tak	-	-	Tak	-	-	Tak	-	3
10.	Ciasne	Tak	Tak	-	-	-	-	-	-	2
11.	Łażnie	Tak	-	-	-	-	-	Tak	-	2
12.	Sokołda	-	-	Tak	-	-	-	Tak	-	2
13.	Sowlany	-	-	Tak	-	-	-	-	Tak	2
14.	Zaścianki	-	-	-	-	Tak	-	-	Tak	2
15.	Grabówka	-	-	-	-	-	-	-	-	0

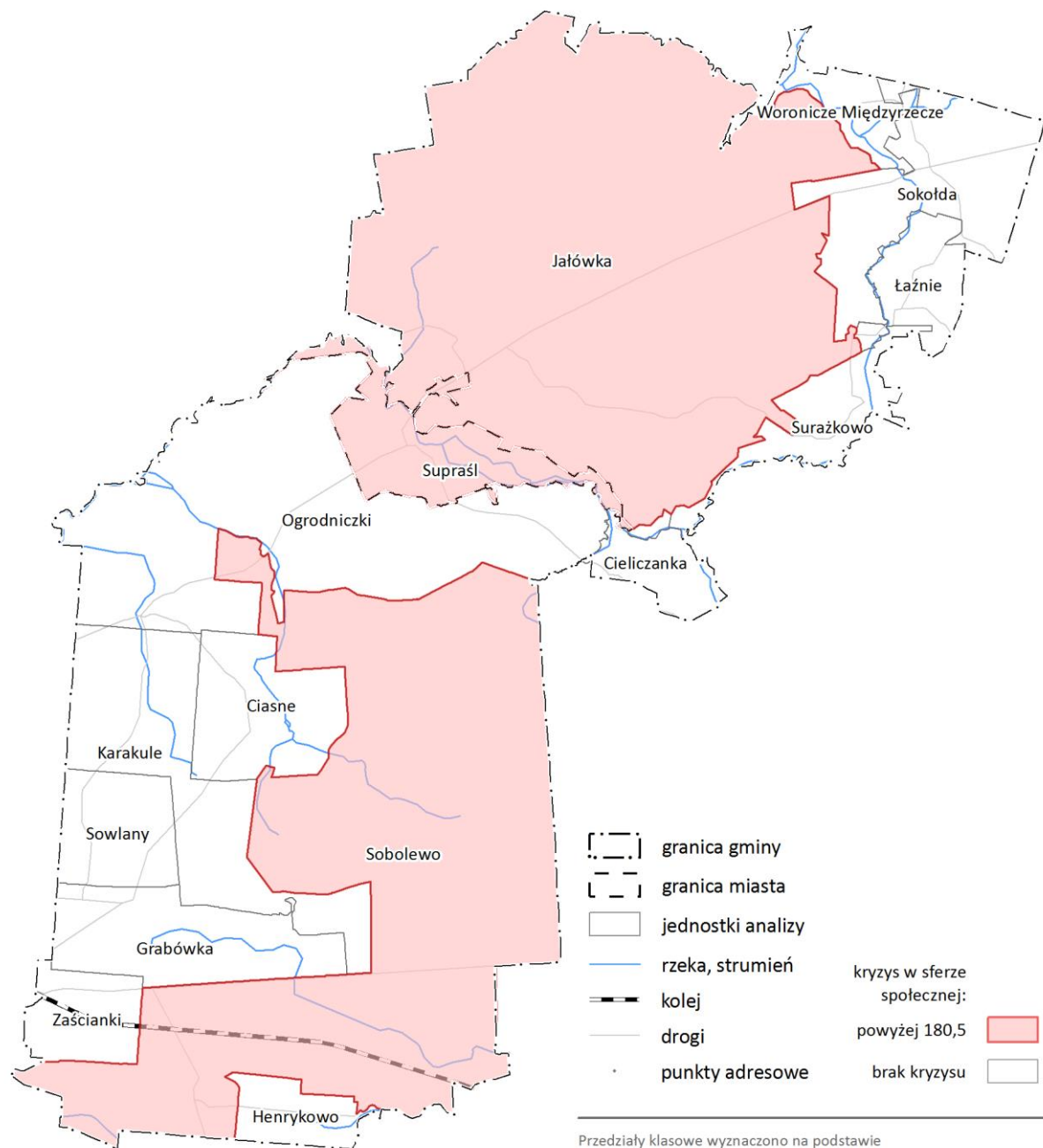
Tabela 3.3.8. Zjawiska kryzysowe na obszarze gminy Supraśl w 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Supraślu, PUP w Białymstoku i in.

Mapa 20 Kryzys w sferze społecznej w gminie Supraśl w 2017 r.

KRYZYS W SFERZE SPOŁECZNEJ

OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU
WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

Opracowanie: dr Maciej Huculak

S&H CONSULTING
GEOGRAPHY MATTERS

Przedziały klasowe wyznaczone na podstawie obserwacji znormalizowanego rozkładu wartości

0 1 2 4 6 8 km

Sfera gospodarcza

W Supraślu funkcjonuje ponad 1200 podmiotów gospodarczych, z czego 23 należą do publicznego sektora własności, reszta znajduje się w rękach prywatnych. Przedsiębiorstwa zajmują się głównie handlem, przetwórstwem, budownictwem, transportem. Ze względu na duże znaczenie turystyczne regionu dobrze rozwinięta jest sieć noclegowo-gastronomiczna. Duże i średnie przedsiębiorstwa produkcyjne ulokowane są głównie Zaściankach (m.in. Adampol, Kotniz, Key Company, D.K. Lamin, Kart, Dikpak, Budomost, Jobimet, Pleksus i wiele innych). Tendencja ta widoczna jest na poniższym kartogramie (mapa nr 16). Z kolei w samym mieście Supraśl znajduje się wiele firm oferujących usługi turystyczne i okołoturystyczne, w tym głównie hotele (4 obiekty), jak też osoby oferujące noclegi prywatnie. Hotele są obecnie największymi pracodawcami w uzdrowisku. W mieście Supraśl znajdują się strefy uzdrowiskowe, które narzucają niejako profil działalności, a jednocześnie wykluczają wiele możliwości gospodarczych, ze względu na konieczność ochrony strefy uzdrowiskowej. Wpływa to na duże różnice w kondycji przedsiębiorstw w Gminie. Krótki sezon turystyczny determinuje działania, jak też przychody firm, szczególnie działających w branży usług turystycznych. Znacznie większą dynamikę wzrostu działalności gospodarczych wykazują obszary bezpośrednio przylegające do miasta Białystok, czyli Zaścianki, Grabówka i Sobolewo. Pomimo wysokiego nasycenia przedsiębiorstwami, niski jest wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców w działach klasyfikacji PKD, takich jak:

- 79 - obsługa ruchu turystycznego,
- 93 - działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna,
- 85.1 - ochrona zdrowia.

Nadal niewykorzystany jest potencjał ekonomiczny w tych branżach, co wynika z krótkiego sezonu wysokiego w turystyce, w tym turystyce uzdrowiskowej. De facto uzdrowisko Supraśl jest obecnie w fazie tworzenia bazy ukierunkowanej na lecznictwo profesjonalne, głównie na wykorzystanie potencjału złóż borowiny.

Zgodnie ze *Strategią Rozwoju Miasta i Gminy Supraśl na lata 2016 – 2022*, w kontekście gospodarczym gmina Supraśl odznacza się następującymi cechami⁵:

- relatywnie duża liczba funkcjonujących podmiotów gospodarczych, zwłaszcza rosnący wskaźnik przedsiębiorczości na obszarach wiejskich (oddziaływanie miasta Białystok),
- niewielki odsetek spółek prawa handlowego – niemniej wskaźnik przyrostu nowych firm coraz bardziej dynamiczny,
- relatywnie niewielka liczba osób pracujących na obszarze Gminy (wg miejsc pracy na terenie gminy) w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym (charakterystyczne przy bliskości dużego miasta), świadczy o rozwijającej się funkcji sypialnianej Gminy Supraśl, dla której Białystok jest głównym źródłem zatrudnienia mieszkańców,
- relatywnie niski wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców w działach 79 (obsługa ruchu turystycznego), 93 (działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna), 85.1 (ochrona zdrowia) klasyfikacji PKD, może świadczyć o niewykorzystaniu potencjału turystycznego gminy do rozwoju przedsiębiorczości,
- poziom innowacyjności gospodarki na poziomie lokalnym, mierzony udziałem podmiotów zarejestrowanych w sektorze usług rynkowych do liczby podmiotów ogółem relatywnie niski, ale z dużym potencjałem rozwoju dzięki prognozom dyfuzji innowacji z Białegostoku w ramach realizacji Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku i strategii Białostockiego Obszaru Terytorialnego.

⁵ UCHWAŁA NR XIX/189/2016 RADY MIEJSKIEJ W SUPRAŚLU z dnia 25 lutego 2016 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Supraśl na lata 2016 - 2022

Zagadnienia związane z kryzysem w sferze zjawisk gospodarczych przybliżono za pomocą analizy zróżnicowania wewnątrzgminnego wskaźnika przedsiębiorczości. Skonstruowano go na podstawie informacji dot. liczby podmiotów zarejestrowanych w systemach CEiDG oraz KRS i odniesieniu jej do liczby mieszkańców ogółem. Przy 1280 podmiotach gospodarczych zarejestrowanych na obszarze gminy Supraśl w 2016 r. ogółem wskaźnik dla całej gminy osiągnął poziom 85,2 podmiot na 1 tys. mieszkańców.

Przyjęto, że o negatywnych zjawiskach gospodarczych świadczyć będzie poziom wskaźnika przedsiębiorczości niższy niż wartość obliczona dla całej gminy. W tj. takiej sytuacji znalazły się nie tylko duża, bo licząca łącznie 9 jednostek referencyjnych grupa jednostek wiejskich tj. Jałówka (0.0), Woronicze Międzyrzecze (0.0), Henrykowo (28.1), Surążkowo (41,7), Sokołda (50.0), Łażnie (52.6), Karakule (68.0), Ciasne (68,8) i Ogrodniczki (75,2), ale również samo miasto Supraśl (65.1). Sytuację taką należy uznać za nietypową, bowiem najczęściej to właśnie obszary miejskie gmin wiejsko-miejskich stanowią obszary wyraźnej koncentracji działalności gospodarczej. Przedstawiona cecha potwierdza w wyraźny sposób siłę zjawisk kryzysowych dotyczących samo miasto.

Powyżej wartości referencyjnej, a więc w sytuacji korzystnej z punktu widzenia procesów przedsiębiorczości znalazła się grupa pięciu jednostek wiejskich tj.: Sobolewo, Cieliczanka, Grabówka, Sowlany oraz Zaścianki.

Tabela 3.3.9. Przedsiębiorczość na obszarze gminy Supraśl w 2016 r.

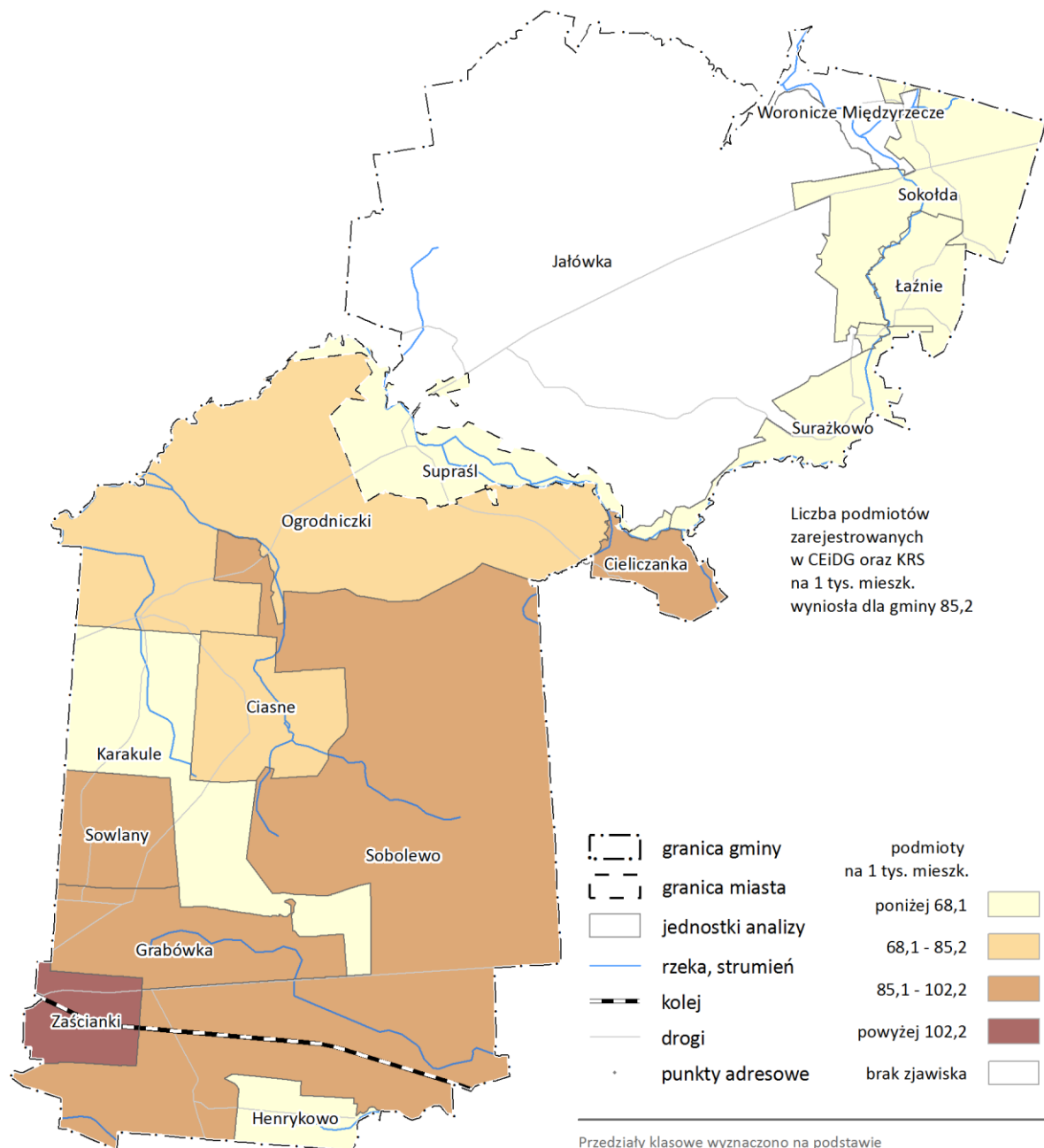
L.p.	Nazwa jednostki	Liczba ludności ogółem	Liczba podmiotów zarejestrowanych w CEiDG	Liczba podmiotów zarejestrowanych w KRS	Liczba podmiotów zarejestrowanych w CEiDG i KRS	Liczba podmiotów na 1000 mieszk.
1	Jałówka	31	0	0	0	0,0
2	Woronicze Międzyrzecze	43	0	0	0	0,0
3	Henrykowo	356	10	0	10	28,1
4	Surążkowo	24	1	0	1	41,7
5	Sokołda	100	4	1	5	50,0
6	Łażnie	57	3	0	3	52,6
7	Miasto Supraśl	4699	261	45	306	65,1
8	Karakule	559	37	1	38	68,0
9	Ciasne	349	22	2	24	68,8
10	Ogrodniczki	811	49	12	61	75,2
11	Sobolewo	1457	121	6	127	87,2
12	Cieliczanka	77	7	0	7	90,9
13	Grabówka	3564	294	30	324	90,9
14	Sowlany	415	30	10	40	96,4
15	Zaścianki	2486	269	65	334	134,4
	Gmina Supraśl	15028	1108	172	1280	85,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Supraślu.

Mapa 21 Przedsiębiorczość w gminie Supraśl w 2016 r.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

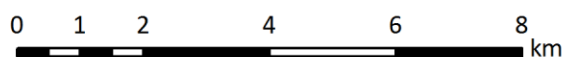
OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU
WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

Opracowanie: dr Maciej Huculak

S&H CONSULTING
GEOGRAPHY MATTERS

Przedziały klasowe wyznaczone na podstawie obserwacji znormalizowanego rozkładu wartości

Przebadano również informacje o zawieszeniu lub zamknięciu firm od roku 2013. Okazuje się, że ujęcie statystyczne wykazuje pewne prawidłowości, które wynikają z krótkiego sezonu turystycznego w gminie. Rokrocznie blisko 11 % przedsiębiorców zapewniających działania obsługi ruchu turystycznego - PKD 79, zawiesza swoją działalność poza sezonem wysokim. Przy czym należy wziąć pod uwagę, że agroturystyka nie zawsze wymaga rejestracji jako działalność gospodarcza. Przyjmować turystów na zasadach gospodarstwa agroturystycznego może zarówno rolnik, przedsiębiorca, jak i osoba prywatna. Nie każdy płaci z tego tytułu podatek dochodowy i nie każdy musi zarejestrować się w CEIDG. W mieście Supraśl i najbliższej okolicy funkcjonuje co najmniej 14 gospodarstw agroturystycznych oraz ponad 30 obiektów oferujących noclegi.

W roku 2013 w grupie gmin o bardzo wysokim potencjale atrakcyjności inwestycyjnej w BOF znalazł się Supraśl (obok Białegostoku i Choroszczy)⁶. Przy tym również oceniono mikroklimat zasobów pracy w Supraślu jako bardzo korzystny. Uzdrowisko jest na etapie formowania swojej funkcji leczniczej, więc próbuje przyciągać inwestorów. Analizę zapotrzebowania na działalności gospodarcze w zakresie usług uzdrowiskowych, hotelarskich, usług turystycznych oraz w zakresie szpitalnictwa uzdrowiskowego, gmina Supraśl przeprowadziła m.in. organizując w latach 2013 i 2014 gminne kongresy przedsiębiorczości.

Na spotkaniach, które odbyły się w Hotelach Borowinowy Zdrój i Knieja omawiano sprawy inwestowania w Uzdrowisku Supraśl. Wskazywano na potrzebę nowych inwestycji w zakresie usług turystycznych i uzdrowiskowych. Dogłębną analizę sytuacji gospodarczej związanej z potrzebą pozyskania nowych przedsiębiorców w uzdrowiskowej strefie A (strefa ścisłej ochrony uzdrowiskowej), wskazywał moderator konsultacji społecznych p. Lech Magrel oraz przedstawiciele oddziału Fundacji Rozwoju Demokracji Lokalnej.

Spotkania konsultacyjne ze środowiskiem biznesu gminy Supraśl przeprowadzono w Supraślu w latach 2010-2014. Celem spotkań było wypracowanie wspólnych działań oraz zapobieżenie groźby utraty statusu uzdrowiska przez Gminę Supraśl. W 2009 r. gmina Supraśl otrzymała od Ministra Zdrowia kilkuletni okres usunięcia nieprawidłowości w zakresie stwierdzonego braku prowadzenia eksploatacji borowiny leczniczej ze stanowiska Sokółda I oraz **braku funkcjonowania w Supraślu zakładów i urzędzeń lecznictwa uzdrowiskowego**. Zgodnie z ustawą o uzdrowiskach do tego rodzaju zakładów zalicza się: szpital uzdrowiskowy, zakład przyrodolecniczy oraz sanatorium.

Działania lokalnego biznesu i gminy Supraśl doprowadziły do utworzenia w 2013 r. Sanatorium Knieja. U uruchomiono też eksploatację leczniczej borowiny. Dzięki tym działaniom Minister Zdrowia stwierdził usunięcie wskazanych usterek, które spowodowałyby utratę statusu uzdrowiska. Powyższe działania oraz możliwości inwestowania w obrębie uzdrowiska wpłynęły na zainteresowanie inwestorów terenami w Supraślu. Wśród zainteresowanych znalazły się m.in. firmy reprezentujące branże lub usługi dopuszczalne w strefie uzdrowiskowej A:

1) Holmed Zdrój sp. z o.o., Nowoczesny obiekt uzdrowiskowy został niedawno wybudowany przy ulicy Rymarka i ul. Uroczysko Pustelnia, w ścisłej strefie uzdrowiskowej A w Supraślu, tuż obok dawnego ośrodka wypoczynkowego Puszcza i hotelu „Pięć Dębów”. Inwestycja objęła działkę o pow. 1,1 ha.

2) We wrześniu 2015 r. firma z branży silver economy robiła rozeznanie w zakresie możliwości pozyskania terenów w strefie uzdrowiskowej A, w tym w okolicach północnej części miasta. Została im przedstawiona oferta działek inwestycyjnych, które są w zasobie Miasta Supraśl (ul. Uroczysko Pustelnia i ul. Rymarka).

⁶ Atrakcyjność inwestycyjna Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego. Ekspertyza. Oprac.: dr Katarzyna Dębowska, dr Urszula Widelska, Monika Garwolińska; Białystok, grudzień 2014

3) Podmiot z branży usług medycznych był zainteresowany działką nr 761/3, która została mu okazana w czerwcu 2015 r. Firma pozostaje w kontakcie z osobami odpowiedzialnymi za inwestycje gminne.

Należy nadmienić, że większość inwestorów uzależnia ulokowanie swoich przedsięwzięć w strefie uzdrowskiej od dostępności do odpowiedniej infrastruktury drogowej i sieci/mediów, które obecnie nie spełniają wymogów dobrego dostępu. Ponadto gminy sąsiednie, również posiadające tereny uzbrojone i charakteryzujące się dobrą dostępnością komunikacyjną, posiadają tereny inwestycyjne przeznaczone na inne rodzaje działalności, przy czym posiadanie przez Supraśl statusu uzdrowiska determinuje rodzaj przedsięwzięć możliwych do realizacji. Warto nadmienić, że turystyka zdrowotna może w istotny sposób wspomóc Gminę i miejscowości uzdrowskie, może także wpłynąć na poprawę stanu zdrowia mieszkańców Polski, przy jednoczesnym minimalizowaniu negatywnych skutków koniecznych przekształceń strukturalnych. Istotne znaczenie w tym rozwoju powinna odgrywać polityka turystyczna państwa, która determinuje rozwój popytu jak i podaży turystycznej. Wielkość współczesnego ruchu turystycznego, jego pozytywne i negatywne skutki dla społeczności terenów recepcyjnych i turystów, istotny udział turystyki w PKB i bilansie płatniczym państwa, interdyscyplinarny charakter turystyki powodują, że nikt dzisiaj nie kwestionuje roli państwa a także władz regionu w kreowaniu turystyki⁷.

Brak lotniska regionalnego powoduje, że na dzień dzisiejszy w Supraślu bardzo słabo zagospodarowana jest nisza związana z obsługą zagranicznych turystów przybywających na Podlasie w celach leczniczych i zdrowotnych. Dane statystyczne publikowane przez MSZ, podają że w 2015 r. spośród turystów zagranicznych odwiedzających Polskę, najwięcej pieniędzy pozostawiły w naszym kraju osoby wskazujące na przyjazdy w celach zdrowotnych (ok. 742 USD na osobę). Rozwiązanie w przyszłości problemu braku komunikacji lotniczej regionu z pewnością wpłynie pozytywnie na zainteresowanie terenami inwestycyjnymi w Uzdrowisku Supraśl, ze strony inwestorów, którzy będą chcieli zagospodarować rynek zagranicznej turystyki leczniczej.

Strategia Rozwoju Gminy bazowała nie tylko na wcześniejszych ustaleniach w zakresie potrzeb inwestycyjnych w strefie „A” Uzdrowiska Supraśl, ale dodatkowo została oparta o nowe konsultacje z władzami gminy Supraśl tj. Komisją Uzdrowską, Burmistrza Supraśla przy zaangażowaniu środowiska przedsiębiorców oraz mieszkańców.

W przyjętym przez samorząd dokumencie czytamy, że: „Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Supraśl na lata 2016-2022 jest dokumentem określającym główne kierunki rozwoju szczególnie w kontekście perspektywy finansowej 2014-2020. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Supraśl stanowić będzie podstawę do prowadzenia przez władze samorządowe długookresowej polityki rozwoju. Niniejszy dokument będzie stanowił punkt odniesienia dla działań o charakterze rozwojowym, podejmowanych ze środków własnych Gminy Supraśl, ze środków budżetu Unii Europejskiej oraz z innych zewnętrznych źródeł finansowania (należy mieć na uwadze, że aplikowanie o środki zewnętrzne niekiedy jest możliwe tylko w sytuacji, gdy dana inwestycja zawarta została w dokumentach strategicznych gminy, stanowiąc niezbędny załącznik do przygotowywanego wniosku aplikacyjnego)”.

Analiza zawarta w *Strategii Rozwoju Gminy Supraśl na lata 2016- 2022* w zakresie potrzeby zorganizowania nowych miejsc pracy oraz nowych usług uzdrowskich, oparta została o inny dokument strategiczny tj. o STRATEGIĘ ROZWOJU TURYSTYKI GMINY UZDROWSKOWEJ SUPRAŚL na lata 2014 – 2020. Strategia Rozwoju Turystyki wykazała najważniejsze zasoby, potencjał i kierunki rozwoju gminy jako uzdrowiska i rozpoznawalnej marki turystycznej. Powstała na podstawie umowy zawartej pomiędzy Gminą Supraśl a Centrum Doradczym Programów Pomocowych, w ramach projektu „Supraśl-Polskie Okno na Szwajcarię” Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach Szwajcarskiego Programu Współpracy z Nowymi Krajami Członkowskimi Unii Europejskiej, współfinansowanego przez Szwajcarię w ramach Szwajcarskiego Programu Współpracy z Nowymi

⁷ Za: Turystyka i Rekreacja Tom 1/2005.

Krajami Członkowskimi Unii Europejskiej, realizowanego w Partnerstwie Gmin Supraśl (Polska) i Gminy Balsthal (Szwajcaria).

Opracowanie dokumentu strategicznego oparto o proces konsultacji społecznych, w których uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego i innych instytucji publicznych, przedstawiciele firm funkcjonujących w branży turystycznej, przedstawiciele kultury i instytucji społecznych, kreujących markę Supraśla. Podczas 3 spotkań konsultacyjnych wykreowana została koncepcja oferty produktowej Supraśla prezentowana w niniejszej Strategii.

Strategia Rozwoju Turystki szczególnie podjęła problem inwestowania w uzdrowisko przez sektor prywatny i publiczny w kontekście Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego (BOF)''

„1.5 STRATEGIA ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH BIAŁOSTOCKIEGO OBSZARU FUNKCJONALNEGO NA LATA 2014-2020

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne to nowy instrument rozwoju terytorialnego, generujący zintegrowane podejście do rozwoju terytorialnego i działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich poprzez wspólną strategię rozwoju. Warunkiem realizacji Zintegrowanego Obszaru terytorialnego jest zawiązanie zinstytucjonalizowanej formy partnerstwa i przygotowanie strategii. Partnerstwem zintegrowanym, do którego należy funkcjonalnie Gmina Supraśl jest Białostocki Obszar Funkcjonalny, zinstytucjonalizowany w formule stowarzyszenia i obejmujący: - miasto Białystok, - Gminy powiązane funkcjonalnie i terytorialnie: Wasilków, Czarna Białostocka, Supraśl, Zabłudów, Juchnowiec Kościelny, Turośń Kościelna, Łapy, Choroszcz, Dobrzyniewo Duże. Białostocki Obszar Funkcjonalny określa kluczowe mocne strony obszaru: a) Korzystne położenie z punktu widzenia rozwoju współpracy gospodarczej z rynkami wschodnimi oraz bliskości głównego ośrodka społeczno – gospodarczego Polski aglomeracji Warszawskiej, b) Załączki inteligentnych specjalizacji gospodarczych: usług medycznych, produkcji sprzętu medycznego, bielizniarskiego, przemysłu maszynowego, spożywczego, c) Potencjał naukowy do rozwoju inteligentnych specjalizacji – związany z wysokim poziomem nauk medycznych i ogólnym potencjałem zlokalizowanych w obszarze funkcjonalnym uczelni wyższych, Strategia rozwoju turystyki Gminy uzdrowskiej Supraśl na lata 2014 - 2020 SUPRAŚL MIASTO ZACZAROWANE str. 11 oraz wytycza cele rozwojowe i misję obszaru: Białostocki Obszar Funkcjonalny – atrakcyjne miejsce do pracy i życia. W ramach celów rozwojowych zaprojektowane zostały kluczowe inwestycje lokalne, w tym na obszarze Gminy Supraśl: **Cel operacyjny Kluczowe przedsięwzięcia inwestycyjne na obszarze Gminy Supraśl *Atrakcyjność inwestycyjna Poprawa dostępności dla terenów inwestycyjnych (2,0788 ha) poprzez budowę ulicy Kodeksu Supraskiego w Supraślu Działanie wspólne: utworzenie Centrum Obsługi Inwestorów BOF***''.

(STRATEGIA ROZWOJU TURYSTYKI GMINY UZDROWISKOWEJ SUPRAŚL na lata 2014 – 2020, s. 10)

„Rozwój funkcji uzdrowskiej i turystyki ochrony zdrowia (spa, turystyka aktywna, turystyka ekstremalna) jest uzależniony od skutecznego zintegrowania zasobów i zainwestowania w infrastrukturę niezbędną do stworzenia atrakcyjnej i niepowtarzalnej oferty pobytowej: - baza uzdrowska – procedury lecznicze, ochrony zdrowia i pielęgnacji urody – gabinety lekarskie, kosmetyczne dla celów diagnostycznych, uzdrowska oferta rehabilitacyjna, zabiegi poprawiające kondycję i stan zdrowia pensjonariuszy, - infrastruktura i oferta rehabilitacji ruchowej: szlaki rowerowe, nordic walking, jazda konna, ścieżki zdrowia, szlaki leśne, spływy kajakowe i rekreacja wodna, pozostała oferta ruchowa, - budowa Parku Leśnego z inhalatorni olejków eterycznych - SUPRASKIE INHALATORNIE, - infrastruktura i oferta rozrywkowa, rekreacyjna, kulturalna: place zabaw, infomaty, questy, amfiteatr, kino, biblioteka, obiekty gastronomiczne Oferta teatralna, zwiedzanie, wycieczki tematyczne, a także zintegrowany program artystyczny na cały rok: koncerty, wieczory kulturalne''.

(STRATEGIA ROZWOJU TURYSTYKI GMINY UZDROWISKOWEJ SUPRAŚL na lata 2014 – 2020, s. 25)

Kolejnym punktem strategicznym w rozwoju gospodarczym Supraśla jest aktywizacja bezrobotnych nie posiadających żadnych kwalifikacji. co może być rozwiązane dzięki ich aktywizacji zawodowej, ale też umocnienie funkcji uzdrowiskowej Supraśla. Konieczne staje się ulokowanie inwestycji o charakterze uzdrowiskowym wymagających wsparcia lokalnym kapitałem społecznym.

Sfera środowiskowa

Problemy związane z występowaniem zagrożeń związanych ze stanem środowiska przyrodniczego przybliżono za pomocą analizy występowania wyrobów zawierających azbest. Zastosowano wskaźnik ilości wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Przy ich wielkości rzędu 1 tys. t w skali całej gminy, wskaźnik ten osiągnął wartość 67,6 kg, którą przyjęto za poziom referencyjny.

Ponadprzeciętne wartości analizowanego wskaźnika osiągnęła liczna, bo obejmująca 10 jednostek referencyjnych, grupa. W jej skład weszły: Surazkowo (2943,0), Łażnie (586,3), Woronicze-Międzyrzecze (415,6), Jałówka (344,2), Henrykowo (341,3), Sokołda (302,2), Cieliczanka (281,3), Sowlany (141,5), Ciasne (137,1) oraz Sobolewo (119,0).

Poniżej wartości dla całej gminy znalazło się pięć jednostek, w tym miasto Supraśl.

Tabela 3.3.10. Wyroby zawierające azbest na obszarze gminy Supraśl w 2016 r.

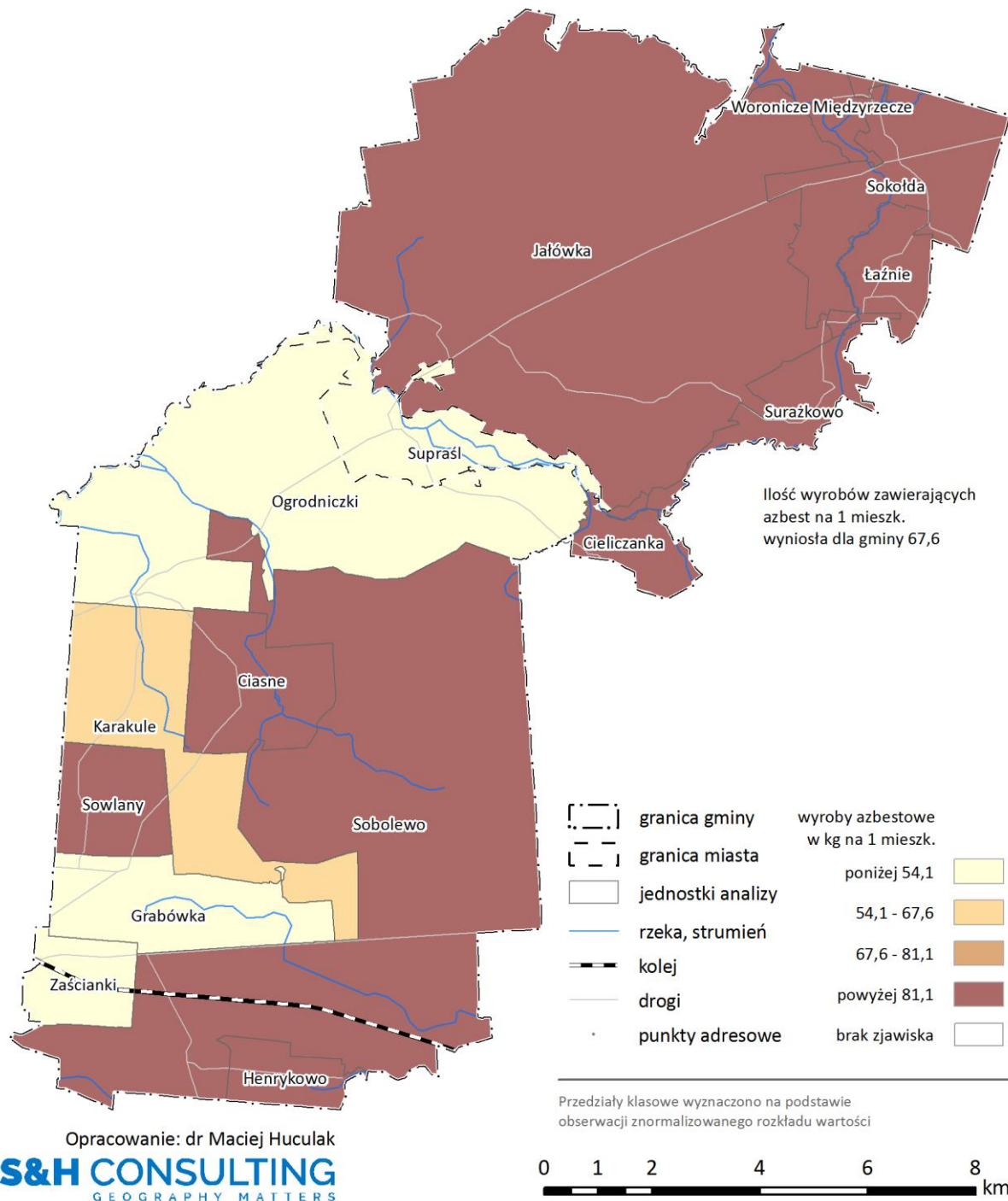
l.p.	Nazwa jednostki	wyroby azbestowe w kg	Liczba ludności	kg na 1 mieszk.
1.	Surazkowo	70631	24	2943,0
2.	Łażnie	33418	57	586,3
3.	Woronicze-Międzyrzecze	17869	43	415,6
4.	Jałówka	10670	31	344,2
5.	Henrykowo	121493	356	341,3
6.	Sokołda	30220	100	302,2
7.	Cieliczanka	21659	77	281,3
8.	Sowlany	58707	415	141,5
9.	Ciasne	47842	349	137,1
10.	Sobolewo	173383	1457	119,0
11.	Karakule	31282	559	56,0
12.	miasto Supraśl	203019	4699	43,2
13.	Ogrodniczki	32395	811	39,9
14.	Grabówka	97024	3564	27,2
15.	Zaścianki	66649	2486	26,8
	Gmina Supraśl	1016261	15028	67,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Supraślu.

Mapa 22 Wyroby zawierające azbest w gminie Supraśl w 2017 r.

WYROBY ZAWIERAJĄCE AZBEST

OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU
WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Zagadnienia związane ze sferą przestrzenno-funkcjonalną postanowiono przybliżyć za pomocą kwestii związanej z zaopatrzeniem ludności gminy w wodę oraz usługi związane z odbiorem ścieków. Udostępnione przez Urząd Miejski w Supraślu dane dotyczyły liczby umów na:

- Zaopatrzenie w wodę,
- Odbiór ścieków,
- Zaopatrzenie w wodę i odbiór ścieków łącznie.

W skali całej gminy w 2017 r. było 4301 tego rodzaju umów. Po przeliczeniu tej liczby na 100 mieszkańców dało to wartość wskaźnika wynoszącą 28,6.

Poniżej tej wartości znalazły się takie jednostki jak: Henrykowo, (21,1), Sobolewo (21,6), Ciasne (26,6) oraz Sowlany (27,5).

Poniżej wartości referencyjnej uplasowały się: Ogrodniczki, Zaścianki, miasto Supraśl, Grabówka i Karakule. W tych przypadkach można zatem mówić o względnie korzystnym wyposażeniu tych jednostek w sieć wodno-kanalizacyjną.

Żadnych umów nie odnotowano w przypadku grupy 6 jednostek referencyjnych w skład których wchodziły: Cieliczanka, Jałówka, Łażnie, Sokołda, Surążkowo oraz Woronicze Międzyrzecze, a więc niewielkie jednostki znajdujące się w północnej części gminy.

Z punktu widzenia procesu delimitacji za stan kryzysowy uznano występowanie wartości poniżej wartości dla całej gminy. Ze względu na specyfikę gminy i ekonomikę funkcjonowania tego rodzaju infrastruktury nie uznano za stan kryzysowy całkowitego braku umów na dostawę wody i lub odbiór ścieków w charakteryzujących się niską liczbą ludności i dużym rozproszeniem zabudowy jednostkach w północnej części gminy.

Jako dane informacje uzupełniające dotyczące sfery technicznej potraktowano rozmieszczenie obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i ogólnodostępnych przestrzeni publicznych na terenie gminy. W tym przypadku wyraźnie widoczna była ich koncentracja na terenie miasta Supraśl oraz w jednostkach referencyjnych położonych w południowej części gminy. Część północną gminy charakteryzował całkowity brak tego rodzaju obiektów i przestrzeni.

Większość z tego rodzaju infrastruktury znajdowała się w dobrym stanie technicznym. Konieczność działań remontowych i modernizacyjnych Urząd Miasta zadeklarował jedynie w przypadku trzech obiektów. Były to:

- Obiekty kubaturowe towarzyszące obiektowi Stadionu Miejskiego,
- Świetlica wiejska w Sobolewie,
- Park Miejski w Supraślu.

Mapa 23 Zaopatrzenie w wodę i odbiór ścieków w gminie Supraśl w 2017 r.

OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU
WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

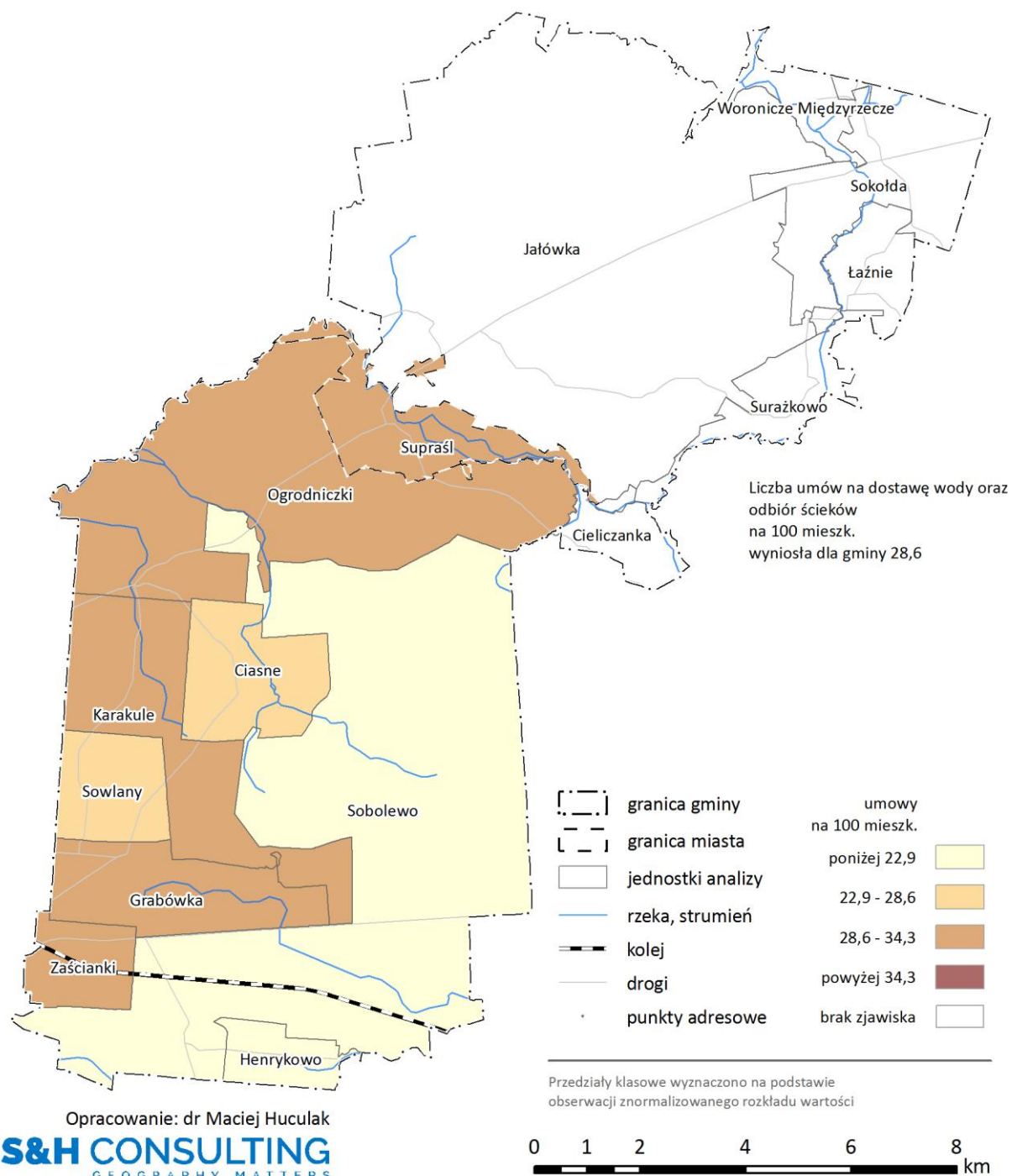

Tabela. X. Umowy na dostawę wody oraz odprowadzanie ścieków w Gminie Supraśl w 2018 r.

L.p.	Nazwa jednostki	Liczba ludności ogółem	Liczba umów	Liczba umów na 100 mieszkańców
1	Henrykowo	356	75	21,1
2	Sobolewo	1457	315	21,6
3	Ciasne	349	93	26,6
4	Sowlany	415	114	27,5
5	Ogrodniczki	811	236	29,1
6	Zaścianki	2486	730	29,4
7	Supraśl	4699	1439	30,6
8	Grabówka	3564	1108	31,1
9	Karakule	559	176	31,5
10	Cieliczanka	77	-	-
11	Jałówka	31	-	-
12	Łażnie	57	-	-
13	Sokołda	100	-	-
14	Surażkowo	24	-	-
15	Woronicze Międzyrzecze	43	-	-
Gmina Supraśl		15028	4301	28,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Supraślu.

L.p.	Nazwa obiektu	Miejscowość	Uwagi
1	Boisko	Ciasne	
2	Klub rolnika - świetlica wiejska	Ciasne	
3	Klub rolnika - świetlica wiejska	Henrykowo	
4	Klub rolnika - świetlica wiejska	Karakule	
5	Arboretum	Kopna Góra	
6	Stadion Miejski	Miasto Supraśl	do modernizacji obiektu towarzyszące (kubaturowe)
7	Bulwary im. W. Wołkowa	Miasto Supraśl	
8	Park Miejski	Miasto Supraśl	do modernizacji
9	Plac przed Domem Ludowym	Miasto Supraśl	
10	Siedziba CKR, ul. Cieliczańska 1	Miasto Supraśl	
11	Dom Ludowy, ul. Piłsudskiego 11	Miasto Supraśl	
12	Sala sportowa	Ogrodniczki	
13	Klub rolnika - świetlica wiejska	Ogrodniczki	
14	Siłownia	Sobolewo	
15	Boisko i plac zabaw	Sobolewo	
16	Świetlica wiejska	Sobolewo	do modernizacji
17	Klub rolnika - świetlica wiejska	Sowlany	

Tabela. X. Rozmieszczenie obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz urządzonych przestrzeni publicznych w Gminie Supraśl w 2018 r.

Jednym z założeń strategii w kluczowym obszarze dla rozwoju Miasta i Gminy Supraśl⁸ jest rozbudowa i poprawa istniejącej infrastruktury drogowej, która ma zapewnić dostępność terenów inwestycyjnych BOF. Ten cel należy do najważniejszych zadań strategii Gminy Supraśl.

Prawidłowa sieć drogowa przyczyni się do polepszenia warunków życia mieszkańców oraz zachęci przyszłych inwestorów do inwestowania swoich środków na terenie Gminy. Nie należy zapominać o najważniejszym czynniku, tj. czynniku ludzkim – poprawa jakości dróg wpływa bezpośrednio na podniesienie jakości i standardu życia mieszkańców. Wymagana jest modernizacja i przebudowa dróg poprzez wyasfaltowanie lub utwardzenie ich nawierzchni. Wskaźnikiem wyznaczającym priorytety powinna być szczegółowa analiza czynników takich jak – znaczenie ciągu komunikacyjnego, poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym, liczba mieszkańców użytkujących dany odcinek drogi, czas oczekiwania przez mieszkańców na modernizację drogi, istniejące uzbrojenie, jak też ewentualny wpływ na poprawę atrakcyjności danej części Gminy.

Lokalny układ komunikacyjny Gminy Supraśl stanowi uzupełnienie sieci dróg krajowych i wojewódzkich. W najwyższym stopniu służy on lokalnej społeczności, zwłaszcza w obszarze bieżącej komunikacji z Białymstokiem. Wzmocnienie funkcji turystycznej i uzdrowskiej poprzez dobrze funkcjonujący wewnętrzny układ komunikacyjny nastąpi poprzez usprawnienie dojazdu kuracjuszy i turystów do miejsca docelowego.

Inwestycje w infrastrukturę kanalizacyjną stanowią priorytetowe działanie Gminy w ostatnich latach. Inwestycje kanalizacyjne zdominowały również plany inwestycyjne gminy na lata 2014 – 2020, określone między innymi w strategii zintegrowanych inwestycji terytorialnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2020 i są zgodne z założeniem uzbrojenia terenów inwestycyjnych w ramach priorytetów inwestycyjnych.

Sfera techniczna

Natężenie zjawisk problemowych odnoszących się do sfery technicznej zobrazowano za pomocą analizy dwóch wskaźników. Pierwszym z nich było rozmieszczenie dziedzictwa kulturalno materialnego mierzonego udziałem obiektów wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków w ogóle obiektów zabytkowych wpisanych do tej ewidencji na obszarze gminy. Drugim, udział w ogóle lokali mieszkalnych znajdujących się w zasobie komunalnym. Wysokie wartości tak zdefiniowanych wskaźników świadczą o potencjalnie dużym wyzwaniu związanym z utrzymaniem i właściwym wykorzystaniem obu rodzajów zasobów.

W przypadku rozmieszczenia zasobu zabytkowego widoczna jest jego wyjątkowo duża koncentracja na obszarze samego miasta Supraśl. Dotyczy to zarówno ewidencji (88,7%), jak i rejestru (95,2%) zabytków prowadzonych przez WUOZ w Białymstoku. Na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji przyjęto, że obecność w danej jednostce referencyjnej co najmniej 5 zabytków wpisanych do wojewódzkiej ewidencji zabytków stanowi wyzwanie z punktu widzenia procesów rewitalizacji. Tak postawiony warunek został spełniony w przypadku dwóch jednostek referencyjnych tj. miasta Supraśl (110 obiektów, 88,7% udziału) oraz Sobolewa (5 obiektów, 4% udziału).

⁸ Uchwała nr 19/189/2016 Rady Miejskiej w Supraślu z dnia 25 lutego 2016 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Supraśl na lata 2016-2022.

l.p.	Nazwa jednostki	Wojewódzki rejestr zabytków		Wojewódzka ewidencja zabytków	
		Liczba	Udział w %	Liczba	Udział w %
1.	Supraśl	40	95,2	110	88,7
2.	Sobolewo	1	2,4	5	4,0
3.	Grabówka	0	0	4	3,2
4.	Woronicze-Międzyrzecze	1	2,4	3	2,4
5.	Karakule	0	0	1	0,8
6.	Ogrodniczki	0	0	1	0,8
Gmina Supraśl		42	100,0	124	100,0

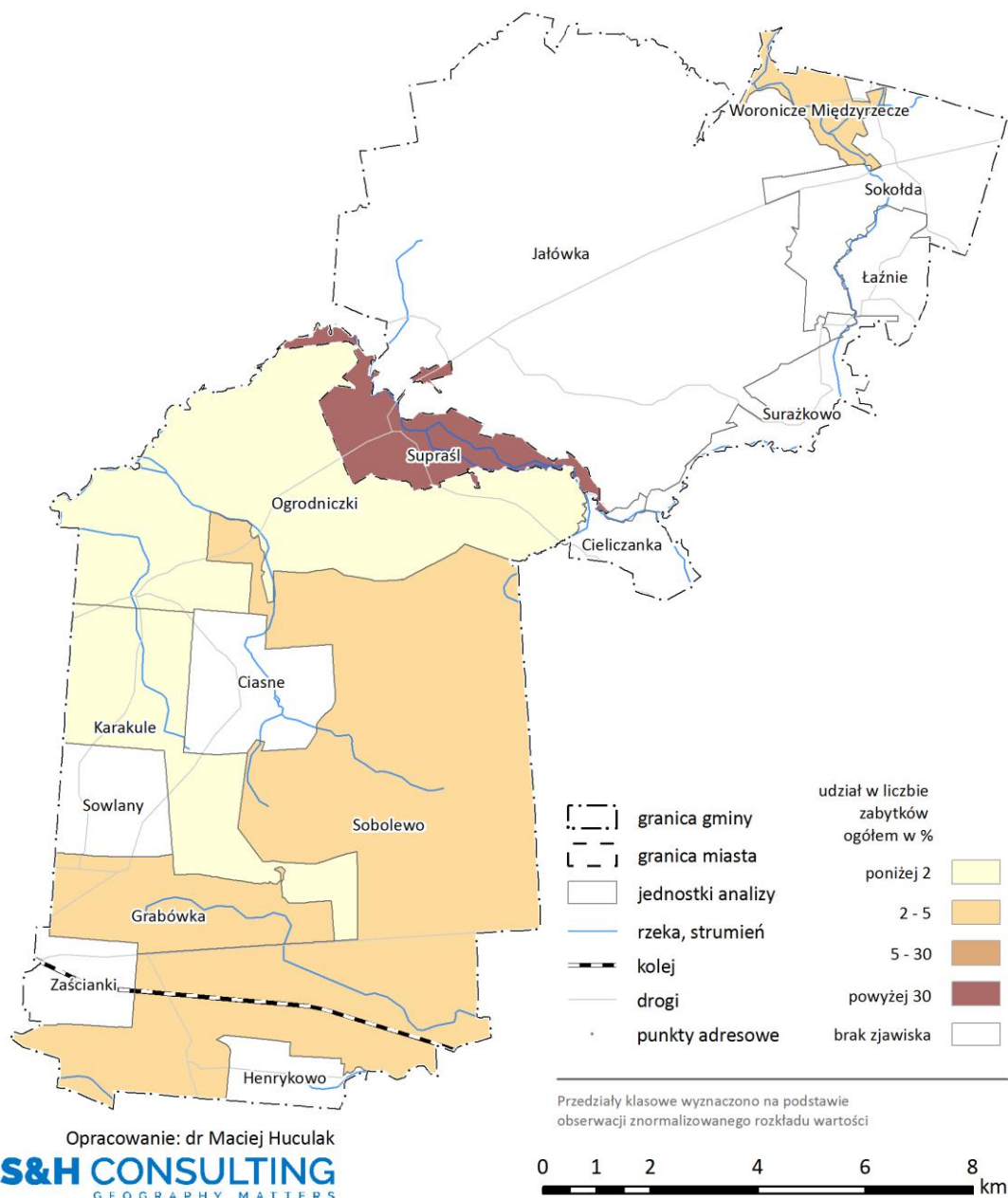
Tabela 3.3.11. Obiekty wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków oraz wojewódzkiej ewidencji zabytków na obszarze gminy Supraśl w 2017 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WUOZ w Białymstoku.

Mapa 24 Dziedzictwo materialno-kulturowe w gminie Supraśl w 2017 r.

DZIEDZICTWO MATERIALNO-KULTUROWE

OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU
WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

W działaniach samorządu lokalnego istotne jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego oraz powiązanie ochrony zabytków z ochroną środowiska naturalnego. Sprawny i skuteczny system ochrony i opieki nad zabytkami powinien odbywać się przy udziale samorządów, właścicieli i użytkowników zabytków oraz mieszkańców i wspólnot lokalnych. Ponadto inwestorzy uzależniają ulokowanie swoich przedsięwzięć od poprawy infrastruktury drogowej w uzdrowisku. Inwestycje przełożą się na jakość życia mieszkańców, głównie poprzez zapewnienie stałych miejsc pracy, szczególnie w zakresie faktycznego wzmacniania funkcji uzdrowiskowej, jak też budowania marki lokalnego produktu.

W gminie Supraśl nie powstał program ochrony nad zabytkami. Utrudnia to syntetyczne ujęcie zjawiska przy tak dużym nasyceniu zabytkami nieruchomymi w skali całej gminy. Jednak według szacunków Urzędu Miejskiego w Supraślu co najmniej 30 % z zabytków powinna zostać poddana jak najszybszej interwencji. Supraśl notuje wysoki stopień nasycenia różnorodnością zabytków, jednak ich stan techniczny jest również bardzo różny. Brak jest ponadto spójnego znakowania zabytków, atrakcji turystycznych, obiektów cennych kulturowo i historycznie. Konieczna jest poprawa stanu i sposobu użytkowania zabytków i miejsc cennych kulturowo w Gminie, szczególnie w mieście Supraśl. Zgodnie z założeniami *Strategii rozwoju Supraśla* konieczne jest wdrożenie skutecznych instrumentów wykorzystania dziedzictwa kulturowego do rozwoju gospodarczego gminy, oraz zaktywizowania właścicieli nieruchomości zabytkowych do inwestowania i adaptacji do nowych funkcji.

Poniżej zaprezentowano dokumentację fotograficzną świadczącą o różnym stanie technicznym zabytków nieruchomych w gminie Supraśl.

Budynek parafialny w Centrum Supraśla

Dom Ludowy w Supraślu (przed remontem i po remoncie)

Ogrodzenie Stadionu Miejskiego w Supraślu (widok od strony Parku Saskiego)

Zniszczenia w Parku Miejskim Supraśla (nawałnica w czerwcu 2016 roku)

Pozostałości po Folwarku w Sobolewie

Pozostałości po Folwarku w Sobolewie, w tle bloki przy ul. Henrykowskiej (dawny PGR)

Mieszkaniowy zasób komunalny na obszarze gminy Supraśl koncentrował się głównie na terenie miasta i obejmował 14 budynków i 37 lokali mieszkalnych. Według danych Urzędu Miasta w Supraślu w 2018 r. **stan wszystkich budynków, w których znajdowały się lokale komunalne, wymagał znaczącej interwencji z zakresu prac remontowych.** Mieszkania socjalne koncentrują się głównie w Centrum Supraśla, czyli przy ul. 3 Maja (tzw. Ulica Tkaczy), Piłsudskiego, Nowy Świat, Ogrodowej, 11 Listopada, Lewitówka, Słowackiego i Konarskiego.

Główna ulica w Centrum Supraśla

Budynki mieszkalne w Centrum Supraśla

Ulica Kościelna w Supraślu

Ulica 3 Maja w Supraślu (tzw. Ulica Tkaczy)

Ulica 3 Maja w Supraślu (tzw. Ulica Tkaczy)

Ulica 3 Maja w Supraślu (Dom Tkacza – po remoncie)

Stan zabytków, jak też budynków mieszkalnych jest bardzo zróżnicowany na przestrzeni całej Gminy Supraśl, wszak gminy miejsko-wiejskiej, łączącej funkcje uzdrowiskowe, jak też przemysłowe oraz suburbanizacyjne, szczególnie dla Białegostoku.

Obszar zdegradowany

Wyznaczenie obszaru zdegradowanego odbyło się poprzez nałożenie na wyznaczony obszar kryzysu w sferze społecznej, pozostałych rodzajów negatywnych zjawisk. W efekcie przeprowadzenia takiego postępowania potwierdzono występowanie problemów (negatywnych zjawisk) innego rodzaju niż społeczne we wszystkich trzech jednostkach uznanych za kryzysowe z punktu widzenia zjawisk społecznych. Profil tych zjawisk kryzysowych był jednak zróżnicowany i tak w przypadku:

- miasta Supraśl obejmował sfery: społeczną, gospodarczą oraz techniczną,
- jednostki Sobolewo obejmował sfery: społeczną, środowiskową oraz techniczną,
- jednostki Jałówka obejmował sfery: społeczną, gospodarczą oraz przestrzenno-funkcjonalną.

Wszystkie trzy jednostki referencyjne spełniły zatem wymagania stawiane przez Wytyczne Ministra Rozwoju przed obszarem zdegradowanym.

Tabela 3.3.12. Zjawiska kryzysowe na obszarze gminy Supraśl w 2017 r.

L.p.	Nazwa jednostki	Społeczna	Gospodarcza	Przestrzenno-funkcjonalna	Środowiskowa	Techniczna	Obszar zdegradowany
1.	miasto Supraśl	TAK	TAK	-	-	TAK	TAK
2.	Sobolewo	TAK	-	TAK	TAK	TAK	TAK
3.	Jałówka	TAK	TAK	-	TAK	-	TAK
4.	Ciasne	-	TAK	TAK	TAK	-	-
5.	Cieliczanka	-	TAK	-	TAK	-	-
6.	Grabówka	-	TAK	-	-	-	-
7.	Henrykowo	-	TAK	TAK	TAK	-	-
8.	Karakule	-	-	-	-	-	-
9.	Łażnie	-	-	-	TAK	-	-
10.	Ogrodniczki	-	TAK	-	-	-	-
11.	Sokołda	-	-	-	TAK	-	-
12.	Sowlany	-	-	TAK	TAK	-	-
13.	Surążkowo	-	-	-	TAK	-	-
14.	Woronnicze-Międzyrzecze	-	TAK	-	TAK	-	-
15.	Zaścianki	-	-	-	-	-	-

Źródło: opracowanie własne.

Tak wyznaczony obszar zdegradowany objął swoim zasięgiem blisko 6,2 tys. mieszkańców, co stanowiło 41,2% udziału w ogóle ludności gminy i jednocześnie zajął powierzchnię 110,4 km², co odpowiadało 58,5% udziału w powierzchni gminy ogółem.

Tabela 3.3.13. Obszar zdegradowany na obszarze gminy Supraśl w 2018 r.

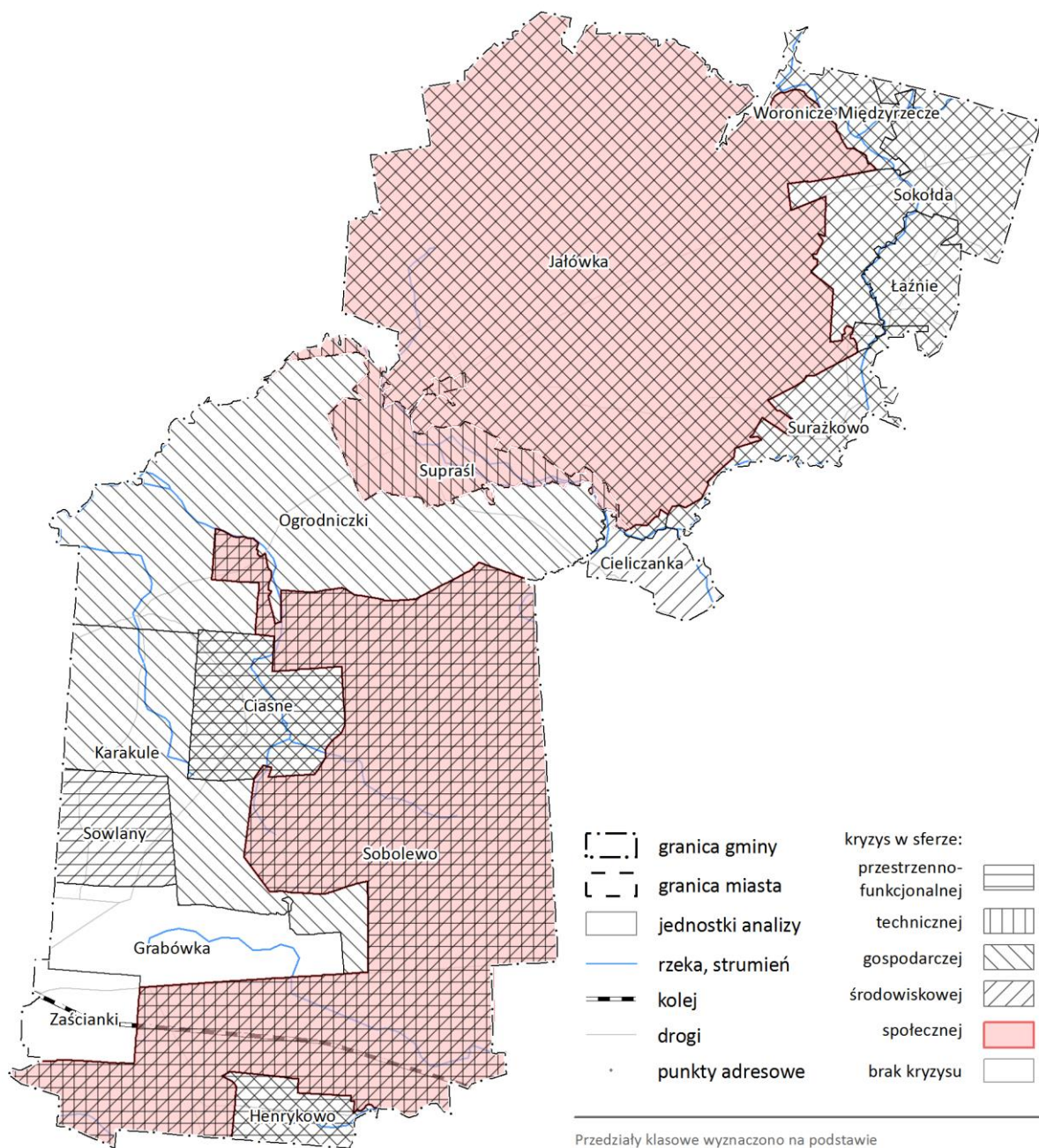
l.p.	Nazwa jednostki	Ludność		Powierzchnia	
		Liczba	Udział w %	km ²	Udział w %
1.	Miasto Supraśl	4699	31,3	5,8	3,1
2.	Sobolewo	1457	9,7	48,0	25,4
3.	Jałówka	31	0,2	56,6	30
Obszar zdegradowany		6187	41,2	110,4	58,5
Obszar zdegradowany o dużym znaczeniu dla rozwoju lokalnego		6156	41,0	53,8	28,5
Gmina Supraśl		15028	100	188,7	100

Źródło: opracowanie własne.

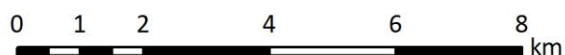
Mapa 25 Obszary kryzysowe w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej w gminie Supraśl.

ZJAWISKA KRYZYSOWE W SFERACH: SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ, ŚRODOWISKOWEJ, PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ ORAZ TECHNICZNEJ

OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

Przedziały klasowe wyznaczone na podstawie obserwacji znormalizowanego rozkładu wartości

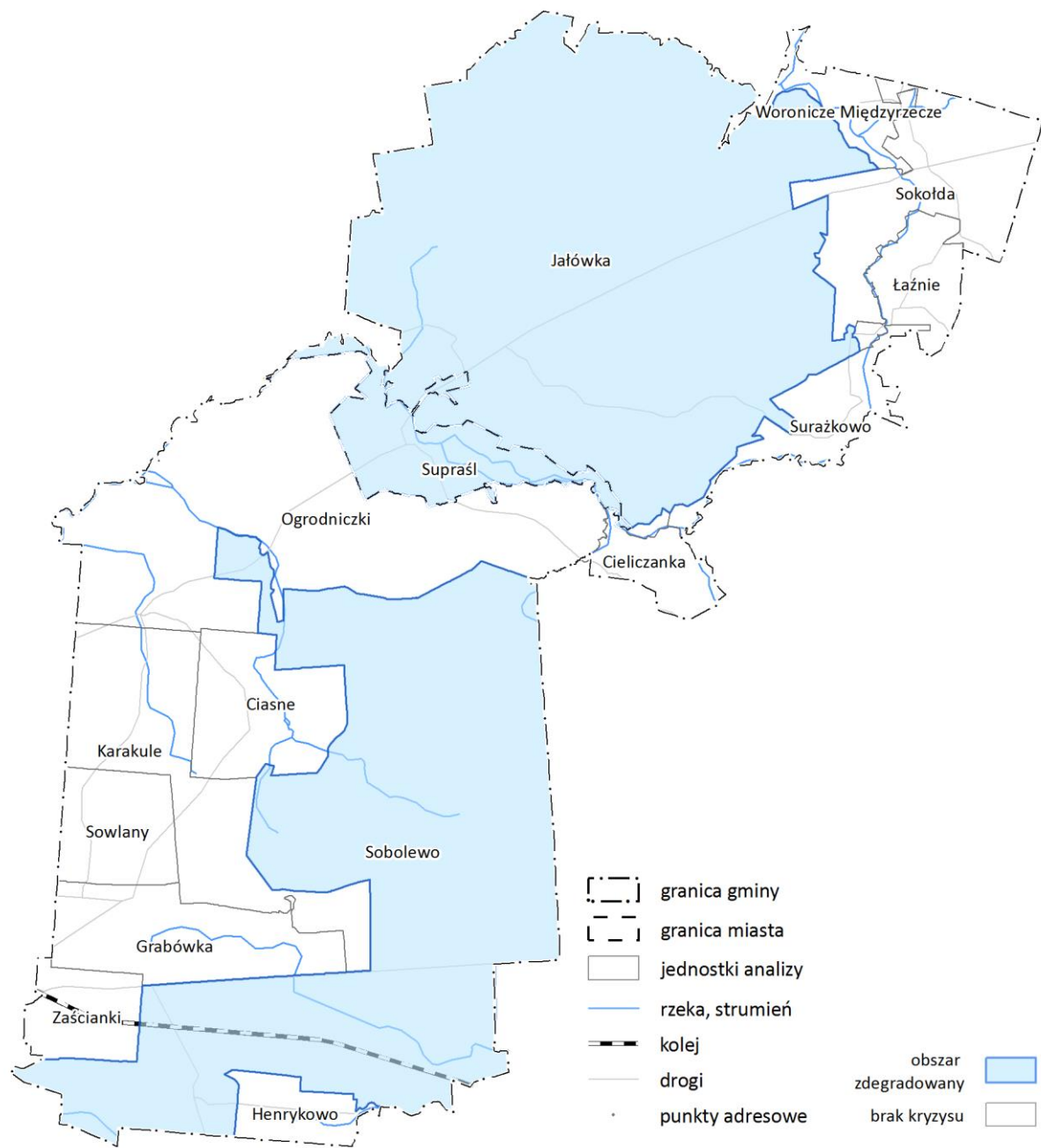

Opracowanie: dr Maciej Huculak
S&H CONSULTING
 GEOGRAPHY MATTERS

Mapa 26 Obszar zdegradowany w gminie Supraśl.

OBSZAR ZDEGRADOWANY

OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU
WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

Opracowanie: dr Maciej Huculak

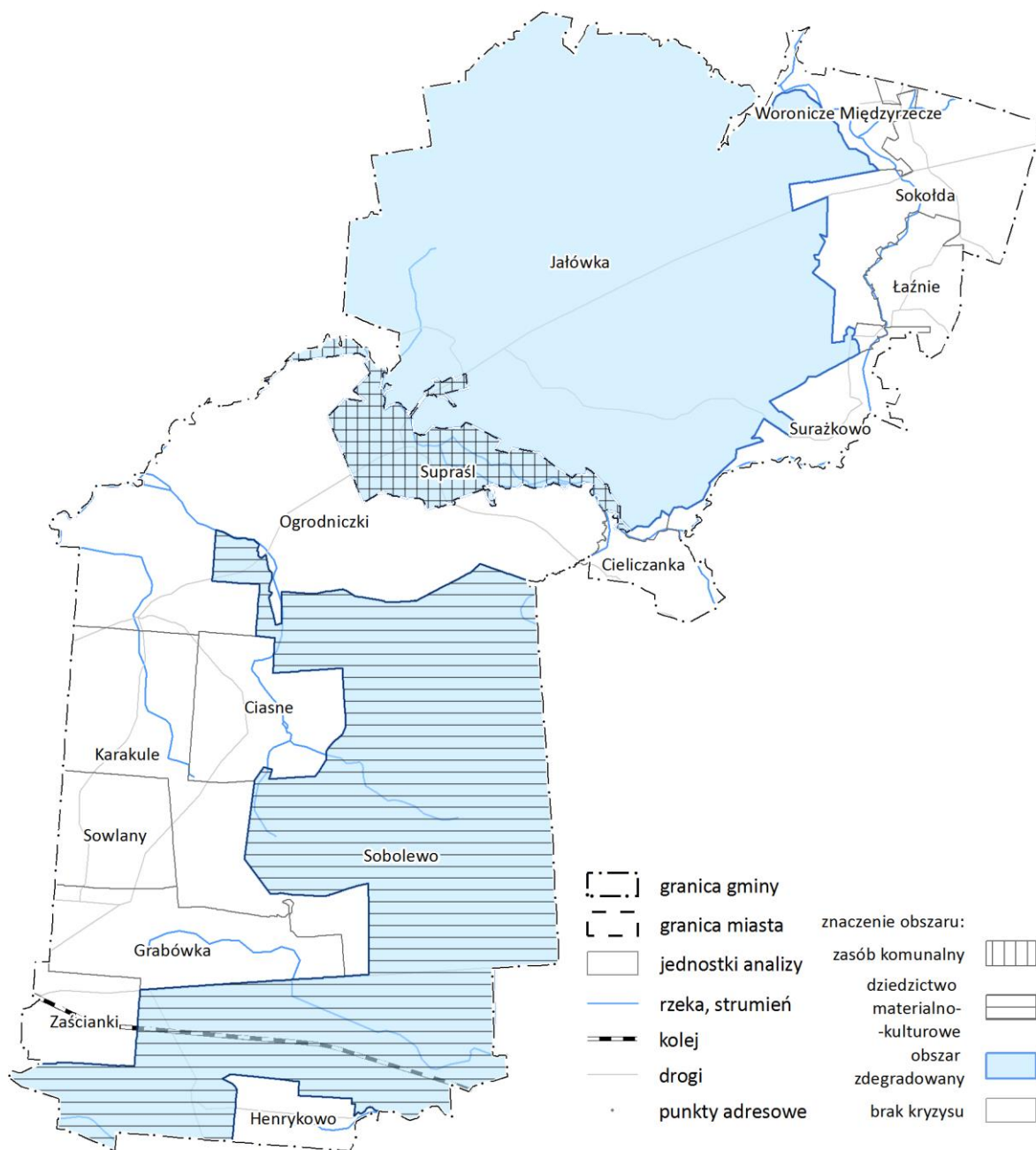
S&H CONSULTING
GEOGRAPHY MATTERS

0 1 2 4 6 8 km

Mapa 27 Obszar zdegradowany a obszary o dużym znaczeniu dla rozwoju lokalnego w gminie Supraśl.

**OBSZAR ZDEGRADOWANY
A ZNACZENIE JEDNOSTEK REFERENCYJNYCH
Z PUNKTU WIDZENIA ROZWOJU LOKALNEGO**

**OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU
WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL**

Opracowanie: dr Maciej Huculak
S&H CONSULTING
 GEOGRAPHY MATTERS

0 1 2 4 6 8 km

Obszar rewitalizacji

Kolejnym krokiem na drodze do wyznaczenia obszaru rewitalizacji stało się określenie znaczenia obszaru zdegradowanego dla rozwoju lokalnego. Znaczenie to przybliżono za pomocą analizowanych już wcześniej kwestii związanych z rozmieszczeniem dziedzictwa kulturalno-materialnego oraz zasobu komunalnego. Spośród trzech jednostek referencyjnych wchodzących w skład obszaru zdegradowanego warunku znaczenia dla rozwoju lokalnego nie spełniła jednostka Jałówka. Postępowanie takie pozwoliło na ograniczenie w głównej mierze powierzchni tak wyznaczonego obszaru do 53,8 km² (28,5% powierzchni gminy).

Następnie przeprowadzono w UM oraz MOPS w Supraślu badania jakościowe w formie bezpośrednich wywiadów indywidualnych (IDI). Pozwoliły one na wybranie kluczowych, z punktu widzenia procesu rewitalizacji, obszarów w ramach wyznaczonego obszaru zdegradowanego o dużym znaczeniu dla rozwoju lokalnego. W efekcie tych prac jako obszar rewitalizacji przyjęto:

- fragment ścisłego centrum miasta Supraśl,
- fragment jednostki Sobolewo obejmujący zabudowania mieszkalne na terenie po byłym PGR.

Weryfikacji poprawności tak wyznaczonego obszaru dokonano przy wykorzystaniu danych dostępnych w ujęciu poszczególnych ulic. Jej wyniki przedstawia Tabela 3.3.14.

W przypadku obu podobszarów uderzający jest wysoki lub bardzo wysoki poziom koncentracji negatywnych zjawisk społecznych przekraczający najczęściej poziom 150% wartości referencyjnej dla całej gminy.

Tabela 3.3.14. Negatywne zjawiska społeczne na podobszarach rewitalizacji w gminie Supraśl w 2017 r.

Wsparcie MOPS wg powodów	Podobszar Supraśl			Podobszar Sobolewo		
	Osoby w rodzinach					
	Liczba	na 1 tys. mieszk.	% warto- ści dla gminy	Liczba	na 1 tys. mieszk.	% wartości dla gminy
Niepełnosprawność	30	27	161,3	28	132,7	1137,1
Przemoc w rodzinie	37	33,3	158,5	13	61,6	955,8
Bezradność - problemy opiekuńczo-wychowawcze	11	9,9	153,7	16	75,8	452,5
Dożywianie	52	46,8	153,1	28	132,7	433,6
Ubóstwo	19	17,1	146,7	17	80,6	263,3
Alkoholizm	5	4,5	144,3	1	4,7	151,8
Bezrobocie	46	41,4	135,4	5	23,7	112,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych MOPS.

Poza sferą społeczną, negatywne zjawiska zidentyfikowano również dla poszczególnych podobszarów w takich sferach procesu rewitalizacji jak:

- sfera gospodarcza – bardzo niski, bo wynoszący 14,6 wskaźnik przedsiębiorczości⁹ w przypadku Podobszaru Sobolewo,
- sfera techniczna – koncentracja blisko połowy (46% ogółu lokali) komunalnego zasobu mieszkaniowego oraz dużej części zasobu zabytkowego w przypadku Podobszaru Supraśl.

Ponadto, część podobszaru Sobolewo objęta była ochroną konserwatorską w ramach zespołu podworskiego wpisanego do wojewódzkiego rejestru zabytków.

W konsekwencji, powyższe pozwoliło na potwierdzenie poprawności procesu delimitacji obszaru rewitalizacji tj. współwystępowanie negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz co najmniej jednej z pozostałych wymaganych przez Wytoczne grup zjawisk.

Podstawowe informacje dotyczące obszaru rewitalizacji przedstawia poniższa tabela. Wyznaczony w efekcie przeprowadzonych analiz **obszar rewitalizacji** w Gminie Supraśl obejmuje swoim zasięgiem **41,9 ha**, co odpowiada bardzo niskiemu, bo wynoszącemu **0,2% udziałowi w ogóle powierzchni gminy** i będzie pozwalać na efektywne zachowanie zasady koncentracji procesu rewitalizacji. Teren ten zamieszkiwany jest przez **1313 osób**. Liczba ta stanowi **8,8% wszystkich mieszkańców gminy**.

W obu przypadkach wyznaczony obszar spełnia warunki stawiane przez Wytoczne zarówno w zakresie maksymalnego udziału w powierzchni gminy ogółem (20%), jak również udziału w liczbie ludności gminy (30%).

Tabela 13.3.15. Obszar rewitalizacji w Gminie Supraśl

Obszar	Powierzchnia		Ludność	
	Ha	Udział w %	Liczba	Udział w %
Podobszar Supraśl	36,7	0,19	1110	7,4
Podobszar Sobolewo	5,2	0,03	203	1,4
Obszar rewitalizacji	41,9	0,22	1313	8,8
Gmina Supraśl	18867,8	100	15028	100

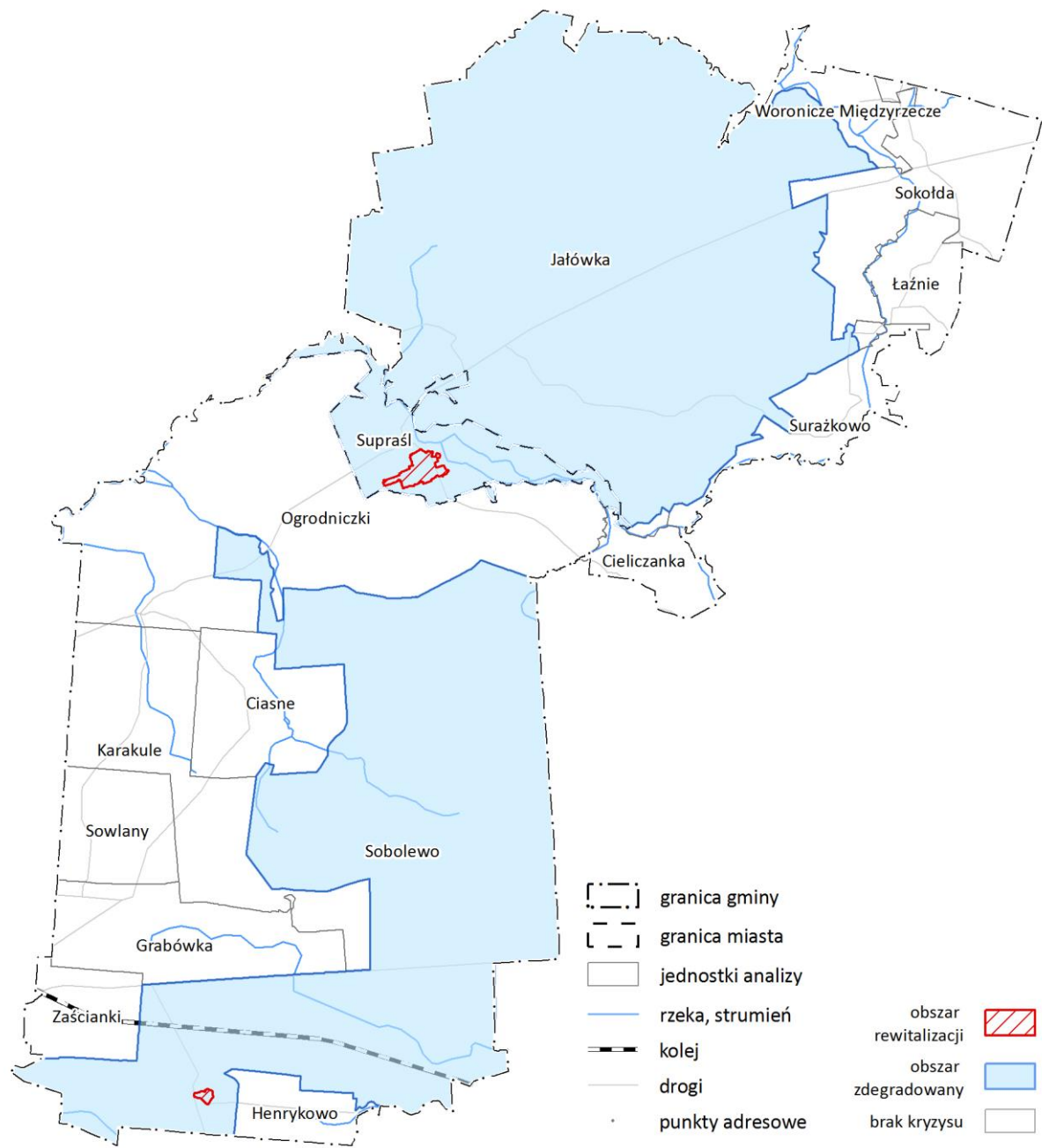
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Supraślu

⁹ Mierzonej, w odróżnieniu od analizy delimitacyjnej jako liczba firm zarejestrowanych w CEiDG i KRS na 1 tys. mieszkańców.

Mapa 28 Obszar zdegradowany i rewitalizacji w gminie Supraśl.

**OBSZAR ZDEGRADOWANY
I REWITALIZACJI**

OPRACOWANIE DIAGNOZ I ANALIZ W CELU
WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL

Opracowanie: dr Maciej Huculak

S&H CONSULTING
GEOGRAPHY MATTERS

0 1 2 4 6 8 km

4 SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI OBEJMUJĄCA ANALIZĘ NEGATYWNYCH ZJAWISK ORAZ LOKALNYCH POTENCJAŁÓW

Ten element składowy programu rewitalizacji powinien obejmować swoim zakresem dwie główne kwestie:

1. Negatywne zjawiska zachodzące we wszystkich sferach tj. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej.
2. Analizę lokalnych potencjałów występujących na obszarze rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji na terenie Gminy Supraśl wyznaczony w trakcie prac analitycznych składa się z dwóch podobszarów nieposiadających ze sobą wspólnych granic. Znajdują się one na obszarze jednostek referencyjnych:

1. miasta Supraśl,
2. Sobolewo.

Ze względu na to, jak również odmienny charakter zidentyfikowanych zjawisk kryzysowych, w szczególności w sferze społecznej, zdecydowano się na wyróżnienie w strukturze dokumentu poszczególnych podobszarów analizy.

4.1 METODYKA PRAC I STRUKTURA ANALIZ

Szczegółowe analizy poszczególnych kwestii przeprowadzono w oparciu o dwie zasadnicze grupy metod:

1. Analizy danych zastanych.
2. Wyniki szeregu prac włączających lokalnych interesariuszy w proces diagnostyczny przy wykorzystaniu szerokiego spektrum metod badawczych (badania ankietowe, spotkania z mieszkańcami in.).

Poza elementami pogłębiającymi przeprowadzony już proces diagnostyczny praca z mieszkańcami pozwoliła również zidentyfikować:

1. Problemy.
2. Lokalne potencjały.
3. Potrzeby.

Optymalne wykorzystanie tych ostatnich pełni w planowaniu procesów rewitalizacji szczególnie istotną rolę, będzie bowiem mogło w sposób istotny przyczynić się do skuteczności zaplanowanego wsparcia.

W przypadku sfery społecznej, ze względu na kwestie wynikające z dostępności szczegółowych danych, wskaźniki obliczono w oparciu o dane zagregowane dla poszczególnych ulic. Obejmowały one szerszy zasięg niż wyznaczony obszar, niemniej jednak w wystarczający sposób oddawały poziom natężenia podstawowych zjawisk.

Dane zostały przeanalizowane pod kątem budowy listy porównywalnych wskaźników odnoszących wartość danej zmiennej do określonych obszarów. Wskaźniki zostały zweryfikowane w następujących wymiarach:

1. **Poprawność metodologiczna** – wskaźnik powinien opisywać dany problem w sposób jasny i przejrzysty, podlegający łatwej weryfikacji, powinien różnicować obszary w Gminie.
2. **Poprawność przestrzenna** – wskaźnik powinien być odniesiony do jednostki mniejszej niż Gmina, czyli do poszczególnych obszarów na terenie Gminy, w przypadku sołectw.

Obszar zdegradowany to obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności:

- bezrobocia,
- ubóstwa,
- przestępczości,
- niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego,
- a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Można wyznaczyć obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub

2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub

3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub

4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Poprzez tak dokonaną analizę wytypowano listę wskaźników, które zostały wykorzystane dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Obszar zdegradowany w Gminie Supraśl, to ten obszar, na którym zidentyfikowano występowanie stanu kryzysowego, rozumianego jako koncentracja negatywnych zjawisk w sferze:

1. **społecznej**
oraz dodatkowo:
2. **gospodarczej,**
3. **środowiskowej,**
4. **przestrzenno-funkcjonalnej,**
5. **technicznej.**

Elementem dodatkowym w procesie pozyskiwania informacji, zarówno na potrzeby diagnozy, jak też Programu Rewitalizacji, były ankiety oraz konsultacje społeczne¹⁰, prowadzone już na etapie wyznaczania obszaru zdegradowanego i do rewitalizacji. Badanie miało za zadanie poznanie opinii respondentów na temat obszarów Gminy Supraśl, które wymagają podjęcia działań rewitalizacyjnych.

Diagnoza koncentracji negatywnych zjawisk obejmuje w szczególności kwestie bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

¹⁰ Badania przeprowadzono w oparciu o metodę CAWI, tzn. Computer Assisted Web Interviews. Ankieta była udostępniona w formie papierowej podczas spotkania konsultacyjnego 12 grudnia 2016 roku oraz udostępniona na stronie internetowej: www.suprasl.pl, w zakładce REWITALIZACJA oraz w wersji papierowej w Urzędzie Miejskim w Supraślu. Zaproszenie do udziału w badaniu zamieszczone było również na portalu społecznościowym Facebook oraz które powstały ze względu na potrzeby utworzenia Programu Rewitalizacji i pogłębienia procesu partycypacji społecznej. Wcześniej odbyły się spotkania z grupami przedstawicielskimi, które pozwoliły na poznanie opinii interesariuszy procesu rewitalizacji, wypracowanie wspólnej wizji społecznej.

4.2 PODOBSZAR SUPRAŚL

Podobszar Supraśl był największym spośród wyznaczonych podobszarów rewitalizacji. Na obszarze 36,7 ha skupiał on blisko 1,1 tys. mieszkańców. Powierzchnia podobszaru stanowiła zaledwie 0,2% ogółu powierzchni gminy, jednocześnie stanowiąc zdecydowaną większość, bo aż 87,6% całego obszaru rewitalizacji. Podobnie zarysowuje się dominacja podobszaru Supraśl w przypadku liczby mieszkańców. Przypada nań bowiem 84,5% ogółu ludności zamieszkującego obszar rewitalizacji.

Z punktu widzenia zarówno procesów rewitalizacji jest to zatem obszar kluczowy, na którym powinna koncentrować się zdecydowana większość planowanych do przeprowadzenia działań.

W granice obszaru rewitalizacji weszły następujące ulice:

1. 11-go Listopada,
2. 3-go Maja,
3. Józefa Piłsudskiego,
4. Konarskiego z częścią Cieliczańskiej,
5. Kościelna,
6. ks. Ottona Sidorowicza,
7. Ogrodowa,
8. Osiedle Robotnicze,
9. Posterunkowa,
10. Słowackiego,
11. Zielona.

4.3 NEGATYWNE ZJAWISKA

4.3.1 Sfera społeczna

Z punktu widzenia zjawisk społecznych, analizowany podobszar rewitalizacji prezentował dużą skalę koncentracji szeregu problemów, bardzo silnie wpływając na skalę degradacji całego obszaru rewitalizacji. Ze względu na dostępność danych szczegółową analizę obszaru rewitalizacji w przypadku sfery społecznej ograniczono do analizy informacji dotyczących powodów wsparcia realizowanego przez MOPS w Supraślu.

Przeprowadzona analiza wskaźnikowa pozwoliła na wyodrębnienie grupy siedmiu negatywnych zjawisk, których natężenie przekroczyło wartość referencyjną i w konsekwencji pozwoliło na stwierdzenie sytuacji kryzysowej. Negatywne zjawiska można było podzielić z punktu widzenia poziomu natężenia poszczególnych wskaźników na dwie grupy:

1. O bardzo wysokim poziomie negatywnych zjawisk tj. przekraczających poziom 150% wartości obliczonej dla całej gminy. Do grupy tej zaliczały się:
 - a. Niepełnosprawność
 - b. Przemoc w rodzinie
 - c. Bezradność - problemy opiekuńczo-wychowawcze
 - d. Dożywianie dzieci
2. Wysokim poziomie negatywnych zjawisk tj. mieszczącym się w przedziale od 125% do 150% wartości obliczonej dla całej gminy. W tej klasie wartości znalazły się:
 - a. Ubóstwo
 - b. Bezrobocie
 - c. Alkoholizm

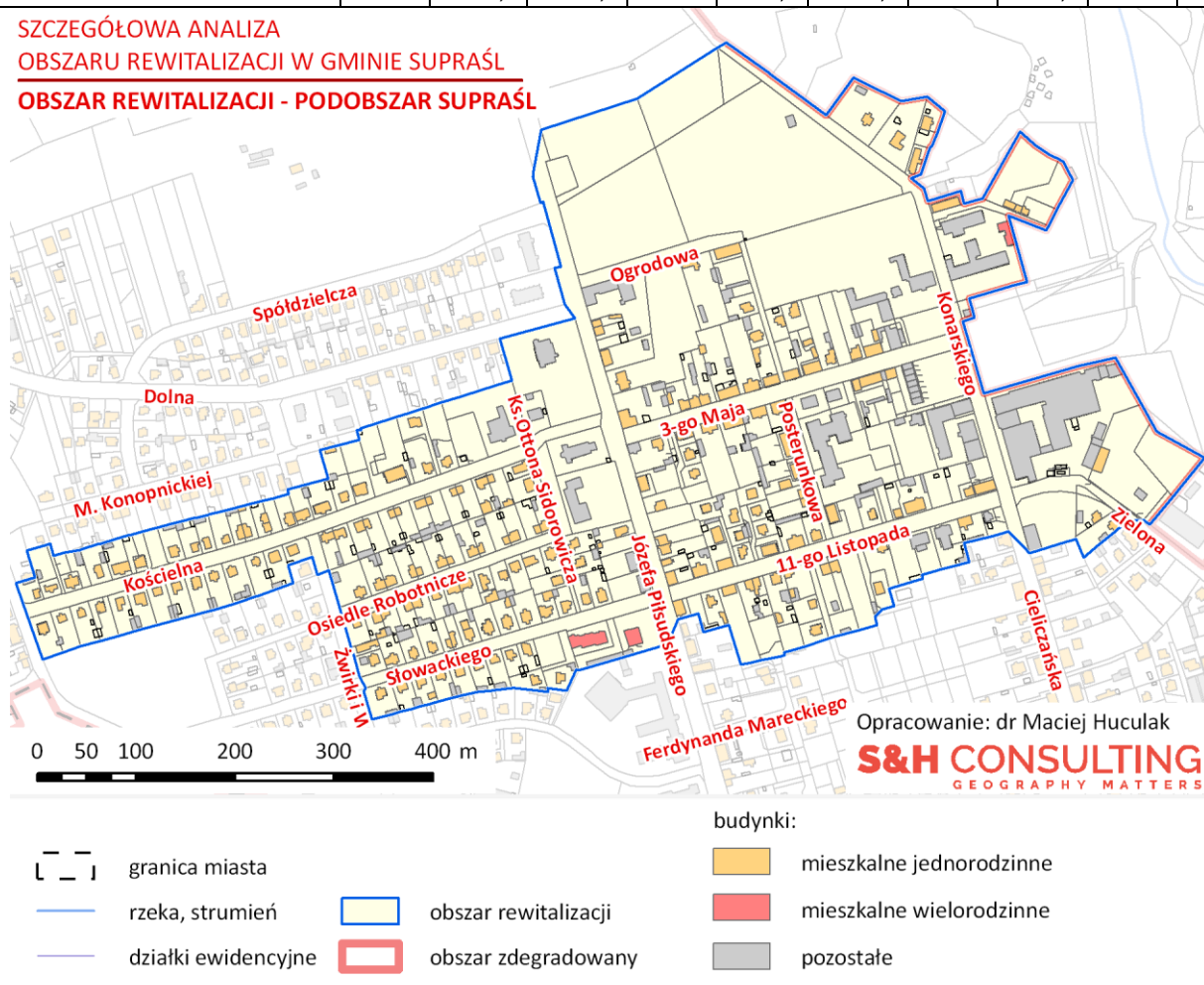
Warto przy tym nadmienić, że dwa pierwsze z wymienionych zjawisk charakteryzowały wskaźniki przekraczające poziom 140% wartości dla całej gminy.

Dodatkowo, analizie poddano wyniki egzaminu gimnazjalnego oraz sprawdzianu w VI klasie SP. Wynik uczniów Zespołu Szkół Sportowych charakteryzowały się w roku 2016 zauważalnie niższym poziomem niż wartości reprezentujące całą gminę (Tabela 3, Tabela 4).

Tabela 1 Negatywne zjawiska społeczne na podobszarze rewitalizacji Supraśl.

Wsparcie MOPS w Supraślu wg powodów	Podobszar Supraśl						Gmina Supraśl			
	Rodziny			Osoby w rodzinach			Rodziny		Osoby w rodzinach	
	Liczba	na 1 tys. mieszk.	% wartości dla gminy	Liczba	na 1 tys. mieszk.	% wartości dla gminy	Liczba	na 1 tys. mieszk.	Liczba	na 1 tys. mieszk.
Niepełnosprawność	16	14,4	160,9	30	27,0	161,3	132	9,0	247	16,8
Przemoc w rodzinie	10	9,0	142,8	37	33,3	158,5	93	6,3	310	21,0
Bezradność - problemy opiekuńczo-wychowawcze	3	2,7	132,8	11	9,9	153,7	30	2,0	95	6,4
Dożywianie	17	15,3	146,6	52	46,8	153,1	154	10,4	451	30,6
Ubóstwo	9	8,1	121,9	19	17,1	146,7	98	6,6	172	11,7
Alkoholizm	3	2,7	117,2	5	4,5	144,3	34	2,3	46	3,1
Bezrobocie	24	21,6	157,8	46	41,4	135,4	202	13,7	451	30,6

**SZCZEGÓŁOWA ANALIZA
OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL
OBSZAR REWITALIZACJI - PODOBSZAR SUPRAŚL**

Rysunek 2 Podobszar rewitalizacji Supraśl

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM i BDOT10K

Koncentracja badanych zjawisk na podobszarze rewitalizacji Supraśl była bardzo wysoka lub wysoka i bez wyjątku kształtowała się na poziomie kilkakrotnie przekraczającym wartość 135% wartości dla całej gminy, którą przyjęto za podstawę porównań.

W czterech przypadkach tj. niepełnosprawności, przemocy w rodzinie, problemów opiekuńczo-wychowawczych oraz dożywiania, podobszar rewitalizacji Supraśl odpowiadał za 10% lub więcej spośród występujących na obszarze gminy obserwacji (64%-65%)¹¹.

Drugim elementem analiz zjawisk społecznych były kwestie związane z poziomem edukacji. Spośród analizowanych wartości jedynie poziom sprawdzianu w VI klasie szkoły podstawowej dla języka angielskiego był wyższy od wartości dla całej gminy. Osłabienie intensywności tych problemów powinno stanąć w centrum planowanego w ramach programu rewitalizacji wsparcia.

Szczegółowe informacje dotyczące analizowanych wskaźników dla sfery społecznej wraz z wartościami obliczonymi dla całego obszaru rewitalizacji prezentują Tabela 2 - Tabela 4.

Tabela 2 Wyniki egzaminu w VI klasie szkoły podstawowej w Sportowej Szkole Podstawowej im. Ferdynanda Mareckiego w Zespole Szkół Sportowych w Supraślu w 2016 r. w %.

Przedmioty/grupy przedmiotów	Szkoła	Gmina	Województwo	Kraj
Język polski i matematyka (ogółem)	58	61	63	63
Język polski	69	71	71	71
Matematyka	48	52	54	54
Język angielski	78	75	70	71

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Supraślu.

Tabela 3 Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gimnazjum Sportowym im. Ryszarda Kaczorowskiego w Zespole Szkół Sportowych w Supraślu w 2016 r. w %.

Przedmioty/grupy przedmiotów	Szkoła	Gmina	Województwo	Kraj
Język polski	59	62	68	69
Historia i WOS	43	45	56	56
Matematyka	38	39	49	49
Przedmioty przyrodnicze	46	47	52	51
Język angielski podstawowy	59	61	66	64

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Supraślu

Profil zjawisk kryzysowych zidentyfikowany w trakcie analizy wskaźnikowej danych MOPS w Supraślu uzupełniono wnioskami płynącymi z przeprowadzonych badań jakościowych, w tym w szczególności badań ankietowych. W ich trakcie zidentyfikowano negatywne zjawiska ze sfery społecznej. Za najważniejsze uznano:

1. Bezrobocie.
2. Niechęć do podjęcia pracy, zbyt duża zależność od MOPR, MOPS, Caritas.
3. Niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym.
4. Emigracja mieszkańców.

Podobszar Supraśl charakteryzuje się występowaniem wysokiego poziomu siedmiu z ośmiu analizowanych grup problemów społecznych.

¹¹ Dla liczby rodzin.

4.3.2 Sfera gospodarcza

4.3.2.1 Przedsiębiorczość

Podobszar Supraśl reprezentuje obszar zurbanizowany stanowiący, jako część głównego ośrodka osadniczego gminy – miasta Supraśl, teren o szczególnym znaczeniu z punktu widzenia szeregu procesów, w tym również gospodarczych.

Potwierdza to również analiza zjawiska przedsiębiorczości na terenie podobszaru. Łącznie zarejestrowanych jest na nim 138 różnego rodzaju podmiotów, z czego 22 to podmioty wpisane do KRS. W konsekwencji daje to wskaźnik przedsiębiorczości odniesiony do 1 tys. osób w wieku produkcyjnym na poziomie wynoszącym ok. 207. Stanowi to nieco ponad 150% wartości wskaźnika dla całej gminy i świadczy o bardzo wysokim poziomie przedsiębiorczości.

Wysoki poziom przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji współwystępuje zatem z wysokim poziomem stwierdzonych problemów bezrobocia. Sprzeczność ta w dużej mierze wynika z faktu analizy zjawiska przedsiębiorczości w oparciu o dane dotyczące miejsca prowadzenia działalności a nie miejsca zamieszkania osób je prowadzących.

Tabela 4 Problemy gospodarcze na podobszarze rewitalizacji Supraśl.

Obszar	Podmioty gospodarcze			Ludność	Przedsiębiorczość	
	CEiDG	KRS	Ogółem	Osoby w wieku produkcyjnym	Wskaźnik na 1 tys. mieszk.	% wartości dla gminy
Podobszar Supraśl	116	22	138	667	206,9	154,3
Gmina Supraśl	1108	172	1280	9546	134,1	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM i in.

4.3.3 Struktura demograficzna

Gmina jest silnie zsuburbanizowana, jako sfera podmiejska Białegostoku, a z uwagi na ogólnokrajowy trend w zakresie migracji ludności z miast na wieś prognozuje się dalszy przyrost liczby ludności w gminie.

Analizując strukturę wiekową w gminie Supraśl warto zaznaczyć, że dodatni przyrost naturalny występuje poza miastem Supraśl, szczególnie dotyczy Grabówki, Zaścianek, Sowlan, Karakul oraz Sobolewa. Obecnie ponad 60 % mieszkańców miasta Supraśl dojeżdża do pracy w Białymstoku. Inwestycje uzdrowiskowe mogą odwrócić ten trend, gdyż szpitale uzdrowiskowe potrzebują napływu kapitału ludzkiego.

Z punktu widzenia struktury demograficznej, która w istotny sposób może oddziaływać na zachodzące w przyszłości na obszarze rewitalizacji zjawiska gospodarcze, Podobszar Supraśl wykazuje szereg cech kryzysowych. Do najważniejszych należy zaliczyć procesy starzenia się ludności. Skalę tego zjawiska przybliżono za pomocą dwóch wskaźników:

1. Udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności w %.
2. Udziału osób w wieku sędziwym (tj. 80 lat i więcej) w ogóle osób w wieku poprodukcyjnym w %.

W pierwszym z wymienionych przypadków wartość wskaźnika dla podobszaru rewitalizacji Supraśl wyniosła 21,8%, co było poziomem wyraźnie wyższym od skali zjawiska dla całej gminy wynoszącej 17,6%. W konsekwencji wartość ta stanowiła aż 123,6% wartości dla całej gminy.

Drugi z wymienionych wskaźników osiągnął wartość 27,7% przy wartości dla gminy wynoszącej 20,4%. Jednocześnie udział osób najstarszych w ogóle ludności obszaru rewitalizacji wyniósł prawie 160% wartości analogicznego udziału obliczonego dla całej gminy i wynoszącego 3,8. Oba wskaźniki potwierdzają więc zaawansowane procesy starzenia się ludności podobszaru rewitalizacji Supraśl.

Tabela 5 Struktura demograficzna na podobszarze rewitalizacji Supraśl.

Grupy wiekowe	Podobszar Supraśl		Gmina Supraśl	
	Liczba	Udział w %	Liczba	Udział w %
Przedprodukcyjny	201	18,1	2863	19,1
Produkcyjny	667	60,1	9514	63,3
Poprodukcyjny	242	21,8	2651	17,6
Sędziwi	67	6,0	575	3,8
Ogółem	1110	100,0	15028	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM i in.

W przypadku gminy Supraśl specyfika lokalnego rynku pracy jest uzależniona od geograficznego układu przedsiębiorstw, szczególnie zależności Grabówki, Zaścianek i Sobolewa od przylegającego do nich Białegostoku oraz odmiennej funkcji godpodarczej miasta Supraśl. W przypadku miejscowości przylegających do miasta wojewódzkiego obserwujemy rozwój dużych i średnich firm, zarówno produkcyjnych, jak też usługowych, takich: jak Adampol S.A., Kotniz Sp. z o.o., DK Lamin, Kart, Jobimet, Pleksus, Key Company Sp. z o.o. oraz innych. Z kolei miasto Supraśl jako uzdrowisko oferuje bogaty katalog niewielkich firm, które służą zapewnieniu funkcji turystyczno-uzdrowiskowych. Poza tym Supraśl jest stosunkowo młodym uzdrowiskiem, co wływa na budowanie tychże firm, ugruntowywanie ich pozycji rynkowej w oparciu o przyszłe funkcje gospodarki uzdrowiskowej. Rozwój gospodarczy uzdrowiska Supraśl będzie zahamowany, jeśli nie będzie ono podejmować nowych wyzwań infrastrukturalnych. Jednym z największych elementów aktywizujących przedsiębiorczość jest infrastruktura drogowa oraz inwestycje zorientowane na rozwój funkcji operatu uzdrowiskowego, co zauważa samorząd Gminy, ale też potencjalni inwestorzy, którzy zostali zaproszeni do badania potrzeb inwestycyjnych Uzdrowiska.

Reasumując, można określić cechy ekonomiczne Supraśla:

- relatywnie duża liczba funkcjonujących podmiotów gospodarczych, zwłaszcza rosnący wskaźnik przedsiębiorczości na obszarach wiejskich (oddziaływanie miasta Białystok),
- niewielki odsetek dużych przedsiębiorstw (działających jednak na styku dużego ośrodka miejskiego, czyli Białegostoku i miejscowości suburbanizowanych, głównie o funkcji tzw. sypialniowej),
- relatywnie niewielka liczba osób pracujących na obszarze Gminy (wg miejsc pracy na terenie gminy) w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym (charakterystyczne przy bliskości dużego miasta), świadczy o rozwijającej się funkcji sypialniowej Gminy Supraśl, dla której Białystok jest głównym ośrodkiem wzrostu,
- relatywnie niski wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców w działach 79 (obsługa ruchu turystycznego), 93 (działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna), 85.1 (ochrona zdrowia)

klasyfikacji PKD, może świadczyć o niewykorzystaniu potencjału turystycznego gminy do rozwoju przedsiębiorczości,

- poziom innowacyjności gospodarki na poziomie lokalnym, mierzony udziałem podmiotów zarejestrowanych w sektorze usług rynkowych do liczby podmiotów ogółem relatywnie niski, ale z dużym potencjałem rozwoju dzięki prognozom dyfuzji innowacji z Białegostoku w ramach realizacji Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku i strategii Białostockiego Obszaru Terytorialnego.

Wychodząc naprzeciw potrzebom małych i średnich firm władze Gminy Supraśl tworzą klimat przyjazny przedsiębiorczości, prowadzeniu działalności gospodarczej i tworzeniu nowych miejsc pracy. Samorząd efektywnie animuje życie gospodarcze miasta i gminy, ułatwia kontakty lokalnych środowisk biznesu z instytucjami wsparcia i otoczenia biznesu, wspomaga aktywizację zawodową uczniów i absolwentów.

Władze miasta stosują zachęty i możliwości preferencyjne dla inwestorów lokujących w Supraślu swój kapitał, a jakość obsługi w Urzędzie systematycznie wzrasta. Kapitał zaufania między samorządem a przedsiębiorcami prowadzącymi działalność na terenie gminy jest sukcesywnie budowany. Jednocześnie realizowany jest spójny wizerunek miasta jako uzdrowiska, dyktowany zasadami statutowymi Uzdrowiska Supraśl. Statut obowiązuje w obszarze granic miasta Supraśl oraz następujących sołectw: Sokołda, Łażnie, Surażkowo, Cieliczanka, Woronicze - Międzyrzecze, Jałówka, Ogrodniczki.

Znajdujące się w Supraślu tereny inwestycyjne leżą w strefie „A” ochrony uzdrowskiej i w dużej mierze ich rozwój zależy od kondycji zakładu lecznictwa uzdrowskiego, składającego się z obiektu sanatoryjnego i szpitalnego – zakładu przyrodoleczniczego oraz urzędzeń lecznictwa uzdrowskiego. Na wzrost atrakcyjności tych terenów duży wpływ będzie miała poprawa infrastruktury komunikacyjnej. Ponadto rozwój szpitala uzdrowskiego przyczyni się do poprawy jakości funkcjonowania lokalnych firm.

Zgodnie ze Statutem Uzdrowiska Supraśl zaleca się wznoszenie nowych obiektów: lecznictwa uzdrowskiego, mieszkalnych, mieszkalno-usługowych, usługowych, hotelowych, pensjonatowych i innych na obszarze strefy „A” i „B” ochrony uzdrowskiej z zachowaniem historycznego charakteru zabudowy miasta, w tym materiału, kolorystyki i detalu architektonicznego, występujących w bezpośrednim sąsiedztwie wznoszonego obiektu.

4.3.4 Sfera środowiskowa

Formy ochrony przyrody

Na podobszarze rewitalizacji Supraśl stwierdzono występowanie takich form ochrony przyrody jak:

- Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej im. profesora Witolda Sławińskiego – cały podobszar.
- Specjalny Obszar Ochrony Puszcza Knyszyńska – cały podobszar.
- Obszar Specjalnej Ochrony Puszcza Knyszyńska – niewielki fragment w północno-wschodniej części podobszaru.

Ponadto, w bezpośrednim sąsiedztwie północno-wschodniej części podobszaru znajduje się grupa kilku pomników przyrody.

Ponadto w roku 2016 przez Centrum Supraśla przeszła nawałnica, której skutki wymagały interwencji zarówno Państwowej, jak też Ochotniczej Straży Pożarnej. Poniżej zamieszczono fotografie ukazujące obraz zniszczeń w Supraślu.

Niekorzystna dla Miasta jest również liczba odnotowanych w ostatnim czasie pożarów i innych awarii. W Gminie Supraśl w roku 2015 odnotowano 62 pożary, w 2016 roku odnotowano już 65 pożarów (dane OSP na dzień 21.11.2016), z tym że w samym mieście odnotowano najwięcej pożarów, w Ogrodnickach 2, w Ciasnem 2, w Międzyrzeczu 1 pożar, w Lipowym Moście również 1 pożar, w Międzyrzeczu 1 pożar, natomiast przy drodze 676 zanotowano 2 pożary traw. Liczba odnotowanych interwencji z udziałem straży pożarnej wyniosła 87, przy czym dwie inne awarie wymagały interwencji we wsi Henrykowo, a 1 w Woroniczach. Rok 2016 był również niekorzystny dla Supraśla pod względem zagrożeń skutkami klimatycznymi. Do usuwania skutków nawałnicy z dnia 17.06.2016 r. zadysponowano trzy jednostki OSP, które pracowały do 21.06.2016 r., a liczba strażaków ratowników w sumie wyniosła 54 osoby, w wymiarze 480 roboczogodzin. Główne spustoszenia dotyczyły Centrum Miasta Supraśl (fotografia poniżej).

Zdjęcie 3 Powalone drzewa w Parku Saskim w Supraślu po wichurze z czerwca 2016 r.

Źródło: Gazeta Białystok, wyd. z dnia: 18.06.2016; *Supraśl. Obraz po deszczu i wichurze. Jak z dreszczowca.*

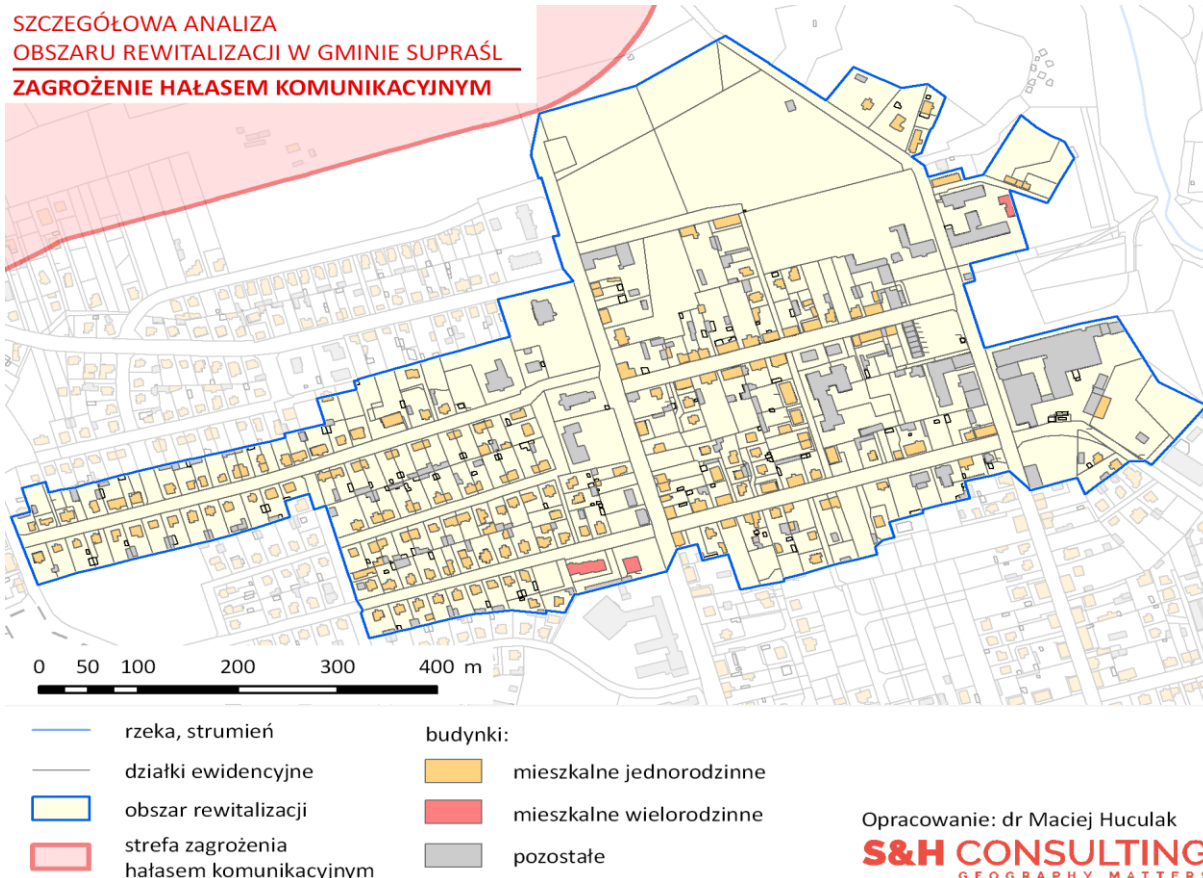
4.3.5 Hałas komunikacyjny

Na badanym obszarze nie stwierdzono zagrożenia występowaniem hałasu w skali oznaczającej występowanie kryzysu. Podobszar rewitalizacji znajduje się w całości poza strefą potencjalnego zagrożenia hałasem komunikacyjnym obejmującą obszar w odległości do 200 m od drogi wojewódzkiej 676. Dodatkowo, badania hałasu komunikacyjnego przeprowadzone przez WIOŚ w Białymstoku w 2015 r. w punkcie pomiarowym zlokalizowanym na ulicy Białostockiej w Supraślu wykazały brak przekroczeń norm hałasu zarówno dla pory dziennej, jak i nocnej. W pierwszym z wymienionych przypadków wyniki badań krótkookresowych były w zdecydowanej mierze na poziomie o kilka dB niższym od przyjętych norm hałasu. W drugim tj. w porze nocnej, odnotowano wartości niższe od norm o kilkanaście dB. Brak jest zatem podstaw do stwierdzenia problemów związanych z występowaniem hałasu komunikacyjnego na podobszarze rewitalizacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Białymstoku (*Ocena hałasu...* 2016).

Tabela 6 Hałas komunikacyjny na drodze wojewódzkiej nr 676 w Supraślu w 2015 r.

Nazwa punktu		Supraśl, ul. Białostocka					
		7- 8.05.201 5	19- 20.05.201 5	12- 13.06.201 5	17- 18.09.201 5	5- 6.10.2015	13- 14.11.2015
Średnia liczba pojazdów/dobę		5069	5018	6093	6341	5779	3896
Średnia liczba pojazdów lekkich/dobę		4814	4787	5723	5989	5310	3789
Średnia liczba pojazdów ciężkich/dobę		255	231	370	352	469	107
Wyniki pomiarów krótkookresowych	LAeq, D [dB] (6:00-18:00)	62,9	62,9	64,2	68,3	65,3	62,4
	LAeq, D [dB] (18:00 - 22:00)	60,2	60,7	62,3	61,9	62,2	60,8
	LAeq, N [dB] (22:00 -6:00)	41,5	43,3	42,1	43,9	44,7	40,4
Przekroczenia dopuszczalnej wartości wskaźnika oceny hałasu	LAeq, D [dB] (6:00-22:00)	-					
	LAeq, N [dB] (22:00 -6:00)	-					

Rysunek 3 Zagrożenie hałasem komunikacyjnym na podobszarze rewitalizacji Supraśl

4.3.6 Wyroby zawierające azbest

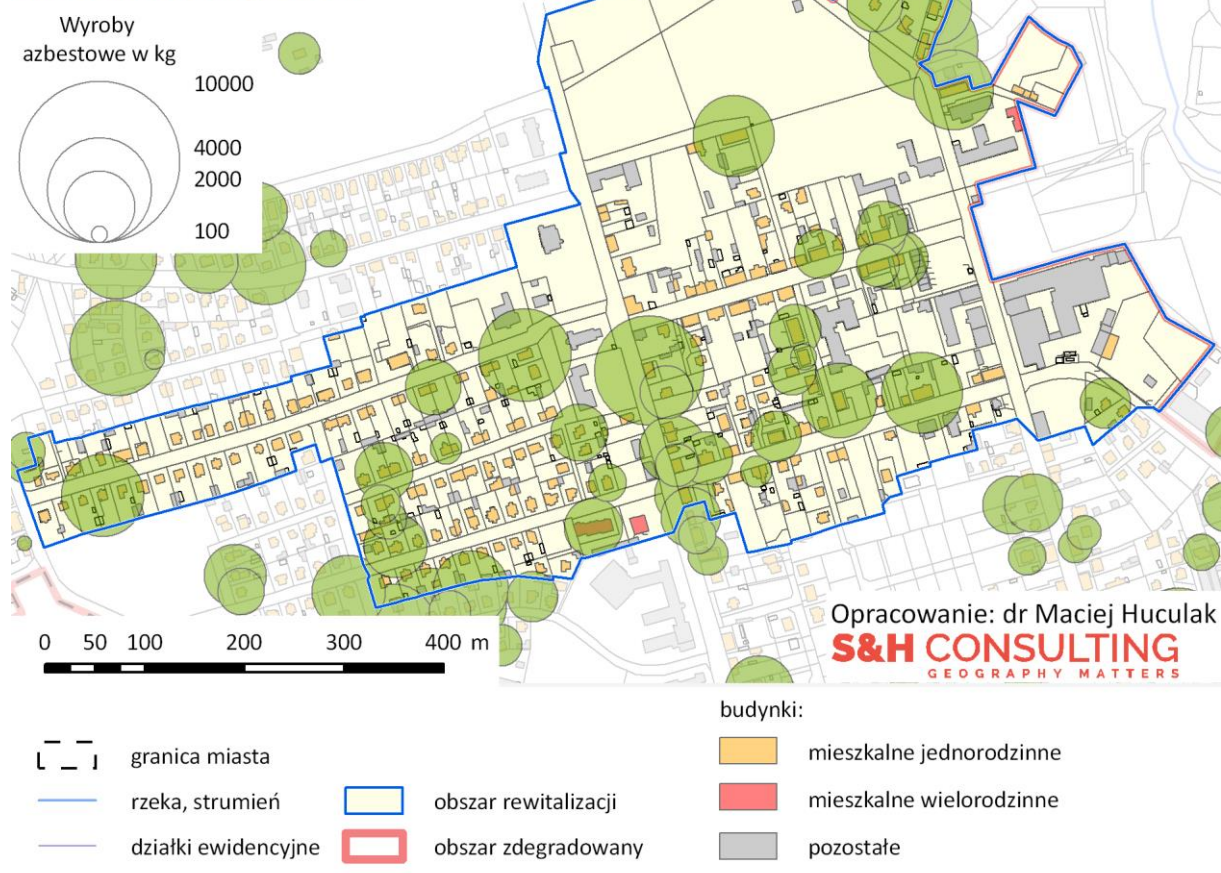
Drugim z badanych w sferze środowiskowej zagadnień było rozmieszczenie wyrobów zawierających azbest.

Szczegółowa analiza rozmieszczania wyrobów zawierających azbest przedstawiona została na Rysunku 1.3.3. Jakkolwiek w skali całej gminy podobszar Supraśl nie stanowi terenu o szczególnej koncentracji wyrobów zawierających azbest, to jednak stwierdzono znaczące wielkości takich materiałów zlokalizowane w bezpośredniej bliskości budynków użyteczności publicznej oraz na lub w pobliżu wielorodzinnych budynków mieszkaniowych. Stan taki należy określić jako niezadawalający oraz wymagający podjęcia działań zmierzających do usunięcia wyrobów stwarzających zagrożenia dla zdrowia mieszkańców podobszaru rewitalizacji.

Działaniem podstawowym powinno być w tym przypadku usunięcie wyrobów azbestowych w szczególności z:

1. Wielorodzinnych budynków mieszkalnych i ich bezpośredniego otoczenia.

**SZCZEGÓŁOWA ANALIZA
OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL
WYROBY ZAWIERAJĄCE AZBEST**

Rysunek 4 Rozmieszczenie wyrobów azbestowych na podobszarze rewitalizacji Supraśl

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Supraślu, BDOT10K, EGIB i in.

4.3.7 Sfera przestrzenno-funkcyjna

4.3.7.1 Układ komunikacyjny

Na układ komunikacyjny podobszaru rewitalizacji Supraśl składają się dwie drogi powiatowe oraz pełniąca funkcje uzupełniające sieć dróg gminnych.

Funkcje ponadlokalne pełni zlokalizowana we wschodniej części podobszaru droga powiatowa nr 1433B Królowy Most - Kołodno - Pałatka - Cieliczanka - Supraśl (ul. Cieliczańska, Konarskiego, Klasztorna). W pewnym stopniu decyduje ona o ruchu tranzytowym przebiegającym przez podobszar rewitalizacji.

Pozostałe drogi pozostające w zarządzie powiatu pełnią funkcje typowo lokalne. Zaliczają się do nich drogi o nr:

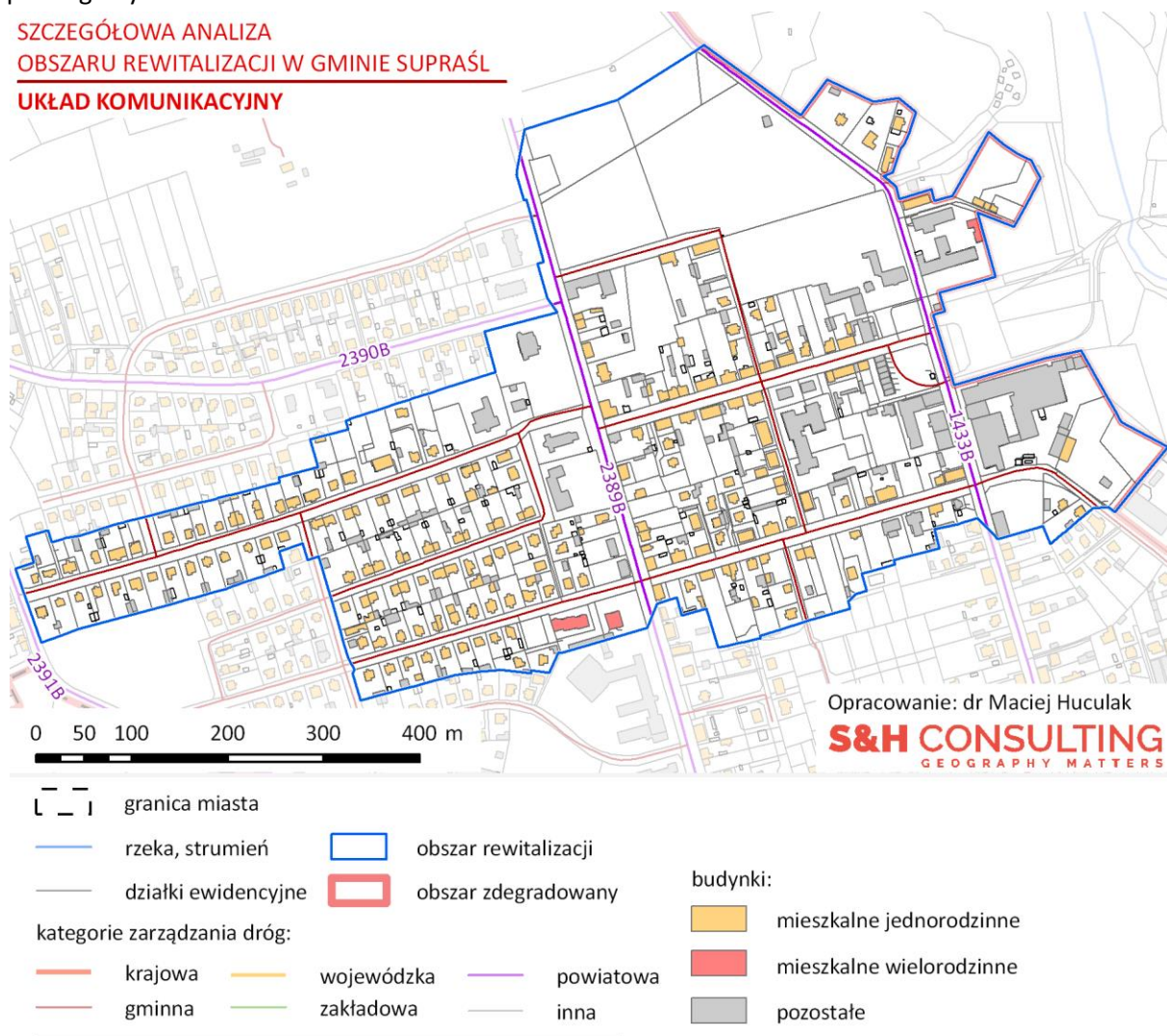
- 2389B – ulica Józefa Piłsudskiego,
- 2390B – ulica Dolna,
- 2391B – ulica Nowa, aleja Niepodległości.

Dwie ostatnie z wymienionych stanowią odpowiednio: fragment północnej granicy podobszaru oraz zachodnią jego granicę.

W przypadku wschodniej części podobszaru wyraźnie zarysowuje się problem niedostosowania istniejącego układu komunikacyjnego do pełnionych funkcji o zasięgu

ogólnogminnym. Skutkuje to problemami wynikającymi m.in. z braku odpowiedniej liczby miejsc parkingowych.

**SZCZEGÓŁOWA ANALIZA
OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL
UKŁAD KOMUNIKACYJNY**

Rysunek 5 Układ komunikacyjny na podobszarze rewitalizacji Supraśl.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Supraślu, BDOT10K, EGiB i in.

Układ komunikacyjny w gminie Supraśl charakteryzuje się specyfiką niedogodnego położenia miasta Supraśl w stosunku do sołectw bezpośrednio sąsiadujących z Białymstokiem, co utrudnia kontakty wewnątrzgminne. Z tego też powodu powstała filia Urzędu Miejskiego w Zaściankach. Zapewnia ona obsługę administracyjną dla mieszkańców, którzy de facto nie są skomunikowani z miastem Supraśl bezpośrednim połączeniem drogowym, więc musieli dojeżdżać do Urzędu Miejskiego przez Białystok. Ponadto układ drogowy utrudnia mieszkańcom niepełnosprawnym ruchowo poruszanie się po drogach lokalnych, również ze względu na anachroniczny układ komunikacyjny, szczególnie w zabytkowym Centrum Supraśla. Dotyczy to zwłaszcza ulicy Ogrodowej, Kościelnej, Posterunkowej.

4.3.8 Struktura przestrzenno-funkcjonalna

Z punktu widzenia struktury przestrzennej podobszar rewitalizacji można podzielić na trzy zasadnicze części. Są to:

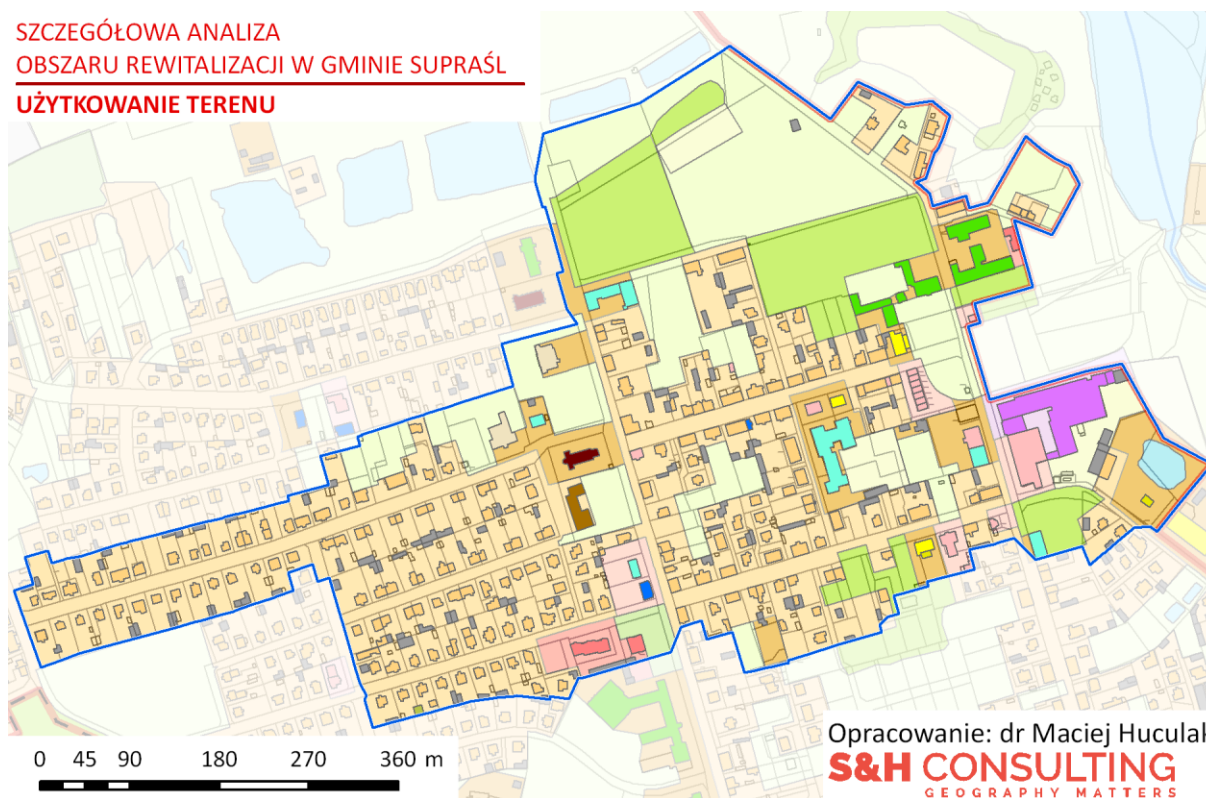
1. Część zachodnia o przeważającej zabudowie jednorodzinnej
2. Część centralna, którą stanowi zabudowa zachodniej pierzei ulicy Józefa Piłsudskiego związana z różnego rodzaju funkcjami publicznymi (funkcje kulturalne, religijne, usługi zdrowotne i in.) wraz z przylegającymi do niej obszarami: zabudowy wielorodzinnej przy ulicy Słowackiego oraz usług publicznych przy ulicy Kościelnej (Teatr Wierszalin).
3. Część wschodnia, położona zasadniczo na wschód od głównej osi podobszaru rewitalizacji - ulicy Józefa Piłsudskiego, obejmująca obszar o mieszanych funkcjach. Silnie zarysowanej funkcji mieszkaniowej, w głównej mierze o charakterze jednorodzinny towarzyszy szereg innych funkcji takich jak: edukacyjne (Zespół Szkół), usług publicznych (Urząd Miasta), usługowych, czy przemysłowych oraz wyraźny zespół terenów zielonych w północnej części podobszaru.

Sam układ przestrzenno-funkcjonalny Podobszaru nie generuje problemów i stanowi wyraźnie o jego potencjale z punktu widzenia planowanych procesów rewitalizacji. Co więcej, wschodnia część podobszaru rewitalizacji jest objęta obszarową formą ochrony konserwatorskiej poprzez wpisanie zabytkowego układu urbanistycznego do wojewódzkiego rejestru zabytków.

Negatywne zjawiska dotyczące zagadnień przestrzenno-funkcjonalnych, innych niż infrastruktura sieciowa, objawiły się natomiast w wymiarze jakościowym zagospodarowania przestrzeni podobszaru. W ramach przeprowadzonych badań jakościowych, zidentyfikowano w tym zakresie takie problemy jak:

1. Niedostosowanie infrastruktury społecznej do potrzeb dwóch głównych grup użytkowników tj. dzieci i młodzieży oraz osób starszych np. zły stan nawierzchni chodników, brak wind, obecność barier architektonicznych itd.
2. Niedostosowanie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej do potrzeb dwóch głównych grup użytkowników tj. dzieci i młodzieży oraz osób starszych.
3. Występowanie barier architektonicznych.
4. Braki w oświetleniu niektórych przestrzeni publicznych sprzyjające niskiemu poczuciu bezpieczeństwa w takiej okolicy.
5. Brak uporządkowania przestrzeni przy budynkach mieszkalnych wielorodzinnych.

**SZCZEGÓŁOWA ANALIZA
OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL
UŻYTKOWANIE TERENU**

— — — —	granica miasta	—	rzeka, strumień	□	obszar rewitalizacji	□	obszar zdegradowany
—	działki ewidencyjne						
budynki:							
□	mieszkalne jednorodzinne	□	przemysłowe	□	uprawy trwałe	□	grunty orne
□	wielorodzinne	□	zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	□	roślinność trawiasta	□	lasy
□	hoteli	□	szkół i instytucji badawczych	□	drogi	□	kolej
□	biurowe	□	szpitali i zakładów opieki medycznej	□	pozostały teren niezabudowany		
□	handlowo - usługowe	□	przeznaczone do sprawowania kultu religijnego i czynności religijnych				
□	gospodarstw rolnych	□	budynki zbiorowego zamieszkania				
□	pozostałe niemieszkalne						
□	ogólnodostępne obiekty kulturalne						
zabudowa:							
□	mieszkaniowa wielorodzinna	□	przemysłowa	□	pozostałe tereny zabudowane		
□	mieszkaniowa jednorodzinna	□	handlowo-usługowa				
□	plac						

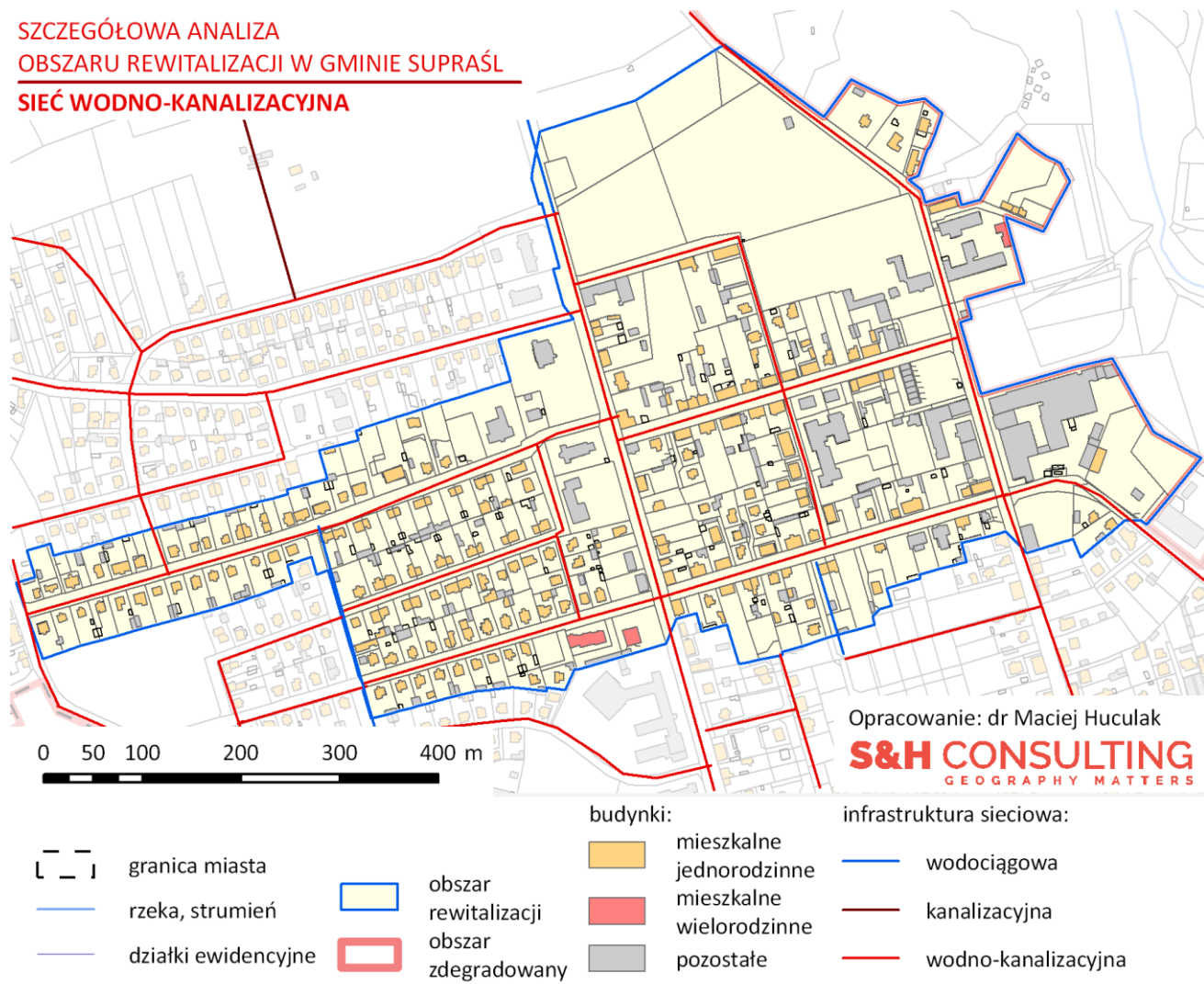
Rysunek 6 Użytkowanie terenu na podobszarze rewitalizacji Supraśl.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Supraślu, BDOT10K, EGiB i in.

4.3.9 Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Sieć infrastruktury wodno-kanalizacyjnej na obszarze rewitalizacji nie wykazuje zasadniczych braków. Zauważalny jest jedynie brak kanalizacji na granicy podobszaru wzdłuż ulicy Żwirki i Wigury. W skali całej gminy podobszar rewitalizacji Supraśl wypada pod względem stopnia wyposażenia w tego rodzaju infrastrukturę sieciową, bardzo dobrze.

SZCZEGÓŁOWA ANALIZA OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL SIEĆ WODNO-KANALIZACYJNA

Źródło: UM w Supraślu.

4.3.10 Sfera techniczna

Wskaźniki analizowane dla sfery technicznej w diagnozie delimitacyjnej odnosiły się do dwóch zasadniczych grup zagadnień. Były to:

1. Dziedzictwo kulturowo-materialne.
2. Mieszkaniowy zasób komunalny.

W obu przypadkach, zastosowane wskaźniki oddawały jednocześnie skalę wyzwań i problemów związanych z wymienionymi kwestiami, jak również stanowiły o potencjale do prowadzenia działań z zakresu rewitalizacji.

4.3.10.1 Mieszkaniowy zasób komunalny

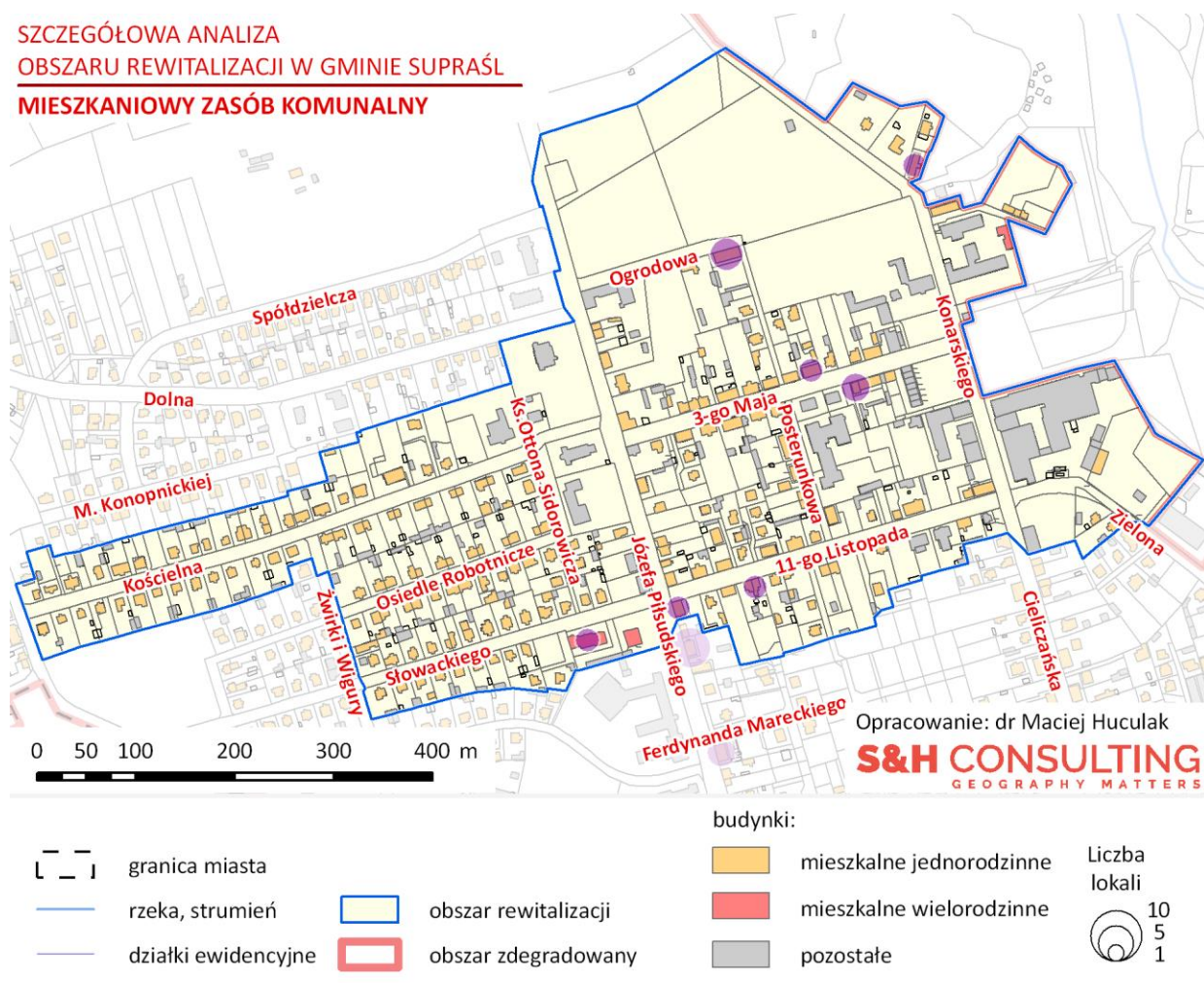
Podobszar Supraśl koncentrował około połowy całego mieszkaniowego zasobu komunalnego w Gminie Supraśl. Poziom jego koncentracji był widoczny zarówno w zakresie liczby budynków z mieszkaniami komunalnymi, liczby lokali, izb w lokalach, ich powierzchni oraz liczby osób je zamieszkujących. W przedostatnim z wymienionych przypadków poziom koncentracji był najwyższy i wyniósł 55% ogółu liczby izb. Dla odmiany najmniejszy był w przypadku liczby samych lokali i wynosił 45,9%.

Gros z tego zasobu koncentrowało się w rejonie na wschód od głównej osi podobszaru, którą stanowi ulica Józefa Piłsudskiego. Na zachód od niej znalazł się jedynie jeden budynek wielorodzinny położony przy ulicy Słowackiego.

Tabela 7 Mieszkaniowy zasób komunalny na podobszarze rewitalizacji Supraśl.

Obszar		Podobszar Supraśl	Gmina Supraśl
Budynki	Liczba	7	14
	Udział w %	50,0	100,0
Lokale	Liczba	17	37
	Udział w %	45,9	100,0
Izby	Liczba	41	74
	Udział w %	55,4	100,0
Osoby	Liczba	41	76
	Udział w %	53,9	100,0
Powierzchnia lokali	m ²	624,6	1239,8
	Udział w %	50,4	100,0

**SZCZEGÓŁOWA ANALIZA
OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL
MIESZKANIOWY ZASÓB KOMUNALNY**

Rysunek 8 Mieszkaniowy zasób komunalny na podobszarze rewitalizacji Supraśl.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Supraślu, EGiB i in.

4.3.10.2 *Dziedzictwo materialno - kulturowe*

Na podobszar Supraśl przypadła duża część, bo aż 54 z ogólnej liczby 125 nieruchomości obiektów zabytkowych wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków, Gminnej Ewidencji Zabytków lub wojewódzkiej ewidencji zabytków. Zasób ten stanowił przytłaczającą 43% ogółu obiektów zabytkowych w gminie, nie licząc zabytków archeologicznych.

Podobszar rewitalizacji Supraśl odpowiada również za 19,9 ha z 43,7 ha ogółu powierzchni zabytkowego układu urbanistycznego miasta. W konsekwencji daje to udział na poziomie 45% ogółu jego powierzchni.

Tabela 8 Zasób zabytkowy na podobszarze rewitalizacji Supraśl

	Zabytki		Układ urbanistyczny	
	Liczba	Udział w ogóle w %	Powierzchnia	Udział w ogóle w %
Podobszar Supraśl	54	43,2	19,9	45,6
Podobszar Sobolewo	1	0,8	-	-
Gmina Supraśl	125	100	43,7	100

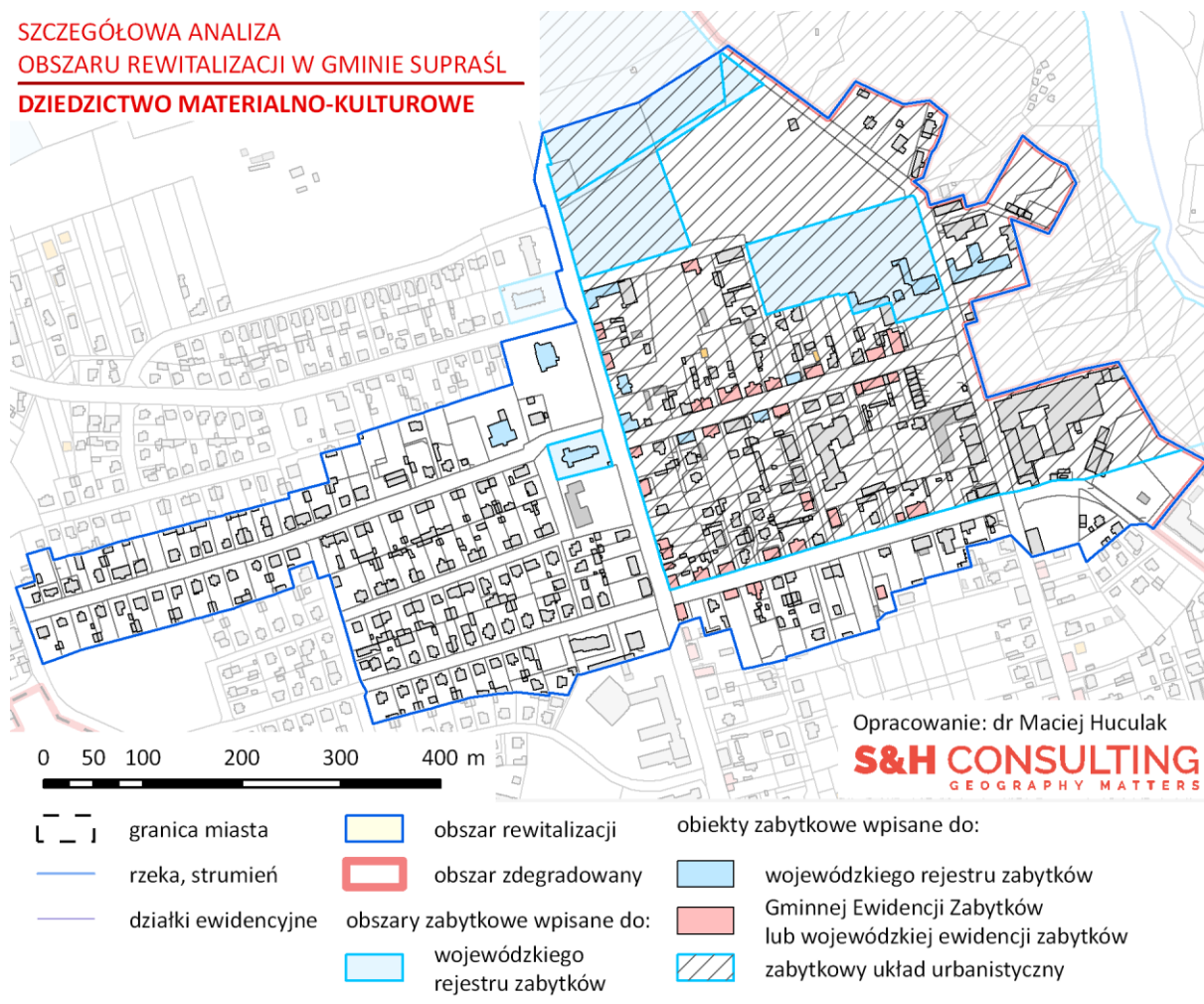
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Supraślu

Dziedzictwo materialno-kulturowe obecne na podobszarze rewitalizacji stanowi jeden z jego największych atutów i potencjałów. Jednocześnie, jego właściwe wykorzystanie w procesie rewitalizacji, ze względu na dużą skalę tego zjawiska będzie jednym z zasadniczych wyzwań stojących przed tym procesem.

Badania ankietowe pozwoliły ponadto stwierdzić występowanie takich problemów jak:

1. Zły stan zabytków, degradacja techniczna zabytków, obiektów cennych historycznie.
2. Mała liczba obiektów dostosowanych do norm dotyczących energooszczędności i ochrony środowiska.
3. Bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych.

**SZCZEGÓŁOWA ANALIZA
OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL
DZIEDZICTWO MATERIALNO-KULTUROWE**

Rysunek 9 Dziedzictwo kulturowo-materialne na podobszarze rewitalizacji Supraśl.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Supraślu, EGiB i in.

4.3.11 POTRZEBY

Przeprowadzone badania i analizy pozwoliły na zidentyfikowanie na podobszarze Supraśl następujących potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych:

1. Przeciwdziałanie problemom alkoholowym.
2. Wsparcie procesów wychodzenia z bezrobocia.
3. Prowadzenie kompleksowej, aktywnej polityki senioralnej.
4. Ograniczenie ubóstwa i uzależnienia od pomocy społecznej.
5. Poprawa oferty usług skierowanej do osób długotrwale chorych i niepełnosprawnych.
6. Poprawa poziomu edukacji dzieci i młodzieży.
7. Modernizacja kluczowych przestrzeni publicznych (parki, place i in.).
8. Uzupełnienie braków w infrastrukturze społecznej, modernizacja istniejącej oraz poszerzenie zakresu dostępnych usług wraz z poprawą ich jakości.
9. Wykorzystanie bogatej oferty działań kulturalnych do działań animacyjnych.
10. Wykorzystanie potencjału obiektów zabytkowych.
11. Remonty lokali i budynków komunalnych i poprawa ich efektywności energetycznej.
12. Usunięcie wyrobów zawierających azbest z bezpośredniego otoczenia kluczowych przestrzeni publicznych infrastruktury społecznej oraz zabudowy wielorodzinnej.
13. Poprawa funkcjonalności i bezpieczeństwa w zakresie rozwiązań komunikacyjnych i stanu infrastruktury komunikacyjnej.
14. Utworzenie dodatkowego oddziału żłobkowo-przedszkolnego umożliwiające rodzicom podjęcie zatrudnienia.
15. Zlikwidowanie barier architektonicznych poprzez budowę podjazdów dla wózków inwalidzkich i dziecięcych.
16. Aktywizacja i integracja społeczna, kształcenie, edukowanie, kultywacja (mówiąc bardzo ogólnie).
17. Usprawnienie działalności turystyczno-wypoczynkowo-zdrowotnej podmiotów związanych z obsługą ruchu turystycznego.

Deficyty, które dostrzegają mieszkańcy to:

- Zbyt krótkie godziny pracy świetlic szkolnych, szczególnie w szkołach wiejskich.
- Mała aktywność świetlic wiejskich: brak animatora, niewielka oferta zajęć pozalekcyjnych w świetlicach wiejskich.
- Problem z dowozem dzieci na zajęcia pozalekcyjne (ograniczony dowóz do szkół ograniczający się jedynie do godzin lekcyjnych; niewystarczający transport publiczny; brak autobusów).
- Brak oferty skierowanej do dzieci podczas ferii i wakacji (np. półkolonie). Problem został częściowo rozwiązany podczas pilotażowej organizacji wypoczynku w czasie wakacji w roku 2016.
- Niewystarczający dostęp do specjalistycznej służby zdrowia.

4.3.12 POTENCJAŁY

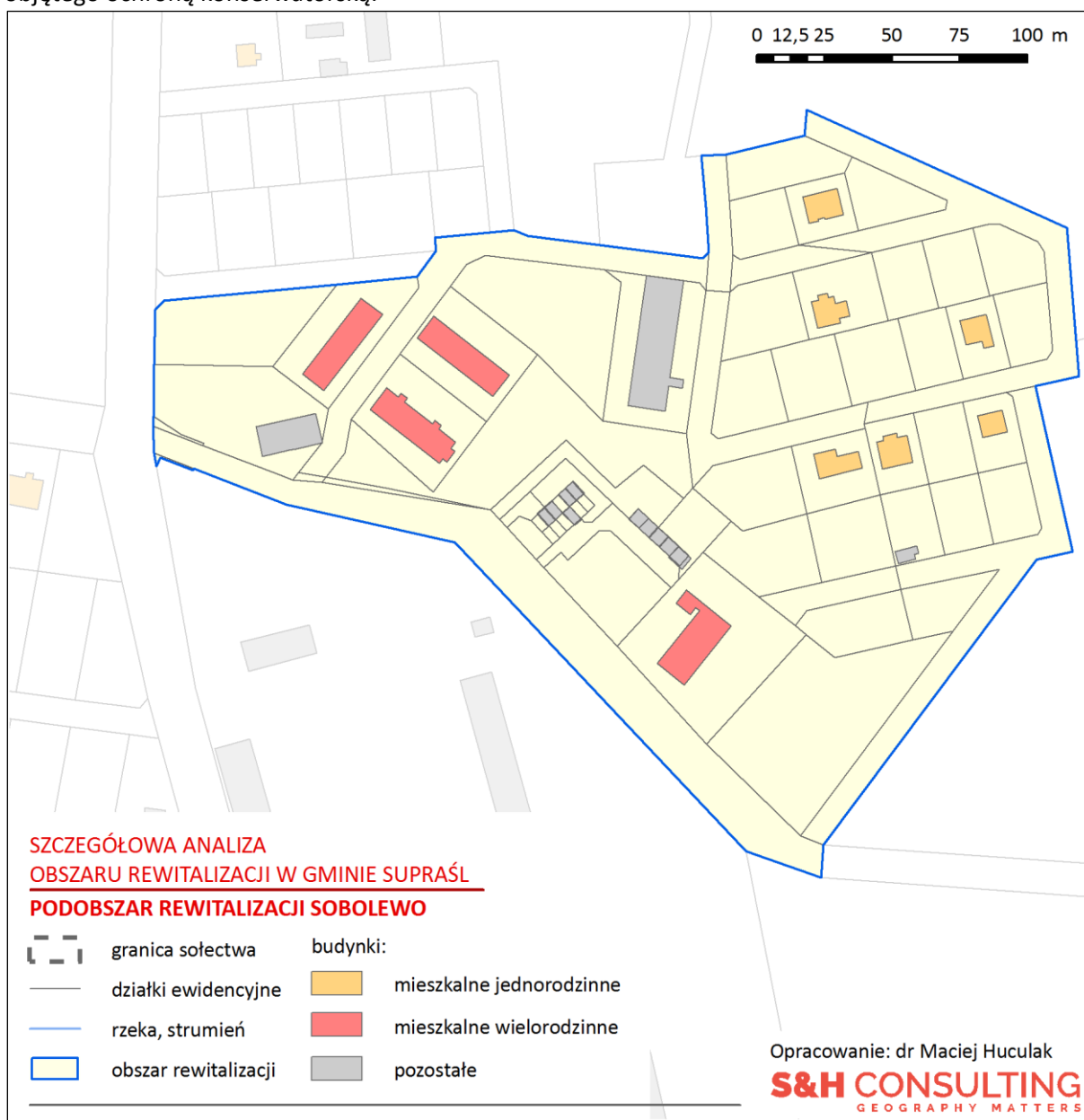
Do głównych potencjałów zidentyfikowanych w trakcie szczegółowej analizy podobszaru rewitalizacji Supraśl należały:

1. Czytelny, zabytkowy układ przestrzenny obszaru.
2. Bogate i wielokulturowe dziedzictwo materialne i duchowe podobszaru.
3. Względnie duża intensywność wykorzystania terenu.
4. Obecność kluczowych przestrzeni publicznych (Park Miejski, Rynek, Dom Ludowy, itd.).
5. Koncentracja, w skali miasta funkcji ponadlokalnych (administracyjnych, kulturalnych, oświatowych, handlowych i in.).
6. Obecność szeregu obiektów infrastruktury społecznej.
7. Bogaty zasób obiektów dziedzictwa materialno-kulturowego.
8. Koncentracja blisko połowy komunalnego zasobu mieszkaniowego.
9. Dobrze rozwinięta sieć wodno-kanalizacyjna.
10. Dobra sytuacja w zakresie hałasu komunikacyjnego – brak problemu.

4.3.13 PODOBSZAR SOBOLEWO

Podobszar Sobolewo był drugim spośród wyznaczonych w Gminie Supraśl podobszarów rewitalizacji. Na obszarze 5,2 ha zamieszkiwały 203 osoby. Powierzchnia podobszaru odpowiadała za 0,2% ogółu powierzchni gminy, jednocześnie stanowiąc 12,4% całego obszaru rewitalizacji. Udział podobszaru Sobolewo w ogólnej liczbie mieszkańców kształtował się na poziomie 1,4%. Analogiczny udział w ogólnej liczbie mieszkańców obszaru rewitalizacji wyniósł 15,5%.

Podobszar Sobolewo wyróżniał się wysoką koncentracją niektórych, negatywnych zjawisk społecznych usług oraz obecnością na swoim obszarze fragmentu zabytkowego układu podworskiego objętego ochroną konserwatorską.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM i in.

4.4 NEGATYWNE ZJAWISKA

4.4.1 Sfera społeczna

Z punktu widzenia zjawisk społecznych, analizowany podobszar rewitalizacji prezentował bardzo wysoką skalę koncentracji szeregu problemów. Ich intensywność w niektórych przypadkach potrafiła wpływać istotnie na skalę degradacji całego obszaru rewitalizacji. Ze względu na dostępność danych szczegółową analizę obszaru rewitalizacji w przypadku sfery społecznej ograniczono do analizy informacji dotyczących powodów wsparcia realizowanego przez MOPS w Supraślu.

Przeprowadzona analiza wskaźnikowa pozwoliła na wyodrębnienie grupy siedmiu negatywnych zjawisk, których natężenie przekroczyło wartość referencyjną i w konsekwencji pozwoliło na stwierdzenie sytuacji kryzysowej. Negatywne zjawiska ze względu na wyjątkowo wysoki poziom natężenia poszczególnych wskaźników przypisano wszystkie do jednej grupy tj. o bardzo wysokim poziomie negatywnych zjawisk tj. przekraczającym poziom 150% wartości. Znalazły się w niej zatem kolejno:

1. Ubóstwo
2. Bezradność - problemy opiekuńczo-wychowawcze
3. Niepełnosprawność
4. Dożywianie
5. Bezrobocie
6. Alkoholizm

Jedynym spośród zjawisk, który tylko nieznacznie przekroczył wartość referencyjną dla miasta było zjawisko przemocy w rodzinie.

Podobszar Sobolewo charakteryzuje się występowaniem bardzo wysokiego poziomu sześciu z ośmiu analizowanych grup problemów społecznych. Jedyną grupą problemów, w której nie odnotowano zjawisk kryzysowych był poziom edukacji. Przemoc w rodzinie nieznacznie tylko przekraczała poziom obserwowany na terenie całej gminy.

Koncentracja badanych zjawisk na podobszarze rewitalizacji była bardzo wysoka lub wysoka i dla wymienionych siedmiu negatywnych zjawisk bez wyjątku kształtowała się na poziomie kilkakrotnie przekraczającym wartości poszczególnych wskaźników dla całej gminy, które przyjęto za podstawę porównań.

Wyjątkowymi przypadkami były zjawiska: ubóstwa oraz problemy opiekuńczo-wychowawcze. W pierwszym z wymienionych przypadków analizowany wskaźnik przekroczył wartość referencyjną kilkunastokrotnie (!). Względnie nieduży obszar ulicy Henrykowskiej zamieszkały przez 203 osoby odpowiadał odpowiednio za 20,0% ogółu osób w rodzinach pobierających wsparcie z MOPS z takich powodów na terenie całej gminy. W przypadku drugiego z wymienionych problemów poziom jego intensywności był prawie dziesięciokrotnie wyższy od wartości dla gminy.

Poziomem ponad czterokrotności wartości referencyjnej charakteryzowały się kwestie związane z niepełnosprawnością i dożywianiem.

Szczegółowe informacje dotyczące analizowanych wskaźników dla sfery społecznej wraz z wartościami obliczonymi dla całego obszaru rewitalizacji prezentuje Tabela 10.

Tabela 9 Problemy społeczne na podobszarze rewitalizacji Sobolewo

	Podobszar Sobolewo						Gmina Supraśl			
	Rodziny			Osoby w rodzinach			Rodziny		Osoby w rodzinach	
	Liczba	na 1 tys. mieszk.	% wartości dla gminy	Liczba	na 1 tys. mieszk.	% wartości dla gminy	Liczba	na 1 tys. mieszk.	Liczba	na 1 tys. mieszk.
Ubóstwo	12	59,1	889,0	28	137,9	1181,9	98	6,6	172	11,7
Bezradność - problemy opiekuńczo-wychowawcze	6	29,6	1452,0	13	64,0	993,5	30	2,0	95	6,4
Niepełnosprawność	5	24,6	275,0	16	78,8	470,3	132	9,0	247	16,8
Dożywianie	9	44,3	424,3	28	137,9	450,7	154	10,4	451	30,6
Bezrobocie	7	34,5	251,6	17	83,7	273,7	202	13,7	451	30,6
Alkoholizm	1	4,9	213,5	1	4,9	157,8	34	2,3	46	3,1
Przemoc w rodzinie	1	4,9	78,1	5	24,6	117,1	93	6,3	310	21,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Supraślu i in.

Dodatkowo, analizie poddano wyniki egzaminu gimnazjalnego oraz sprawdzianu w VI klasie SP. Wyniki uczniów Zespołu Szkół im. Elizy Orzeszkowej w Sobolewie charakteryzowały się w roku 2016, w większości przypadków, poziomem zauważalnie zbliżonym do wyników dla całej gminy lub nawet nieznacznie od niego wyższym. Wyniki niższe odnotowano jedynie w przypadku przedmiotu język angielski dla egzaminu przeprowadzonego w VI klasie szkoły podstawowej (Tabela 11, Tabela 12). W przypadku zjawiska poziomu edukacji analizowane dane nie pozwoliły na stwierdzenie na podobszarze rewitalizacji sytuacji kryzysowej.

Głównymi przyczynami procesów degradacji społecznej podobszaru Sobolewo, były procesy restrukturyzacji Państwowego Gospodarstwa Rolnego, na terenie którego zlokalizowana była zabudowa wielorodzinna podobszaru rewitalizacji.

Typowo najemny charakterem wykonywanej wcześniej pracy wpłynął na ukształtowanie się postaw bierności wielu aspektach życia mieszkańców. Procesowi temu mógł z kolei towarzyszyć szereg innych negatywnych zjawisk uniemożliwiających poprawę sytuacji społeczno-ekonomicznej większości mieszkańców.

Szczegółowe informacje dotyczące analizowanych wskaźników dla sfery społecznej wraz z wartościami obliczonymi dla całego obszaru rewitalizacji prezentują Tabela 10 - Tabela 12

Tabela 10 Wyniki egzaminu w VI klasie szkoły podstawowej w Szkole Podstawowa w Zespole Szkół im. Elizy Orzeszkowej w Sobolewie w 2016 r. w %.

Przedmioty/grupy przedmiotów	Szkoła	Gmina	Województwo	Kraj
Język polski i matematyka (ogółem)	63	61	63	63
Język polski	73	71	71	71
Matematyka	52	52	54	54
Język angielski	74	75	70	71

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Supraślu.

Tabela 11 Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gimnazjum w Sobolewie w Zespole Szkół im. Elizy Orzeszkowej w Sobolewie w 2016 r. w %.

Przedmioty/grupy przedmiotów	Szkoła	Gmina	Województwo	Kraj
Język polski	66	62	68	69
Historia i WOS	48	45	56	56
Matematyka	39	39	49	49
Przedmioty przyrodnicze	49	47	52	51
Język angielski podstawowy	65	61	66	64

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Supraślu i in.

Badania ankietowe pozwoliły ponadto stwierdzić występowanie takich problemów jak:

1. Przystępczość, w tym chuligaństwo, przystępczość młodocianych.
2. Przemoc w rodzinie.

4.4.2 Sfera gospodarcza

4.4.2.1 Przedsiębiorczość

Podobszar Sobolewo to niewielki obszar rewitalizacji położony na terenie wiejskim. Z punktu widzenia procesów gospodarczych nie posiada on istotnego znaczenia. Charakter jego zabudowy mieszkaniowej tj. zabudowa wielorodzinna po d. PGR sugeruje występowanie problemów z zakresu sfery gospodarczej, w szczególności w zakresie przedsiębiorczości.

Potwierdza to przeprowadzona analiza zjawiska przedsiębiorczości na terenie podobszaru. Łącznie zarejestrowane są na nim zaledwie 2 podmioty gospodarcze, przy czym brak jest podmiotów wpisanych do KRS. W konsekwencji daje to wskaźnik przedsiębiorczości odniesiony do 1 tys. osób w wieku produkcyjnym na poziomie wynoszącym tylko ok. 14,6. Stanowi to ledwie niespełna 11% wartości wskaźnika dla całej gminy i świadczy o wyjątkowo niskim poziomie przedsiębiorczości.

Tabela 12 Problemy gospodarcze na podobszarze rewitalizacji Sobolewo.

Obszar	Podmioty gospodarcze			Ludność Osoby w wieku produkcyjnym	Przedsiębiorczość	
	CEiDG	KRS	Ogółem		Wskaźnik na 1 tys. mieszk. w wieku produkcyjnym	% wartości dla gminy
Podobszar Sobolewo	2	0	2	137	14,6	10,9
Gmina Supraśl	1108	172	1280	9546	134,1	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Supraślu i in.

4.4.3 Struktura demograficzna

Z punktu widzenia struktury demograficznej, która w istotny sposób może oddziaływać na zachodzące w przyszłości na obszarze rewitalizacji zjawiska gospodarcze, podobszar Sobolewo nie wykazuje w tym względzie żadnych przejawów stanów kryzysowych.

Procesy starzenia się ludności podobszaru przybliżono za pomocą dwóch wskaźników:

1. Udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle ludności w %.
2. Udziału osób w wieku sędziwym (tj. 80 lat i więcej) w ogóle osób w wieku poprodukcyjnym w %.

W pierwszym z wymienionych przypadków wartość wskaźnika dla podobszaru rewitalizacji Sobolewo wyniosła 10,8%, co było poziomem zdecydowanie niższym od poziomu zjawiska dla całej gminy (17,6%).

Drugi wymienionych wskaźników osiągnął wartość 4,5% przy wartości dla gminy wynoszącej 21,7%. Tym samym udział osób najstarszych w ogóle osób w wieku poprodukcyjnym był na podobszarze wyjątkowo niski.

Oba wskaźniki oraz przedstawiona struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku wyraźnie potwierdzają względną młodość demograficzną ludności zamieszkującej podobszar rewitalizacji.

Tabela 13 Struktura demograficzna na podobszarze rewitalizacji Sobolewo

Grupy wiekowe	Podobszar Sobolewo		Gmina Supraśl	
	Liczba	Udział w %	Liczba	Udział w %
Przedprodukcyjny	49	24,1	2863	19,1
Produkcyjny	132	65,0	9514	63,3
Poprodukcyjny	22	10,8	2651	17,6
Sędziwi	1	0,5	575	3,8
Ogółem	203	100,0	15028	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM i in.

Badania ankietowe pozwoliły ponadto stwierdzić występowanie takich problemów jak:

1. Niedostateczna liczba podmiotów tworzących miejsca pracy.

4.4.4 Sfera środowiskowa

Formy ochrony przyrody

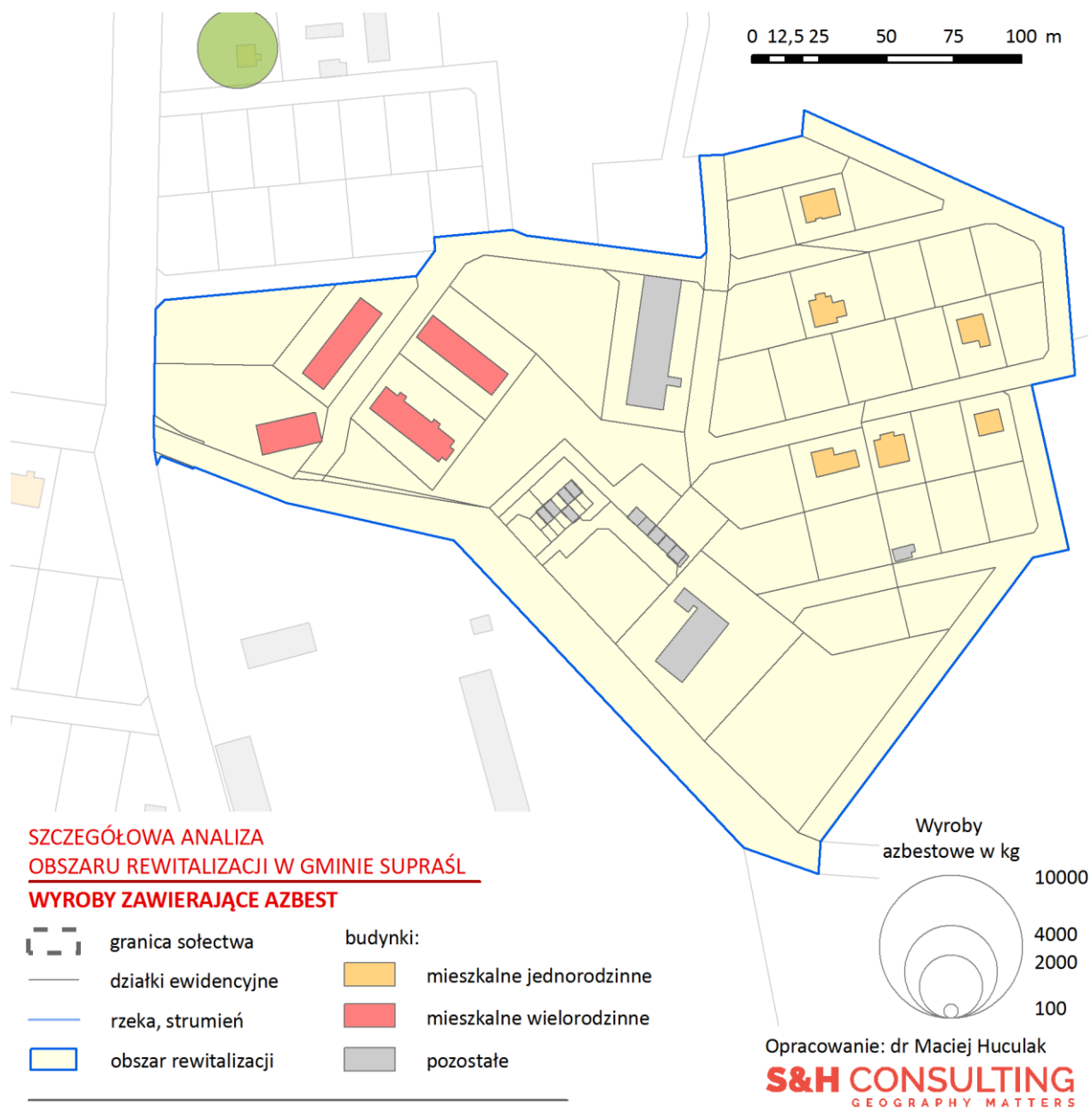
Na podobszarze **rewitalizacji** Sobolewo nie stwierdzono występowania jakichkolwiek form ochrony przyrody.

Hałas komunikacyjny

Brak jest podstaw do stwierdzenia na badanym obszarze występowania zagrożenia hałasem komunikacyjnym.

Wyroby zawierające azbest

Drugim z badanych w sferze środowiskowej zagadnień było rozmieszczenie wyrobów zawierających azbest. Szczegółowa analiza rozmieszczania wyrobów zawierających azbest przedstawiona na Rysunku 1.4.3 uwidacznia, że na analizowanym obszarze nie występują takie materiały. W jego bezpośrednim otoczeniu można natomiast zidentyfikować jedno miejsce ich występowania.

Rysunek 11 Ocena hałasu komunikacyjnego w punkcie pomiarowym w Grabówce w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Supraślu, BDOT10K, EGIB i in.

4.4.5 Sfera przestrzenno-funkcjonalna

4.4.6 Układ komunikacyjny

Na układ komunikacyjny podobszaru składają się drogi o różnym znaczeniu i będących tego pochodną, różnych kategoriach zarządzania.

Zachodnią granicę podobszaru, stanowi droga powiatowa nr 1476B Sobolewo –Kuriany. Południową zaś, droga powiatowa nr 1475B o przebiegu Sobolewo – Henrykowo.

4.4.7 Sieć wodno-kanalizacyjna

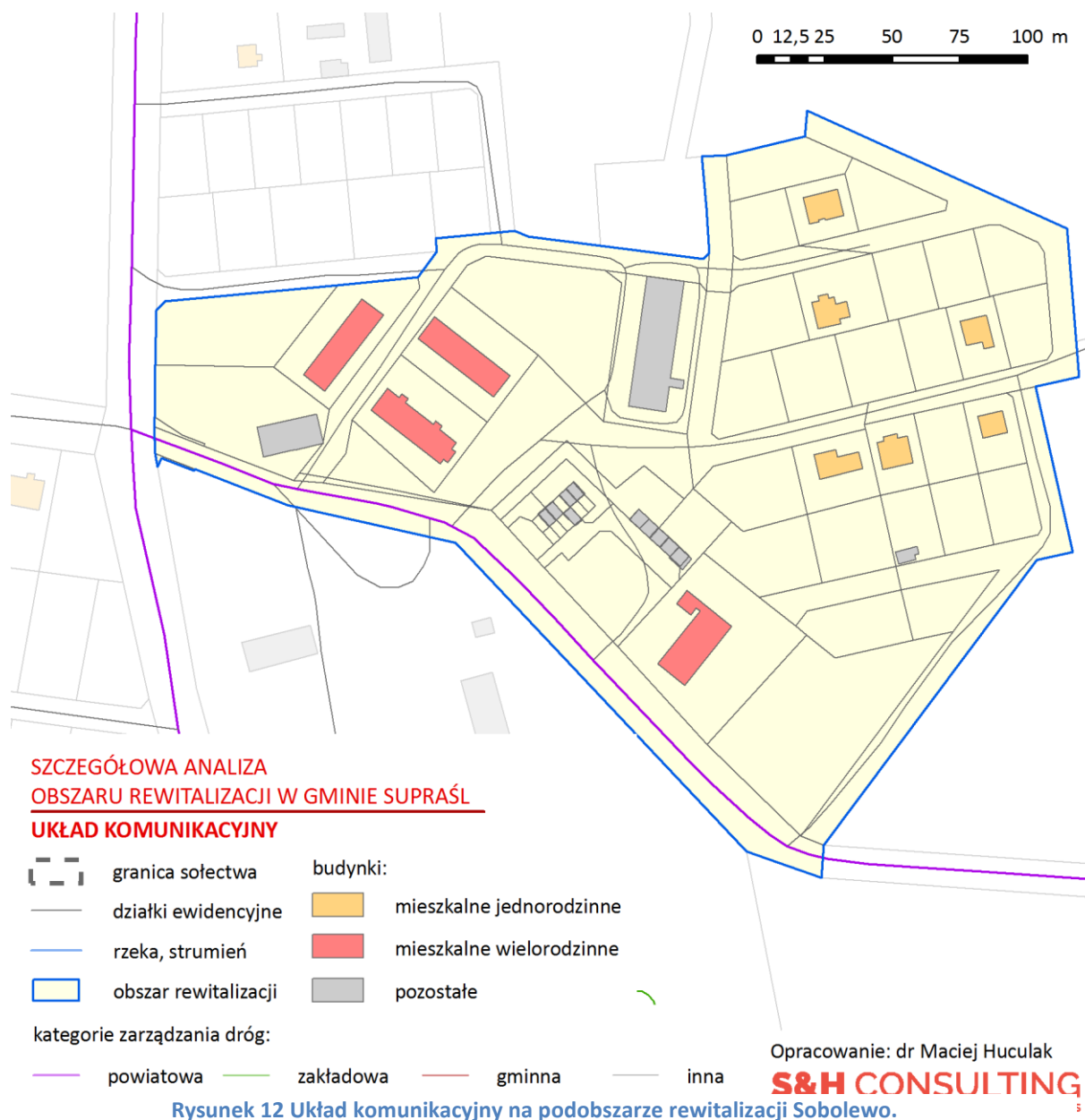
Jedynym analizowanym zjawiskiem odnoszącym się wprost do sfery przestrzenno-funkcjonalnej były kwestie związane z wyposażeniem podobszaru w sieć wodno-kanalizacyjną. Stopień wyposażenia podobszaru rewitalizacji w tego rodzaju infrastrukturę sieciową należy uznać za niewystarczający ze względu na brak dostępu do sieci wodno-kanalizacyjnej wszystkich budynków mieszkalnych na podobszarze rewitalizacji.

Jednocześnie wszystkie one znajdują się w bezpośredniej bliskości sieci wodnokanalizacyjnej tj. odległości nie przekraczającej ok. 200 m w linii prostej. Tym samym rozwiązanie tego poważnego problemu nie powinno stanowić wyzwania z punktu widzenia kosztów takiego przedsięwzięcia.

4.4.8 Struktura przestrzenno-funkcjonalna

Z punktu widzenia struktury przestrzennej podobszar rewitalizacji stanowi zwarty obszar przy ulicy Henrykowskiej, w skład którego wchodziły budynki zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, jednorodzinnej oraz budynki gospodarcze i in. Teren podobszaru był jednocześnie objęty ochroną konserwatorską w ramach układu parku dworskiego w Sobolewie.

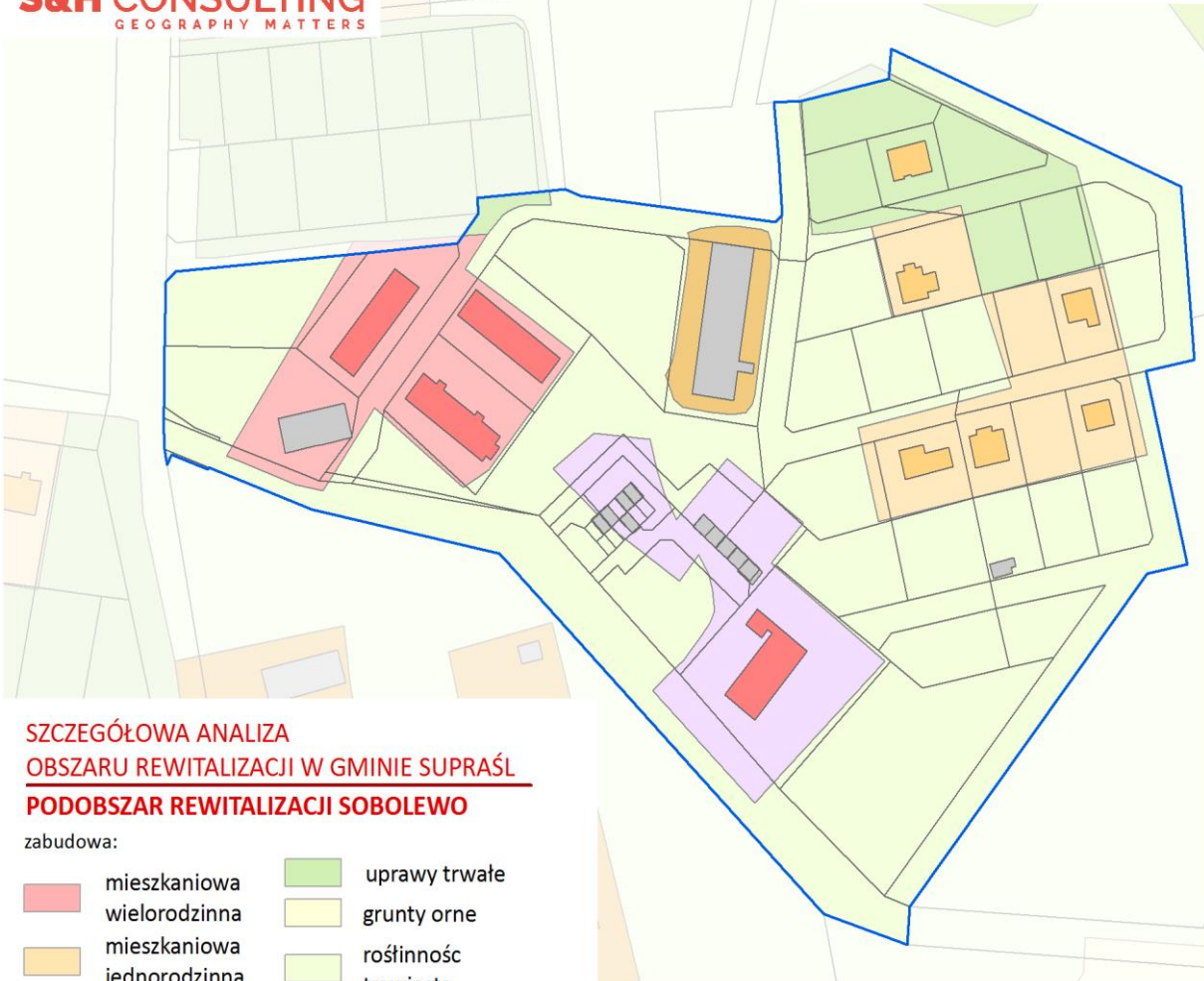
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Supraślu, BDOT10K, EGiB i in.

Opracowanie: dr Maciej Huculak

S&H CONSULTING
GEOGRAPHY MATTERS

0 12,5 25 50 75 100 m

**SZCZEGÓŁOWA ANALIZA
OBSZARU REWITALIZACJI W GMINIE SUPRAŚL
PODOBSZAR REWITALIZACJI SOBOLEWO**

zabudowa:

mieszkaniowa wielorodzinna	uprawy trwałe
mieszkaniowa jednorodzinna	grunty orne
przemysłowa	roślinność trawiasta
handlowo-usługowa	lasy
plac	drogi
pozostałe tereny zabudowane	

granica sołectwa	
działki ewidencyjne	
rzeka, strumień	
obszar rewitalizacji	

budynki:	
mieszkalne jednorodzinne	
mieszkalne wielorodzinne	
pozostałe	

Rysunek 13 Użytkowanie terenu na podobszarze rewitalizacji Sobolewo

4.4.9 Sfera techniczna

Wskaźniki analizowane dla sfery technicznej odnosiły się do dwóch zasadniczych grup zagadnień. Były to:

1. Dziedzictwo kulturowo-materialne.
2. Mieszkaniowy zasób komunalny.

W obu przypadkach, analizowane kwestie oddawały jednocześnie skalę wyzwań i problemów stanowiąc jednocześnie o potencjale do prowadzenia działań z zakresu rewitalizacji.

4.4.10 Dziedzictwo materialno- kulturowe

Podobszar Sobolewo obejmował obszar zabudowy wielorodzinnej byłego PGR przy ulicy Henrykowskiej zlokalizowany jest na obszarze parku dworskiego objętego ochroną konserwatorską wynikającą z wpisania go do wojewódzkiego rejestru zabytków. Jednocześnie w bezpośrednim otoczeniu podobszaru rewitalizacji znajdują się takie zabytkowe obiekty wpisane do wojewódzkiej ewidencji zabytków jak:

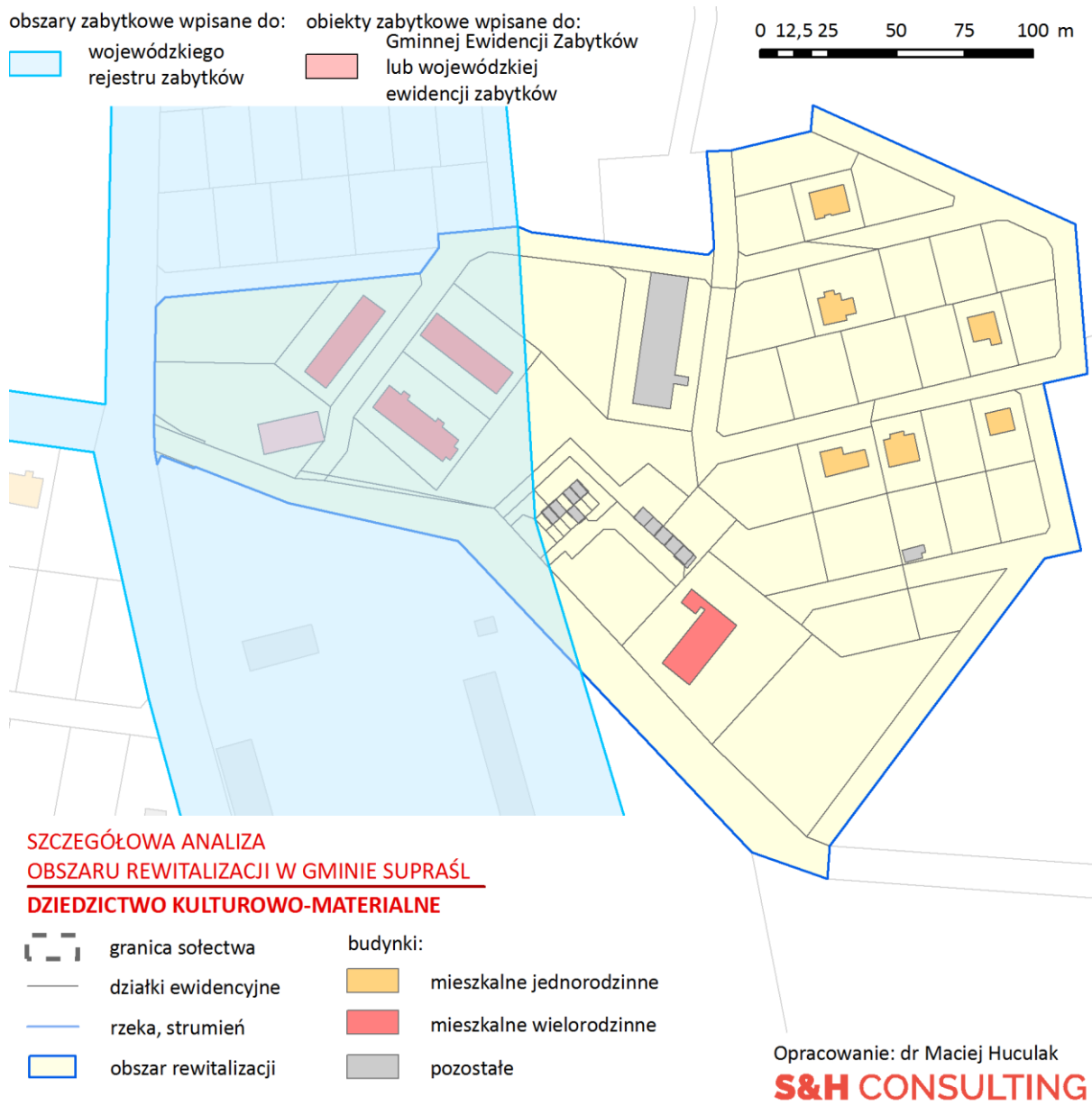
1. Dwór
2. Stodoła i spichlerz przy dworze
3. Kapliczka przy ul. Szkolnej nr 26

4.4.11 Mieszkaniowy zasób komunalny

Na analizowanym obszarze brak było lokali mieszkalnych stanowiących zasób gminy.

Badania ankietowe pozwoliły ponadto stwierdzić występowanie takich problemów jak:

1. Bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych.

Rysunek 14 Dziedzictwo materialno-kulturowe na podobszarze rewitalizacji Sobolewo

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych UM w Supraślu, BDOT10K, EGİB i in.

4.4.12 Potrzeby

Przeprowadzone badania i analizy pozwoliły na zidentyfikowanie na terenie podobszaru Sobolewo następujących potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych:

1. Aktywizacja społeczna i obywatelska.
2. Wsparcie edukacji z zakresu przedsiębiorczości.
3. Przeciwdziałanie problemom alkoholowym.
4. Usunięcie wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych i ich bezpośredniego otoczenia.
5. Wsparcie procesów wychodzenia z ubóstwa.
6. Niepełnosprawność.
7. Aktywizacja mieszkańców na rynku pracy.
8. Wsparcie rodzin wieloproblemowych.
9. Szkolenia, kursy, przekwalifikowanie połączone z praktyczną nauką zawodu u pracodawców oferujących zatrudnienie.
10. Aktywizacja środowiska lokalnego nakierowana na wprowadzanie zmian w ich miejscu zamieszkania.
11. Budowa żłobka i przedszkola.
12. Rozbudowa świetlic z ofertą organizacji wolnego czasu.
13. Zabezpieczenie miejsca na obiekty użyteczności publicznej (filia urzędu, opieka społeczna, świetlica, posterunek policji, bibliotekę z czytelnią i plac zgromadzeń do organizacji imprez integracyjnych, mieszkania komunalno-kryzysowe i opracowanie stosownych projektów do realizacji przedsięwzięcia
14. Opracowanie projektów dublerów dojazdowych wzdłuż drogi krajowej w celu poprawy atrakcyjności terenów pod działalność gospodarczą
15. Naprawa istniejącej instalacji wodno-kanalizacyjnej I budowa nowych odcinków.
16. Opracowanie dokumentacji dróg i ścieżek rowerowych.
17. Zapewnienie opieki przedszkolnej i żłobkowej dzieciom w wieku do lat 6.
18. Organizacja centrum kultury.
19. Organizacja ośrodka (placówki typu świetlica środowiskowa, wychowawca podwórkowy).

4.4.13 Potencjały

Do głównych potencjałów zidentyfikowanych w trakcie szczegółowej analizy podobszaru rewitalizacji Sobolewo należały:

1. Korzystna struktura wiekowa ludności charakteryzująca się bardzo niskim udziałem osób w wieku poprodukcyjnym, w szczególności osób w wieku sędziwym.
2. Zwarty układ zabudowy mieszkaniowej, wielorodzinnej.
3. Względnie duża intensywność wykorzystania terenu.
4. Obecność ważnych dla lokalnej społeczności obiektów infrastruktury społecznej (ze-spół szkół, filia ośrodka kultury).
5. Obiekty dziedzictwa materialno-kulturowego obecne w bezpośrednim otoczeniu podobszaru.

5 PROCES REWITALIZACJI GMINY

Rewitalizacja jest ważnym procesem związanym z przedsięwzięciami prowadzonymi w kierunku gminy inteligentnie budującej swoją tożsamość i wartość, a w aspekcie finansowania nowoczesnego rozumienia potrzeb przygotowania fundamentu dla pozyskania środków na jego rozwój. Stwarza szerokie spektrum możliwości angażowania środków zewnętrznych na realizację celów rewitalizacji.

Do przeprowadzenia rewitalizacji Gminy wymagane są:

1. Uwzględnienie rewitalizacji jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy.
2. Pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego wskazanego w programie rewitalizacji oraz zdefiniowaniu dotyczących go problemów; diagnoza obejmuje łącznie kwestie społeczne, ekonomiczne, przestrzenno – infrastrukturalne i środowiskowe oraz kulturowe.
3. Ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;
4. Właściwy dobór narzędzi oraz interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru.
5. Zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej, infrastrukturalnej, środowiskowej i kulturowej.
6. Koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji.
7. Realizacja zasady partnerstwa polegającej na włączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności, przedsiębiorców, a także innych interesariuszy procesu rewitalizacji i ekspertów) w procesy programowania i realizacji działań rewitalizacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Rewitalizacja Gminy Supraśl ma przede wszystkim sprzyjać poprawie ładu przestrzennego w Gminie i realizacji idei obszaru zwartego. W gminie aktywnie funkcjonują również kluby sportowe. Przy nawarstwiających się problemach społecznych, które wskazują na wysoki stopień przemocy w rodzinach w obszarze rewitalizacji można redukować problemy właśnie za pomocą aktywizacji poprzez sport, również amatorski, jak też wydarzenia integrujące lokalną społeczność ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszarów zdegradowanych.

Ponadto Supraśl charakteryzuje wielokulturowość. Jest to związane z bogatą historią terenów, które przez lata zamieszkiwane były przez różne grupy etniczne, wyznaniowe i narodowościowe, tj. Żydów, Tatarów. Lokalna społeczność jest mocno zróżnicowana. Wielokulturowość tego terenu przyciąga licznych turystów, ponieważ mogą tu np. spróbować tradycyjnej kuchni tatarskiej. Ponadto silne zróżnicowanie wewnętrzne wpływa na utrwalanie różnic społecznych i ekonomicznych, co wskazuje na potrzebę większej integracji mieszkańców obszarów rewitalizacji z całą społecznością lokalną.

Supraśl jest gminą atrakcyjną turystycznie. Na jej obszarze krzyżują się drogowe szlaki turystyczne, szlaki piesze, motorowe, rowerowe i wodny. Jej środowisko jest unikatowe w skali kraju, znajdują się tu torfowiska, roślinność bagienna, rzadko spotykane okazy fauny i flory. Wypoczynek oferują hotele, ale też gospodarstwa agroturystyczne. Produkty lokalne charakterystyczne dla tej gminy to przede wszystkim sękacz oraz sery i oleje. Te wszystkie atuty Supraśla stwarzają dobry klimat dla agroturystyki.

Wyznaczone cele rewitalizacji wynikają ze zdiagnozowanych problemów, które skumulowały się na obszarze gminy. Ich realizacja wpłynie na rozwiązanie lub zminimalizowanie najistotniejszych problemów oraz przyczyni się do wzrostu jej atrakcyjności w ocenie inwestorów, turystów, a przede wszystkim mieszkańców.

Rewitalizacja Supraśla oprze się na pięciu głównych obszarach:

1. społecznym – zapobieganie patologiom i wykluczeniu społecznemu, w tym głównie bezrobociu i ubóstwu, jak też wyuczonej bezradności; wzrost poziomu integracji mieszkańców gminy,

2. gospodarczym – nowe miejsca pracy oraz warunkowanie powstawania nowych podmiotów gospodarczych, rozpowszechnianie i ułatwianie aktywności gospodarczej, głównie w zakresie budowania marketingu lokalnego.

3. przestrzenno-funkcjonalnym – w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, w tym: zaplanowano inwestycje w zakresie budowy elementów małej infrastruktury rekreacyjnej, jako miejsc przyjaznych dla rodzin i aktywizujących seniorów, zagospodarowania obszarów stanowiących miejsca rozrywki i integracji dla mieszkańców,

4. technicznym – zły stan techniczny obiektów użyteczności publicznej, brak funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

5. środowiskowym – utrwalanie postaw proekologicznych.

Rewitalizacja, jako proces przemian służących wyprowadzeniu ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów, zakłada optymalne wykorzystanie endogenicznych uwarunkowań oraz wzmacnianie lokalnych potencjałów.

Głównym celem przygotowania projektu rewitalizacji będzie uzyskanie jak największej ilości opinii z miarodajnych źródeł, co będzie możliwe dzięki skutecznemu włączeniu różnych grup interesariuszy. Dlatego należy w społeczności wzmocnić poczucie odpowiedzialności za proces rewitalizacji.

Obszary, które Gmina chce objąć rewitalizacją:

W wyniku konsultacji społecznych, w tym spacerów tematycznych wyznaczono wstępnie tereny, które należy objąć rewitalizacją.

W Centrum znajduje się również zabytkowy budynek przy kościele, w sąsiedztwie plebanii.

Program rewitalizacji Gminy Supraśl złożony z wielu różnorodnych projektów jest konstrukcją warunkującą osiągnięcie kompleksowości interwencji. Oczekuje się wzajemnego powiązania oraz synergii projektów rewitalizacyjnych. Nie oznacza to obowiązku jednoczesnej realizacji projektów w każdym przypadku, ale synchronizację efektów ich oddziaływania na sytuację kryzysową, zarówno w Mieście Supraśl, jak też w całej gminie. Jednym z zastosowanych narzędzi będzie prowadzenie konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji będą dotyczyć.

Na terenie gminy Supraśl występuje bezrobocie, prowadzące do obniżenia standardu życia ludności. Znaczną liczbę mieszkańców gminy stanowią też osoby w wieku poprodukcyjnym. Obserwuje się postępujący spadek udziału ludności w grupie produkcyjnej i przedprodukcyjnej. Na terenie gminy występują drobni wytwórcy, specjalizujący się w przemyśle spożywczym i usługodawcy - w mieście 121 podmiotów, w gminie 195. Liczną grupę stanowią seniorzy, których należy zaktywizować, ale też wykorzystać ich potencjał i doświadczenie, co może stanowić dogodny klimat dla mentoringu międzypokoleniowego. Powrót do ginących i zielonych zawodów może wspomóc pobudzenie przedsiębiorczości w gminie.

Niezbędne są stałe seminaria i warsztaty z młodzieżą szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Ta grupa docelowa jest w kręgu zainteresowań samorządu lokalnego, gdyż młodzi ludzie migrują w poszukiwaniu miejsc pracy.

Gmina posiada **pozytywne doświadczenia** z działań partycypacyjnych w formie zwyczajowo przyjętej, np. spotkań, warsztatów, seminariów, szerzenia informacji poprzez portale i wydawnictwa gminne, ośrodki kultury, organizacje społeczne, w tym głównie sportowe oraz kościoły, radnych i sołtysów.

5.1 Podobszar rewitalizacji: Centrum Supraśla

Tabela 14 Kluczowe zjawiska negatywne i potencjały na obszarze Miasta Supraśl

Sfera zjawisk	Zjawiska negatywne	Potencjały
Społeczne	<p>Starzejące się społeczeństwo – bardzo duży odsetek osób starszych w strukturze społeczeństwa</p> <p>Brak miejsc parkingowych w centrum</p> <p>Przestarzała infrastruktura drogowa, wymagająca modernizacji technicznej, jak też zmiany układu dróg</p> <p>Nieprzystosowanie miasta do funkcji uzdrowiskowej, słaby wizerunek estetyczny jako miejscowości dla kuracjuszy</p> <p>Niewykorzystany potencjał historyczny miasta.</p> <p>Nieprzystosowanie miasta do potrzeb odwiedzających i mieszkańców.</p> <p>Brak oferty turystyczno-kulturalnej przyciągającej na dłużej turystów.</p> <p>Wysokie bezrobocie</p> <p>Brak rozbudowanej oferty spędzania czasu wolnego, np. w formie świetlic środowiskowych.</p> <p>Niewykorzystany potencjał historyczny i kulturowy miasta wynikający z braku dostatecznych środków inwestycyjnych na renowację zabytków i nadanie im funkcji turystycznych.</p> <p>Nieprzystosowanie centrum Supraśla do funkcji turystycznej i potrzeb mieszkańców.</p> <p>Niedostatecznie rozwinięta działalność instytucji kulturotwórczych.</p>	<p>Rozwinięta infrastruktura społeczna</p> <p>Wielokulturowość</p> <p>Powiększająca się baza turystyczna</p> <p>Turystyka wypoczynkowa, kulturowa, przyrodnicza, rekreacyjna, sportowa</p> <p>Wzrost ludności w gminie</p> <p>Duża aktywność organizacji III sektora</p> <p>Inicjatywy społeczne i kulturalne rozpoznawalne w skali województwa i kraju</p> <p>Dobry dostęp do miasta wojewódzkiego</p> <p>Dobra współpraca samorządu z jednostkami kultury, edukacji i pomocy społecznej, głównie z Liceum Plastycznym, Teatrem Wierszalin, jednostkami samorządowymi</p> <p>Dobra polityka senioralna samorządu</p>

	Niedostatecznie rozwinięta oferta spędzania czasu dla rodzin z dziećmi (mieszkańcy i turyści).	
Pozostałe (w tym gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne, infrastrukturalne)	<p>Zagrożenie spowodowane zanieczyszczeniem powietrza</p> <p>Słaby klimat aktywności gospodarczej</p> <p>Niezagospodarowane przestrzenie zdegradowane</p> <p>Niski wskaźnik wykorzystania bazy noclegowej spowodowany krótkim sezonem turystycznym, krótkimi pobytami, brakiem produktów przyciągających turystów.</p> <p>Niewystarczający stan infrastruktury zapewniający dobry standard funkcjonowania rodziny, przy dobrych warunkach do zamieszkania.</p>	<p>Rozbudowana infrastruktura komunalna</p> <p>Pobudzanie mieszkalnictwa czynszowego</p> <p>Dziedzictwo kulturowe przeznaczone na cele turystyczne</p> <p>Konieczność utrzymania dobrego stanu środowiska stanowiącego o atrakcyjności gminy</p> <p>Dobry klimat dla inwestorów</p>

Tak zarysowane zjawiska mogą wzmocnić efekt oddziaływania potencjałów na obszarze Supraśla oraz wpłynąć na prawidłowy przebieg procesu rewitalizacji.

5.2 Badania ankietowe i wyniki konsultacji społecznych

Rzeczywistym beneficjentem procesu rewitalizacji są mieszkańcy, w tym lokalni przedsiębiorcy. Samorząd jest odpowiedzialny za prawidłowe koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji. Dlatego też ważne na etapie wyznaczania obszaru zdegradowanego i rewitalizacji stały się spotkania z mieszkańcami, jak też ankiety dla mieszkańców, głównych beneficjentów procesu rewitalizacji Gminy Supraśl.

W spotkaniach konsultacyjnych uczestniczyło w sumie 81 osób, a ankieta została wypełniona przez reprezentatywną grupę 62 osób, w tym sołtysów, radnych, dyrektorów jednostek samorządowych i mieszkańców.

Jak wykazały konsultacje społeczne, mieszkańcy dostrzegają kumulację zjawisk negatywnych społecznie. Poczynając od niskiej aktywności społecznej niektórych grup mieszkańców poprzez braki w infrastrukturze.

Ponadto w obszarze kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego notowano takie uwagi:

- niezadowalająca baza rekreacyjno – turystyczna,
- brak sieci sprzedaży pamiątek i obsługi turystów,
- brak centrum informacji turystycznej.

5.3 Bezpośrednie cele konsultacji społecznych:

- zapoznanie mieszkańców z szansami, jakie daje proces rewitalizacji,

- konsultacje i zbieranie koncepcji działań i projektów,
- udział podczas wyznaczeniu obszaru wsparcia – obszaru zdegradowanego,
- zaprezentowanie mieszkańcom wyników prowadzonych wcześniej konsultacji.

Podejście partycypacyjne ma podnieść skuteczność i trwałość projektu rewitalizacji Gminy Supraśl. Odpowiednie przygotowanie i współudział mieszkańców w wyznaczaniu obszaru objętego procesem rewitalizacji wpłynie bezpośrednio na zwiększenie świadomości i gotowości **interesariuszy, którzy odczują pozytywne skutki rewitalizacji.**

Opinia środowiska lokalnego to główny element tworzenia procesu rewitalizacji. Dzięki partycypacji społecznej zostaną zaprojektowane konkretne i wymierne zadania, które będą w stanie rozwiązywać problemy i przyczynią się do wyeliminowania niekorzystnych zjawisk. W ten sposób podniesie się jakość życia mieszkańców obszarów zdegradowanych.

Partycypacyjne współdecydowanie w Supraślu zrealizuje zasadę partnerstwa, o której mówi art. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. Opiera się ona na włączaniu szerokiego grona partnerów, a w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, przede wszystkim z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

5.4 Podsumowanie

Należy prawidłowo odkodować pojęcie rewitalizacji jako procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych przez skoordynowane działania na rzecz społeczności lokalnej (efekty społeczne), przestrzeni (efekty funkcjonalno-użytkowe) i lokalnej gospodarki (efekty społeczno – ekonomiczne). Efekty estetyzacji obszarów zdegradowanych zostaną spotęgowane przez pobudzenie świadomości społecznej w formie spotkań z różnymi grupami interesariuszy oraz rozbudzanie postaw przedsiębiorczych, w tym budowaniu marki lokalnej. Zgodnie z definicją zawartą w nowej Ustawie o rewitalizacji wszystkie te aspekty powinny być rozpatrywane obszarowo (skoncentrowane terytorialnie) i prowadzone przez interesariuszy procesu. To klucz do sukcesu w zapewnieniu jakości i trwałości efektu rewitalizacji.

Kompleksowy i interdyscyplinarny charakter działań składających się na program rewitalizacji sprawia, że jak w żadnym z przygotowywanych przez Gminę dokumentów operacyjnych oraz strategicznych, szczególnego znaczenia nabierają kwestie związane z przygotowaniem skutecznego systemu jego opracowania i wdrażania. W przypadku Supraśla kwestie te posiadają szczególne znaczenie ze względu na uwarunkowania zewnętrzne związane z programowaniem procesów rewitalizacji w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego.

Supraśl znajduje się, podobnie jak wiele ośrodków miejskich województwa podlaskiego w specyficznej w skali całego kraju sytuacji. Województwo podlaskie nie posiada doświadczeń w realizacji programów rewitalizacyjnych.

Województwo podlaskie, jako jedyne w kraju nie posiadało w ramach RPO realizowanego w perspektywie finansowej 2007-2013 środków przeznaczonych na realizację działań rewitalizacyjnych. Brak doświadczenia w realizacji takich projektów bez wątpienia będzie stanowił znaczne utrudnienie.

Natomiast uwarunkowania zewnętrzne związane głównie z przedłużającymi się negocjacjami z Komisją Europejską w zakresie uzgodnień dotyczących RPO w nowej perspektywie finansowej. Dodatkowym elementem, który wpływa na kształt zaproponowanego systemu jest Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r., która wprowadza wymogi prawne oraz konkretne rozwiązania w zakresie dotyczącym fazy wdrażania programów rewitalizacji.

5.5 Planowane kierunki działań rewitalizacyjnych

W obszarze rewitalizacji zauważalny jest problem złego stanu estetyki przestrzeni miejskiej: elewacje budynków, stan techniczny obiektów, niezagospodarowane przestrzenie publiczne, brak odpowiedniej infrastruktury rekreacyjnej, elementów małej architektury, co wpływa negatywnie na aktywizację społeczną. Jednak problemem samym w sobie jest brak wyraźnej oddolnej inicjatywy mieszkańców w zakresie zagospodarowania przestrzeni już istniejących. Projekty rewitalizacyjne mogłyby częściowo pobudzić wspólne działania mieszkańców. W związku z tym konieczna staje się realizacja przedsięwzięć w postaci projektów obejmujących działania prospołeczne i aktywizujące, objęte również interwencją w ramach EFS.

W procesie wdrażania programu rewitalizacji Supraśla przewidziano wspólne działania grupy ds. rewitalizacji złożonej z przedstawicieli samorządu lokalnego, instytucji publicznych, przedsiębiorców, pracowników Urzędu Miasta w Supraślu, organizacji społecznych i pozarządowych, przy współudziale ekspertów zewnętrznych, ale przede wszystkim partycypację mieszkańców gminy, którzy są głównymi interesariuszami procesu.

5.6 Lokalne potencjały na obszarze rewitalizacji

Lokalne potencjały obszaru rewitalizacji są zbiorem **mocnych stron obszaru rewitalizacji**, zamieszkującej go społeczności, aktywnych przedsiębiorców i organizacji. Ich identyfikacja odbyła się poprzez spacerowe badania, wywiady pogłębione i spotkania służące tworzeniu mapy zasobów. Potencjałem Supraśla w najwyższym stopniu jest kultura, lokalna gospodarka, działania sportowe, jak też tereny rekreacyjne, oferta edukacyjna i zdrowotna, aktywność kościołów i związków wyznaniowych oraz organizacji społecznych.

Rewitalizacja, jako proces przemian służących wyprowadzeniu ze stanu kryzysowego zdegradowanych obszarów, zakłada **optymalne wykorzystanie endogenicznych uwarunkowań** oraz wzmacnianie tych niezwykłych lokalnych potencjałów. Historia Supraśla jest ważnym elementem potencjału turystycznego Gminy.

Walory Supraśla oparte są głównie na niezwykłym dziedzictwie kulturowym, który kształtuje niepowtarzalny klimat i atrakcyjność miasteczka. Rys historyczny obejmuje te elementy, które w najwyższym stopniu wpłynęły na klimat kulturowy i jego potencjał w rozwoju turystyki. Gmina Supraśl aktywnie ustanawia i rozwija kontakty partnerskie, zarówno na szczeblu lokalnym, jak i międzynarodowym, aby wzmocnić swoje kluczowe potencjały. Dotychczas zawarto sześć porozumień z gminami zagranicznymi (Balsthal w Szwajcarii, Grossenkneten w Niemczech, Porthcawl w Walii, Druskiennikami i Niemenczynem na Litwie, Wielką Brzostowicą na Białorusi) oraz dwa z polskimi (Zgierz i Augustów). Służy to również pogłębieniu działań ważnych społecznie.

W celu wykorzystania lokalnych potencjałów określono listę elementów potencjału, aby położyć większy nacisk na współpracę przy wdrażaniu programu rewitalizacji, co zaprezentowano na poniższym schemacie.

Tabela 15 Lista elementów potencjału

RODZAJ POTENCJAŁU	ELEMENTY POTENCJAŁU	Podobszar
SPOŁECZNY	Organizacje pozarządowe, świetlice, miejsca spotkań, centrum kultury i rekreacji	Supraśl Sobolewo
EDUKACYJNY	Placówki edukacyjne i opiekuńczo-wychowawcze; centrum kultury i rekreacji	Supraśl Sobolewo
GOSPODARCZY	Podmioty gospodarcze, uzdrowisko	Supraśl
REKREACYJNY	Obiekty sportowe i rekreacyjne, tereny zielone urządzone i nieurządzone	Supraśl
PRZESTRZENNO-FUNCJONALNY	Zarządcy budynków, w tym budynków zabytkowych	Supraśl

Na tak ukształtowany potencjał składają się inicjatywy oddolne, głównie za sprawą działań organizacji pozarządowych. Do szczególnie aktywnych organizacji III sektora w Gminie Supraśl należy zaliczyć:

- Polski Związek Hodowców Gołębi Poczтовых Oddział Białystok
- Stowarzyszenie Wpierania Rodzin „Przyjaźń” w Supraślu
- Stowarzyszenie Wspierania Oświaty, Kultury i Sportu w Ogrodnickach
- Towarzystwo Przyjaciół Supraśla w Supraślu
- Stowarzyszenie Kulturalne „Collegium Suprasliense” w Supraślu
- Stowarzyszenie Klub Abstynentów „Jutrzenka”
- Towarzystwo Fotograficzne „Duet” w Grabówce
- Podlaski Klub Morsów
- Stowarzyszenie Linea Progress Club
- Stowarzyszenie Przyjaciół Puszczy Knyszyńskiej „Wielki Las”
- Stowarzyszenie Artystyczne *Centrum Artystyczne*
- Stowarzyszenie *Niemen*
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Kultury Regionu „SUP-KULTURA”
- Stowarzyszenie „Za Lasem”

- Stowarzyszenie „Uroczysko” w Supraślu
- Supraska Inicjatywa Gospodarcza w Supraślu
- Towarzystwo Rozwoju Miasta i Gminy Supraślu w Supraślu
- Stowarzyszenie Obrona Praw Człowieka
- Uczniowski Klub Sportowy „Puszcza” w Supraślu
- Uczniowski Klub Sportowy „Victoria”
- Uczniowski Klub Sportowy „AUT”
- Miejski Klub Sportowy “Supraślanka” w Supraślu
- Młodzieżowy Klub Sportowy „Sprząśla” w Supraślu
- Ochotnicza Straż Pożarna
- Towarzystwo Zapobiegania Tonięciom i Ratowania Tonących w Supraślu
- Klub Jeździecki „Zagłoba” w Grabówce
- Stowarzyszenie Przyjaciół Piłki Siatkowej w Supraślu
- Klub Sportowy Grabówka
- Klub Golfowy Golf Park.

Opinia środowiska lokalnego to główny element tworzenia procesu rewitalizacji, bowiem to właśnie ludzie tworzą klimat Supraśla. Dzięki partycypacji społecznej zostaną zaprojektowane konkretne i wymierne zadania, które będą w stanie rozwiązywać problemy i przyczynią się do wyeliminowania niekorzystnych zjawisk. W ten sposób podniesie się jakość życia mieszkańców obszarów zdegradowanych.

Rewitalizacja Gminy Supraśl ma przede wszystkim sprzyjać poprawie ładu przestrzennego w Gminie i realizacji idei obszaru zwarteo. **Supraśl uzyskał status uzdrowiska w 2001 roku, co wymaga kształtowania jednolitego wizerunku miasta, jak podkreślali respondenci.** Status uzdrowiska jest jednym z głównych potencjałów Gminy, wpływa na większą rozpoznawalność Supraśla, co daje ogromne szanse na podniesienie przedsiębiorczości oraz rozwój Gminy, w tym progres demograficzny. Proces rewitalizacji w wymiarze społecznym nie może odbywać się w oderwaniu od tego idealnego kształtu Miasta i Gminy Supraśl.

W procesie przygotowania programu rewitalizacji Gminy Supraśl przewidziano wspólne działania przedstawicieli samorządu lokalnego, instytucji publicznych, przedsiębiorców, pracowników Urzędu Miasta w Supraślu, organizacji społecznych i pozarządowych, przy współudziale ekspertów zewnętrznych, ale przede wszystkim partycypację mieszkańców gminy.

Podejście partycypacyjne ma podnieść skuteczność i trwałość projektu rewitalizacji Gminy Supraśl. Odpowiednie przygotowanie i współudział mieszkańców w wyznaczaniu obszaru objętego procesem rewitalizacji wpłynie bezpośrednio na zwiększenie świadomości i gotowości **interesariuszy, którzy odczują pozytywne skutki rewitalizacji.**

Efekty estetyzacji obszarów zdegradowanych zostaną spotęgowane przez pobudzenie świadomości społecznej w formie spotkań z różnymi grupami interesariuszy oraz rozbudzenie postaw przedsiębiorczych, w tym budowaniu marki lokalnej. Zgodnie z definicją zawartą w nowej Ustawie o

rewitalizacji wszystkie te aspekty powinny być rozpatrywane obszarowo (skoncentrowane terytorialnie) i prowadzone przez interesariuszy procesu. To klucz do sukcesu w zapewnieniu jakości i trwałości efektu rewitalizacji.

W celu wyznaczenia niezbędnych kierunków zmian należy prawidłowo odkodować pojęcie rewitalizacji jako procesu wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych przez skoordynowane działania na rzecz społeczności lokalnej (efekty społeczne), przestrzeni (efekty funkcjonalno-użytkowe) i lokalnej gospodarki (efekty społeczno – ekonomiczne).

Tak ukształtowane potencjały pomogą osiągnąć efekt synergii i pozwolą na pełną realizację wizji rewitalizacji Gminy Supraśl. Głównym celem przygotowania projektu rewitalizacji będzie uzyskanie jak największej ilości opinii z miarodajnych źródeł, co stanie się możliwe dzięki skutecznemu włączeniu różnych grup interesariuszy. Dlatego należy w społeczności wzmocnić poczucie odpowiedzialności za proces rewitalizacji, gdyż największym potencjałem udanego procesu rewitalizacji jest kapitał ludzki. Rzeczywistym beneficjentem rewitalizacji są mieszkańcy, w tym lokalni przedsiębiorcy. Samorząd powinien być odpowiedzialny za prawidłowe koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, ale też współpracę z interesariuszami procesu rewitalizacji.

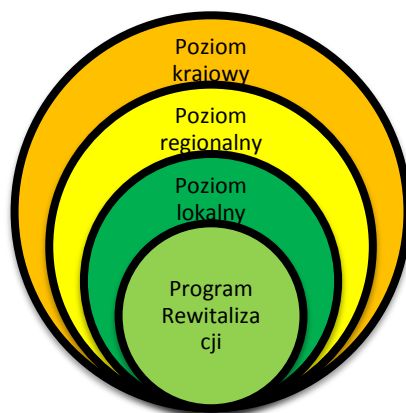
Wobec tego szczególny nacisk w zakresie wykorzystania lokalnych potencjałów Gmina Supraśl zamierza położyć na formy aktywizacji społecznej i pobudzenie przedsiębiorczości poprzez promocję lokalnych potencjałów, w tym głównie:

- pobudzenie turystyki uzdrowiskowej,
- sieć tworzenia i sprzedaży produktów lokalnych,
- sport amatorski,
- działania społeczne i kulturalne.

6 POWIĄZANIA PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL NA LATA 2017-2023 Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI

Program Rewitalizacji Gminy Supraśl na lata 2017-2023 stanowi interdyscyplinarną płaszczyznę działań prospołecznych, łączącą różne strategie rozwoju lokalnego. W swych założeniach dokument uwzględnia występujące problemy oraz kompleksowe działania ujęte w dokumentach strategicznych na szczeblu regionalnym oraz lokalnym.

Poniżej przywołano najważniejsze dokumenty strategiczne i planistyczne z wyszczególnieniem celów i kierunków działania powiązanych z Programem Rewitalizacji Supraśla na lata 2017-2023. Na tej podstawie założenia programu rewitalizacji wpisują się jako istotny element całościowej wizji Supraśla.

Zależność Programu Rewitalizacji Supraśla na lata 2017-2023 od dokumentów strategicznych różnych szczebli.

Źródło: opracowanie własne

6.1 Poziom europejski

Dokument „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” (dalej: Europa 2020) stanowi unijną ideologię wzrostu państw członkowskich na najbliższe lata. Ze względu na zachodzące zmiany, Unia Europejska potrzebuje prowadzenia inteligentnej i zrównoważonej gospodarki, która będzie przede wszystkim sprzyjać społeczeństwu. W celu uzyskania efektów niniejszego zamierzenia, Unia wyznaczyła sobie konkretny plan obejmujący pięć głównych priorytetów odnoszących się do zatrudnienia, innowacji, edukacji, włączenia społecznego oraz zmian klimatu/energii. Wszystkie założenia należy osiągnąć do 2020 r. Program Rewitalizacji szczególnie wpisuje się w zakres priorytetu III dokumentu Europa 2020, który brzmi następująco: rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. Założenie to opiera się na realizacji celów, jak np.:

- Cel 1 – ociągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20-64 lata;
- Cel 4 – podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wczesnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie, do co najmniej 40%, osób w wieku 30-34 lat posiadających wykształcenie wyższe lub równoważne;
- Cel 5 – wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego, co najmniej 20 mln obywateli.

6.2 Poziom krajowy

➤ „Krajowa Polityka Miejska 2023”

Stanowi dokument określający działania dotyczące polityki miejskiej. Uwzględnia także cele i kierunki określone w średniookresowej strategii rozwoju kraju oraz krajowej strategii rozwoju regionalnego. Polityka Miejska służy ukierunkowanemu terytorialnie działaniu państwa na rzecz zrównoważonego rozwoju miast i ich obszarów funkcjonalnych oraz wykorzystaniu ich potencjałów w procesach rozwoju kraju. Wszystkie polskie miasta, wraz z obszarami funkcjonalnymi, mają za zadanie przestrzegać założeń Polityki Miejskiej. „Krajowa Polityka Miejska 2023” prezentuje kierunki działań rewitalizacyjnych i wskazuje, że najbardziej zaawansowanym procesem przemian w tkance miejskiej jest kompleksowa rewitalizacja, przeprowadzana na obszarach zdegradowanych. Ponadto, rewitalizacja odnosi się do konkretnego, wytyczonego w oparciu o obiektywne kryteria, terytorium i łączy wysiłki różnych podmiotów, których suma ma spowodować trwałe ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru, a także wzrost jego atrakcyjności dla mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawę jakości życia.

➤ Program Rewitalizacji wykazuje spójność z opisanymi wyżej kierunkami działań Polityki Miejskiej. „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju”. Stanowi on dokument wyznaczający podstawowe trendy, wyzwania oraz koncepcje rozwoju Polski w wymiarze długookresowym. Założenie główne Strategii Rozwoju to określenie i opisanie działań mających na celu poprawienie jakości życia Polaków i rozwoju kraju na tle Unii Europejskiej. Jednym z nadrzędnych kierunków interwencji Strategii Rozwoju Kraju jest wzmocnienie rozwoju ośrodków lokalnych, poprzez wyrównanie poziomu cywilizacyjnego zamieszkiwania na różnych obszarach, rozwoju usług dobra publicznego, pełnego wykorzystania i rozwoju sieci teleinformatycznych, wyższej jakości i zróżnicowania szkół wyższych, rewitalizacji miast i miasteczek, wsparcia rozwoju obszarów wiejskich oraz poszerzenia udziału przedsiębiorców i kapitału prywatnego w finansowaniu badań i rozwoju. W ramach rewitalizacji kraju, przytoczony kierunek interwencji, został uszczegółowiony przez cele strategiczne, którymi m.in. są:

- Cel 3 – poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki; Kapitał Ludzki.

- Cel 6 – rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”; Obszar Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski: Rozwój regionalny.

- Cel 8 – Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych; Obszar Efektywności i sprawności państwa; Kapitał społeczny.

- Cel 11 – Wzrost społecznego kapitału rozwoju. Program Rewitalizacji wpisuje się w wymienione cele Strategii Długookresowej Kraju. „Strategia Rozwoju Kraju 2020” (SRK lub Strategia) wytycza najbardziej istotne zadania państwa. Ich realizacja ma wpłynąć na szybszy i bardziej zrównoważony rozwój kraju oraz na poprawę jakości życia ludności w wyniku zwiększenia zasobów gospodarczych, instytucjonalnych i społecznych. Dokument SRK wyznacza obszary strategiczne, w których koncentrować się będą główne działania oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych. Strategia szczególnie zwraca uwagę na wymiar terytorialny podejmowanych działań, wzmocnienie i lepsze wykorzystanie potencjałów regionalnych. Podkreśla znaczenie samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów w dynamizacji rozwoju regionów i kraju. SRK określa 9 strategii ze sobą zintegrowanych, które mają przyczynić się do realizacji założonych w Strategii celów, a zaprojektowane w nich działania - rozwijać i uszczegóławiać reformy wskazane w SRK. Jednym z trzech obszarów strategicznych SRK jest Spójność społeczna i terytorialna, w którego zakres działań szczególnie wpisuje się Program Rewitalizacji. Osiągnięcie kierunków działań określonych w ramach tego obszaru strategicznego, ma nastąpić m.in. dzięki:

- Celowi III.1. Integracja społeczna (kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluceniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych).

- Celowi III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych (kierunek interwencji: tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich). Program Rewitalizacji nawiązuje także do obszaru strategicznego: Sprawne i efektywne państwo, a dokładniej do jego Celu I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela (kierunek interwencji: rozwój kapitału społecznego) oraz do obszaru strategicznego: Konkurencyjna gospodarka – Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego (kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego). „Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie” (KSRR) wyznacza średniookresowe działania odnoszące się do prowadzenia polityki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju. Rolą polityki regionalnej jest jak najlepsze wykorzystanie zasobów terytoriów dla zrównoważonego rozwoju wszystkich regionów. Wyróżnia się przede wszystkim takie cechy, jak: podejście terytorialne do zagadnień rozwojowych, czy też umiejscowienie planowania i realizacji na najbardziej adekwatnym do zadań poziomie zarządzania sferą publiczną (subsydiarność) – tam gdzie jest to możliwe i zasadne wzmocnienie tej władzy publicznej, która posiada pochodzącą z wyboru legitymację demokratyczną. KSRR wyznaczył wizję dla polskich regionów, które w 2020 roku mają charakteryzować się konkurencyjnością i innowacyjnością; spójnością gospodarczą, społeczną i terytorialną; skutecznością, efektywnością i partnerstwem w rewitalizacji celów rozwojowych; bezpieczeństwem ekologicznym, wysokim poziomem i skutecznością ochrony środowiska i zasobów przyrodniczych. Urzeczywistnienie niniejszej wizji ma nastąpić dzięki efektywnemu wykorzystywaniu specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym (cel strategiczny) oraz budowaniu spójności terytorialnej i przeciwdziałaniu marginalizacji obszarów problemowych (cel 2). Działania określone w Programie Rewitalizacji są zgodne z założeniami polityki rozwoju regionalnego. „Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030” (KPZK lub Koncepcja) stanowi najważniejszy dokument strategiczny w aspekcie zagospodarowania przestrzennego Polski. Sporządzono go w celu zapewnienia efektywnego wykorzystania przestrzeni kraju. Koncepcja wyznacza cele i kierunki działań planowania przestrzennego całego państwa, które przyczynią się do rozwoju społeczno-gospodarczego Polski. Id: F779FBA2-C485-4E93-821C-1DBC245E3A7B. Podpisany Strona 14 Program Rewitalizacji przyczyni się do spełnienia wizji przestrzennego zagospodarowania przedstawiającą Polskę w roku 2030, jako kraj o ugruntowanych warunkach trwałego i zrównoważonego rozwoju, dobrze zagospodarowany, sprawnie zarządzany i bezpieczny. Niniejszy stan ma być rezultatem procesów gospodarczych, społecznych, przestrzennych i

cywilizacyjnych. Cechą Polski w 2030 roku ma być spójność społeczno-gospodarcza oraz terytorialna. Natomiast regionów – „siła”, których rozwój ma się opierać na endogenicznym potencjale i przewagach konkurencyjnych. Co więcej, Program Rewitalizacji wpisuje się w cele polityki przestrzennego zagospodarowania kraju:

- Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającego spójności.
- Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystywanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.
- Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.
- Przywrócenie i utrwalanie ładu przestrzennego. „Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020 – Umowa Partnerstwa” jest dokumentem określającym kierunki interwencji w latach 2014-2020 trzech polityk unijnych w Polsce – Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybołówstwa. Instrumentami realizacji UP są krajowe programy operacyjne (KPO) i regionalne programy operacyjne (RPO). Dokument wyznacza kontekst strategiczny w wymiarze tematycznym i terytorialnym, wskazuje oczekiwane rezultaty oraz obowiązujące ramy finansowe oraz wdrożeniowe. Cel główny UP wyznacza Zwiększenie konkurencyjności gospodarki, poprawę spójności społecznej i terytorialnej oraz podniesienie sprawności i efektywności państwa.

Realizacja tego założenia nastąpi w oparciu o poszczególne określone cele szczegółowe:

- Bardziej efektywne wykorzystanie zasobów na rynku pracy.
- Zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i kulturowych oraz ich zachowanie.
- Wzrost szans na zatrudnienie dla osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.
- Ograniczenie ryzyka wykluczenia społecznego spowodowanego dysproporcjami w dostępie do usług.
- Włączenie społeczności zamieszkujących obszary peryferyjne i zdegradowane. Zaproponowane działania ożywienia obszarów kryzysowych wyznaczonych w Programie Rewitalizacji pozwolą na realizację zamierzonych celów Umowy Partnerstwa.

Ponadto w dokumencie wskazano, iż obszary przygraniczne odgrywają ważną rolę w procesach rozwojowych, jak i politycznych, co świadczy o istotności podejmowania działań na tych terenach: „Ze szczególnymi wyzwaniami muszą mierzyć się obszary położone wzdłuż granic z państwami nie będącymi członkami UE: Rosji (obwód Kaliningradzki), Białorusi i Ukrainy. Obszary te charakteryzują się niskim poziomem wskaźników społeczno-gospodarczych m.in. ze względu na peryferyjne położenie względem krajowych ośrodków wzrostu i brak możliwości (ze względu na trudności formalne wynikające z istnienia granicy) wykorzystania swojego potencjału gospodarczego w oparciu o powiązania społeczno-gospodarcze z regionalnymi ośrodkami wzrostu”. Zapisy Umowy Partnerskiej wskazują ponadto, że w latach 2014-2020 należy wskazać procesy rewitalizacji przy założeniu precyzyjnego koncentrowania na obszarach najbardziej zdegradowanych.

6.3 Poziom regionalny

➤ Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 jest podstawowym i najważniejszym dokumentem samorządu województwa, określającym obszary, cele i kierunki interwencji polityki rozwoju, prowadzonej w przestrzeni regionalnej. W dokumencie zaprezentowano wizję województwa do roku 2030: Województwo podlaskie jest zielone, otwarte, dostępne i przedsiębiorcze.

Największy potencjał w regionie mają następujące formy turystyki: turystyka wypoczynkowa na obszarach cennych przyrodniczo i nad jeziorami, w tym agroturystyka. Znajdują się tu obszary o wysokiej

atrakcyjności przyrodniczej, które mogą pozwolić na rozwój turystyki zdrowotnej, kulturowej i wypoczynkowej.

Potencjalny wzrost zainteresowania ofertą województwa podlaskiego można wiązać z procesami demograficznymi. Rosnąca długość, a także zmiana stylu życia ludności sprawiają, że przyszłościowym, ważnym rynkiem gospodarki są usługi nastawione na zaspokajanie potrzeb osób starszych. Usługi te obejmują różne dziedziny – od opieki zdrowotnej, przez usługi opiekuńcze, po rozrywkę i edukację.

Wysokiej jakości środowisko przyrodnicze województwa podlaskiego ma stanowić nie tyle samoistny cel rozwojowy, co wzmocnić naturalną przewagę województwa postrzeganego jako posiadające doskonale zachowane środowisko naturalne. Konieczna dbałość o utrzymanie wysokiej jakości środowiska jest w układzie celów traktowana jako ważny czynnik zwiększający możliwości wzrostu konkurencyjnej gospodarki – szczególnie jej „zielonych” sektorów. Wizerunek regionu o unikalnym środowisku będzie czynnikiem sprzyjającym rozwojowi powiązań zewnętrznych, poprzez przyciąganie inwestorów zainteresowanych szybko rozwijającą się zieloną gospodarką i jako element promujący na zewnętrznych rynkach regionalne marki. Utrzymanie dobrej jakości środowiska to także kluczowa determinanta wysokiej jakości życia mieszkańców regionu.

Celem operacyjnym 1.1 Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 jest rozwój przedsiębiorczości, co znalazło również odzwierciedlenie w Programie Rewitalizacji Gminy Supraśl. W województwie podlaskim wyraźnie mniej osób niż w bardziej rozwiniętych regionach decyduje się na prowadzenie działalności gospodarczej. Mniej firm to mniejszy potencjał rozwoju gospodarczego, a tym samym mniejsze szanse w konkurencji z innymi regionami. Przedsiębiorczość to duża liczba firm, ale także aktywność i skuteczność tych już istniejących. Wsparcie przedsiębiorczości powinno stanowić tło innych działań strategicznych w województwie podlaskim.

Kolejne powiązania Strategii i Programu Rewitalizacji stanowią założenia celu operacyjnego 1.4 KAPITAŁ SPOŁECZNY JAKO KATALIZATOR PROCESÓW ROZWOJOWYCH. Podstawą budowania silnego kapitału społecznego jest z jednej strony wzmocnianie więzi opartych na wspólnej tożsamości i umiejętności do jej ciągłej, twórczej reinterpretacji. Z drugiej jego integralnym elementem jest otwartość na inne wzorce kulturowe, umiejętność współdziałania i współżycia osób reprezentujących różne wartości, tradycje, normy zachowań i sposoby życia. Obydwie te postawy są ze sobą silnie związane i warunkowane przez znajomość własnej tradycji, kultury, historii oraz indywidualną kreatywność, otwartość na inspiracje i nowe rozwiązania. Kluczowe jest w tym aspekcie wzmocnienie znaczenia kultury w rozwoju społeczno-gospodarczym regionu. Kultura może być potencjalnie istotnym czynnikiem dynamizującym rozwój społeczno-gospodarczy województwa.

Cele Programu Rewitalizacji wykazują najsilniejszą komplementarność z celem strategicznym 3. JAKOŚĆ ŻYCIA. Należy podkreślić, że w województwie podlaskim występuje już obecnie szereg czynników sprzyjających wysokiej jakości życia. Należy do nich zaliczyć: zachowane środowisko naturalne, niskie zatłoczenie, wysoką jakość usług medycznych czy wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego. Warto wykorzystać i rozwinąć potencjał czynników warunkujących wysoką jakość życia mieszkańców województwa, aby zapewnić nie tylko najlepsze warunki życia, ale także uczynić z jakości życia symbol regionu i czynnik wspierający możliwość osiągnięcia pozostałych celów strategicznych.

Metodą łagodzenia skutków niżu demograficznego w świetle złożeń Strategii oraz LPR Supraśla jest także zwiększanie uczestnictwa w rynku pracy, tworzenie elastycznych warunków pracy, w tym zatrudnienia w niepełnym wymiarze godzin bądź telepracy oraz pomoc pracownikom, zwłaszcza starszym, w nabyciu i podtrzymaniu umiejętności i kwalifikacji niezbędnych do pracy.

Na obszarach wiejskich będą realizowane bardzo różnorodne instrumenty rozwoju powiązane z paletą celów strategicznych i operacyjnych. Przede wszystkim gminy wiejskie i wskazane miejsko-wiejskie muszą zostać wsparte instrumentami podnoszącymi jakość kapitału ludzkiego, od początkowego okresu przedszkolnego, po działania z zakresu kształcenia ustawicznego. Interwencja w tym zakresie powinna przyczynić się również do wzrostu przedsiębiorczości i umiejętności konkurencji na rynkach pracy. Ważna będzie także ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed uszczupleniem na nieuzasadnione cele nierolnicze oraz poprawa jej jakości, w zakresie proekologicznej regulacji, stosunków wodnych, zalesień gruntów porolnych i struktury własnościowej. Kształtowanie przestrzeni województwa podlaskiego w kierunku wyrównywania dysproporcji w poziomie jego zagospodarowania w stosunku do

rozwinętych regionów kraju, zgodnie z wymogami integracji europejskiej, współpracy transgranicznej i obronności, w sposób generujący wzrost konkurencyjności, efektywności gospodarczej i poprawę warunków cywilizacyjnych życia mieszkańców, z wykorzystaniem walorów przyrodniczych, kulturowych i położenia.

b) ochrona i rewaloryzacja obszarów zabytkowych zgodnie z wnioskami i uzgodnieniami z Podlaskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Białymstoku, w tym:

- zachowanie historycznych założeń urbanistycznych (objętych strefami ochrony konserwatorskiej), a w szczególności: rozplanowania przestrzeni publicznych (np. ulic, placów, skwerów, itp.), osi kompozycyjnych i widokowych, rozmieszczenia dominant, gabarytów i sposobów zabudowy oraz form architektonicznych,
- **Ochrona i poprawa infrastruktury miejsc kultu religijnego** reprezentujących różnorodność struktury narodowościowej i religijnej.

➤ **PLAN ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO**

Program nawiązuje do celów polityki przestrzennej województwa podlaskiego w horyzoncie roku 2020 plus i jej zasad ogólnych przedstawionych w Planie.

Celem strategicznym Planu jest „Zrównoważone zagospodarowanie przestrzeni województwa podlaskiego sprzyjające rozwojowi społeczno-gospodarczemu, spójności społecznej i terytorialnej, konkurencyjności, sprawności funkcjonowania oraz wykorzystaniu potencjału przyrodniczego, kulturowego i położenia przygranicznego”.

Program Rewitalizacji jest spójny z Celem strategicznym Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego uchwalonego Uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 roku.

- Program Rewitalizacji zgodny jest z ustrojową zasadą zrównoważonego rozwoju i oznacza taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje integrowanie działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności oraz obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.

➤ **Strategia Rozwoju Powiatu Białostockiego na lata 2011- 2020**

Analiza czynników strategicznych powiatu białostockiego, uwidacznia słabe i mocne strony oraz szanse i zagrożenia na drodze do spełnienia misji, którą jest: „Powiat białostocki racjonalnie wykorzystujący kapitał ludzki, zasoby gospodarcze i walory turystyczne w celu zrównoważonego rozwoju gospodarczego i społecznego oraz podnoszenia poziomu życia mieszkańców”.

Ten cel główny jest spójny z wizją i celami Programu Rewitalizacji Gminy Supraśl.

➤ **Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2014-2020.**

Misją działań na rzecz rozwoju Białostockiego Obszaru Funkcjonalnego będzie zapewnienie najlepszych warunków do życia jego mieszkańcom. Zatem cele Strategii oraz Programu Rewitalizacji Gminy Supraśl realizują ten cel w sposób spójny i konsekwentny.

6.4 .2 Poziom lokalny

➤ **Lokalna Strategia Rozwoju Lokalnej Grupy Działania – PUSZCZA KNYSZYŃSKA 2014-2020**

Celem ogólnym *Strategii* jest: Promowanie włączenia społeczności lokalnej LGD Puszcza Knyszyńska poprzez zwiększenie dostępu do usług społecznych i kulturalnych oraz aktywizację społeczno-zawodową społeczności zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym do 2020(23) r.

Strategia zakłada również rozwój społeczności lokalnych w oparciu o promocję produktów lokalnych oraz dbałość o tradycję, tożsamość lokalną i dziedzictwo kulturowe, co potwierdza kierunek działań wyznaczonych w Programie Rewitalizacji.

➤ **Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Supraśl na lata 2016 – 2022**

Celem strategicznym I jest poprawa jakości życia mieszkańców, poprzez rozwój i modernizację infrastruktury Gminy Supraśl. Wśród działań wskazano rewitalizację rynku w Supraślu oraz rewitalizację Supraskiego Systemu Wodnego.

Celem strategicznym II jest wzrost atrakcyjności przedsiębiorczej Gminy Supraśl. Cel będzie realizowany poprzez następujące cele operacyjne: [1] Rozwój aktywności przedsiębiorczej Gminy Supraśl. [2] Rozwój przedsiębiorczości w obszarach przyjaznych środowisku naturalnemu, w tym branż turystycznych, uzdrowiskowych, okołoturystycznych, tradycyjnych rzemiosł i żywności.

Przed wszystkim te cele wykazują synergię z działaniami proponowanymi w ramach Programu Rewitalizacji Gminy Supraśl.

➤ **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Supraśl**

Celami przestrzennymi rozwoju miasta i gminy jest zwiększenie ilości miejsc pracy i dochodów pozwalających na godziwy poziom życia. Społecznym efektem rozwoju miasta i gminy będzie poprawa szeroko rozumianych warunków życia mieszkańców, jak też walka z patologią społeczną (narkomanstwo, alkoholizm, nikotyzyzm).

Należy sprzyjać podniesieniu poziomu wykształcenia ludności, rozwojowi kultury, sportu, ochrony zdrowia i opieki społecznej. W dokumencie podkreśla się wartość dóbr kultury, w tym obiektów zabytkowych, przy tym alarmując, że przy braku odpowiednich działań w celu zachowania w odpowiednim stanie będą one ulegały degradacji technicznej.

➤ **STRATEGIA ROZWOJU TURYSTYKI GMINY UZDROWISKOWEJ SUPRAŚL na lata 2014 – 2020 SUPRAŚL MIASTO ZACZAROWANE**

Supraśl jako gmina uzdrowiskowa znajduje się w sytuacji pełnego sprzężenia celów działań ukierunkowanych na budowanie przewagi konkurencyjnej w tej dziedzinie. Program Rewitalizacji jest podporządkowany celom zgodnym ze Strategią rozwoju turystyki uzdrowiskowej Supraśla, szczególnie w zakresie poniższych celów strategicznych.

CEL STRATEGICZNY I Zbudowanie przewagi konkurencyjnej Gminy Supraśl jako centrum uzdrowiskowego i turystycznego Podlasia, z bogatą ofertą markowych produktów turystycznych, wykreowanych zgodnie z zasadą zrównoważonego wykorzystania zasobów i dziedzictwa kulturowego Cele operacyjne: 1. Rozwój infrastruktury uzdrowiskowej i turystycznej 2. Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego 3. Wykreowanie markowych produktów turystycznych i oferty uzdrowiskowej opartej o zasoby sieci i zintegrowanie zasobów różnych podmiotów.

CEL STRATEGICZNY III Rozwój kapitału społecznego opartego na wiedzy i innowacyjnych gałęziach gospodarki oraz wysoka jakość świadczonych usług publicznych Cele operacyjne: 1. Skuteczna polityka społeczna 2. Rozwój usług edukacyjnych na wysokim poziomie, w tym skorelowanie usług edukacyjnych z potrzebami rynku i ofertą ośrodka aglomeracyjnego. 3. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska.

Skuteczna polityka społeczna obejmuje płaszczyznę nowoczesnego, dostosowanego do potrzeb społeczności lokalnej systemu opieki społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem mechanizmów ekonomii społecznej. Obejmuje również priorytetową dla gminy uzdrowiskowej płaszczyznę ochrony zdrowia, w tym promowanie i kreowanie mody na sport, zdrowy styl życia, aktywność fizyczną, profilaktykę zdrowia a także zabezpieczenie infrastruktury do rozwoju instrumentów profilaktyki zdrowia. Szczególnie ważnym

działaniem jest również niwelowanie barier architektonicznych w gminie uzdrowskiej i prowadzenie działań dostosowawczych w polityce społecznej, w kontekście starzenia się społeczeństwa.

CEL STRATEGICZNY IV Wzrost atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej Gminy Supraśl Cele operacyjne: 1. Rozwój aktywności przedsiębiorczej mieszkańców Gminy Supraśl 2. Rozwój przedsiębiorczości w obszarze usług turystycznych, uzdrowskich, okołoturystycznych, tradycyjnych rzemiosł i żywności. Rozwój aktywności przedsiębiorczej mieszkańców Gminy Supraśl. W nowej perspektywie finansowania unijnego wspieranie aktywności gospodarczej, zwłaszcza inicjowanie działalności nowych firm i wzmacnianie konkurencyjności mikroprzedsiębiorstw stanowią kluczowe wyzwania rozwojowe gospodarki. Do zadań samorządu lokalnego i regionalnego należy budowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców, wskazywanie oczekiwanych i skutecznych kierunków aktywności gospodarczej, kreowanie systemów wspierania lokalnej przedsiębiorczości. Skuteczny system wspierania przedsiębiorczości, zgodnie z unijnymi i krajowymi ramami strategicznymi, opierał będzie się na szerokiej i łatwo dostępnej ofercie instrumentów zwrotnych, o preferencyjnych w stosunku do banków stawkach oprocentowania, a także (w mniejszym zakresie niż dotychczas) instrumentach bezzwrotnych, a także na odpowiadającej potrzebom lokalnym działalności instytucji otoczenia biznesu. Do rozwoju funkcji uzdrowskich i turystycznych niezbędne jest również wykształcenie instrumentów stałych powiązań kooperacyjnych, a nawet ich formalizowania instytucjonalnego w inicjatywy klastrowe.

Kluczowe zadania obszaru rozwoju aktywności przedsiębiorczej mieszkańców Gminy Supraśl:

- szeroka oferta szkoleniowa w obszarze przedsiębiorczości,
- zapewnienie obsługi terytorialnej przez fundusze pożyczkowe i poręczeniowe dla osób prowadzących działalność gospodarczą i spółek,
- inicjowanie i wzmacnianie powiązań kooperacyjnych między przedsiębiorcami.

Rozwój przedsiębiorczości w obszarze usług turystycznych, uzdrowskich, okołoturystycznych, tradycyjnych rzemiosł i żywności ma znaczenie kluczowe dla rozwoju Gminy Supraśl.

- **„Plan gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Białegostoku i gmin Choroszcz, Czarna Białostocka, Dobrzyniewo Duże, Juchnowiec Kościelny, Łapy, Supraśl, Wasilków, Zabłudów do roku 2020” dla terenu Gminy Supraśl”**

Plan został przyjęty uchwałą nr XVI/159/2015 rady miejskiej w Supraślu z dnia 17 grudnia 2015 r.

Plan gospodarki niskoemisyjnej to strategiczny dokument, który wyznacza kierunki dla gminy do roku 2020, w zakresie działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych w takich obszarach jak: transport publiczny i prywatny, budownictwo publiczne, gospodarka przestrzenna, zaopatrzenie w ciepło i energię, gospodarka odpadami. Określone w nim cele strategiczne i szczegółowe skupiają się na podniesieniu efektywności energetycznej, zwiększeniu wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych.

- **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Supraśl na lata 2018-2029**

Strategia została przyjęta uchwałą NR XL/486/2018 rady miejskiej w Supraślu z dnia 26.02.2018 r. Stanowi podstawę do wdrożenia działań odpowiadających na potrzeby lokalnej społeczności, szczególnie interwencji w zakresie poprawy życia mieszkańców Gminy, przede wszystkim grup marginalizowanych i zagrożonych wykluczeniem.

Z danych wynika, że wśród osób rejestrujących się do PUP w Białymstoku (Informacja o rynku pracy na dzień 31.12.2016) można wskazać dominującą grupę wiekową- 25% stanowią osoby młode do 30 roku życia. Największy udział młodzieży, względem ogółu bezrobotnych, jest zauważalny na terenach wiejskich gminy. Wśród bezrobotnych liczną kategorią są także osoby po 50 roku życia. Populacja ta stanowiła wg PUP Białystok 30,7% ogółu bezrobotnych.

Niski jest wskaźnik przedsiębiorczości mieszkańców w działach klasyfikacji PKD, takich jak:

79 - obsługa ruchu turystycznego,

93 - działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna,

85.1 - ochrona zdrowia.

Ten fakt może świadczyć o niewykorzystaniu potencjału turystycznego Gminy Supraśl do rozwoju przedsiębiorczości.

Tworzenie nowych miejsc pracy na terenie gminy Supraśl jest jednym z ważnych warunków efektywnego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Położenie, potencjał turystyczny oraz rozwijająca się działalność społeczno-gospodarcza na terenie gminy może stać się wskaźnikiem do minimalizacji stopy bezrobocia.

Wśród mieszkańców gminy pozostających bez pracy kobiety stanowią w każdym roku około 42 % zarejestrowanych bezrobotnych, co wskazuje na utrzymującą się tendencję wyższego bezrobocia wśród mężczyzn.

W latach 2012-2016 dominowały:

1. polityka społeczna, pomoc społeczna, wspieranie rodziny,
2. opieka nad miejscami pamięci narodowej,
3. w zakresie kultury,
4. w zakresie porządku i bezpieczeństwa publicznego,
5. ochrony środowiska,
6. edukacji,
7. kultury fizycznej i sportu,
8. wspomaganie rozwoju gospodarczego, wspierania przedsiębiorczości

Szacunkowo gmina Supraśl rokrocznie przekazywała na wsparcie działalności organizacji i stowarzyszeń około 200.000 zł (2016 rok).

Większość zadań zleczanych była w trybie konkursowym, ale poza trybem konkursowym każde przedsięwzięcie skierowane na rozwiązywanie konkretnego problemu społecznego lub integrację mieszkańców mogło zostać współfinansowane przez tryb pozakonkursowy. Gmina jest otwarta na inicjatywy społeczne.

Strategia pozwala zaplanować rozwój społeczny, przygotować działania zgodnie z wcześniej wypracowaną wizją. Przygotowane wnioski, prognozy i potrzeby, zgłoszone przez instytucje podczas przekazywania danych do MOPS poddano analizie podczas prac nad strategią. W ten sposób opracowano cztery najważniejsze obszary problemowe, które powinny stać się przedmiotem działań samorządu oraz całej społeczności gminy Supraśl na lata 2018-2029.

I OBSZAR

powstał w oparciu o potrzeby działań na rzecz wyrównywania szans rodzin w edukacji, kulturze i zdrowiu

II OBSZAR

związany jest z grupami najuboższymi w gminie (osobami i rodzinami ubogimi, bezrobotnymi, długotrwale chorymi, czy niepełnosprawnymi)

III OBSZAR

zdefiniowany został jako troska o rosnące potrzeby grupy seniorów, poprawę jakości i poziomu życia

IV OBSZAR

ma sprzyjać budowaniu systemu integracji i kapitału społecznego w gminie, rozwojowi wolontariatu zgodni e z działaniami Lokalnego Programu Rewitalizacji

Na terenie gminy funkcjonuje Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w skład której wchodzi 9 osób (stan na 31.12.2016 r.). Jednym z głównych zadań GKPiRPA jest realizacja nałożonego przez ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii. Programy te finansowane są z budżetu gminy ze środków pochodzących z wpłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Uchwałą nr XXVIII/295/2016 Rady Miejskiej w Supraślu dnia 24 listopada 2016r. został przyjęty „Gminny program osłony w zakresie zmniejszenia wydatków poniesionych na leki przez mieszkańców gminy Supraśl”. Program skierowany jest do mieszkańców gminy Supraśl – dzieci przewlekle chorych, osób przewlekle chorych w wieku produkcyjnym i emerytalnym a także niepełnosprawnych znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej - wymagających leczenia i ponoszących wydatki na zakup leków zleconych przez lekarza. Powyższa pomoc była udzielana na zasadach ustawy o pomocy społecznej oraz wyżej wymienionego programu osłonowego.

Celem Strategii jest podjęcie systemowych rozwiązań problemów społecznych, występujących w gminie i destabilizujących życie mieszkańców. Wytyczone cele zrealizowane zostaną przy wykorzystaniu istniejących instytucji, organizacji i innych podmiotów działających w sferze społecznej. Zintegrowanie lokalnego środowiska zagwarantuje pomoc i wsparcie osobom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej oraz umożliwi ludziom życie w poczuciu poszanowania godności każdej osoby, eliminowanie dysfunkcji oraz równy dostęp do zasobów podstawowych usług.

➤ **Program współpracy samorządu lokalnego z przedsiębiorcami w gminie Supraśl**

Uchwałą z 31 stycznia 2012 r. gmina Supraśl przyjęła do realizacji Program współpracy samorządu lokalnego z przedsiębiorcami w gminie Supraśl. Gmina Supraśl tworzy Gminną Bazę Terenów Inwestycyjnych (GBTI). Dotyczy to zarówno nieruchomości będących własnością gminy jak też osób fizycznych i przedsiębiorców, zainteresowanych zbyciem nieruchomości. Urząd Miejski uczestniczy w konferencjach, forach i targach mających na celu pozyskanie inwestorów zewnętrznych w szczególności związanych z turystyką, zdrowiem i przyrodolecnictwem.

W gminie regularnie jest organizowane Forum Przedsiębiorców Gminy Supraśl. Biorą w niej udział przedsiębiorcy i pracodawcy prowadzący działalność gospodarczą na terenie gminy Supraśl. Na forum poruszane są tematy ważne dla przedsiębiorców. Jest to okazja do nawiązania kontaktów, wymiany poglądów i doświadczeń z innymi przedsiębiorcami, a przede wszystkim zawiązania dialogu na szczeblu samorząd-przedsiębiorca. W forum biorą udział: właściciele firm, wspólnicy, prokurenci, członkowie zarządu w spółce posiadającej siedzibę, oddział lub filię na terenie gminy Supraśl, oraz osoby zatrudnione na umowę o pracę firmy mającej siedzibę na terenie gminy Supraśl.

Ponadto uchwałą nr XXIX/305/2016 Rady Miejskiej w Supraślu z dnia 29 grudnia 2016 r. Gmina Supraśl wprowadziła zwolnienia od podatku od nieruchomości budynki lub ich części związane z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz budynki mieszkalne lub ich części zajęte na prowadzenie działalności gospodarczej na warunkach określonych w niniejszej uchwale.

➤ **„Program współpracy Gminy Supraśl z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2017”**

Program współpracy został przyjęty uchwałą nr XXXVIII/480/2017 rady miejskiej w Supraślu z dnia 28 grudnia 2017 r.

Celem Programu jest rozwój lokalny poprzez aktywizację społeczności lokalnej we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Program współpracy Gminy z organizacjami w 2018 r. ma na celu w szczególności:

1) kształtowanie środowiska lokalnego poprzez budowanie partnerstwa między administracją samorządową a organizacjami,

- 2) stałą identyfikację funkcjonujących w gminie organizacji pod względem rodzaju i kierunków ich działalności,
- 3) wspieranie integracji podmiotów pozarządowych i samorządowych realizujących wspólne cele,
- 4) umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za swoje otoczenie, wspólnotę lokalną oraz jej tradycje w oparciu o wszystkie grupy wiekowe: seniorów, dorosłych, młodzież i dzieci,
- 5) współpracę w zakresie pozyskiwania środków z Unii Europejskiej oraz innych środków pomocowych w zakresie prawem przewidzianym, 6) promowanie aktywności społecznej, w tym działań wolontarystycznych.

6.5 Podsumowanie

W niniejszym rozdziale zaprezentowane zostały powiązania Programu Rewitalizacji Supraśla na lata 2017-2023 z dokumentami planistycznymi i strategicznymi, zarówno na poziomie regionalnym, jak i lokalnym. Wyszczególnione zostały cele i działania wskazane w wymienionych planach i strategiach, którym odpowiadają cele i kierunki Programu Rewitalizacji Supraśla.

Wskazania te potwierdzają, że rewitalizacja przeprowadzona na podstawie tego Programu stanowi istotny element całościowej wizji rozwoju gminy Supraśl, również jest ściśle związana z działaniami prowadzonymi na terenie województwa podlaskiego, w tym powiatu białostockiego.

Główne założenia rewitalizacji w postaci przedsięwzięć rewitalizacyjnych będących przedmiotem programu mieszczą się w zakresie zadań wyznaczonych w dokumentach na poszczególnych szczeblach.

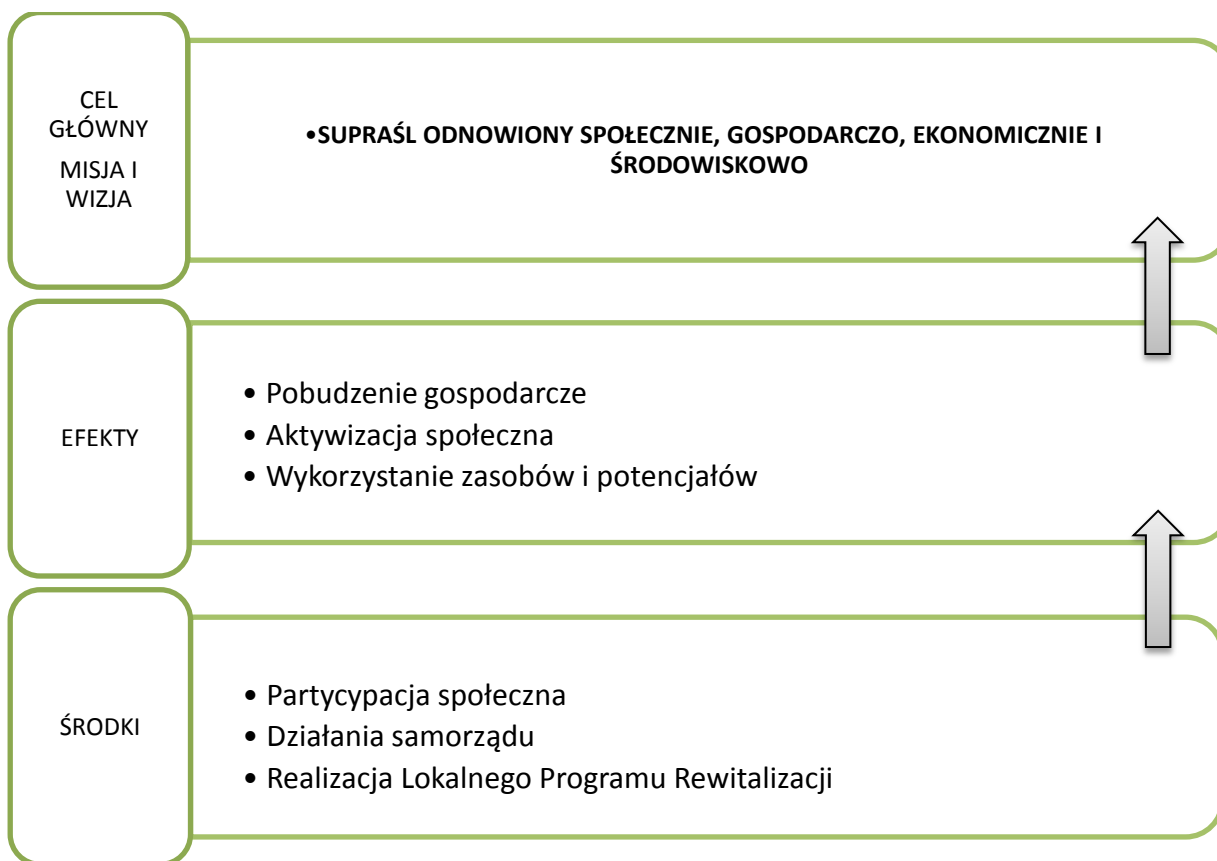
7 WIZJA I CELE PROGRAMU REWITALIZACJI

Wizja podobszarów wyznaczonych do rewitalizacji w Supraślu, określająca ich stan za kilka najbliższych lat powstała jako **suma wyobrażeń uczestników procesu partycypacji** na etapie przygotowywania opracowania oraz przewidywanych inwestycji i przedsięwzięć społecznych, planowanych do realizacji przez instytucje publiczne, reprezentantów sektora społecznego oraz przedsiębiorców.

W trakcie warsztatów konsultacyjnych przeprowadzonych z mieszkańcami Gminy Supraśl, poświęconych wypracowaniu celów rewitalizacji oraz kierunków rozwoju, podjęto także wysiłek stworzenia najlepszego, możliwego do realizacji, obrazu poszczególnych podobszarów w perspektywie kolejnych lat. Uczestnicy spotkania wskazali ogółem wiele kierunków rozwoju, którymi powinny docelowo charakteryzować się poszczególne podobszary. Cechy te znalazły swoje odzwierciedlenie w poniżej sformułowanej wizji.

Przedsięwzięcia wynikać będą z inicjatywy administracji samorządowej, która w sposób naturalny stanie się inicjatorem działań na rzecz poprawy stanu infrastruktury komunalnej, rozwoju funkcjonalności gminy, a także pobudzania biegunów rozwoju. Gmina Supraśl poprzez realizowane w ramach Programu Rewitalizacji projekty, będzie koordynatorem działań zmierzających do rozwoju przedsiębiorczości oraz wzrostu kapitału społecznego, a także aktywnym partnerem dla mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych chcących włączyć się w działania o charakterze rewitalizacyjnym w Supraślu.

W toku analiz diagnostycznych, przeprowadzonych na potrzeby Programu Rewitalizacji Gminy Supraśl, określone zostały najistotniejsze bariery rozwojowe, a także zasoby rozwojowe kluczowe z punktu widzenia procesów rozwojowych. Biorąc pod uwagę przeprowadzone analizy, bazując na najważniejszych determinantach, określono wizję rozwoju po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji, a następnie drzewo celów.

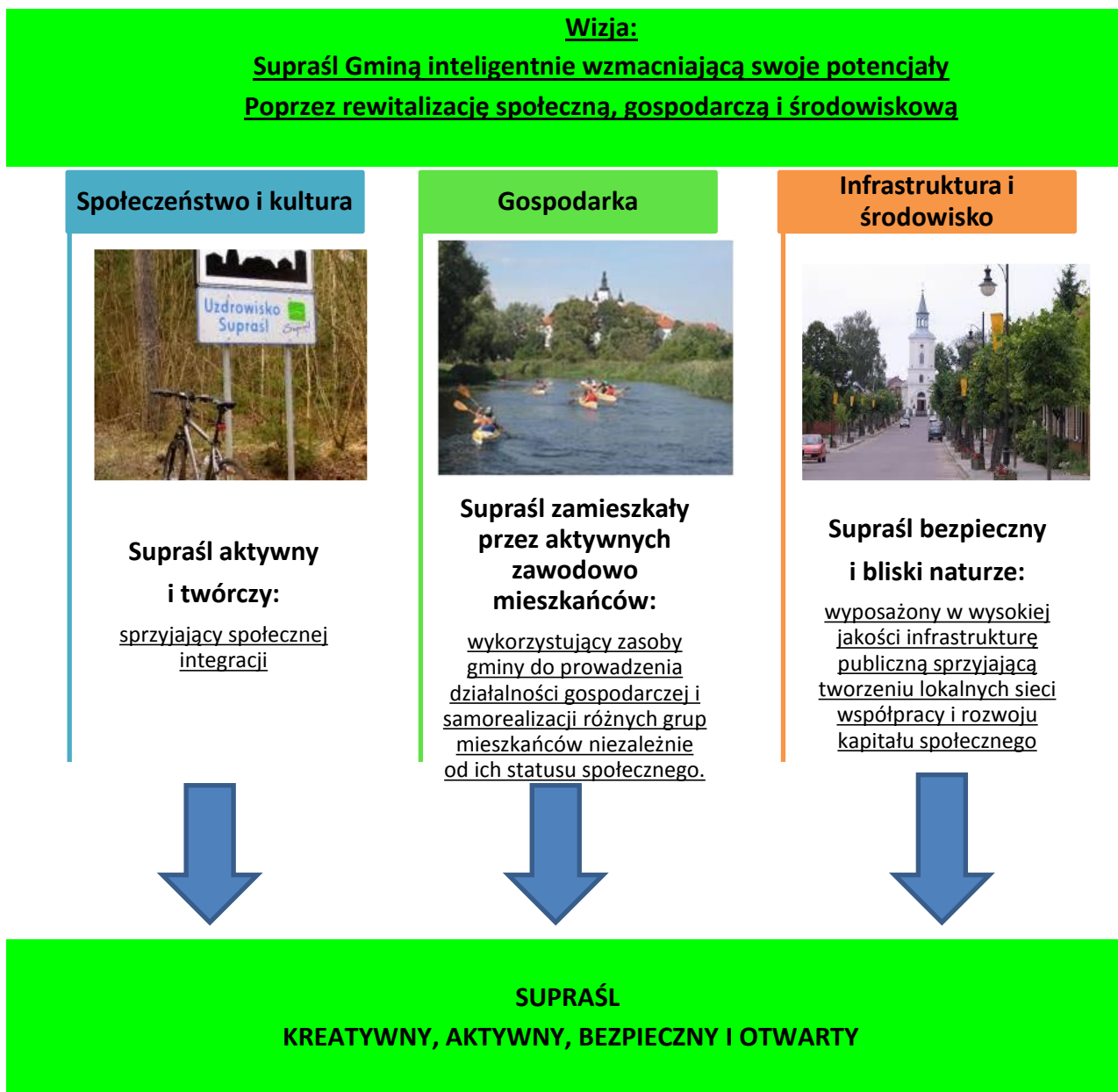
Rysunek 15 Drzewo celów LPR Supraśl

Gmina Supraśl zapewni trwałą realizację wizji, celów i kierunków działań z zachowaniem narzędzi **partycypacji społecznej**. Wyobrażenie władz gminy Supraśl, pracowników urzędu oraz pozostałych ekspertów bezpośrednio zaangażowanych w realizację wizji Programu Rewitalizacji na temat sposobów osiągnięcia wizji będzie weryfikowane przez aktywnych mieszkańców gminy.

Cechy te znalazły swoje odzwierciedlenie w poniżej sformułowanej wizji. Dopełnieniem wizji, która powstała w sposób uspołeczniony, okazały się przedsięwzięcia, które zostały zgłoszone przez instytucje i/lub organizacje działające w sektorach publicznym, prywatnym i społecznym, jako planowane do realizacji w ramach GPR. Ogółem zgłoszono 16 propozycji, które finalnie zostały zakwalifikowane jako przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Zgłoszone propozycje, same w sobie, stanowią odpowiedź na liczne problemy i potrzeby, które wnioskodawcy dostrzegli na obszarze zakwalifikowanym jako przeznaczony do rewitalizacji. Zaspokojenie owych potrzeb poprzez wdrażanie przedsięwzięć przyczyni się do realizacji sformułowanej wizji. Ze względu na zróżnicowane potrzeby oraz przeznaczenie funkcjonalne poszczególnych podobszarów rewitalizacji sformułowane zostały dwie wizje – odpowiadające wyobrażeniom na temat wyznaczonych podobszarów.

Gmina Supraśl będzie inicjatorem i koordynatorem konsultacji społecznych, mających na celu efektywne osiągnięcie wizji, celów i kierunków działań, a także partnerem dla realizacji wybranych projektów, które zostały opisane w dalszej części opracowania.

7.1 WIZJA

7.1.1 Wizja podobszaru Supraśl

Centrum Supraśla to w perspektywie najbliższych lat wizytówka całej gminy. Podobszar ma być w świetle wizji zadbane i nowoczesny, przyjazny mieszkańcom i turystom, a jednocześnie tętniący życiem.

Centrum Supraśla, jako obszar strategiczny dla funkcjonowania całej Gminy będzie odznaczał się wysoką estetyką oraz atrakcyjnością oferty związanej ze społecznym oraz zawodowym funkcjonowaniem mieszkańców. Obszar stanowi centrum kulturalne, jak też rekreacyjne oraz sferę aktywności lokalnej. Znajdują się tu obiekty zabytkowe, które powinny wpłynąć na pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości. Ponadto projektowanie wizji obszaru zbiegło się w czasie z uruchomieniem jednego w powiecie białostockim uzdrowiska, co nie pozostaje bez wpływu na pobudzenie aktywności mieszkańców, ale też inwestorów.

Zdjęcie 4 Zabytkowy budynek plebanii

Centrum, to z jednej strony przestrzeń dogodnych warunków życia dla zamieszkujących tam, z drugiej zaś to teren kumulacji pozytywnej energii, która przyciąga zarówno pozostałych mieszkańców gminy, jak i turystów, przyjezdnych, ze szczególnym uwzględnieniem kuracjuszy.

Centrum to w perspektywie kilku lat miejsce skupiające bogatą ofertę oraz przestrzeń dostosowaną do aktywności kulturalnej oraz rekreacyjnej. To miejsce, które integruje różne środowiska i pokolenia. To także podobszar rozwijający się z poszanowaniem środowiska naturalnego, gdzie presja wywierana przez działalność mieszkańców na poszczególne komponenty środowiska jest ograniczana do minimum.

Mieszkańcy podobszaru odnajdą tutaj dogodne warunki życia oraz rozwoju – lepszy standard zamieszkania, bezpieczną i przyjazną komunikacyjnie przestrzeń publiczną, atrakcyjną infrastrukturę spędzania wolnego czasu, ofertę usług publicznych i komercyjnych dostosowaną do potrzeb podobszaru, a także różnorodne perspektywy dla włączenia i rozwoju społecznego oraz zawodowego.

Do realizacji tak zarysowanej wizji – ukształtowania podobszaru zadbanego, ekologicznego, wygodnego, bezpiecznego, otwartego, wspierającego zagrożonych marginalizacją, stwarzającego szerokie perspektywy rozwoju, przyczyni się szereg przedsięwzięć o wymiarze społecznym oraz infrastrukturalnym. Wśród tych pierwszych można wskazać przedsięwzięcia zmierzające do aktywizacji życiowej młodych, bezrobotnych, narażonych na przemoc, niepełnosprawnych czy seniorów, a w szczególności do stwarzania lepszych perspektyw rozwoju dzieciom i młodzieży. Wśród działań infrastrukturalnych ważniejszymi będą te, które przyczynią się do wzmocnienia infrastruktury społecznej (niezbędnej do realizacji projektów społecznych), poprawy warunków zamieszkiwania, będą sprzyjały lepszemu wykorzystaniu energii, a tym samym zmniejszą presję na środowisko, poprawią poziom bezpieczeństwa, zarówno w miejscach publicznych jak i na drogach, usprawnią system komunikacji w mieście, stworzą dodatkową przestrzeń dla rekreacji oraz podniosą estetykę obszaru.

Efektom realizowanych działań rewitalizacyjnych będzie poprawa stanu zagospodarowania, a także jakości życia mieszkańców, jak też estetyki przestrzeni publicznych. Jednocześnie utworzone zostaną nowe przestrzenie publiczne służące zaspokajaniu różnorodnych potrzeb, w tym kulturalnych i rekreacyjno-wypoczynkowych mieszkańców podobszaru rewitalizacji oraz całej gminy.

Utworzone oraz zagospodarowane przestrzenie publiczne stanowią będą nowoczesne tereny służące podejmowaniu różnego rodzaju inicjatyw: edukacyjnych, kulturalnych, sportowych, integracyjnych, itp., których inicjatorami lub organizatorami będą zarówno podmioty publiczne, jak i organizacje społeczne czy też sami mieszkańcy. W ten sposób powstanie przestrzeń służąca szerszej integracji oraz aktywizacji mieszkańców.

Wobec tego działania przewidziane do realizacji w niniejszym programie przyczynią się do poprawy warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji i całej gminy.

7.1.2 Wizja podobszaru Sobolewo

Sobolewo powinno stanowić obszar pełen życia, epicentrum działań i wydarzeń ważnych w życiu gminy Supraśl. Zgłoszone przedsięwzięcia rewitalizacyjne pokazują wagę tych działań dla aktywności sportowej i przedsiębiorczości mieszkańców. Promowanie postaw prozdrowotnych uznano za potrzebę w realizacji wizji całościowej gminy Supraśl, szczególnie w trudnych warunkach demograficznych, charakterystycznych w globalnie zmieniającym się społeczeństwie i gospodarce.

W efekcie realizacji działań rewitalizacyjnych osoby oraz grupy zagrożone wykluczeniem i marginalizacją społeczną uzyskają możliwość szerszego zaspokajania różnego rodzaju potrzeb życiowych i społecznych.

Rewitalizacja podobszaru służyć będzie włączeniu mieszkańców w różne wymiary życia społecznego. W szczególności zwiększona zostanie możliwość korzystania z różnorodnych usług publicznych, a także tych świadczonych przez sektor pozarządowy. Będzie to oferta z zakresu pomocy społecznej, edukacji i kultury. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne przyczynią się do zwiększenia kompetencji i umiejętności zawodowych wybranych kategorii społecznych, co przyczyni się do ograniczenia ubóstwa oraz roszczeniowej postawy, głównie biernie korzystających z pomocy społecznej.

7.2 Cele główne i kierunki działań rewitalizacyjnych dla gminy Supraśl na lata 2017-2023

Cele i kierunki działań, które definiują rewitalizację obszarów koncentracji negatywnych zjawisk w Supraślu stanowią odpowiedź na zidentyfikowane problemy oraz potrzeby. Problemy znalazły swoje uzasadnienie w zgromadzonych danych obiektywnych znajdujących się w zasobach GUS oraz wielu ważnych instytucji publicznych, np. MOPS, szkół, UM.

Potrzeby wynikają natomiast zarówno ze wskazanych danych obiektywnych, jak i wniosków czy rekomendacji wyartykułowanych przez mieszkańców w procesie uspołeczniania prac nad opracowaniem LPR (np. w ankiecie czy podczas warsztatów rewitalizacyjnych).

Cele działań rewitalizacyjnych zostały opracowane na podstawie części diagnostycznej powstałej na potrzeby wyznaczeniu obszaru zdegradowanego na terenie Supraśla oraz szczegółowej analizy przyczyn degradacji przeprowadzonej dla poszczególnych podobszarów obszaru zdegradowanego.

Analizy te uzupełniono o bezpośrednie wywiady przeprowadzone wśród lokalnych instytucji działających w sferze społecznej, zarówno na obszarze zdegradowanym, jak i poza nim. W rezultacie tak przeprowadzonego postępowania możliwe stało się dość szczegółowe opracowanie zarówno celów programu, jak również w niektórych przypadkach nawet pomysłów na konkretne przedsięwzięcia w obrębie programu rewitalizacji. Dla zapewnienia należytej jasności przekazu cele programu przedstawiono w podziale na trzy podstawowe rodzaje odpowiadające poszczególnym poziomom szczegółowości.

Składają się na nie:

1. Cel główny programu.
2. Cele strategiczne.
3. Cele operacyjne (Kierunki działań).

Celem głównym Programu Rewitalizacji jest:

Wzrost potencjału społeczno-gospodarczego miasta poprzez zwiększenie spójności społecznej, poprawę poziomu i jakości życia mieszkańców oraz zagospodarowanie obiektów i terenów zdegradowanych.

Cele strategiczne ze względu na duży poziom ogólności odnoszą się do całego obszaru rewitalizacji Supraśla. Natomiast cele operacyjne różnicują się dla poszczególnych podobszarów w zależności od specyfiki zachodzących na ich terenie zjawisk kryzysowych.

Cel strategiczny 1:

Aktywizacja społeczna oraz zawodowa mieszkańców

➤ Kierunki działań rewitalizacyjnych:

- 1.1. Działania na rzecz aktywizacji i włączenia do życia zawodowego osób długotrwale bezrobotnych oraz niemających szans na zatrudnienie z uwagi na wiek, niepełnosprawność, brak odpowiedniego wykształcenia, płeć.
- 1.2. Rozwój turystyki w gminie, w tym turystyki pieszej, rekreacyjnej, poznawczej i uzdrowiskowej.
- 1.3. Tworzenie nowych i poprawa istniejących warunków do prowadzenia działalności gospodarczej i inwestycji w obszarze rewitalizacji poprzez system wsparcia dla osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą na obszarze objętym rewitalizacją i zatrudniających mieszkańców obszaru.
- 1.4. Pomoc i ochrona dla miejsc podkreślających dziedzictwo historyczne gminy i tworzących klimat rewitalizowanego terenu, np. historyczne miejsca handlowe, zawody podkreślające lokalną specyfikę.

Cel strategiczny 2.

Tworzenie lokalnych sieci wspierających rozwój kapitału społecznego

➤ Kierunki działań rewitalizacyjnych:

- 2.1. Kreowanie i koordynowanie działań mających na celu budowanie i wzmocnienie tożsamości lokalnej oraz zacieśnianie więzi sąsiedzkich poprzez organizację wspólnych wydarzeń o charakterze kulturalnym i integracyjnym.

- 2.2. Tworzenie przez mieszkańców przy pomocy samorządu gminnego miejsc aktywności społecznej.
- 2.3. Wsparcie inicjatyw oddolnych mieszkańców i organizacji pozarządowych realizowanych na obszarze zdegradowanym i rewitalizacji.
- 2.4. Realizacja programów profilaktyki i promocji zdrowia.

Cel strategiczny 3.

Wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców poprzez modernizację i rozbudowę istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej.

➤ Kierunki działań rewitalizacyjnych:

- 3.1. Modernizacja i remonty budynków i obiektów publicznych w obszarze rewitalizacji, w tym modernizacja obiektów infrastruktury społecznej: kulturalnej, edukacyjnej, sportowej, technicznej, zapewniająca wzrost dostępności i jakości usług na obszarze rewitalizacji.
- 3.2. Stworzenie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dostosowanej do potrzeb mieszkańców oraz turystów, w tym osób niepełnosprawnych.
- 3.3. Likwidacja barier architektonicznych, pozwalająca na korzystanie z przestrzeni i obiektów przez wszystkich, w tym osoby niepełnosprawne, starsze, rodziny z małymi dziećmi.
- 3.4. Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Supraśl.
- 3.5. Wzrost poziomu i jakości życia mieszkańców w wyniku modernizacji i rozbudowy istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej.

W wyznaczeniu celów głównych i wynikających z nich kierunków działań pomogła analiza wskaźników, za pomocą których wyznaczony został obszar zdegradowany. Sposób myślenia jest następujący: do wyznaczenia obszarów zdegradowanych posłużono się analizami ilościowymi. Wskaźniki pozwoliły na wskazanie miejsc o ponadprzeciętnych wartościach destymulant rozwoju lub niskim poziomie wartości stymulant rozwojowych.

Analiza terytorialnego zróżnicowania w natężeniu występowania określonych zjawisk o charakterze gospodarczym, społecznym, przestrzennym, środowiskowym i technicznym, pozwoliła na ponownie wykorzystanie wskaźników, przy budowaniu celów oraz weryfikacji jego poprawności. Wydaje się bowiem, że najefektywniejszym sposobem weryfikacji czy określone cele zostały skonstruowane w sposób prawidłowy jest odwołanie się do mierników powiązanych ze zdiagnozowanymi zjawiskami kryzysowymi.

Nie chodzi jednak o to, aby powtarzać informacje zawarte w diagnozie potencjału Gminy Supraśl. Przywołanie mierników pozwoli na refleksję w kontekście dalszych analiz i odpowiedzi na pytanie, czy działania rewitalizacyjne były skuteczne, tj. czy doprowadziły do zmniejszenia kryzysu na obszarze rewitalizacji.

Między innymi dzięki tak przeprowadzonej analizie, udało się dokonać wyróżnienia kluczowych i uzupełniających przedsięwzięć (projektów) rewitalizacyjnych, które stanowią konkretne kroki na tej drodze. Także konkretne przedsięwzięcia rewitalizacyjne (fiszki projektów), zgromadzone oddolnie, stanowią odzwierciedlenie potrzeb i potencjału istniejącego w gminie. Powiązania pomiędzy zidentyfikowanymi problemami i potrzebami, źródłami ich identyfikacji a poszczególnymi celami rewitalizacji i kierunkami rozwoju zobrazowano w rozdziale 7.

8 OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

W procesie prac nad Programem Rewitalizacji Gminy Supraśl opracowano przedsięwzięcia rewitalizacyjne i dokonano ich hierarchizacji na kluczowe (podstawowe) oraz uzupełniające. Będą one w najwyższym stopniu zapewnia kompleksowe rozwiązanie zdiagnozowanych problemów na obszarach kryzysowych i w znaczący sposób wpłyną na osiągnięcie założonych celów strategicznych i kierunków interwencji.

Identyfikacja projektów została przeprowadzona w ramach społecznego naboru projektów oraz w ramach wewnętrznego zgłaszania propozycji projektowych w trakcie warsztatów rewitalizacyjnych, poprzez stronę internetową urzędu na specjalnym formularzu, a także innych spotkań, na których poruszono problem rewitalizacji np. zebrania sołeckie i posiedzenia radnych gminy.

Lista przedsięwzięć kluczowych została skonstruowana w odpowiedzi na zdiagnozowane problemy w obszarze rewitalizacji oraz zgłoszone fiszki projektowe realizujące cele programu rewitalizacji. Projekty zostały również szczegółowo opisane. Należy przy tym zwrócić uwagę, że **projektem infrastrukturalnym towarzyszą projekty społeczne**. Tak ujęta spójność sfery przestrzennej i społecznej gwarantuje efektywność interwencji publicznej.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które zostały uwzględnione w LPR Supraśla stanowią wyraz oddolnej aktywności podmiotów publicznych, prywatnych oraz społecznych, które formułując własne propozycje działania zamierzają przyczynić się do rewitalizacji na obszarach kumulacji negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, przestrzenno – funkcjonalnych, technicznych oraz negatywnego oddziaływania na środowisko.

Wdrożenie działań w Programie Rewitalizacji Gminy Supraśl nie wpłynie negatywnie na zdrowie ludzi, gdyż ma na celu poprawę życia mieszkańców. Efektem planowanych działań rewitalizacyjnych będzie poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Supraśl, jak też estetyki przestrzeni publicznych. W granicach Gminy Supraśl zlokalizowane są obszary objęte ochroną na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2016 roku (Dz. U.2016.2134), tj.:

- Puszcza Knyszyńska, zajmująca ponad 70 % Gminy Supraśl, która stanowi o niezwyklej atrakcyjności turystycznej i uzdrowiskowej;
- 4 rezerваты przyrody;
- pomniki przyrody.

Jednak obszar objęty rewitalizacją znajduje się poza obszarami objętymi ochroną prawną. Działania przewidziane w ramach projektowanego dokumentu nie są zaliczane do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Ewentualne niezidentyfikowane na etapie planowania zagrożenia w stosunku do form przyrody i środowiska, które mogą wynikać ze szczegółowego rozpoznania w kolejnych etapach realizacji projektów, będą szczegółowo rozpatrywane na etapie procedury planistycznej oraz na etapie analizy składanych wniosków na realizację inwestycji.

W rozdziale 7 przedstawiono listę projektów podstawowych i uzupełniających zgłoszonych przez samorząd i jednostki samorządowe, organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorców i mieszkańców w otwartej procedurze naboru kart przedsięwzięć do Programu Rewitalizacji.

Spośród zgłoszonych zadań wybrano te, które mają największy potencjał dokonywania oczekiwanych zmian na obszarze rewitalizacji, natomiast pozostałe znalazły się na liście zadań uzupełniających, komplementarnych. Interwencja założona w programie rewitalizacji odnosi się zasadniczo do obszaru rewitalizacji oraz jej mieszkańców.

Należy podkreślić, że głównym kryterium umieszczenia zadania zarówno na liście podstawowej, jak i uzupełniającej było rozwiązywanie zdefiniowanych problemów społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Także zadania z listy zadań uzupełniających będą w najbliższym okresie, w miarę możliwości finansowych gminy oraz pojawiających się dodatkowych źródeł finansowania (dotacje, subwencje), systematycznie realizowane ze środków samorządu, jak i innych podmiotów zaangażowanych w procesy rewitalizacyjne na obszarze Gminy Supraśl.

Zgodnie z rekomendacjami instytucji, jak też efektami konsultacji społecznych oraz obserwacji Rady Miejskiej w Supraślu wiele przedsięwzięć powinno znaleźć się w obrębie rewitalizacji, przede

wszystkim wskazywano na infrastrukturę drogową. Jednak w procesie zgłaszania działań przeważały projekty o dużym potencjale rewitalizacji społecznej.

Poniższe schematy przedsięwzięć prezentują opis podstawowych projektów rewitalizacyjnych planowanych do realizacji w Programie Rewitalizacji na lata 2017-2023.

Projekty i przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji przez gminę Supraśl zostaną wpisane do wieloletniej prognozy finansowej gminy, o której mowa w art. 226 ust. 3 ustawy o finansach publicznych.

8.1 Przedsięwzięcia kluczowe

W celu sprawnej implementacji projektów przeprowadzono analizę własności gruntów, z której wynika, że większość gruntów wskazanych pod lokalizację projektów infrastrukturalnych należy do Gminy Supraśl.

Przedstawione koszty wszystkich przedsięwzięć rewitalizacyjnych stanowią wartość szacunkową i mogą ulegać zmianom na etapie realizacji poszczególnych projektów.

Lista projektów kluczowych:

Projekt 1.

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL	
<i>Rewitalizacja zdegradowanego budynku plebanii w Supraślu wraz z zagospodarowaniem przestrzeni w celu przywrócenia funkcji społecznych</i>	
OPIS PROJEKTU	
ZAKRES REALIZOWANEGO PROJEKTU	Głównym założeniem projektu jest zagospodarowanie obiektu użyteczności publicznej na potrzeby lokalnej społeczności poprzez remont i zmianę sposobu użytkowania. Obecny stan infrastruktury uniemożliwia korzystanie z obiektu użyteczności publicznej. Pobudzi to lokalną przedsiębiorczość oraz zaktywizuje społeczność obszarów zdegradowanych. Obiekt położony jest w obszarze rewitalizacji. Po renowacji zabytkowej budowli, która obecnie „straszy” swoim opuszczeniem w środku miasta zostaną jej nadane funkcje prospołeczne i integracyjne ze szczególnym uwzględnieniem zaangażowania mieszkańców z obszarów zdegradowanych. Mamy tu na myśli zaangażowanie bierne oraz czynne. Z jednej strony planowane jest zatrudnienie w różnej formie tych mieszkańców do wykonywania czynności obsługowych a z drugiej planuje się takie dobranie programu instytucje, by jak najdokładniej trafiał w potrzeby mieszkańców terenów zdegradowanych. Planuje się uruchomienie sali do prezentacji wystaw w tym prac mieszkańców, którzy uczestniczyć będą w warsztatach o tematyce artystycznej. Dodatkowo planowane jest uruchomienie informacji turystycznej a także aktywności warsztatowej i szkoleniowej skierowanej w pierwszej kolejności do mieszkańców terenów zdegradowanych. Aktywizacja tej społeczności poprzez aktywną integrację powinna wpłynąć na poprawę wskaźników opisanych w LPR.
LOKALIZACJA PROJEKTU/ MIEJSCE PROWADZENIA PRZEDSIĘWZIĘCIA	Ul. Piłudskiego 52 a, Supraśl Zabytek z pocz. XIX wieku Nr rej. 213

Poniższe fotografie ukazują bardzo zły stan techniczny budynku.

	
<p>PODMIOTY REALIZUJĄCE PROJEKT/PRZEDSIĘWZIĘCIE</p>	<p>Parafia pw. Najświętszej Maryi Panny Królowej Polski Partner społeczny</p>
<p>PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA</p>	
<p>CEL(E) PROJEKTU</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Integracja i aktywizacja lokalnej społeczności.</i> • <i>Dostosowanie obiektu do pełnienia funkcji edukacyjnych, kulturowych i społecznych.</i> • <i>Rozwój kapitału ludzkiego.</i> • <i>Podnoszenie atrakcyjności i dostępności do miejsc sprzyjających aktywności mieszkańców Gminy Supraśl.</i> • <i>Rewitalizacja zabytkowego obiektu znajdującego się w Centrum Supraśla</i> • <i>Przywrócenie funkcji społecznych</i> • <i>Estetyzacja miejsca</i> • <i>Odnowa i udostępnienie wspólnego dziedzictwa kulturowego</i> • <i>Poprawa stanu infrastruktury</i> • <i>Poprawa jakości przestrzeni publicznej.</i> <p>Sposoby oceny i mierzenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba odwiedzających Centrum. • Liczba zatrudnionych w Centrum. • Liczba wyremontowanych obiektów infrastruktury przeznaczonej na cele edukacyjne, kulturalne i społeczne.
<p>STOPIEŃ REALIZACJI PROJEKTU</p>	<p>Obecnie obiekt jest w stanie zdegradowanym. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie: obiekt należy jak najszybciej poddać rewaloryzacji oraz znaleźć nowy sposób użytkowania.</p>

PRZEWIDYWANY TERMIN REALIZACJI PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
2018-2023	950 000,00 PLN	RPO WP - EFRR Środki MKiDN

Projekt 1 Adaptacja zdegradowanego budynku plebanii w Supraślu wraz z zagospodarowaniem

Projekt 2.

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL	
<u>Supraśl Od Nowa - Aktywizacja lokalnej społeczności</u>	
OPIS PROJEKTU	
ZAKRES REALIZOWANEGO PROJEKTU	Przedsięwzięcie będzie polegało na utworzeniu centrum aktywności lokalnej. Rozwijanie umiejętności korzystania ze zdobyczy technologii w celu poprawy sprawności poruszania się w skomputeryzowanym środowisku edukacyjnym a jednocześnie integracja społeczności. Edukacja historyczna i patriotyczna dzieci i młodzieży oraz zwiększenie ich aktywności fizycznej.
LOKALIZACJA PROJEKTU/ MIEJSCE PROWADZENIA PRZEDSIĘWZIĘCIA	Sołectwo Sobolewo
PODMIOTY REALIZUJĄCE PROJEKT/PRZEDSIĘWZIĘCIE	Gmina Supraśl
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA	
CEL(E) PROJEKTU	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Integracja i aktywizacja lokalnej społeczności.</i> • <i>Dostosowanie obiektu do pełnienia funkcji edukacyjnych, kulturowych, społecznych i sportowych.</i> • <i>Utworzenie obiektu społecznego integrującego lokalną społeczność.</i> • <i>Rozwój kapitału ludzkiego.</i> • <i>Podnoszenie atrakcyjności i dostępności do miejsc sprzyjających aktywności mieszkańców sołectwa Sobolewo.</i> • <i>Poprawa jakości przestrzeni publicznej.</i> • <i>Poprawa bezpieczeństwa przestrzeni publicznej w Gminie Supraśl.</i> • <i>Aktywizacja seniorów – stworzenie kawiarenek dyskusyjnych na temat książek , filmów, spektakli, historii.</i> • <i>Organizacja zajęć interaktywnych na bazie nowoczesnych osiągnięć technologii informatycznych w celach edukacyjnych dla dzieci i dorosłych – pracownie techniki , robotyki, grafiki.</i> • <i>Zajęcia sportowo-rozrywkowe (siłownia z elementami rehabilitacji , aerobik, turystyka piesza i rowerowa + podglądanie przyrody , piłka, ping-pong, tenis, rekonstrukcje historyczne, biesiady patriotyczne.</i> <p>Sposoby oceny i mierzenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba uczestników wydarzeń. • Liczba zorganizowanych wydarzeń.

	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wyremontowanych obiektów infrastruktury przeznaczonej na cele kulturalne i społeczne. 	
STOPIEŃ REALIZACJI PROJEKTU	<i>Projekt będzie komplementarny do innych działań aktywizujących lokalną społeczność prowadzonych w Gminie Supraśl.</i>	
PRZEWIDYWANY TERMIN REALIZACJI PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
2017-2023	1 510 000,00 PLN	EFS Fundusze Norweskie i EOG

Projekt 2 Aktywizacja lokalnej społeczności

Projekt 3.

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL	
<p><u>Aktywni i bezpieczni mieszkańcy Supraśla - przebudowa budynku OSP w Supraślu w celu pogłębienia integracji lokalnej społeczności</u></p>	
OPIS PROJEKTU	
ZAKRES REALIZOWANEGO PROJEKTU	<p>Celem projektu jest rozbudowa obecnej siedziby OSP w Supraślu, mająca znaczenie aktywizujące lokalną społeczność.</p> <p>Przedmiotem inwestycji jest przebudowa części budynku straży pożarnej na potrzeby Remizy Ochotniczej Straży Pożarnej oraz budowa wieży, wraz z infrastrukturą techniczną oraz zjazdem z drogi gminnej nr geod. 1959 przy ul. Posterunkowej w Supraślu na dz. nr ew. 1964/4. Parter budynku mieści garaże na wozy straży pożarnej oraz pomieszczenia socjalne strażaków, na poddaszu przewidziano pomieszczenia administracyjne i świetlicę. Jednak działania infrastrukturalne wymagają dopełnienia interwencją w ramach EFS, głównie z tego względu, że OSP jest jedną z najaktywniejszych organizacji III sektora w Gminie.</p> <p>Ochotnicza Straż Pożarna w Supraślu funkcjonuje jako stowarzyszenie i stanowi istotną część sektora pozarządowego w Gminie. Prowadzenie akcji profilaktycznych przez OSP ma charakter inicjatyw oddolnych, odpowiadających na potrzeby społeczne mieszkańców obszaru rewitalizacji. Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia integracji społecznej oraz podniesienia aktywności mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wpływie bezpośrednio na wzmocnienie poziomu kapitału społecznego związanego z niezadowolającą aktywnością społeczną mieszkańców obszaru rewitalizacji. Członkowie OSP pracują społecznie, zatem realizacja projektu przyczyni się do pobudzenia aktywności społecznej. Jednak brak odpowiedniej infrastruktury oraz warunków do szkolenia kolejnych ochotników, co wpłynęłoby bezpośrednio na integrację mieszkańców obszaru rewitalizacji z mieszkańcami Supraśla.</p>
LOKALIZACJA PROJEKTU/ MIEJSCE PROWADZENIA PRZEDSIĘWZIĘCIA	<p>Ul. Posterunkowa 4 w Supraślu dz. ew. nr 1964/4</p>
PODMIOTY REALIZUJĄCE PROJEKT/PRZEDSIĘWZIĘCIE	<p>Ochotnicza Straż Pożarna w Supraślu Gmina Supraśl</p>
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA	
CEL(E) PROJEKTU	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Integracja i aktywizacja lokalnej społeczności.</i> • <i>Rozwój kapitału ludzkiego.</i> • <i>Podnoszenie atrakcyjności i dostępności do miejsc sprzyjających aktywności mieszkańców Gminy Supraśl.</i> • <i>Poprawa jakości przestrzeni publicznej.</i> • <i>Poprawa bezpieczeństwa przestrzeni publicznej w Supraślu.</i> <p>W Polsce działa ponad 16 tysięcy Ochotniczych Straży Pożarnych,</p>

	<p>zrzeszających niemal 700 tysięcy osób. Na wsiach i w małych miasteczkach to często największy społeczny kapitał. Działalność OSP koncentruje się głównie na terenach wiejskich i ma lokalny wymiar.</p> <p>Dla większości strażaków jest to działalność dodatkowa, ale ma ona duże znaczenie w małej lokalnej społeczności Supraśla.</p> <p>OSP uczestniczy w zawodach sportowo-pożarniczych i prowadzi Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze.</p> <p>Członkowie OSP pomagają też w organizacji imprez masowych: lokalnych uroczystości, festynów, świąt – uczestniczy w nich prawie połowa jednostek. OSP jest jednym z bardziej aktywnych lokalnie stowarzyszeń.</p> <p>W zakresie projektu przewiduje się podjęcie działań społecznych, w ramach których mieszkańcy zostaną przeszkoleni z pierwszej pomocy oraz zasad p.poż. Zostaną zorganizowane festyny popularyzujące tę tematykę.</p>	
<p>STOPIEŃ REALIZACJI PROJEKTU</p>	<p>Obecnie obiekt jest w stanie wymagającym rozbudowy.</p>	
<p>PRZEWIDYWANY TERMIN REALIZACJI PROJEKTU</p>	<p>SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA</p>	<p>PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA</p>
<p>2018-2023</p>	<p>1 200 000,00 PLN</p>	<p>EFRR Projekty transgraniczne Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina, Program Polska-Litwa</p>

Projekt 3 Aktywni i bezpieczni mieszkańcy Supraśla - przebudowa budynku OSP w Supraślu w celu pogłębienia integracji lokalnej społeczności

Projekt 4.

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL		
<i>Przebudowa ulicy Posterunkowej w ramach rewitalizacji zabytkowego Centrum Supraśla</i>		
OPIS PROJEKTU		
ZAKRES REALIZOWANEGO PROJEKTU	Budowa drogi z kostki betonowej.	
LOKALIZACJA PROJEKTU/ MIEJSCE PROWADZENIA PRZEDSIĘWZIĘCIA	Ulica Posterunkowa	
PODMIOTY REALIZUJĄCE PROJEKT/PRZEDSIĘWZIĘCIE	Gmina Supraśl	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA		
CEL(E) PROJEKTU	<p>Celem głównym przedsięwzięcia jest poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego na obszarze rewitalizacji Miasta Supraśl, jak też zapewnienie wzmocnienia układu komunikacji drogowej, również ze względu na konieczność wzmocnienia funkcji uzdrowiskowej i związanej z tym konieczności przyciągnięcia inwestorów.</p> <p>W ramach projektu przewiduje ponadto się podjęcie niezbędnych działań społecznych, w ramach których mieszkańcom zostaną zorganizowane spotkania sąsiedzkie, czyli warsztaty z zakresu historii Supraśla oraz obsługi turystyki. Tylko integracja działań inwestycyjnych oraz działań miękkich może przynieść oczekiwane rezultaty społeczne na obszarze zdegradowanym.</p> <p>Po analizie potrzeb mieszkańców mogą być podjęte także inne działania integrujące społeczność mieszkającą przy ulicy Posterunkowej, wyznaczonej do rewitalizacji w Supraślu.</p>	
STOPIEŃ REALIZACJI PROJEKTU	<i>Projekt w trakcie opracowania koncepcyjnego i technicznego.</i>	
PRZEWIDYWANY TERMIN REALIZACJI PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
2017-2023	400 000,00 zł	EFRR

Projekt 4 Przebudowa ulicy Posterunkowej w ramach rewitalizacji zabytkowego Centrum Supraśla

Projekt 5.

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL
<i>Sport drogą do integracji społecznej. Rozbudowa bazy sportowej Stadionu Miejskiego</i>

OPIS PROJEKTU	
ZAKRES REALIZOWANEGO PROJEKTU	Rozbudowa i modernizacja bazy sportowej Realizacja programów prozdrowotnych Działania integracyjne
LOKALIZACJA PROJEKTU/ MIEJSCE PROWADZENIA PRZEDSIĘWZIĘCIA	Działka geodezyjna nr 1308 Ul. Konarskiego 2, Supraśl Obecny stan techniczny obiektu został ukazany na poniższych fotografiach.

		
<p>PODMIOTY REALIZUJĄCE PROJEKT/PRZEDSIĘWZIĘCIE</p>	<p>Gmina Supraśl Supraślanka Lekarze prowadzący poradnie lekarza rodzinnego</p>	
<p>PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA</p>		
<p>CEL(E) PROJEKTU</p>	<p>Głównym celem projektu jest wzrost jakości życia mieszkańców na terenie Gminy Supraśl, w szczególności obszarów objętych programem rewitalizacji oraz stworzenie zachęt do zwiększenia zatrudnienia na obszarach miejskich.</p> <p>CELE PROJEKTU:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Integracja i aktywizacja lokalnej społeczności. • Rozwój kapitału ludzkiego. • Podnoszenie atrakcyjności i dostępności do miejsc sprzyjających aktywności mieszkańców Gminy Supraśl. • Poprawa jakości przestrzeni publicznej. • Poprawa bezpieczeństwa przestrzeni publicznej w Supraślu. • Poprawa estetyki przestrzeni publicznej w mieście. • Zagospodarowanie przestrzeni publicznej pod kątem organizacji nowoczesnych form terapii zajęciowej osób objętych chorobą alkoholową ze środków gminnego funduszu antyalkoholowego, terapie terenowe, terapie poprzez sport, utworzenie drużyn piłkarskich. • Zwiększenie ilość inicjatyw społecznych: realizacja projektu przyczyni się do wzmocnienia więzi społecznych – zwiększy się ilość imprez integracyjnych, sportowych i rekreacyjnych organizowanych przez gminę, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia na zrewitalizowanych terenach służących pogłębianiu pozytywnych relacji mieszkańców. <p>Dzięki realizacji projektu nastąpi zwiększenie oferty rekreacyjno-sportowej, poprzez zagospodarowanie i rewitalizację obszarów zdegradowanych. W wyniku realizacji projektu powstanie przestrzeń miejska wraz z obiektami w tym małej architektury dedykowana dla wszystkich grup mieszkańców zagrożonych wykluczeniu społecznemu na terenie miasta Supraśl: dzieci i młodzieży, bezrobotnych, ubogich, zagrożonych patologiami w tym alkoholizmem, niepełnosprawnych oraz osób starszych.</p>	

<p>OPIS/ STOPIEŃ REALIZACJI PROJEKTU</p>	<p>Stadion Miejski „Supraślanka” w Centrum Supraśla wymaga modernizacji, gdyż obecnie znajduje się w złym stanie technicznym. Obecnie brakuje oferty spędzania czasu wolnego skierowanej do mieszkańców obszaru rewitalizacji. Ponadto projekt wpłynie na zaaktywizowanie gospodarce grup defaworyzowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym. W budynku na terenie stadionu zaplanowano siedzibę organizacji III sektora.</p> <p>Ważna jest również rozbudowa obiektu, aby wydłużyć możliwości korzystania z obiektu poza sezonem wysokim. Wybudowane zostaną dodatkowe obiekty sportowe, które dzisiaj nie występują. Na stadionie zostaną zorganizowane imprezy sportowe i plenerowe także z zakresu kultury, których zadaniem będzie integracja lokalnej społeczności ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszaru rewitalizacji. Aktywny wypoczynek to klucz do dobrej kondycji nie tylko fizycznej, ale i psychicznej. Wdrożone zostaną działania i programy prozdrowotne, których celem jest wypracowanie postaw zdrowego stylu życia i odżywiania. W działania te włączeni zostaną lekarze rodzinni prowadzący na terenie Gminy Supraśl praktyki lekarza rodzinnego.</p>	
<p>PRZEWIDYWANY TERMIN REALIZACJI PROJEKTU</p>	<p>SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA</p>	<p>PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA</p>
<p>2018-2022</p>	<p>2 400 000,00 PLN</p>	<p>EFRR Ministerstwo Sportu i Turystyki</p>

Projekt 5 Sport drogą do integracji społecznej. Rozbudowa bazy sportowej Stadionu Miejskiego

Projekt 6.

<p>NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL</p>	
<p><i>Przebudowa ulicy Ogrodowej w ramach rewitalizacji zabytkowego Centrum Supraśla</i></p>	
<p>OPIS PROJEKTU</p>	
<p>ZAKRES REALIZOWANEGO PROJEKTU</p>	<p>Budowa ulicy z kostki kamiennej na odcinku 170 metrów, budowa ciągów pieszych i oświetlenia, jak też elementów małej architektury.</p>
<p>LOKALIZACJA PROJEKTU/ MIEJSCE PROWADZENIA PRZEDSIĘWZIĘCIA</p>	<p>Ul. Ogrodowa w Supraślu</p>
<p>PODMIOTY REALIZUJĄCE PROJEKT/PRZEDSIĘWZIĘCIE</p>	<p>Gmina Supraśl</p>
<p>PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA</p>	
<p>CEL(E) PROJEKTU</p>	<p>Celem nadrzędnym projektu jest podniesienie dostępności komunikacyjnej w obrębie zabytkowego Centrum Supraśla, które jest objęte obszarem rewitalizacji.</p> <p>Realizacja przedsięwzięcia podniesie poziom bezpieczeństwa mieszkańców oraz wpłynie na wzrost mobilności mieszkańców obszaru rewitalizacji.</p> <p>Obecnie ulica Ogrodowa nie ma połączenia komunikacyjnego z ulicą Konarskiego, co urbanistycznie wpływa na ograniczenia w zakresie dostępności do Stadionu Miejskiego w Supraślu. Obecna droga jest w stanie technicznym</p>

	<p>złym, jak też uniemożliwia poruszanie się po niej osobom niepełnosprawnym ruchowo. Należy drogę przeorganizować, jak też zachować przy jej realizacji zasady uniwersalnego projektowania.</p> <p>Utrudniony dostęp do infrastruktury sportowej mają obecnie osoby niepełnosprawne ruchowo, seniorzy, jak też uczniowie szkoły w Supraślu.</p> <p>W zakresie projektu przewiduje się podjęcie działań społecznych, w ramach których mieszkańcom zostaną zorganizowane spotkania sąsiedzkie, polegające na partycypacji w warsztatach z zakresu historii Supraśla oraz obsługi turystyki. Po analizie potrzeb mieszkańców mogą być podjęte także inne działania integrujące społeczność mieszkającą przy tej ulicy.</p>	
STOPIEŃ REALIZACJI PROJEKTU	Projekt wymaga jak najszybszej interwencji.	
PRZEWIDYWANY TERMIN REALIZACJI PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
2017-2023	500 000,00 PLN	EFRR RPOWP

Projekt 6 Przebudowa ulicy Ogrodowej w ramach rewitalizacji zabytkowego Centrum Supraśla

Projekt 7

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL		
<u>Centrum Aktywności Lokalnej</u>		
OPIS PROJEKTU		
ZAKRES REALIZOWANEGO PROJEKTU	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zakup/wymiana działki. 2. Rozbudowa/przebudowa istniejącego obiektu (dostosowanie do dostępności osobom niepełnosprawnym). 3. Wyposażenie obiektu w bazę kulturalno-sportową i techniczną celem aktywizacji społecznej. 4. Włączenie osób społecznie wykluczonych do udziału w życiu publicznym. 	
LOKALIZACJA PROJEKTU/ MIEJSCE PROWADZENIA PRZEDSIĘWZIĘCIA	dz. 320/4 320/6 Sobolewo	dz. 321/5 321/1
PODMIOTY REALIZUJĄCE PROJEKT/PRZEDSIĘWZIĘCIE	Gmina Supraśl Centrum Kultury i Rekreacji w Supraślu	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA		
CEL(E) PROJEKTU	<ul style="list-style-type: none"> • Aktywizacja lokalnej społeczności. • Ożywienie współpracy międzysąsiedzkiej . • Poprawa dostępności do obiektów użyteczności publicznej. <p>W ramach projektu przewiduje się podjęcie działań społecznych, polegających na zorganizowaniu dla mieszkańców cyklu spotkań, głównie warsztaty z zakresu kultury, sztuki, pierwszej pomocy, wychowania, zdrowego stylu życia, itp.</p> <p>Po analizie potrzeb mieszkańców mogą być podjęte także działania integrujące społeczność zamieszkującą obszary zdegradowane i przeznaczone do realizacji z pozostałymi mieszkańcami Gminy Supraśl.</p>	
STOPIEŃ REALIZACJI PROJEKTU	<p>Brak infrastruktury do realizacji zadań publicznych i aktywizacji społecznej. Obecnie obiekt ogranicza możliwość prowadzenia skutecznej integracji społecznej.</p> <p>Ograniczona jest przestrzeń użyteczności publicznej i brak jest wyposażenia obiektu.</p>	
PRZEWIDYWANY TERMIN REALIZACJI PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
2017-2023	4 140 000,00 PLN	RPOWP EFRR

Projekt 7 Centrum Aktywności Lokalnej

Projekt 8.

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL	
<p><i>Centrum Kultury i Rekreacji w Supraślu jako miejsce integracji i aktywizacji lokalnej społeczności</i></p>	
OPIS PROJEKTU	
ZAKRES REALIZOWANEGO PROJEKTU	<p>Projekt dotyczy rozbudowy obecnej siedziby Centrum Kultury i Rekreacji w Supraślu.</p> <p>Centrum wymaga również doposażenia, szczególnie w urządzenia umożliwiające digitalizację posiadanych przez lokalną społeczność oraz organizacje pozarządowe zbiorów.</p> <p>Projektowany obiekt nawiązuje do fabrycznej zabudowy Supraśla, co może wpłynąć na wzmocnienie postaw przedsiębiorczych.</p> <p>Podczas spotkań z przedstawicielami organizacji pozarządowych oraz liderami lokalnej społeczności, podczas wydarzeń kulturalnych (np. podczas wernisaży wystaw historycznych, poświęconych walorom kulturowym i przyrodniczym regionu) zgłaszana była potrzeba zebrania i zabezpieczenia licznych materiałów historycznych dotyczących Supraśla i regionu, rozproszonych w rękach różnych osób prywatnych oraz organizacji/instytucji. Projekt wpłynie zatem na zwiększenie poczucia więzi lokalnych.</p> <p>W Centrum ma się rozwijać aktywność lokalna, która wymaga wielu wspólnych działań, skierowanych do różnych grup interesariuszy procesu rewitalizacji. Pozwoli to na zwiększenie poczucia lokalnej tożsamości, jak też aktywizację kapitału społecznego. Siedziba CKiR jest przeznaczona dla seniorów, którzy w Gminie Supraśl ustanowili Radę Seniorów. Wynika to z potrzeb zidentyfikowanych w diagnozie.</p> <p>Obecnie obiekt wymaga rozbudowy i doposażenia, gdyż rosną potrzeby integracji społecznej oraz kształtowania tożsamości lokalnej. Dotychczasowa baza lokalowa nie jest w stanie zapewnić rosnących potrzeb społeczności Supraśla.</p>
LOKALIZACJA PROJEKTU/ MIEJSCE PROWADZENIA PRZEDSIĘWZIĘCIA	<p>Działka nr geod. 1432 ul. Cieliczańska 1 w Supraślu Obiekt wpisany w rejestrze zabytków pod nr 3817; gminna ew. nr 32</p>

		
PODMIOTY REALIZUJĄCE PROJEKT/PRZEDSIĘWZIĘCIE	Centrum Kultury i Rekreacji w Supraślu	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA		
CEL(E) PROJEKTU	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Integracja i aktywizacja lokalnej społeczności.</i> • <i>Pobudzenie przedsiębiorczości lokalnej.</i> • <i>Dostosowanie obiektu do pełnienia funkcji usługowych.</i> • <i>Rozwój kapitału ludzkiego.</i> • <i>Podnoszenie atrakcyjności i dostępności do miejsc sprzyjających aktywności mieszkańców Gminy Supraśl.</i> • <i>Poprawa jakości przestrzeni publicznej.</i> • <i>Poprawa bezpieczeństwa przestrzeni publicznej w Supraślu.</i> 	
STOPIEŃ REALIZACJI PROJEKTU	Obecnie obiekt jest w stanie zdegradowanym.	
PRZEWIDYWANY TERMIN REALIZACJI PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
2018-2023	3 450 000 PLN	EFRR MKiDN Projekty transgraniczne

Projekt 8 Centrum Kultury i Rekreacji w Supraślu jako miejsce integracji i aktywizacji lokalnej społeczności

Projekt 9.

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL	
<u>Główna ulica Tkaczy Supraskich - rewitalizacja społeczna przestrzeni cennych kulturowo</u>	
OPIS PROJEKTU	
ZAKRES REALIZOWANEGO PROJEKTU	<p>Projekt będzie polegał na wzbogacenie przestrzeni historycznej miasta poprzez uzupełnienie pierzei nowymi obiektami, uporządkowanie kolorystyki, detalu architektonicznego, znaków informacyjnych, historycznego wystroju elewacji budynków, w oparciu o analizę walorów historycznych dawnej ulicy Głównej (obecnie 3 Maja). Infrastruktura drogowa została odtworzona zgodnie z historycznymi walorami estetycznymi.</p> <p>DZIAŁANIA W RAMACH PROJEKTU:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Opracowanie rozwiązań projektowych wynikających z analizy uwarunkowań historycznych i urbanistycznych miasta oraz rozwiązań architektoniczno-konstrukcyjnych „Domów Tkaczy”. ➤ Konsultacje społeczne w zakresie akceptacji proponowanych rozwiązań. ➤ Przeprowadzenie procedur administracyjnych w celu uzyskania decyzji zezwoleń na realizację zadania zgodnego z polityką gminy i ochroną zabytków. ➤ Budowa obiektów małej architektury. ➤ Zbudowanie mechanizmu i uruchomienie dotacji dla renowacji elewacji frontowych i adaptacja nowej usługowej funkcji w istniejących budynkach. ➤ Działania promocyjne na rzecz aktywacji funkcji usługowej „Głównej Ulicy Tkaczy Supraskich”.
LOKALIZACJA PROJEKTU/ MIEJSCE PROWADZENIA PRZEDSIĘWZIĘCIA	Ulica 3 Maja w Supraślu wraz z przyległymi posesjami.

	
<p>PODMIOTY REALIZUJĄCE PROJEKT/PRZEDSIĘWZIĘCIE</p>	<p>Projekt będzie realizowany przy współpracy: Sektora społecznego: mieszkańców, właścicieli przyległych dom posesji przy 3 Maja Stowarzyszenia: Towarzystwa Przyjaciół Supraśla; koordynatora partycypacji społecznej Sektora gospodarczego: pracowni projektowej HOT Tomasz Ołdytowski – pomysłodawcy koncepcji zagospodarowania przestrzeni kulturowej Supraśla</p>
<p>PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA</p>	
<p>CEL(E) PROJEKTU</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uporządkowanie przestrzeni publicznej miasta wpisanego do rejestru zabytków. • Pobudzenie aktywności gospodarczej mieszkańców poprzez udostępnienie i zaadaptowanie lokali mieszkalnych w budynkach dawnych Domów Tkaczy, na funkcję usługową, gastronomiczną, handlową, artystyczną, kulturową. • Zwiększenie rynku pracy o atrakcyjne „ginące” zawody. • Uporządkowanie organizacji ruchu przez ograniczenie ruchu kołowego i zamianę ulicy w pasaż miejski. • Podniesienie walorów estetycznych i historycznych tej ulicy to nie wszystko, ożywienie i uaktywnienie mieszkańców poprzez umożliwienie uruchomienia nowych miejsc pracy, a poprzez to wzbogacenie miasta jest celem nadrzędnym. • Zwiększenie działań wspierających przedsiębiorczość mieszkańców z terenów objętych rewitalizacją, poprzez powstanie podmiotów gospodarczych w otoczeniu zrewitalizowanych przestrzeni miejskich.
<p>STOPIEŃ REALIZACJI</p>	<p>Dawna ulica Główna, a obecnie 3 Maja w Supraślu to pozostałość po</p>

PROJEKTU/ OPIS	historycznym założeniu dawnej ulicy Tkaczy Supraskich, powstałej z inicjatywy Fryderyka Wilhelma Zacherta na potrzeby infrastruktury przemysłowej w Supraślu. Ten unikatowy fragment miasta dający po rewitalizacji ogromną szansę na wzbogacenie uzdrowskiego miasta w funkcję turystyczną.	
PRZEWIDYWANY TERMIN REALIZACJI PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
2017-2023	3 000 000,00 PLN	EFRR MKiDN

Projekt 9 Główna ulica Tkaczy Supraskich - rewitalizacja społeczna przestrzeni cennych kulturowo

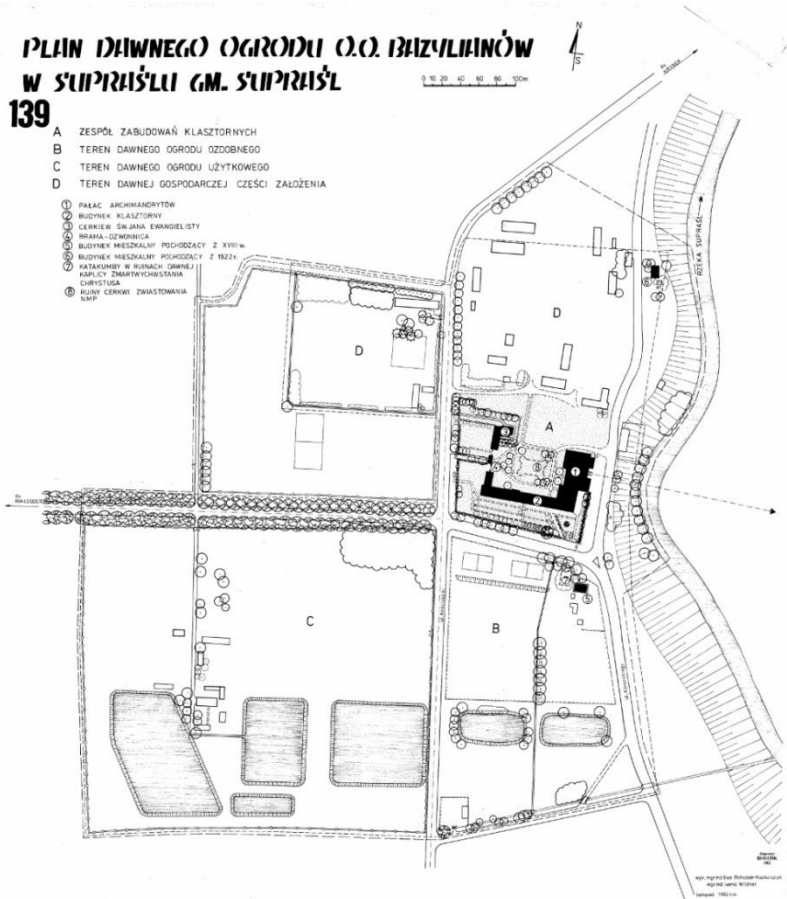
Projekt 10.

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL		
<i>Rewitalizacja Placu wokół Ratusza Miejskiego w Supraślu miejscem integracji społecznej: zagospodarowanie i nadanie nowych funkcji</i>		
OPIS PROJEKTU		
ZAKRES REALIZOWANEGO PROJEKTU	Wykonanie wiaty i miejsc parkingowo-wystawienniczych umożliwiających promocję lokalnej kultury i stabilizację sytuacji gospodarczej mieszkańców obszaru rewitalizacji.	
LOKALIZACJA PROJEKTU/ MIEJSCE PROWADZENIA PRZEDSIĘWZIĘCIA	Plac wokół Ratusza Miejskiego w Supraślu (obiekt zabytkowy)	
PODMIOTY REALIZUJĄCE PROJEKT/PRZEDSIĘWZIĘCIE	Gmina Supraśl	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA		
CEL(E) PROJEKTU	<ul style="list-style-type: none"> • Promocja lokalnej kultury i sztuki. • Rozwiązanie problemów komunikacyjnych w Centrum Supraśla. • Integracja i aktywizacja lokalnej społeczności. • Rozwój kapitału ludzkiego. <p>W ramach projektu przewiduje się podjęcie działań społecznych, takich jak warsztaty z zakresu kultury i sztuki. Podjęte zostaną też inne działania integrujące społeczność tj. warsztaty, szkolenia, itp.</p>	
STOPIEŃ REALIZACJI PROJEKTU	Obecnie na placu pod Ratuszem Miejskim w Supraślu odbywają się imprezy cykliczne. Jednak plac nie jest odpowiednio zagospodarowany, aby mógł spełniać funkcje przestrzeni publicznie użytecznej.	
PRZEWIDYWANY TERMIN REALIZACJI PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
2018-2023	300 000	MKiDN LGD

Projekt 10 Plac wokół Ratusza Miejskiego w Supraślu miejscem integracji społecznej:

Projekt 11.

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL	
<i>Rewitalizacja Parku Saskiego w Supraślu - przywrócenie podstawowych i nadanie nowych funkcji społecznych przestrzeni zdegradowanej</i>	
OPIS PROJEKTU	
ZAKRES REALIZOWANEGO PROJEKTU	<p>Celem projektu jest rewitalizacja parku znajdującego się w centrum Supraśla, który jest objęty obszarem rewitalizacji w mieście Supraśl. Ogród Saski (park miejski) w Supraślu to część dawnego założenia ogrodowo-parkowego O.O. Bazylianów, pochodzącego z przełomu XVII-XVIII wieku. Gmina Supraśl chce opracować dokumentację projektową terenów zielonych miasta i odtworzyć pierwotny stan ogrodu. Park został zniszczony podczas nawałnicy w czerwcu 2016 roku, co obrazuje poniższa fotografia.</p> <p>Powalonych zostało wiele cennych gatunków drzew. Obecnie park sprawia wrażenie ponurego i niedostępnego. Znajduje się w pobliżu stadionu miejskiego, ale nie jest miejscem bezpiecznym i przyjaznym dla mieszkańców, jak też turystów. Przeprowadzone zostały w ciągu ostatnich miesięcy pogłębione prace archeologiczne, które pozwalają odtworzyć jak wyglądał park 250 lat temu. Przywrócenie mu w określonych fragmentach dawnego wyglądu i świetności oraz wyznaczenie nowych (plac zabaw, strefa rekreacji, strefa gospodarcza, urządzenia uzdrowiskowe) to nadanie temu miejscu nowych funkcji społecznych istotnych z punktu widzenia potrzeb lokalnej wspólnoty, w tym również inkubowanie przedsiębiorczości. Park przy ulicy Piłsudskiego jest jednym z centralnych miejsc w Supraślu. Tu mieszkańcy przychodzą w celu rekreacji oraz zabawy z małymi dziećmi, tu także za względu na lokalizację pomnika odbywają się obchody świąt oraz uroczystości. Jednak ze względu na dewastację ¾ parku większość z tych funkcji została zaburzona. Konieczne jest przywrócenie dawnych funkcji oraz nadanie nowych,</p>

	<p>które odpowiadają duchowi czasów, w których żyje obecna społeczność. Diagnoza gminnego programu rewitalizacji wykazała, że centrum Supraśla dotknięte jest wieloma zjawiskami negatywnymi, co poskutkowało włączeniem tej strefy w granice obszaru zdegradowanego. Diagnoza wykazała ponadto, że mieszkańcy uważają Supraśl za miejscowość bez propozycji popołudniami i wieczorami. Rewitalizacja parku pozwoli odpowiedzieć na opisane powyżej problemy. W przypadku intensywnego rozwoju funkcji uzdrowiskowych, zapewniających również ciągłość działań pro-przedsiębiorczych, należy obrać kierunek realizujący rewitalizację społeczno-gospodarczą. Mieszkańcy zostaną włączeni w proces decyzyjny wyboru wariantu rewitalizacji, co pozwoli lepiej dopasować jego funkcje do ich potrzeb.</p> <p>W zakresie realizowanego projektu przewiduje się podjęcie działań społecznych, w ramach których mieszkańcom, jak też uczniom szkół realizujących działania w ramach interwencji EFS, zostaną zorganizowane warsztaty historyczne oraz z zakresu kultury i sztuki. Podjęte zostaną też inne działania integrujące społeczność tj. warsztaty, szkolenia oraz działania dla dzieci, a także z zakresu tematyki uzdrowiskowej.</p>
<p>LOKALIZACJA PROJEKTU/ MIEJSCE PROWADZENIA PRZEDSIĘWZIĘCIA</p>	<p>Ogród Saski w Supraślu, ul. Piłsudskiego</p> <p>PLAN DAWNEGO OGRODU O.O. BAZYLIANÓW W SUPRAŚLU GM. SUPRAŚL</p> <p>139</p> <p>A ZESPÓŁ ZABUDOWAŃ KLASZTORNYCH B TEREN DAWNEGO OGRODU OZDOBNEGO C TEREN DAWNEGO OGRODU UŻYTKOWEGO D TEREN DAWNEJ GOSPODARZEJ CZĘŚCI ZAŁOŻENIA</p> <p>① PALAC ARCHIMANDRYTÓW ② BUDYNEK KLASZTORNY ③ CERKIEŃ ŚW. JANA EWAŃGELISTY ④ BRAMA - CZERNICZA ⑤ BUDYNEK MIESZKALNY POCZODĄCY Z XVIII W. ⑥ BUDYNEK MIESZKALNY PROWADZĄCY Z 1821 R. ⑦ KATAKOMBY W RUINACH OBNEJ ⑧ KAPLICA ŚMARTYCHOSTANIA CHRYSYSTA ⑨ KLASY CERKWI ZWĄSTOMIANA KMP</p>
<p>PODMIOTY REALIZUJĄCE PROJEKT/PRZEDSIĘWZIĘCIE</p>	<p>Gmina Supraśl</p>
<p>PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA</p>	
<p>CEL(E) PROJEKTU</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja parku poprzez zachowanie tradycyjnego układu parku. • Wyposażenie parku w biblioteczeki plenerowe oraz ławki fotowoltaiczne. • Budowa nowego placu zabaw.

	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa kwartału o funkcjach gospodarczych(sprzedaż produktów lokalnych, warsztaty plenerowe). • Wyznaczenie i zagospodarowanie stref do rekreacji (hamaki) • Wyznaczenie i zagospodarowanie obszarów uzdrowiskowych (tężnie, tablice informacyjne). • Zwiększenie integracji społecznej. • Wybór wariantu rewitalizacji zostanie dokonany poprzez głosowanie mieszkańców 	
<p>STOPIEŃ REALIZACJI PROJEKTU</p>	<p>List intencyjny w sprawie badań archeologicznych i rewaloryzacji XVIII-wiecznego założenia ogrodowo-parkowego w Supraślu, zwanego Ogrodem Saskim został podpisany w lipcu 2017 roku w Muzeum Podlaskim w Białymstoku. Jednym z najważniejszych celów badań nad założeniami ogrodowo-parkowymi, jest analiza pozostałości organicznych.</p> <p>Badania archeologiczne w Ogrodzie Saskim w Supraślu</p> <p>https://knyszynska.eu/suprasl/20593-archeolodzy-badaja-ogrod-saski-w-supraslu-foto</p>	
<p>PRZEWIDYWANY TERMIN REALIZACJI PROJEKTU</p>	<p>SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA</p>	<p>PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA</p>
<p>od 05.2018 do 09.2018</p>	<p>3 000 000,00 PLN</p>	<p>EFRR/ EFS MKiDN POiŚ</p>

Projekt 11 Rewitalizacja Parku Saskiego w Supraślu - przywrócenie podstawowych i nadanie nowych funkcji społecznych przestrzeni zdegradowanej

Projekt 12.

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL	
<u>Gmina Supraśl RAZEM</u>	
OPIS PROJEKTU	
ZAKRES REALIZOWANEGO PROJEKTU	<p>Przedmiotem projektu jest organizacja dużej serii kursów, warsztatów i szkoleń oraz spotkań i imprez ukierunkowanych na integrację społeczną, inżynierię społeczną, rozwój kompetencji mieszkańców, zdobycie nowych kwalifikacji, ochronę środowiska życia, postawy prozdrowotne, postawy pro-wspólnotowe, edukację dzieci, młodzieży i dorosłych itp. Celem jest także zdżożenie działań ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorczości, kultury, sportu i rekreacji.</p> <p>Podsumowaniem oraz wsparciem dla działań szkoleniowych i warsztatowych będą opisane powyżej imprezy, których celem oprócz integracji społecznej jest także szeroko rozumiana nauka i edukacja, które przyczynią się w dalekiej konsekwencji do eliminacji marginalizacji społecznej, niekorzystnych zjawisk oraz terytorialnego ograniczenia stref zdegradowanych i wymagających rewitalizacji.</p> <p style="text-align: center;"><u>Rozwój ekonomii społecznej w Gminie Supraśl</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Inkluzja (włączenie społeczne) mieszkańców Supraśla z terenów zdegradowanych ✓ Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców ✓ Podniesienie stopnia przedsiębiorczości mieszkańców obszarów zdegradowanych ✓ Ożywienie przestrzeni zdegradowanych ✓ Zwiększenie dostępu do bezpłatnej kultury i edukacji oraz rozrywki mieszkańcom obszaru rewitalizacji. ✓ Przeprowadzenie terapii społecznej w obrębie zjawisk niekorzystnych i marginalizujących. <p>Działania rewitalizacyjne zniwelują dalsze pogarszanie się sytuacji ludzi zamieszkujących na terenie zdegradowanym i zmniejszy dziedziczenie przez następne pokolenie negatywnych wzorców zachowania. Spojrzenie na jednostkę w perspektywie wzajemnej zależności pomiędzy innymi jednostkami należącymi do wielu grup, takich jak rodzina, grupa sąsiedzka, środowisko pracy oraz danego otoczenia społecznego, oddziaływanie poprzez zmianę całego środowiska, pozwala na skuteczniejszą zmianę postaw i mentalności jednostek.</p>
LOKALIZACJA PROJEKTU/ MIEJSCE PROWADZENIA PRZEDSIĘWZIĘCIA	Obszary zdegradowane i objęte rewitalizacją w Gminie Supraśl
PODMIOTY REALIZUJĄCE PROJEKT/PRZEDSIĘWZIĘCIE	Gmina Supraśl w partnerstwie, we współpracy z III sektorem; NGO, mieszkańcy Centrum Kultury i Rekreacji w Supraślu Firmy prowadzące szkolenia i warsztaty, imprezy itp.
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA	
CEL(E) PROJEKTU	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Integracja i aktywizacja lokalnej społeczności.</i> • <i>Rozwój kapitału ludzkiego.</i>

	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Współpraca na rzecz aktywności lokalnej.</i> <p>Przedmiotem projektu jest organizacja dużej serii kursów, warsztatów i szkoleń oraz spotkań i imprez ukierunkowanych na integrację społeczną, inżynierię społeczną, rozwój kompetencji mieszkańców, zdobycie nowych kwalifikacji, ochronę środowiska życia, postawy prozdrowotne, postawy prospołnotowe, edukację dzieci, młodzieży i dorosłych itp. Celem jest także zdożenie działań ukierunkowanych na rozwój przedsiębiorczości, kultury, sportu i rekreacji wśród mieszkańców obszarów rewitalizacji.</p> <p>Podsumowaniem oraz wsparciem dla działań szkoleniowych i warsztatowych będą opisane powyżej imprezy, których celem oprócz integracji społecznej jest także szeroko rozumiana nauka i edukacja, które przyczynią się w dalekiej konsekwencji do eliminacji marginalizacji społecznej, niekorzystnych zjawisk oraz terytorialnego ograniczenia stref zdegradowanych i wymagających rewitalizacji.</p>	
STOPIEŃ REALIZACJI PROJEKTU	W programach aktywności lokalnej wykorzystuje się już istniejące zasoby instytucjonalne i organizacyjne, które nie zawsze są w pełni zaangażowane w pracę, bądź współpracę na rzecz społeczności lokalnej.	
PRZEWIDYWANY TERMIN REALIZACJI PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
od 05.2018 do 12.2023	2 500 000 zł	EFS, Budżet Gminy Supraśl

Projekt 12 Gmina Supraśl RAZEM

Projekt 13.

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL	
<i>Rynek Kultury - miejsce integracji i aktywizacji mieszkańców Supraśla</i>	
OPIS PROJEKTU	
ZAKRES REALIZOWANEGO PROJEKTU	<p>Przedmiotem projektu jest przebudowa rynku miejskiego w Supraślu, polegająca na odtworzeniu charakterystycznej logiki tego typu obiektów prowadzącej się do podziału przestrzeni na wydzielone kwadraty lub prostokąty. Efektem projektu ma być utworzenie w części zabytkowej miasta otwartej przestrzeni do spotkań, wystaw czy koncertów pełniące jednocześnie funkcję swoistego „muzeum na świeżym powietrzu” dzięki zastosowaniu innowacyjnych rozwiązań organizacyjnych przy wykorzystaniu urządzeń multimedialnych i technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) budki i drzewa multimedialne.</p> <p>Głównym założeniem architektonicznym projektu jest zmiana terenu używanego obecnie jako dworzec autobusowy w otwartą, wyłożoną płytami granitowymi przestrzeń rynku, udostępnioną wyłącznie dla ruchu pieszego mieszkańców, turystów i kuracjuszy oraz umożliwiającą swobodne poruszanie się osobom niepełnosprawnym np. na wózkach inwalidzkich. Dodatkowo projektowane są stragany/stoiska wystawowe („stragany kultury”) bazujące na wytycznych Statutu Uzdrawiska Supraśl. Zaplanowano także przebudowę i budowę oświetlenia. Na środku placu planowana jest rzeźba przedstawiająca postacie z herbu miasta.</p> <p>Nierozzerwalnym elementem projektu będzie działanie tzw. Miękkie polegające na organizacji serii warsztatów i szkoleń z zakresu przedsiębiorczości dla mieszkańców oraz koncerty i wystawy.</p> <p>Diagnoza programu rewitalizacji wykazała, że centrum Supraśla dotknięte jest wieloma zjawiskami negatywnymi co poskutkowało włączeniem tej strefy w granice obszaru zdegradowanego. Diagnoza wykazała ponadto, że mieszkańcy uważają Supraśl za miejscowość bez propozycji popołudniami i wieczorami. Wykazana ponadto niski stopień przedsiębiorczości u tych mieszkańców, którzy nie posiadają kwater agroturystycznych. Budowa rynku w centralnym punkcie Supraśla stanowi zatem odpowiedź na zdiagnozowane problemy społeczne.</p> <p>Budowa placu otworzy przestrzeń dla spotkań oraz integracji społecznej. Terapia przez sztukę czy większy kontakt z turystami mogący wpłynąć na podjęcie działań w obszarze przedsiębiorczości będą oczekiwanym rezultatem koronującym działania budowlane ponieważ w przypadku przedmiotowej inwestycji kluczowe będą działania tzw. Miękkie, a twarde będą jedynie narzędziem do osiągnięcia celu. Szkolenia, warsztaty i koncerty wyzwolą potencjał społeczny oraz będą przyczyną odwrócenia wielu negatywnych zjawisk społecznych.</p>
LOKALIZACJA PROJEKTU/ MIEJSCE PROWADZENIA PRZEDSIĘWZIĘCIA	<p>Inwestycja objęta projektem zlokalizowana jest w Województwie Podlaskim, Powiecie Białostockim w mieście Supraśl na działkach o numerach ewidencyjnych: 563 (część), 1314 (część), 1513/1 (część), 1513/2, 1513/3 – Obręb 281 (Plac Tadeusza Kościuszki) Supraśl.</p>

PODMIOTY REALIZUJĄCE PROJEKT/PRZEDSIĘWZIĘCIE	Urząd Miejski w Supraślu, CKiR Firmy prowadzące szkolenia i warsztaty NGO's	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA		
CEL(E) PROJEKTU	<ul style="list-style-type: none"> • Inkluzja (włączenie społeczne) mieszkańców Supraśla z terenów zdegradowanych • Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców • Podniesienie stopnia przedsiębiorczości mieszkańców obszarów zdegradowanych • Ożywienie przestrzeni zdegradowanych • Przywrócenie miejscu, które w dawnych latach tętniło życiem tego samego charakteru • Zwiększenie dostępu do bezpłatnej kultury mieszkańcom obszaru zdegradowanego • Przeprowadzenie terapii społecznej w obrębie zjawisk niekorzystnych i marginalizujących. 	
STOPIEŃ REALIZACJI PROJEKTU	Diagnoza programu rewitalizacji wykazała, że centrum Supraśla oraz obszary Sobolewa dotknięte są wieloma zjawiskami negatywnymi co poskutkowało włączeniem tych strefy w granice obszaru zdegradowanego. Diagnoza wykazała ponadto, że mieszkańcy uważają zarówno Supraśl jak i Sobolewo za miejscowości bez propozycji popołudniami i wieczorami. Wykazana ponadto niski stopień przedsiębiorczości u tych mieszkańców, którzy nie posiadają kwater agroturystycznych w Supraślu. Organizacja kursów, warsztatów i szkoleń oraz spotkań i imprez ukierunkowanych na integrację społeczną, inżynierię społeczną, rozwój kompetencji mieszkańców, zdobycie nowych kwalifikacji, ochronę środowiska życia, postawy prozdrowotne, postawy prospołnotowe, edukację dzieci, młodzieży i dorosłych, rozwój przedsiębiorczości, kultury, sportu i rekreacji przyczynią się do odwrócenia wielu negatywnych ujętych w diagnozie zjawisk społecznych, co stanowi najważniejszy cel działań rewitalizacyjnych.	
PRZEWIDYWANY TERMIN REALIZACJI PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
od 05.2018 do 12.2020	2 000 000,00	EFRR, Budżet Gminy Supraśl

Projekt 13 Rynek Kultury - miejsce integracji i aktywizacji mieszkańców Supraśla

Projekt 14.

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL	
<i>Kampery w Supraślu – nadanie obszarom zdegradowanym nowych funkcji społecznych, kulturalnych i gospodarczych</i>	
OPIS PROJEKTU	
ZAKRES REALIZOWANEGO PROJEKTU	<ul style="list-style-type: none"> Przygotowanie miejsc dla kamperów.
LOKALIZACJA PROJEKTU/ MIEJSCE PROWADZENIA PRZEDSIĘWZIĘCIA	Ul. Konarskiego w Supraślu Działki ew. nr; 1489/1, 1489/2, 1487/6, 1487/7, 1487/9, 1487/10 Supraśl
PODMIOTY REALIZUJĄCE PROJEKT/PRZEDSIĘWZIĘCIE	Gmina Supraśl Mieszkańcy, stowarzyszenia
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA	
CEL(E) PROJEKTU	<ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie oferty w zakresie możliwości spędzenia wolnego czasu oraz integracji społecznej. Nadanie terenom obecnie nieużywanym nowych funkcji społecznych, kulturalnych i gospodarczych. Przyciągnięcie do Supraśla innego typu turystów, którzy dzisiaj nie mają się gdzie zatrzymać. <p>Projekt przewiduje się podjęcie działań społecznych, w ramach których mieszkańcom obszaru rewitalizacji zostaną zorganizowane warsztaty z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej oraz obsługi turystyki. Podjęte zostaną też inne działania integrujące społeczność tj. imprezy plenerowe w miejscu nowo wybudowanych kamperów. Obecny stan obiektu przylegającego do plaży miejskiej i Bulwarów im. W. Wołkowa ukazuje poniższa fotografia.</p>
STOPIEŃ REALIZACJI	Projekt wymaga pozyskania środków zewnętrznych na pełną i kompleksową

PROJEKTU	realizację założeń. Posiada projekt budowlany.	
PRZEWIDYWANY TERMIN REALIZACJI PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
od 05.2018 do 12.2023	1 500 000,00 zł	EFRR RPOWP

Projekt 14 Kampery w Supraślu – nadanie obszarom zdegradowanym nowych funkcji społecznych, kulturalnych i gospodarczych

Projekt 15

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL	
<i>Przebudowa ulicy Kościelnej i Sidorowicza w ramach rewitalizacji zabytkowego Centrum Supraśla - rozwój integracji społecznej</i>	
OPIS PROJEKTU	
ZAKRES REALIZOWANEGO PROJEKTU	<ul style="list-style-type: none"> • Ułożenie kostki kamiennej na jezdni na ulicy Kościelnej od ul. Piłsudskiego do ul. Sidorowicza oraz na ul. Sidorowicza i ulicy Łącznikowej (od ul. Sidorowicza do ul. Piłsudskiego) oraz wykonanie nawierzchni jezdni w krawężnikach kamiennych wraz z chodnikami i wjazdami oraz z oświetleniem i kanalizacją deszczową • Zakup i ustawienie Supraskiego Namiotu Spotkania • Nadanie nowych funkcji jednemu z centralnych miejsc Miasta Supraśl • Integracja społeczna i aktywizacja lokalnej społeczności • Poprawa jakości przestrzeni publicznej • Poprawa bezpieczeństwa przestrzeni publicznej w Supraślu • Poprawa estetyki przestrzeni publicznej w Supraślu
LOKALIZACJA PROJEKTU/ MIEJSCE PROWADZENIA PRZEDSIĘWZIĘCIA	<p style="text-align: center;">Rys. Ul. Kościelna i Sidorowicza</p> <p style="text-align: center;">/wizualizacja/</p>
PODMIOTY REALIZUJĄCE PROJEKT/PRZEDSIĘWZIĘCIE	Gmina Supraśl
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA	
CEL(E) PROJEKTU	Dodatkowe miejsca parkingowe, które pomogłyby rozwiązać problem komunikacyjny, można by wyznaczyć, wzdłuż całej ulicy ks. Ottona Sidorowicza. – Brak miejsc parkingowych w bliskości licznie odwiedzanych obiektów takich jak kościół, Dom Ludowy i Teatr Wierszalin stwarza niebezpieczeństwo w ruchu drogowym, co do-

prowadziło już niestety do kilku poważnych wypadków. Powstaną także utwardzone drogi, chodniki i parkingi.

Nawierzchnia ulic do tej pory jest oryginalna, wykonana z kamienia polnego. Projekt koncepcyjny zakłada taką przebudowę ulicy Kościelnej, aby osiągnąć efekt zbliżony do pierwowzoru. W tym celu nowa jezdnia o szerokości 6 metrów ma być wykonana z kostki granitowej, mieszanej kolorystycznie, w celu uzyskania koloru zbliżonego do oryginalnego bruku. Krawężniki mają być również granitowe w kolorze szarym. Zanim położona zostanie nawierzchnia, zbudowana zostanie kanalizacja deszczowa. W ramach zamierzonych prac powstanie też parking oraz przebudowana zostanie infrastruktura techniczna.

Modyfikacji poddane zostaną również chodniki. Chodniki zostaną wykonane z kostki betonowej typu „Stare miasto” w kolorze grafitowym. Dodatkowo przy chodnikach znajdującym się po obu stronach ulicy planuje się wprowadzić pasy zieleni. Dookoła kościoła zostaną ustawione stylowe lampy uliczne. Uporządkowany zostanie drzewostan znajdujący się przy ulicy. Drzewa w złym stanie zostaną wycięte, a nasadzone młode. Rozpoczęcie inwestycji uzależnione jest od możliwości pozyskania na nią odpowiednich środków, głównie chodzi tu o środki unijne.

Dodatkowo, nawiązując do historycznego założenia komunikacyjnego staromiejskiego centrum Supraśla planuje się przywrócić istniejącego niegdyś pasa drogowego, który ma łączyć ul. ks. Sidorowicza z ulicą Piłsudskiego. Ten pas drogowy miałby być poprowadzony pomiędzy kościołem a Domem Parafialnym. Parafia pw. Świętej Trójcy zgadza się udostępnić na ten cel należący do niej teren.

Spójnym i wyodrębnionym etapem rewitalizacji tego obszaru jest fragment ulicy Kościelnej od ulicy Piłsudskiego do ulicy Sidorowicza oraz ulica Sidorowicza – jest to tzw. Plac wokół Kościoła, który stanowi zaplecze parkingowe dla działań prowadzonych w Domu Ludowym oraz placu przed nim.

Realizacja działań w obszarze rewitalizacji polegać będzie na nadaniu wyjątkowo mocno zdegradowanemu obszarowi wokół Kościoła nowego wyglądu, nowych możliwości w zakresie bezpieczeństwa (ruchu drogowego, oświetlenia) oraz nowych funkcji społecznych.

Miejsce to z powodzeniem przy ustanowieniu czasowego zakazu ruchu i parkowa-

	<p>nia będzie można wykorzystać do działań w zakresie integracji społecznej – imprezy plenerowe, koncerty, jarmarki itp.</p> <p>Dodatkowo będzie ono wykorzystywane dla działań prowadzonych w Domu Ludowym oraz na terenie przed nim. Planowane jest zakupienie Supraskiego Namiotu Spotkania, w którym przeprowadzane będą działania integracyjne dla mieszkańców ze szczególnym naciskiem na pochodzących ze środowisk zamieszkujących obszary zdegradowane, a więc położone tuż obok. Wśród działań ww. znajdą się warsztaty antyalkoholowe, psychologiczne czy z zakresu przedsiębiorczości. Namiot i tereny zielone wokół niego będą wykorzystywane w miesiącach letnich, natomiast w pozostałych miesiącach do działań integracyjnych wykorzystywany będzie Dom Ludowy. Działania integracyjne będą realizowane we współpracy z Centrum Kultury i Rekreacji w Supraślu oraz parafią p.w. Świętej Trójcy.</p>	
<p>STOPIEŃ REALIZACJI PROJEKTU</p>	<p>Projekt opracowany koncepcyjnie i technicznie. Posiada projekt budowlany oraz pozwolenie na budowę.</p> <p>Projekt jest komplementarny z interwencją zaplanowaną w projekcie pn. Gmina Supraśl RAZEM (nr 12), jak też wykazuje komplementarność problemową i przestrzenną z całością wizji rewitalizacji Supraśla.</p> <div data-bbox="576 884 1412 1435" data-label="Image"> </div> <p style="text-align: center;"><i>Obecny stan nawierzchni</i></p>	
<p>PRZEWIDYWANY TERMIN REALIZACJI PROJEKTU</p>	<p>SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA</p>	<p>PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA</p>
<p>2017-2023</p>	<p>1 600 000 zł</p>	<p>LGD EFRR Działania spójne z interwencją EFS</p>

Projekt 15 Przebudowa ulicy Kościelnej i Sidorowicza w ramach rewitalizacji zabytkowego Centrum Supraśla

Projekt 16.

<p>NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL</p>

<u>Bezpieczne Sobolewo – podniesienie jakości życia mieszkańców terenów po byłym PGR</u>		
OPIS PROJEKTU		
ZAKRES REALIZOWANEGO PROJEKTU	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowanie dokumentacji technicznej wraz z uzyskaniem pozwoleń. • Budowa drogi asfaltowej z infrastrukturą towarzyszącą. • Montaż oświetlenia drogowego. 	
LOKALIZACJA PROJEKTU/ MIEJSCE PROWADZENIA PRZEDSIĘWZIĘCIA	Ul. Henrykowska Obszar zdegradowany i rewitalizacji sołectwa Sobolewo	
PODMIOTY REALIZUJĄCE PROJEKT/PRZEDSIĘWZIĘCIE	Gmina Supraśl	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA		
CEL(E) PROJEKTU	<p>Celem projektu jest poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców obszarów zdegradowanych w Sobolewie.</p> <p>Obecny stan ulicy Henrykowskiej wpływa na niską jakość życia mieszkańców, głównych interesariuszy programu rewitalizacji.</p> <p>Przebudowa drogi wpłynie na zmniejszenie liczby kolizji drogowych i usprawni komunikację, jak też wpłynie pozytywnie na estetykę przestrzeni publicznej.</p> <p>W ramach projektu przewiduje się podjęcie zintegrowanych działań społecznych, w ramach których mieszkańcom zostaną zorganizowane spotkania sąsiedzkie. Będą opierały się na warsztatach z zakresu historii Supraśla oraz obsługi turystyki, jak też integracji międzysąsiedzkiej.</p> <p>Po analizie potrzeb mieszkańców mogą być podjęte także inne działania integrujące społeczność mieszkającą przy tej ulicy.</p> <p>Budynki znajdujące się w zarządzie Spółdzielni Krokus w roku 2016 zostały poddane termomodernizacji oraz remontowi powierzchni wspólnych, co wpłynęło na komfort życia mieszkańców. Obecnie stan nawierzchni ulicy drogowej przy ulicy Henrykowskiej jak też brak ciągów pieszych stanowią problem techniczny i funkcjonalno-użytkowy, również ze względu na uciążliwość związane z poruszaniem się przez osoby z niepełnosprawnością ruchową oraz rodziców z wózkami dziecięcymi.</p>	
STOPIEŃ REALIZACJI PROJEKTU	Projekt wymaga jak najszybszej interwencji.	
PRZEWIDYWANY TERMIN REALIZACJI PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
2017-2023	800 000,00 zł	RPOWP EFRR

Projekt 4 Bezpieczne Sobolewo – podniesienie jakości życia mieszkańców terenów po byłym PGR

6.1 Przedsięwzięcia uzupełniające

Projekt 17.

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL		
<i>Ocalić od zapomnienia</i>		
OPIS PROJEKTU		
ZAKRES REALIZOWANEGO PROJEKTU	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uratowanie jednego z najstarszych obiektów mieszkalnych Supraśla – charakterystyczny dla miasta dom mieszkalny posiada ok. 140 lat. 2. Zaprezentowanie nowoczesnych metod rekonstrukcji domów z zachowaniem jego zabytkowej substancji budowlanej. 3. Praktyczne wykorzystanie wyremontowanego domu do jego pierwotnej funkcji jaką był wynajem mieszkań – jeszcze do lat 70-tych XX wieku. 4. Pozytywne oddziaływanie na pozostałą część ulicy na której znajduje się około dziesięciu podobnych domów wymagających budowlanych prac ratunkowych. 5. Rozwój bazy turystycznej oraz kreowanie atrakcji turystycznych w oparciu o lokalne zasoby ludzkie w kontekście warsztatów tematycznych. 6. Powiększenie bazy noclegowej w powiązaniu z organizacją warsztatów tematycznych prowadzonych przez seniorów gminy Supraśl w ramach tematu „Ocalić od zapomnienia”. 7. Tworzenie i upowszechnianie dóbr kultury oraz troskę o zabytkową architekturę drewnianą na terenie gminy Supraśl. 	
LOKALIZACJA PROJEKTU/ MIEJSCE PROWADZENIA PRZEDSIĘWZIĘCIA	Ul. Cieliczańska 11 w Supraślu Nr działki 1424	
PODMIOTY REALIZUJĄCE PROJEKT/PRZEDSIĘWZIĘCIE	sektor społeczny: Towarzystwo Przyjaciół Supraśla sektor gospodarczy: Szlaki Wodne Puszczy Knyszyńskiej	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA		
CEL(E) PROJEKTU	<ol style="list-style-type: none"> 1. Odtworzenie dawnej zabudowy drewnianej siedliska z przeznaczeniem na cele turystyczne i rekreacyjne. 2. Podtrzymywanie i przekazywanie tradycji kulturowej miasta wyrastającej z potencjału lokalnego. 	
STOPIEŃ REALIZACJI PROJEKTU	<i>Nie dotyczy.</i>	
PRZEWIDYWANY TERMIN REALIZACJI PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA

2017-2018	665 000,00 PLN	EFS
-----------	----------------	-----

Projekt 5 Ocalić od zapomnienia

Projekt 18.

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL		
<i>Park linowy - odpowiedź na zapotrzebowanie społeczne w dziedzinie aktywności i przedsiębiorczości lokalnej</i>		
OPIS PROJEKTU		
ZAKRES REALIZOWANEGO PROJEKTU	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie Parku linowego w Supraślu • Rozszerzenie działalności gospodarczej 	
LOKALIZACJA PROJEKTU/ MIEJSCE PROWADZENIA PRZEDSIĘWZIĘCIA	Budowa Parku Linowego w strefie uzdrowiskowej A przy Al. Niepodległości w Supraślu	
PODMIOTY REALIZUJĄCE PROJEKT/PRZEDSIĘWZIĘCIE	Przedsiębiorstwo „Żuczek” Anna Pietraszewicz	
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA		
CEL(E) PROJEKTU	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie dodatkowych miejsc pracy • Rozszerzenie oferty turystycznej 	
STOPIEŃ REALIZACJI PROJEKTU	Projekt będzie odpowiedzią na zdiagnozowane problemy w sferze społecznej oraz gospodarczej i będzie komplementarnie uzupełniany z interwencją zaplanowaną w ramach przedsięwzięcia systemu naśnieżania (projekt nr 20). Mieszkańcy strefy rewitalizacji wskazują na problemy związane z krótkim sezonem turystycznym, wynikającym również z braku atrakcji turystycznych oraz niedostateczną możliwością realizacji aktywnego wypoczynku w sezonie wiosenno-letnim, jak też problemy z zatrudnieniem sezonowym, co przekłada się bezpośrednio na obniżenie jakości życia, ucieczkę zarobkową do Białegostoku.	
PRZEWIDYWANY TERMIN REALIZACJI PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
2017-2023	300 000,00 zł	Środki własne przedsiębiorcy, granty, LGD, EFRR

Projekt 6 Park linowy - odpowiedź na zapotrzebowanie społeczne w dziedzinie aktywności

Projekt 19.

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL	
<i>Supraskie Tężnie dla zdrowia i rekreacji</i>	
OPIS PROJEKTU	
ZAKRES REALIZOWANEGO PROJEKTU	<p>Budowa tężni lub minitężni na obszarze strefy uzdrowiskowej A w Supraślu – na deptaku w pobliżu Szpitala Uzdrowiskowego w Supraślu. Wypełnienie tego idealnie nadającego się do wypoczynku i rekreacji miejsca bogatą ofertą działań kulturalnych i rozrywkowych. Zrealizowane zostanie ponadto projekt szkoleniowy dla mieszkańców obszarów zdegradowanych z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej, który da im możliwość nauczania się wytwarzania lokalnych pamiątek, które będą mogli sprzedawać turystom na deptaku, na którym zostaną ustawione tężnie lub minitężnie.</p> <p>Minitężnie przyczynią się do poprawy stanu zdrowia mieszkańców terenów zdegradowanych, innych mieszkańców Supraśla oraz turystów. Na bulwarze wokół tężni lub minitężni będą ponadto prowadzone działania edukacyjne z zakresu promocji zdrowia co przyczyni się osiągnięcia wydatnych wyników w tym zakresie.</p>
LOKALIZACJA PROJEKTU/ MIEJSCE PROWADZENIA PRZEDSIĘWZIĘCIA	Działka nr 763/6 Supraśl
PODMIOTY REALIZUJĄCE PROJEKT/PRZEDSIĘWZIĘCIE	Gmina Supraśl w porozumieniu z sektorem społecznym i gospodarczym
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA	
CEL(E) PROJEKTU	<ul style="list-style-type: none"> • Inkluzja (włączenie społeczne) mieszkańców Supraśla • Podniesienie stopnia przedsiębiorczości mieszkańców obszarów zdegradowanych • Ożywienie przestrzeni niezagospodarowanych i zdegradowanych • Zwiększenie dostępu do bezpłatnej kultury oraz rekreacji mieszkańcom Supraśla. <p>Diagnoza programu rewitalizacji wykazała, że centrum Supraśla dotknięte jest wieloma zjawiskami negatywnymi (w tym degradacją stanu zdrowia zwłaszcza mieszkańców uzależnionych od alkoholu oraz innych używek) co poskutkowało włączeniem tej strefy w granice obszaru zdegradowanego. Diagnoza wykazała ponadto, że mieszkańcy uważają Supraśl za miejscowość bez propozycji popołudniami i wieczorami. Wykazana ponadto niski stopień przedsiębiorczości u tych mieszkańców, którzy nie posiadają kwater agroturystycznych.</p> <p>Budowa tężni lub minitężni a także organizacja kursu przedsiębiorczości oraz akcja w zakresie zachowań prozdrowotnych przyczyni się do zniwelowania zjawisk opisanych w diagnozie. Realizacja projektu jest niezbędna do prawidłowego w tym równomiernego rozwoju wszystkich grup społeczności Supraśla.</p>
STOPIEŃ REALIZACJI PROJEKTU	<i>Nie dotyczy.</i>

PRZEWIDYWANY TERMIN REALIZACJI PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
od 05.2018 do 12.2020	400 000,00 zł	EFRR, EFS

[Projekt 19 Supraskie Tężnie dla zdrowia i rekreacji](#)

Projekt 20.

NAZWA PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA W RAMACH PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL	
<u>Zimowy Supraśl- mobilny system zaśnieżania tras narciarskich</u>	
OPIS PROJEKTU	
ZAKRES REALIZOWANEGO PROJEKTU	<ul style="list-style-type: none"> • Zakup kompletu urządzeń do stworzenia mobilnego systemu zaśnieżania tras narciarskich na Bulwarach Wiktora Wołkowa: • Organizacja obsługi systemu zaśnieżania – przeszkolenie personelu • Zorganizowanie naśnieżania – stworzenie zespołu wspólnie z partnerami projektu : <ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie mobilności i zasilania systemu - przygotowanie i utrzymanie tras - obsługa systemu zaśnieżania.
LOKALIZACJA PROJEKTU/ MIEJSCE PROWADZENIA PRZEDSIĘWZIĘCIA	Bulwary im. Wiktora Wołkowa oraz trasy na polanie Uroczyska „Glinki”
PODMIOTY REALIZUJĄCE PROJEKT/PRZEDSIĘWZIĘCIE	sektor społeczny: UKS „Puszcza” sektor gospodarczy: „Supraska Narciarnia”; inne podmioty gospodarcze
PROGNOZOWANE REZULTATY WRAZ ZE SPOSOBEM ICH OCENY I ZMIERZENIA	
CEL(E) PROJEKTU	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podtrzymanie tradycji sportów zimowych w Supraślu – narciarstwa biegowego , w sytuacji niestabilnych warunków zimowych na Podlasiu. 2. Stworzenie optymalnych warunków do treningu i zawodów sportowych dla uczniów podstawowej szkoły sportowej w Supraślu. 3. Przedłużenie sezonu turystycznego na okres zimowy dla gości Uzdrowiska Supraśl poprzez ustabilizowanie warunków śniegowych do uprawiania narciarstwa biegowego. 4. Stworzenie warunków śniegowych do wybudowania parku snowboardowego na Bulwarach Wiktora Wołkowa w pobliżu tzw. „Górki Stupaka” 5. Stworzenie miejsc pracy w sezonie zimowym związanych z obsługą systemu zaśnieżania i utrzymaniem tras narciarskich. 6. Działania promocyjne i stworzenie kompleksowego produktu turystycznego „Zimowego Supraśla” oraz cyklu imprez rekreacyjno-rozrywkowych dla gości Uzdrowiska Supraśl. 7. Poprawa warunków funkcjonowania małych lokalnych operatorów bazy turystycznej w do tej pory zimowym ‘martwym sezonie”. <p>Pojawiające się w ostatnich latach zmiany klimatyczne, również w naszym regionie powodują, że w okresie zimowym coraz rzadziej pojawiają się warunki śnieżne sprzyjające uprawianiu sportów zimowych. Jedynym sposobem aby zatrzymać podstawowa okrywą śnieżną to systemy naśnieżania pracujące na określonych powierzchniach tworzących trasy narciarstwa biegowego. Takie rozwiązania zastosowało m.in. Miasto Białystok . Uzdrowisko Supraśl bez takiego zabezpieczenia odczuwa coraz bardziej negatywne skutki braku zimy ,a okres ten jest całkowicie stracony dla branży turystycznej.</p>

	<p>Odbija się to na funkcjonowaniu i kondycji bazy noclegowej Uzdrowiska . Również rozwój tradycyjnej formy sportu dzieci i młodzieży Supraśla, jaką jest narciarstwo biegowe staje pod znakiem zapytania , ponieważ wymaga to coraz częściej wyjazdów treningowych w góry lub na kryty stok narciarski do Druskiennik. Brak próby aktywnego rozwiązania tego problemu zagraża społeczności Supraśla pozostaniem lokalnej branży turystycznej na marginesie zimowych sezonów turystycznych na Podlasiu oraz zanikaniem zainteresowania młodzieży kultywowania tradycji narciarstwa biegowego.</p> <p>Projekt będzie odpowiedzią na zdiagnozowane problemy w sferze społecznej oraz gospodarczej i będzie komplementarnie uzupełniany z interwencją zaplanowaną w ramach przedsięwzięcia Parku linowego (projekt nr 18). Mieszkańcy strefy rewitalizacji wskazują na problemy związane z bardzo ograniczonym sezonem turystycznym, wynikającym również z braku atrakcji w sezonie zimowym, jak też problemy z zatrudnieniem sezonowym, co przekłada się bezpośrednio na obniżenie jakości życia, ucieczkę zarobkową do Białegostoku.</p>	
STOPIEŃ REALIZACJI PROJEKTU	<p>Projekt będzie stanowił odpowiedź na zapotrzebowanie lokalnych firm z branży turystycznej, głównie wypożyczalni nart, które w chwili obecnej nie są rentowne ze względu na czynniki klimatyczne.</p>	
PRZEWIDYWANY TERMIN REALIZACJI PROJEKTU	SZACOWANA WARTOŚĆ PROJEKTU/ PRZEDSIĘWZIĘCIA	PRZEWIDYWANE ŹRÓDŁO FINANSOWANIA
2017-2023	355 025,00 zł	EFRR, LGD Środki własne

Projekt 20 Zimowy Supraśl- mobilny system zaśnieżania tras narciarskich

Komplementarność projektów ma prowadzić do uzyskania synergii projektów miękkich i twardych, oddziaływanymi na cały obszar rewitalizacji Supraśla.

Gmina Supraśl będzie kontynuować wdrażanie projektów uzupełniających interwencję w ramach działań zgłoszonych do realizacji w procesie rewitalizacji, komplementarnie je uzupełniających. Do najbardziej znanych imprez cyklicznych organizowanych na terenie gminy Uroczysko, działania profilaktyczne prowadzone przez MOPS oraz OSP. Duże znaczenie profilaktyczne będzie nadal miał bieg pod nazwą Bieg Konstytucji 3 Maja, który ma zadanie promowanie zdrowego stylu życia. Obie imprezy mogłyby odbywać się na stadionie miejskim, który w chwili obecnej nie może być użytkowany na cele społeczne.

Ponadto w ramach działań uzupełniających można wymienić m.in.:

- Imprezy i koncerty charytatywne,
- Bale Seniorów,
- Realizacja projektów wybranych do dofinansowania w Budżecie Obywatelskim, m.in. Skatepark, siłownia i place zabaw oraz parking przy szkole i świetlicy w Sobolewie, Sowlanach i Henrykowie (wysoka partycypacja społeczna),
- Rajdy rowerowe,
- Spotkania opłatkowe dla osób starszych, chorych i potrzebujących,
- Podlaski Piknik Militarny „Misja Wschód”,
- Podlaska Oktawa Kultur,
- Festyny rodzinne w poszczególnych sołectwach,

- SPOTKANIA Z NATURĄ I SZTUKĄ UROCZYSKO,
- „Teatr ze Społecznością”,
- Działalność Klubu Globtrotera ToTuToTam,
- Maraton Ultra Śledź,
- Biegi narciarskie,
- Supraski Festiwal Smaków,
- Akcje profilaktyczne,
- Święto Straży Pożarnej.
- Remonty dróg,
- Usuwanie azbestu;
- Budowa przedszkola samorządowego;
- OZE,
- Utworzenie aptek i sklepów zielarskich;
- Utworzenie mieszkań w systemie budownictwa społecznego.
- Modernizacje budynków użyteczności publicznej,
- Stosowanie preferencji finansowych i rzeczowych w przypadku przedsięwzięć wpływających na jednolity wizerunek miasta i estetyzację przestrzeni oraz poprawę jakości życia mieszkańców,
- Promocja turystyczna Gminy uzdrowskiej,
- Modernizacje i remonty świetlic sołeckich,
- Działania w kierunku zniwelowania skutków zanieczyszczenia środowiska,
- Termomodernizacja budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej,
- Uporządkowanie przestrzeni wokół
- Remonty budynków, w tym remonty szkół,
- Modernizacje infrastruktury społecznej kierowane oddolnie przez lokalną społeczność (np. remont boiska w Ciasnem),
- Elementy małej architektury,

Wszystkie te działania mają wpływ na rozwiązanie kryzysu w sferze społecznej oraz mają za zadanie pobudzić mieszkańców obszarów rewitalizacji. Realizacja przedsięwzięć uzupełniających będzie wpływała na pozytywny, przyjazny i atrakcyjny wizerunek miasta i przestrzeni, jak też będzie promowała spotęgowany efekt rewitalizacji społecznej.

W Gminie Supraśl organizowanych jest wiele spotkań integracyjnych, w tym o znaczeniu animacji oraz integracji międzypokoleniowej. W miejscu o takich tradycjach kulturowych ma to znaczenie niebagatelne, a proces rewitalizacji będzie wpływał na spotęgowanie oddziaływania działań w sferze społecznej. Należy w obszarze rewitalizacji prowadzić działania i wydarzenia wzmacniające poczucie wspólnoty, jak też prestiż Gminy, koncentrować wydarzenia obywatelskie i kulturalne.

Tabela 16 INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH W GMINIE SUPRAŚL

L.p.	Przedsięwzięcie	Szacunkowy koszt	Wkład własny (minimum)		Dofinansowanie		Możliwe źródła współfinansowania (przykłady)
			Procent	Kwota PLN	Procent	Kwota PLN	
1	Rewitalizacja zdegradowanego budynku plebanii w Supraślu wraz z zagospodarowaniem przestrzeni w celu przywrócenia funkcji społecznych	950 000 zł	5%	47 500 zł	95%	902 500 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego
2	<i>Supraśl Od Nowa</i> - Aktywizacja lokalnej społeczności	1 510 000 zł	20%	302 000 zł	80%	1 208 000 zł	EFS; Fundusze Norweskie i EOG
3	Aktywni i bezpieczni mieszkańcy Supraśla - przebudowa budynku OSP w Supraślu w celu pogłębienia integracji lokalnej społeczności	1 200 000 zł	10%	120 000 zł	90%	1 080 000 zł	Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina, Program Polska-Litwa
4	Przebudowa ulicy Postelkowej w ramach rewitalizacji zabytkowego Centrum Supraśla	400 000 zł	5%	20 000 zł	95%	380 000 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego
5	Sport drogą do integracji społecznej w Gminie Supraśl. Rozbudowa bazy sportowej Stadionu Miejskiego	2 400 000 zł	50%	1 200 000 zł	50%	1 200 000 zł	Ministerstwo Sportu i Turystyki
6	Przebudowa ulicy Ogrodowej w ramach rewitalizacji zabytkowego Centrum Supraśla	500 000 zł	5%	25 000 zł	95%	475 000 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego
7	Centrum Aktywności Lokalnej	4 140 000 zł	5%	207 000 zł	95%	3 933 000 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego
8	Centrum Kultury i Rekreacji w Supraślu jako miejsce integracji i aktywizacji lokalnej społeczności	3 450 000 zł	50%	1 725 000 zł	50%	1 725 000 zł	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
9	Główna ulica Tkaczy Supraskich - rewitalizacja społeczna przestrzeni cennych kulturowo	3 000 000 zł	5%	150 000 zł	95%	2 850 000 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego
10	Plac wokół Ratusza Miejskiego w Supraślu miejscem integracji społecznej: zagospodarowanie i nadanie nowych funkcji	300 000 zł	15%	45 000 zł	85%	255 000 zł	Lokalna Grupa Działania
11	Rewitalizacja Parku Saskiego w Supraślu - przywrócenie podstawowych i nadanie nowych funkcji społecznych przestrzeni zdegradowanej	3 000 000 zł	15%	450 000 zł	85%	2 550 000 zł	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

12	Gmina Supraśl Razem	2 500 000 zł	5%	125 000 zł	95%	2 375 000 zł	Europejski Fundusz Społeczny
13	Rynek Kultury - miejsce integracji i aktywizacji mieszkańców Supraśla	2 000 000 zł	36%	720 000 zł	64%	1 280 000 zł	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
14	Kampery w Supraślu – nadanie obszarom zdegradowanym nowych funkcji społecznych, kulturalnych i gospodarczych	1 500 000 zł	5%	75 000 zł	95%	1 425 000 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego
15	Przebudowa ulicy Kościelnej i Sidorowicza w ramach rewitalizacji zabytkowego Centrum Supraśla	1 600 000 zł	15%	240 000 zł	85%	1 360 000 zł	Lokalna Grupa Działania
16	Bezpieczne Sobolewo – podniesienie jakości życia mieszkańców terenów po byłym PGR	800 000 zł	5%	40 000 zł	95%	760 000 zł	Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego
17	Ocalić od zapomnienia	665 000 zł	5%	33 250 zł	95%	631 750 zł	EFRR LGD
18	Park linowy - odpowiedź na zapotrzebowanie społeczne w dziedzinie aktywności i przedsiębiorczości lokalnej	300 000 zł	15%	45 000 zł	85%	255 000 zł	LGD
19	Supraskie Tężnie dla zdrowia i rekreacji	400 000 zł	15%	60 000 zł	85%	340 000 zł	Lokalna Grupa Działania
20	Zimowy Supraśl- mobilny system zaśnieżania tras narciarskich	355 025 zł	15%	53 254 zł	85%	301 771 zł	Lokalna Grupa Działania
RAZEM:		30 970 025 zł		5 683 004 zł		25 287 021 zł	

Przedstawione kwoty stanowią wartość szacunkową i mogą ulec zmianom na etapie realizacji poszczególnych projektów. Do realizacji projektów rewitalizacyjnych niezbędne jest również zachowanie płynności finansowej. Realizacja projektów podstawowych i uzupełniających opierała się będzie na wielu różnych źródłach wsparcia finansowego.

9 MECHANIZMY INTEGROWANIA PROCESU REWITALIZACJI

Wymogiem prawidłowego prowadzenia programu rewitalizacji są komplementarne działania. Efektem przedsięwzięć rewitalizacyjnych winien być efekt synergii oraz zapewnianie efektywnego oddziaływania na obszary rewitalizacji. Kluczowe jest komplementarne podejście do realizacji działań, tak by zapewnić realizację zamierzonych celów przy zachowaniu oszczędności i efektywności wydatkowania środków finansowych.

W kolejnych podrozdziałach omówiono kompleksowość programu wyrażaną przez stopień koncentracji i komplementarności planowanych działań rewitalizacyjnych. Rewitalizacja powinna być prowadzona z uwzględnieniem aspektu społecznego, gospodarczego, przestrzenno-funkcjonalnego, technicznego oraz środowiskowego. Związane jest to również z podejściem do realizacji przedsięwzięć zarówno o charakterze inwestycyjnym, jak i społecznym.

Biorąc pod uwagę „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, priorytety inwestycyjne bezpośrednio związane z rewitalizacją w ramach regionalnych programów operacyjnych uwzględniają następujące CELE TEMATYCZNE ORAZ PRIORYTETY INWESTYCYJNE:

- **Cel Tematyczny 3 Wzmacnianie konkurencyjności MŚP**

3a Promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również poprzez 11 inkubatory przedsiębiorczości

- **Cel tematyczny 4 Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach**

4c Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i w sektorze mieszkaniowym

4e Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu

- **Cel tematyczny 6 Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami**

6c Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego

6e Podejmowanie przedsięwzięć mających na celu poprawę stanu jakości środowiska miejskiego, rewitalizację miast, rekultywację i dekontaminację terenów przemysłowych (w tym terenów powojkowych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu

- **Cel tematyczny 7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszej infrastruktury sieciowej**

7d Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszaniu hałasu

- **Cel tematyczny 8 Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników**

8i dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników 8iii praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw

- **Cel tematyczny 9 Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem**

9b wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich

9i aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie

9iv ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym 9v wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia.

Zapewnienie komplementarności procesu rewitalizacji wskazano w „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” opracowanych przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, jako wymóg konieczny przy opracowaniu programów rewitalizacji. Komplementarność powinna mieć zarówno wymiar podmiotowy, jak i przedmiotowy. Wytyczne określają pięć aspektów komplementarności: przestrzenny, problemowy, proceduralno-instytucjonalny, międzyokresowy i źródeł finansowania. Uwzględnienie komplementarności w planowaniu i wdrażaniu rewitalizacji polegające na zapewnieniu powiązań pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami, jak również pomiędzy przedsięwzięciami a systemem ich implementacji, przyczyni się do wzmocnienia skuteczności oraz efektywności realizacji rewitalizacji Gminy Supraśl.

Co do zasady projekty rewitalizacyjne realizowane są na obszarach rewitalizacji. Do objęcia wsparciem można jednak dopuszczać także projekty rewitalizacyjne zlokalizowane poza tym obszarem, jeśli służą one realizacji celów wynikających z programu rewitalizacji. Zwłaszcza dotyczy to inicjatyw społecznych nakierowanych np. na aktywizację zawodową mieszkańców obszarów rewitalizacji, gdzie rozwiązania dedykowane ludności z obszaru rewitalizacji mogą być podejmowane poza obszarem rewitalizacji. Takie przypadki wymagają szerszego uzasadnienia i wskazania siły tych powiązań i efektywności oddziaływania danego projektu rewitalizacyjnego.¹²

¹² Za: Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

Tabela 17 Powiązania wskaźników dotyczących obszarów zdegradowanych w gminie Supraśl

Sfera	Kryterium	Wskaźnik	Miara	Powiązanie z celem LPR		
Spoleczna	Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1 tys. ludność	Liczba osób	1.1		
				1.2		
				2.2		
				2.4		
				2.1		
	Kurczący się rynek pracy	Dostęp do infrastruktury kulturalnej i przestrzeni publicznej	Korzystający z zasiłków Stopa długotrwałego bezrobocia	Liczba osób	1.3	
				Wartości procentowe	1.3	
				Liczba inicjatyw	1.4	
					2.3	
Gospodarcza	Dostęp do infrastruktury społecznej	Liczba inicjatyw	Liczba inicjatyw	1.4		
			Jakość infrastruktury turystycznej	Liczba inicjatyw	1.4	
					Aktywność gospodarcza mieszkańców	1.4
						2.2
						2.2
Techniczna	Adekwatność infrastruktury do aktywności społecznej mieszkańców	Liczba inicjatyw	Liczba inicjatyw	1.3		
				3.1		
				3.2		
				3.3		
				3.4		
Przestrzenna	Infrastruktura turystyczna i społeczna	Liczba miejsc atrakcyjnych turystycznie	Liczba inicjatyw	1.2		
Środowiskowa	Poszanowanie środowiska naturalnego	Liczba inicjatyw	Liczba inicjatyw	2.4		
				3.5		

7.1 Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna projektów opiera się na uzyskaniu synergii pomiędzy projektami miękkimi i twardymi, oddziaływującymi na cały obszar rewitalizacji Gminy Supraśl. Aby zwiększyć przewidywaną efektywność programu, konieczne było wskazanie wzajemnych powiązań przestrzennych pomiędzy przedsięwzięciami. Projekty przedsięwzięć zostały opracowane na podstawie analiz wskaźnikowych oraz prowadzonych konsultacji społecznych.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne są przede wszystkim adresowane do mieszkańców podobszarów rewitalizacji, ale nie wykluczają możliwości udziału osób mieszkających poza tymi obszarami. Swoim oddziaływaniem terytorialnym mają docelowo rozwiązywać problemy nie tylko z obszaru rewitalizacji i zdegradowanego, ale także w całej Gminie Supraśl. Dopuszczalne jest realizowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych poza obszarem rewitalizacji, jeżeli wynika to z ich specyfiki oraz swoim zasięgiem oddziaływania wpływają na obszar rewitalizacji.

Znaczna część projektów dotyczących interwencji w przestrzeni publicznej, tworząc lokalne miejsca spotkań kierowana jest do wszystkich mieszkańców gminy, jednak ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszaru rewitalizacji. Centrum Supraśla jest objęte ochroną konserwatorską, ma ogromne znaczenie historyczne, jak też tworzy specyficzny klimat uzdrowiska. Efekty rewitalizacji uzupełniają się przestrzennie poprzez komplementarny charakter przedsięwzięć.

Projekty społeczne swoim oddziaływaniem wpływają przede wszystkim na mieszkańców podobszarów rewitalizacji. Jednak z ich oferty mogą korzystać wszyscy interesariusze rewitalizacji, w szczególności mieszkańcy gminy Supraśl. Jest to tym bardziej istotne, że Gmina Supraśl jest geograficznie podzielona, a poszczególne sołectwa są od siebie oddalone.

Celem działań jest poprawa jakości życia mieszkańców poszczególnych podobszarów rewitalizacji. Należy dążyć do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów przy równoczesnym unikaniu efektu przenoszenia ich na inne obszary. Aspekt otwartości na wszystkich zainteresowanych oraz ukierunkowanie przestrzenne na najbardziej objęte kryzysem obszary, pozwoli na budowanie otwartości i relacji sąsiedzkich w całej gminie. Stopniowe budowanie integracji wśród wszystkich mieszkańców gminy pozwoli na uniknięcie efektu segregacji społecznej.

Polityka przestrzenna gminy powinna uwzględniać przestrzenno-funkcjonalne rozwiązania zawarte w Programie Rewitalizacji. Prowadzenie analizy następstw decyzji przestrzennych zawartych w dokumentach planistycznych przyczyni się do osiągnięcia skuteczności programu rewitalizacji.

9.1 Komplementarność problemowa

Aspekt komplementarności problemowej dotyczy rozwiązania wszystkich problemów (społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych, środowiskowych) zgłaszanych przez mieszkańców oraz uwzględnionych w diagnozie wskaźnikowej. Sformułowanie pożądanej wizji obszaru rewitalizacji pozwala na większą efektywność wyboru odpowiednich wskaźników osiągnięcia celów programu. Równocześnie, wskazanie występujących powiązań pomiędzy przedsięwzięciami oraz strategicznymi decyzjami gminy, zapewni uzyskanie efektu kompleksowości interwencji. Dopiero całościowe podejście do realizowanych przedsięwzięć gwarantuje dopełnienie tematyki oraz stwarza możliwość synchronizacji uzyskanych efektów. Poniższy schemat prezentuje występujące powiązania pomiędzy kierunkami działań.

Podobnie jak działania w ramach wyznaczonych celów również przedsięwzięcia są ze sobą wzajemnie zintegrowane. Struktura ta opiera się na przedsięwzięciach miękkich, stanowiących istotę procesu rewitalizacji, do których powiązane są przedsięwzięcia infrastrukturalne, zarówno podstawowe, jak i uzupełniające.

Przedsięwzięcia wynikają ze zdiagnozowanych potrzeb, analizy ankiet oraz wyników konsultacji społecznych, a często znajdują potwierdzenie w dokumentach strategicznych na poziomie lokalnym, szczególnie w *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Supraśl na lata 2016 – 2022*, *STRATEGIA ROZWOJU TURYSTYKI GMINY UZDROWISKOWEJ SUPRAŚL na lata 2014 – 2020* *SUPRAŚL MIASTO ZACZAROWANE*, *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Supraśl na lata 2018-2029*.

9.2 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Zarządzanie procesem rewitalizacji odbywa się w sposób interdyscyplinarny. Z ramienia Burmistrza proces rewitalizacji realizowany jest przez wskazane Referaty Urzędu Miejskiego w Supraślu.

9.3 Komplementarność źródeł finansowania

Rewitalizacja wyznaczonych obszarów zdegradowanych wiąże się z koniecznością ponoszenia znacznych wydatków inwestycyjnych. Ze względu na ograniczone zasoby finansowe Gminy Supraśl, jak też z uwagi na możliwość uzyskania wsparcia na realizację projektów w tym zakresie, wskazane jest pozyskanie dodatkowych środków finansowych ze źródeł zewnętrznych.

Komplementarność źródeł finansowania, w kontekście polityki spójności 2014 - 2020 oznacza, że projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne opierają się na konieczności umiejętnego uzupełniania i łączenia wsparcia ze środków EFRR, EFS i FS z wykluczeniem podwójnego dofinansowania. Silna koordynacja i synergia projektów rewitalizacyjnych finansowanych szczególnie w ramach EFS i EFRR jest konieczna dla uzyskania korzystnych efektów dla obszarów zdegradowanych. Komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, przy założeniu, że stymulowanie zdolności inwestycyjnych lokalnych podmiotów ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądanych zmian.

W zależności od potrzeb zaplanowane w budżecie środki własne Gminy Supraśl będą uzupełniane o wsparcie finansowe ze źródeł zewnętrznych. Sprawna realizacja założonych inwestycji zostanie zapew-

niona poprzez wykorzystanie zarówno publicznych źródeł finansowania (krajowych i zagranicznych – m.in. w ramach funduszy europejskich), jak i prywatnych (np. poprzez tworzenie zachęt dla inwestorów).

Szacunkowe ramy finansowe Programu Rewitalizacji Supraśla na lata 2017-2023 (Rozdział 8) zawierają wskazane potencjalne źródła finansowania, w tym w szczególności:

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego (EFRR, EFS i Fundusz Spójności),
- Budżet Miasta Supraśl,
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- Fundusz Inicjatyw Społecznych,
- środki beneficjentów niepublicznych: spółdzielnie mieszkaniowe, organizacje pozarządowe.

Funduszem wiodącym, określającym podstawowe cele i rezultaty w obszarze rewitalizacji jest EFS.

EFS to przede wszystkim programy integrujące społeczności lokalne, realizowane za pomocą różnych metod pracy ze społecznościami, zawierające m.in.:

- wsparcie dla liderów i animatorów lokalnych,
- lokalne działania społeczno-edukacyjne promujące organizowanie społeczności (elementy edukacji obywatelskiej),
- organizowanie grup samopomocowych, grup wsparcia i grup edukacyjnych,
- wzmacnianie kompetencji społecznych i zawodowych (staże, praktyki, szkolenia zawodowe),
- wsparcie inicjatyw partnerskich oraz tworzenie nowych i wzmacnianie funkcjonujących partnerstw lokalnych,
- promocja wolontariatu (np. poprzez przygotowanie lokalnych organizacji i instytucji oraz mieszkańców do korzystania z pomocy wolontariuszy, inicjowanie działań wolontarystycznych, takich jak centra lub biura wolontariatu oraz kluby i koła wolontariusza,
- lokalne przedsięwzięcia o charakterze integracyjnym aktywizujące lokalną społeczność (o ile są niezbędne do realizacji celów projektu, wyłącznie o charakterze wspomagającym i towarzyszącym).

EFRR: W ramach wsparcia uzupełniającego z EFRR na działania takie jak:

- przebudowa i remont obiektów przemysłowych/powojskowych/ popegeerowskich/ po kolejowych wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, przyczyniające się do likwidacji istotnych problemów gospodarczych lub społecznych na obszarze rewitalizowanym wynikającym z Lokalnego Programu Rewitalizacji,
- zagospodarowywanie przestrzeni miejskich, w tym przebudowa i remont obiektów wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, przyczyniające się do likwidacji istotnych problemów gospodarczych lub społecznych na obszarze rewitalizowanym wynikającym z Lokalnego Programu Rewitalizacji,
- remont zdegradowanych budynków wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, przyczyniające się do likwidacji istotnych problemów gospodarczych lub społecznych na obszarze rewitalizowanym wynikającym z Lokalnego Programu Rewitalizacji,
- zakup wyposażenia niezbędnego do prawidłowego funkcjonowania Centrów Aktywności Lokalnej.

Program Rewitalizacji Gminy Supraśl został przygotowany w taki sposób, aby był komplementarny w stosunku do zewnętrznych źródeł finansowania takich jak środki EFRR, EFS, FIS i innych z wykluczeniem ryzyka podwójnego dofinansowania.

Oprócz znacznych środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej będzie możliwe również uzyskanie wsparcia krajowego. Przewiduje się ukierunkowanie części środków z budżetu państwa na dofinansowanie inwestycji, które będą stanowić element opracowanych gminnych programów rewitalizacji. Pieniądze te będą pochodzić np. z rezerwy celowej przeznaczonej na dofinansowanie zadań własnych JST.

Dodatkowe źródło wsparcia w przypadku inwestycji związanych ze środowiskiem mogą pochodzić również z programów realizowanych w ramach Narodowego oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Z kolei dokonując rewitalizacji zabytków można skorzystać z dotacji celowych Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W przypadku wykorzystania środków prywatnych w celu sfinansowania inwestycji mamy do czynienia przede wszystkim z instrumentami zwrotnymi (kredyty i pożyczki) zaciąganyymi w komercyjnych bankach.

Ciekawym rozwiązaniem pozwalającym na zwiększenie potencjału inwestycyjnego gminy jest wykorzystanie partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP). Rozwiązanie to polega na ścisłej współpracy między przedstawicielem sektora publicznego (w tym przypadku jednostki samorządu terytorialnego) z prywatnymi podmiotami, które wspólnie podejmują się realizacji usług publicznych, dzieląc się ewentualnym ryzykiem z tytułu poniesionych strat oraz wypracowanymi zyskami. Z tego powodu, choć znaczenie tego narzędzia rośnie, w szczególności w gminach posiadających środki finansowe na inwestycje, należy stosować określone mechanizmy zachęt dla przedsiębiorców: ulgi i zwolnienia z podatku lokalnego, przekazywanie nieruchomości na korzystnych warunkach, budowa, remont drożnych ciągów komunikacyjnych (ważne dla inwestorów wytwarzających dobra), czy też działania promocyjne. Partnerstwo to nie zwalnia JST z obowiązku świadczenia danej usługi i w dalszym ciągu ponosi ona odpowiedzialność za jakość jej świadczenia oraz dostępność.

9.4 Komplementarność międzyokresowa

Komplementarność międzyokresowa oznacza spójność przedsięwzięć rewitalizacyjnych podejmowanych w poprzednich okresach programowania z celami, kierunkami oraz zaplanowanymi przedsięwzięciami określonymi w Programie Rewitalizacji. Komplementarności podejmowanych działań można się dopatrzeć zarówno w wymiarze społecznym, przestrzennym, jak i infrastrukturalnym. W okresie programowania 2007 – 2013 Gmina Supraśl realizowała przedsięwzięcia o charakterze rewitalizacyjnym.

Komplementarność w przedmiotowym obszarze znajdzie swój wyraz w kontynuacji rewitalizacji ze względu na występujące problemy oraz w wymiarze przestrzennym. Zaplanowane w poprzednim okresie programowania działania przysłużyły się zarówno do wzrostu estetyki otoczenia, jak też poziomu bezpieczeństwa w mieście, poprawie zagospodarowania przestrzeni publicznej, zwiększeniu atrakcyjności prowadzenia działalności gospodarczej. Supraśl znajduje się, podobnie jak wiele ośrodków województwa podlaskiego w specyficznej w skali całego kraju sytuacji. Województwo podlaskie nie posiada doświadczeń w realizacji programów rewitalizacyjnych, które realizowane były ze wsparciem regionalnych programów operacyjnych. Wobec tego brak doświadczenia stanowi utrudnienie w realizacji programów rewitalizacji.

Województwo podlaskie, jako jedyne w kraju nie posiadało w ramach RPO realizowanego w perspektywie finansowej 2007-2013 środków przeznaczonych na realizację działań rewitalizacyjnych.

10 SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL NA LATA 2017-2023

Ramy finansowe realizacji Programu Rewitalizacji wynikają ze zgłoszonych przez interesariuszy i zaakceptowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które w swym opisie zawierały szacowane koszty realizacji planowanych działań.

11 WDRAŻANIE, MONITOROWANIE I OCENA PROGRAMU REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL NA LATA 2017-2023

W celu odpowiedniego zarządzania programem rewitalizacji oraz weryfikacji skuteczności działań należy opracować system monitorowania i ewaluacji. Opracowany system monitorowania ocenia postępy prowadzonych działań oraz skuteczność osiągania założonych celów programu rewitalizacji. W związku z tym przyjęty monitoring koncentrować się będzie na corocznej analizie wskaźników realizacji poszczególnych celów:

Wdrażanie Programu Rewitalizacji wymaga zaangażowania lokalnych partnerów z sektorów:

- publicznego,
- społecznego,
- gospodarczego.

System zarządzania Programem Rewitalizacji Gminy Supraśl uwzględnia zarówno ramy instytucjonalne, procesowe, jak i temporalne. Poziom instytucjonalny obejmuje sieć podmiotów zaangażowanych w implementację LPR, zarówno na poziomie decydowania o procesie rewitalizacji, jak i realizujących określone zadania o wymiarze wdrożeniowym.

Głównym narzędziem monitorowania wskaźników postępów realizacji celów *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Supraśl na lata 2017-2023* są wskaźniki monitorowania celów. Proces jest rozpatrywany całościowo, jako sposób interwencji w obszarach kryzysowych, a nie z perspektywy pojedynczych projektów. Zostały one zaprezentowane poniżej i powinny stanowić narzędzie efektywnego przeprowadzenia procesu rewitalizacji.

Wskaźniki monitoringu realizacji celów Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Supraśl:

Cele i kierunki działań	Źródło pomiaru	Częstotliwość pomiaru	Wartość bazowa	Wartość docelowa
1. Wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego				
1a. Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	Urząd Miejski w Supraślu	Co 3 lata	0	30
1 b. Liczba osób 50 + objętych wsparciem w programie	Urząd Miejski w Supraślu	Co 3 lata	0	30
1 c. Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	Urząd Miejski w Supraślu	Co 3 lata	0	30
1 d. Liczba miejsc pracy utworzonych w ramach programu	Urząd Miejski w Supraślu	Co 3 lata	0	30
1 e. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji przeznaczonych na cele społeczne i rekreacyjne	Urząd Miejski w Supraślu	Co 3 lata	0	5
2. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji				
2a. Liczba obiektów infrastruktury wspartych w ramach rewitalizacji	Urząd Miejski w Supraślu	Co 3 lata	0	3
2 b. Liczba wspartych obiektów	Urząd Miejski w Supraślu	Co 3 lata	0	3

zabytkowych objętych działaniami w ramach programu				
2. c. Liczba wspartych obiektów infrastruktury z przeznaczeniem na cele gospodarcze	Urząd Miejski w Supraślu	Co 3 lata	0	3
3.Wzmocnienie bezpieczeństwa na obszarach rewitalizacji				
3 a. Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury	Urząd Miejski w Supraślu	Co 3 lata	0	5
3b. Liczba nowoutworzonych miejsc opieki dla dzieci do 3 roku życia*	Urząd Miejski w Supraślu	Co 3 lata	0	20
3 c. Liczba spotkań oraz imprez integrujących i aktywizujących seniorów	Urząd Miejski w Supraślu	Co 3 lata	17	21
3 d. Nadanie nowych funkcji powierzchni rewitalizowanej	Urząd Miejski w Supraślu	Co 3 lata	0	1,8 ha
3 e. Liczba nowoutworzonych podmiotów gospodarczych na obszarze rewitalizacji	Urząd Miejski w Supraślu	Co 3 lata	0	10
3 f. Liczba osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji	Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku	Co 3 lata	127	-15
4.Wzmocnienie działań interwencyjnych i profilaktycznych w obszarze zagrożeń środowiskowych				
4 a. Liczba imprez oraz kampanii profilaktycznych dotyczących zagrożeń środowiskowych i zdrowotnych uwarunkowanych nadmiernym hałasem komunikacyjnym	Urząd Miejski w Supraślu	Co 3 lata	0	4
5.Wzmocnienie działań interwencyjnych i profilaktycznych w obszarze zagrożeń bezpieczeństwa mieszkańców				
5 a. Liczba imprez oraz kampanii profilaktycznych dotyczących zagrożeń bezpieczeństwa uwarunkowanych nadmiernym ruchem drogowym	Urząd Miejski w Supraślu	Co 3 lata	0	10
5 b. Liczba wspartych obiektów infrastruktury powodujących zagrożenia bezpieczeństwa mieszkańców	Urząd Miejski w Supraślu	Co 3 lata	0	3

*Obecnie w gminie Supraśl nie ma żadnych miejsc opieki zinstytucjonalizowanej obejmującej opieką dzieci w wieku od 1 do 3 roku życia.

Tabela 18 Podmioty zaangażowane w implementację LPR

PODMIOT ODPOWIEDZIALNY	ZADANIA
POZIOM DECYZYJNY	
RADA MIEJSKA W SUPRAŚLU	<ul style="list-style-type: none"> • uchwała Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Supraśl • przyjmuje zmiany (modyfikacje) w LPR • podejmuje inne decyzje (w tym uchwały) bezpośrednio i/lub pośrednio wpływające na sprawność realizacji LPR • prowadzi ogólną koordynację nad wdrażaniem Programu Rewitalizacji
BURMISTRZ SUPRAŚLA	<ul style="list-style-type: none"> • przyjmuje Roczny harmonogram realizacji Programu Rewitalizacji • przygotowuje informację z realizacji Programu Rewitalizacji • podejmuje decyzje (merytoryczne i organizacyjne) bezpośrednio i/lub pośrednio wpływające na sprawność realizacji Programu Rewitalizacji
POZIOM WDROŻENIOWY	
WŁAŚCIWE MERYTORYCZNIE WYDZIAŁY/KOMÓRKI URZĘDU MIASTA SUPRAŚLA	<ul style="list-style-type: none"> • koordynują realizację LPR zgodnie z założonym Rocznym harmonogramem realizacji LPR, • organizują i prowadzi monitoring LPR we współpracy z innymi komórkami urzędu i gminnymi jednostkami organizacyjnymi oraz wnioskodawcami • prowadzą monitoring zewnętrznych źródeł finansowania rewitalizacji • organizuje system informacji dotyczącej możliwości finansowania rewitalizacji z zewnętrznych źródeł • prowadzą rejestr zaświadczeń wydawanych wnioskodawcom na potrzeby składanych aplikacji (źródła zewnętrzne), potwierdzających komplementarność projektu z LPR • organizują system ewaluacji LPR, • opracowują informację z realizacji LPR, • utrzymują kontakt z Komitetem Rewitalizacji oraz interesariuszami GPR, • koordynują działania promujące rewitalizację oraz wdrażanie mechanizmów włączania mieszkańców i innych podmiotów w proces rewitalizacji, • gromadzą dane (np. analizy, badania, sprawozdania, rejestry) dotyczące rewitalizacji <ul style="list-style-type: none"> • przygotowują Roczny harmonogram realizacji LPR
JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE, WNISKODAWCY REALIZATORZY PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	<ul style="list-style-type: none"> • planują i przygotowują do realizacji przedsięwzięcia inwestycyjne i remontowe, • realizują przedsięwzięcia inwestycyjne i remontowe oraz ich rozliczanie, • inicjują i organizują inwestycje wspólne oraz opracowują umowy z partnerami na ich realizację, • planują i przygotowują do realizacji przedsięwzięcia o wymiarze społecznym (tzw. projekty „miękkie”) • nawiązują współpracę z partnerami społecznymi i/lub instytucjonalnymi dotyczące partnerstw projektowych • przygotowują materiały do wniosków o dofinansowanie przedsięwzięć z funduszy celowych, • informują oraz aktywizują interesariuszy rewitalizacji (potencjalnych

wnioskodawców i/lub beneficjentów),

- prowadzą sprawozdawczość dotyczącą poziomu zaawansowania realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Realizacja niniejszego dokumentu wiązać się będzie z udziałem podmiotu zarządzającego i koordynującego poszczególne działania, a także monitoring i ocenę programu.

Głównym zadaniem organów Gminy Supraśl w zarządzaniu Programem Rewitalizacji jest jego:

- ukierunkowanie,
- uchwalenie,
- kontrolowanie
- i ocena z punktu widzenia strategii rozwoju.

Jest to wyjątkowo istotne z uwagi na znaczenie realizacji Programu dla sprawnej implementacji pozostałych instrumentów rozwoju gminy, a także np. dla możliwości pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych oraz zewnętrznych źródeł finansowania.

Pod względem przedmiotowym przewiduje się przeprowadzenie dwóch form monitoringu:

- Rzeczowy – weryfikacja realizowanych inwestycji zarówno pod względem organizacyjno-logistycznym, jak i zgodności z przyjętymi założeniami (w tym m.in. specyfikacja techniczną oraz harmonogramem) w ramach Programu Rewitalizacji i przygotowanej na jego podstawie szczegółowej dokumentacji inwestycji.

- Finansowy – monitorowanie wydatkowania środków na poszczególne inwestycje w oparciu o przyjęty budżet, w tym także pod względem pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania oraz kwalifikowalnością ponoszonych wydatków w kontekście obowiązujących wytycznych w tym zakresie.

Pod względem czasowym przewiduje się przeprowadzenie następujących form ewaluacji:

- *Ex-ante* – w ramach tego etapu założenia Programu Rewitalizacji zostaną przedstawione mieszkańcom Gminy Supraśl organizowanych w ramach konsultacji społecznych spotkań, a także udostępnione na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Supraślu. Zostały one również przedstawione na posiedzeniu Rady Miejskiej. Na podstawie uzyskanych w ten sposób opinii zostaną uwzględnione ewentualne poprawki, które pozwolą na skuteczniejszą realizację przyjętych założeń.

- *On-going* – w trakcie okresu realizacji Programu Rewitalizacji będzie prowadzona na bieżąco ewaluacja wszystkich kluczowych działań, aby jak najszybciej wykryć ewentualne nieprawidłowości i wprowadzić usprawnienia.

- *Mid-term* – po upływie połowy okresu obowiązywania Programu Rewitalizacji zostanie przeprowadzona ewaluacja pozwalająca na zweryfikowanie czy stopień realizacji założonych inwestycji wskazuje na zagrożenie przekroczenia przyjętego harmonogramu lub czy istnieje ryzyko wystąpienia poważnych przeszkód, które mogą utrudnić dalsze prace nad wykonaniem Programu.

- *Ex-post* – po zakończeniu wdrażania Programu Rewitalizacji planowane jest przygotowanie dodatkowego raportu podsumowującego wszystkie podjęte działania i oceniającego, czy udało się zrealizować wszystkie założone cele i osiągnąć zakładane poziomy wskaźników.

Raport ten jest szczególnie istotny, gdyż wynikające z niego rekomendacje pozwolą na sprawniejszą realizację Programu Rewitalizacji obowiązującego w kolejnej perspektywie czasowej. W ramach monitoringu i ewaluacji zakłada się również, że będą opracowywane coroczne raporty. W ramach tych dokumentów zostaną przedstawione istotne informacje o stopniu jego zarówno rzeczowej jak i finansowej realizacji ze szczególnym uwzględnieniem przyjętych wskaźników. Rada Miejska po zapoznaniu się z tymi sprawozdaniem będzie mogła podjąć uchwałę o wprowadzeniu ewentualnych zmian w obowiązującym Programie Rewitalizacji.

Aktualizacja Programu będzie prowadzona, o ile zajdzie taka potrzeba, co najmniej raz na trzy lata. Z pewnością aktualizacji będzie wymagała weryfikacja stopnia osiągnięcia wskaźników, szczególnie brak osiągnięcia celów w tym zakresie.

12 PARTYCYPACJA SPOŁECZNA W PROGRAMIE REWITALIZACJI GMINY SUPRAŚL

Partycypacyjne współdecydowanie w Supraślu zrealizuje zasadę partnerstwa, o której mówi art. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013. Opiera się ona na włączaniu szerokiego grona partnerów, a w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, przede wszystkim z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Proces partycypacji społecznej jest niezwykle istotny w prawidłowym prowadzeniu rewitalizacji¹³, mającej na celu przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym. Wymiar społeczny rewitalizacji stanowi podstawowe odniesienie dla planowania wszystkich działań na terenie Gminy Supraśl.

Wszystkie cele realizowane w sferze przestrzennej, gospodarczej i bezpośrednio społecznej zmierzają do tego, aby w obszarze wskazanym do rewitalizacji, czyli obszarze kryzysowym, nastąpiła odnowa społeczna. Zatem to właśnie mieszkańcy Supraśla, w tym szczególnie mieszkańcy objęci zagrożeniem wykluczenia społecznego i zawodowego oraz ich rozwój stanowią główny punkt odniesienia dla wszelkich działań rewitalizacyjnych. Działania te muszą być skoordynowane i dotyczyć zarówno infrastruktury, tworzenia warunków rozwoju przedsiębiorczości, jak i bezpośredniego wsparcia zagrożonych grup. W związku z tym niezwykle ważną kwestią jest **zaangażowanie mieszkańców w działania rewitalizacyjne**. Bariera dotarcia do mieszkańców i zaangażowania ich w prace na rzecz rewitalizacji jest najtrudniejsza do wyeliminowania.

Warto wybrać spośród mieszkańców najbardziej kryzysowych obszarów kilka osób, które pełnić będą rolę lidera społecznego. Dbać będą o czystość, o odnowione tereny, jak również będą głosem mieszkańców i łącznikiem pomiędzy obywatelami i urzędami. Ważne, aby takie osoby miały szacunek wśród społeczności lokalnej i były na tyle charyzmatyczne, żeby zachęcić mieszkańców do przyswajania i wyrobienia dobrych nawyków.

Poprzednie doświadczenia rewitalizacji dotyczyły remontów i modernizacji infrastruktury, przy odsunięciu aspektu społecznego na dalszy plan. Jak pokazują jednak konsultacje społeczne prowadzone w procesie opracowania Programu Rewitalizacji Gminy Supraśl, następowała sukcesywna zmiana optyki tego procesu.

Zaangażowanie lokalnej społeczności jest o tyle istotne, że pozwala na prawidłowe zidentyfikowanie występujących problemów, wskazanie potrzeb i opracowanie konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Właściwe metody włączania interesariuszy powinny sprzyjać budowaniu poczucia współodpowiedzialności za proces rewitalizacji. Dotyczy to również współodpowiedzialności za realizowane projekty infrastrukturalne, których efekt jest niemal natychmiast widoczny.

Także wykorzystanie potencjału i wiedzy pracowników socjalnych jest kluczowe podczas przeprowadzenia rewitalizacji społecznej.

Partycypacja społeczna w procesie rewitalizacji Gminy Supraśl obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych.

We wstępnej fazie pracy nad programem została przeprowadzona ankieta (próba n=52) wśród mieszkańców na temat wyznaczenia obszarów zdegradowanych w gminie Supraśl. Celem ankiety było wskazanie obszarów kryzysowych w opinii mieszkańców. Pytania ankietowe dotyczyły wskazania najważniejszych problemów w sferze:

- ✓ społecznej,
- ✓ gospodarczej,
- ✓ środowiskowej,
- ✓ technicznej,
- ✓ funkcjonalno – przestrzennej.

W pytaniu otwartym umożliwiono respondentom wskazanie działań, które przyniosłyby największe efekty w procesie rewitalizacji. Ponadto odbyły się spacerowe tematyczne, wywiady pogłębione, jak też

¹³ Podaję za: Rewitalizacja: podejście partycypacyjne; Wydawnictwo: Oficyna Naukowa, Warszawa 2017.

spotkanie z interesariuszami procesu rewitalizacji. Poprzedziły one konsultacje społeczne na etapie zatwierdzenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji w gminie Supraśl.

Ze względu na rozpoczęcie prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji, od którego odstąpiono na późniejszym etapie prac, na etapie opracowywania *Diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Supraśl* prowadzono szerokie konsultacje społeczne. Partycypacja na tym etapie miała na celu zebranie uwag, opinii i propozycji dotyczących wyznaczenia obszaru rewitalizacji na podstawie analizy koncentracji negatywnych zjawisk ze sfery społecznej oraz uzupełniająco ze sfery gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno – funkcjonalnej oraz technicznej. Na etapie wstępnym odbyły się spotkania z grupami przedstawicielskimi oraz wywiady pogłębione, m.in. z pracownikami MOPS w Supraślu.

Konsultacje społeczne przeprowadzone zostały w dniach od 12 maja 2017 r. do 13 czerwca 2017 r. w następujących formach:

- otwartych spotkań konsultacyjnych: dn. 25 maja 2017 r. oraz dn. 8 czerwca 2017, z mieszkańcami, radnymi Rady Miejskiej, Sołtysami, Organizacjami Pozarządowymi, Klubami Sportowymi, Organizacjami Przedsiębiorców, przedstawicielami wydziałów i jednostek Urzędu Miasta i Gminy Supraśl.
- ankiety konsultacyjnej dotyczącej projektu Uchwały Rady Miejskiej w Supraślu w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Supraśl;
- formularza zgłaszania uwag dotyczącego projektu uchwały Rady Miejskiej w Supraślu w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Supraśla.

Konsultacje społeczne odbyły się w dniach od 1 czerwca 2017 roku do 30 czerwca 2017 roku. Ogłoszenie konsultacji było poprzedzone Obwieszczeniem Burmistrza Gminy Supraśl z dnia w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Supraśl na temat wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Supraśl.

W wielu miejscach w gminie rozwieszono zostały plakaty informujące o prowadzonych konsultacjach społecznych (przykładowa fotografia poniżej).

Zdjęcie 5 Plakat informujący o konsultacjach społecznych

W celu przybliżenia mieszkańcom założeń i celów rewitalizacji Gminy Supraśl w Biuletynie „Supraśl Nasza Gmina” (nr 2/2017, marzec - kwiecień) ukazał się artykuł na temat rewitalizacji, zarówno w wersji elektronicznej i papierowej (poniżej).

REWITALIZACJA GMINY SUPRAŚL

Od niedawna w Polsce obowiązuje nowa ustawa o rewitalizacji, a programy rewitalizacji powstają w oparciu o ministerialne wytyczne oraz instrukcje samorządu województwa. Polska włącza się do międzynarodowych projektów i programów rewitalizacyjnych od kilku lat.

Rewitalizacja to nie remont

Dotychczasowa rewitalizacja jedynie w ograniczonym zakresie przyczyniła się do rozwiązania problemów obszarów zdegradowanych. Programy w latach 2007-2013 były zazwyczaj jedynie formalnością konieczną przy ubieganiu się o dofinansowanie inwestycji ze środków unijnych.

Później z wielu projektów składających się na całość programu, realizowane były tylko te, które otrzymały wsparcie finansowe. Z reguły nie były one ze sobą powiązane, a głównej mierze dotyczyły poprawy stanu technicznego budynków i dróg. W ten sposób nie pozbywa się kryzysowych zjawisk społecznych, nie uzyskuje się również trwałej poprawy warunków życia mieszkańców na zdegradowanych obszarach. Rewitalizacja zgodnie z Wytycznymi nie może obejmować całej gminy, co należy sobie uświadomić już na wstępie. Wynika to z konieczności delimitacji. Takie są wymagania ustawowe.

Rewitalizacja w naszej gminie

Obecnie w Gminie Supraśl trwają prace nad opracowaniem gminnego programu rewitalizacji. Jest to proces, który polega na przeprowadzeniu diagnozy społeczno-gospodarczej w gminie oraz wytyczeniu na jej podstawie obszarów: zdegradowanego i rewitalizacji. Projekty rewitalizacji przygotowywane przez Gminę, w większym niż dotychczas stopniu, powinny obejmować obszary zdegradowane społecznie i problemowe, aby nadać im nowe funkcje społeczno-gospodarcze.

Dzięki temu Gmina, jak też przedsiębiorcy, wspólnoty mogą składać wnioski związane z rewitalizacją, zarówno społeczną, jak też funkcjonalno-użytkową, termomodernizacją oraz uzyskiwać dofinansowanie ze środków europejskich.

Rewitalizacja jako proces

Główna ulica, czy centralny rynek to w większości miast najważniejszy punkt, który przyciąga zarówno mieszkańców, jak i turystów. Szczególnie w przypadku gmin uzdrowiskowych, ważnych na mapie kulturowej Podlasia, jaką jest Supraśl. Brak rozwoju takiego miejsca jest odbierany jako upadek miasta. Tak stało się m.in. w Łodzi, ale są już pomysły na przywrócenie głównej ulicy tej metropolii wcześniejszej świetności. Obecnie rewitalizacja Łodzi jest traktowana jako modelowa.

Rewitalizacja jeszcze do niedawna oznaczała inwestycje w przesterżeni, ale obecnie to znacznie szersze pojęcie. To nie tylko przeciwdziałanie zjawiskom kryzysowym na obszarach zdegra-

dowanych, ale także pobudzanie społeczności, działalności gospodarczej.

Rewitalizacja jest jednak procesem, a nie remontem rynku, stawu czy cementarza, bo takie pomysły też się zdarzają. Chodzi o rozwój, ożywienie, pieniądze w obiegu lokalnym oraz związane mieszkańców ze swoją gminą. I tu pojawia się pytanie, kogo w tą rewitalizację mamy włączyć?

Rzeczywistym beneficjentem rewitalizacji są mieszkańcy, w tym lokalni przedsiębiorcy. Samorząd powinien być odpowiedzialny za prawidłowe koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji.

Głównym celem przygotowania projektu rewitalizacji jest uzyskanie jak największej ilości opinii z miarodajnych źródeł, co będzie możliwe dzięki skutecznemu włączeniu różnych grup interesariuszy.

Rewitalizacja to ożywienie

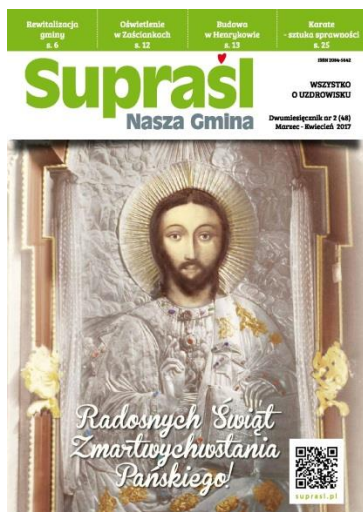
Obecnie trwają przygotowania do konsultacji społecznych, które mają rozpocząć się w najbliższych dniach. W sprawie kompleksowych działań na rzecz polepszenia jakości życia, a także stworzenia dobrych warunków dla działalności gospodarczej, będą mogli wypowiedzieć się wszyscy mieszkańcy Gminy Supraśl.

Szczegółów należy szukać na stronie internetowej urzędu miasta i gminy, w zakładce REWITALIZACJA.

Informacje będą ukazywały się na bieżąco.

Opracowanie:

Zespół Tomas Consulting S.A.

Zdjęcie 6 Artykuł na temat rewitalizacji w Biuletynie Supraśl – Nasza Gmina

Projekt uchwały Rady Miejskiej w Supraślu w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z załącznikami i formularzem konsultacyjnym dostępny był na stronie internetowej www.suprasl.pl w zakładce *Rewitalizacja*, na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej oraz w sekretariacie Urzędu Miejskiego w Supraślu, ul. J. Piłsudskiego 58, 16- Informacji Publicznej w Urzędzie Miejskim w Supraślu i filii Urzędu w Zaściankach ul. Szosa Baranowicka 58/4.

Konsultacje społeczne projektu uchwały Rady Miejskiej w Supraślu w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji były przeprowadzone w następujących formach:

1. Zbieranie uwag i wniosków w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego. Wypełnione czytelnie formularze było można dostarczyć:
 - a. drogą elektroniczną na adres e-mail: rewitalizacja@suprasl.pl wpisując w tytule „Konsultacje społeczne obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji”
 - b. drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miejskiego w Supraślu, w Urzędzie Miejskim w Supraślu w godzinach pracy Urzędu.
2. Zbieranie uwag ustnych do protokołu można było zgłosić w budynku Urzędu Miejskiego w Supraślu w godzinach pracy Urzędu, drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miejskiego w ślu ul. J. Piłsudskiego 58, 16-030 Supraśl lub filii Urzędu w Zaściankach ul. Szosa Baranowicka 58/4

lub bezpośrednio do Sekretarza Gminy w Urzędzie Miejskim w Supraślu w godzinach pracy Urzędu.

Wypełnione formularze można było przekazać do Urzędu Gminy Supraśl, drogą elektroniczną na adres rewitalizacja@suprasl.pl oraz drogą korespondencyjną na adres Urzędu.

Dodatkowo uwagi były zbierane podczas spotkań przeprowadzonych w ramach konsultacji, które odbyły się w 6 czerwca 2017 roku o godz. 18.00 w Sobolewie, Gminna Pracownia Edukacji Kulturalnej, ul. Szosa Baranowicka 94 oraz 8 czerwca 2017 roku o godz. 18.00 w Sali konferencyjnej Urzędu Miejskiego w Supraślu, ul. J. Piłsudskiego 58.

Podczas trwających konsultacji społecznych dotyczących projektu Uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Supraśl interesariusze mieli możliwość zgłaszania opinii oraz uwag na temat zaprezentowanych projektów uchwał oraz załączonych materiałów poprzez wypełnienie Formularza zgłaszania uwag.

Spotkania były poprzedzone konsultacjami w sprawie wyznaczenia obszarów zdegradowanych i rewitalizacji w gminie Supraśl, jak też spacerami tematycznymi, które miały ułatwić wyznaczenie obszarów. Dodatkowo we wrześniu i październiku 2017 roku odbyły się spotkania konsultacyjne dla autorów zgłaszanych projektów rewitalizacyjnych. Ponadto na ich prośbę przedłużono termin zgłaszania przedsięwzięć rewitalizacyjnych do LPR Supraśla. Wynikało to z potrzeby uzgodnienia zakresu danych projektów, ich kształtu oraz siły oddziaływania na obszary zdegradowane w Gminie Supraśl.

1. Przedmiot spotkań

Przedmiotem spotkań była dyskusja na temat przedstawienia propozycji zasięgu obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Supraśl, jak również zebranie uwag i sugestii do przedłożonego projektu uchwały.

2. Podmiot konsultacji społecznych:

Podmiotami przeprowadzonych konsultacji społecznych byli wszyscy mieszkańcy oraz poszczególne grupy interesariuszy działających na terenie Gminy Supraśl. Konsultacje skierowane były do szerokiego grona odbiorców, w tym przede wszystkim mieszkańców Gminy Supraśl.

3. Cel konsultacji społecznych

Bezpośrednim celem konsultacji społecznych było właściwe wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Supraśl, zgodne z sytuacją społeczną, gospodarczą, techniczną, przestrzenno-funkcjonalną oraz środowiskową Gminy.

Zaznaczono przy tym, że interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

1. mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
2. mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
3. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze Gminy działalność gospodarczą;
4. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze Gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
5. jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
6. organy władzy publicznej;
7. podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

W związku z tym bezpośrednim celem przeprowadzonych konsultacji było poddanie do zaopiniowania mieszkańcom oraz interesariuszom wyznaczonych terenów, jak też pogłębienie istotnych z punktu widzenia informacji na temat potrzeb rewitalizacyjnych, szukanie wspólnych rozwiązań.

Partycypacja społeczna jest niezwykle istotnym elementem działań rewitalizacyjnych¹⁴. Udział społeczeństwa obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych. Dlatego też bezpośrednim celem konsultacji społecznych była poprawa jakości decyzji oraz legislacji.

Udział interesariuszy w procesie rewitalizacji pozwolił na wysłuchanie racji różnych stron oraz dał możliwość odpowiednio wczesnego wychwycenia błędów i potrzeb, a tym samym stworzenia bardziej wyważonych rozwiązań.

Spotkanie odbyło się 06.06.2017 r. o godz. 18:00 w Sobolewie, Gminna Pracownia Edukacji Kulturalnej, ul. Szosa Baranowicka 94. W spotkaniu udział wzięło 8 osób (fotografia poniżej).

Zdjęcie 7 Spotkanie w Sobolewie – czerwiec 2017

W formie moderowanej dyskusji zebrano od uczestników spotkania uwagi i opinie na temat omawianego dokumentu. Podczas spotkania dyskutowano na temat głównych problemów i potrzeb mieszkańców oraz użytkowników wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Poniżej zapisane są zgłoszone propozycje:

- ✓ Odnowienie gminnej pracowni edukacji kulturalnej;
- ✓ Potrzebę utworzenia żłobka lub miejsca opieki dla dzieci w wieku do trzeciego roku życia;
- ✓ Potrzebę rozszerzenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji na bloki w Sobolewie;
- ✓ Zagospodarowanie terenów przemysłowych, w tym żwirowni.

¹⁴ Podaję za: W. Wańkowicz, Rewitalizacja i planowanie przestrzenne stref społecznie wykluczonych: poradnik, Wydawnictwo: Kraków: Instytut Rozwoju Miast, 2011.

Zdjęcie 8 Spotkanie w Sobolewie – wrzesień 2017

Dyskutowano również o konieczności działań na rzecz społeczności w Sobolewie, szczególnie mieszkańców bloków, którzy byli związani zawodowo ze zlikwidowanym PGR. Poniższa fotografia ukazuje stan zdegradowania budynków po dawnym Folwarku w Sobolewie. Od roku 1988 stan nie uległ znaczącej poprawie.

Zdjęcie 9 Widok na dwór w Sobolewie - stan z 1988 r.

Fot. Piotr Mastalerz, Neg. OW PSZOZ Białystok, nr D 2127; źródło: portal MiniGo: Historyczne kompozycje ogrodowe i parkowe wschodniej Polski.

Kolejne spotkanie odbyło się 08.06.2017 r. o godz. 18.00 w Sali konferencyjnej Urzędu Miejskiego w Supraślu, ul. J. Piłsudskiego 58.

Z powodu warsztatowego charakteru prowadzonych konsultacji uwagi złożone podczas spaceru badawczego oraz spotkania konsultacyjnego nie mają w raporcie przypisanej konkretnej osoby zgłaszającej opinię.

Również w celu zachowania anonimowości respondentów wywiadu, opinie tych osób są wyrażone bez podania danych osobowych. Zebrane podczas wszystkich form konsultacyjnych uwagi w przeważającej mierze dotyczyły zróżnicowanych problemów występujących na obszarze rewitalizacji, w szczególności działań jakie zdaniem interesariuszy powinny zostać podjęte w Supraślu oraz innych opinii na zagadnienia związane z szeroko rozumianym rozwojem Gminy. Zostały one skierowane do grupy roboczej ds. rewitalizacji do dalszych prac w ramach tworzenia programu rewitalizacji.

Uczestnicy spotkań zwracali uwagę w swoich wypowiedziach przede wszystkim na brak miejsca, w którym mogliby spędzać czas wolny, jak też niedoborów w zakresie infrastruktury. Propozycje dotyczyły

zarówno zagospodarowania przestrzennego w postaci nowych budynków lub zagospodarowania istniejących obiektów. Posiadanie takiego otwartego miejsca do spotkań jest bardzo wyraźną potrzebą mieszkańców gminy.

Propozycje wydarzeń i działań w przestrzeni Gminy:

- W parku kino „pod chmurką”;
- Stadion – mecze piłkarskie, rozgrywki sportowe, wydarzenia kulturalne.
- Park rozrywki na Stadionie: miejsce do spędzania czasu wolnego, aktywności sportowej mieszkańców.
- Budowa oświetlenia w Gminie.
- Budowa dublerów dojazdowych w Sobolewie.
- Skatepark.
- Przeciwdziałanie emigracji meldunkowej, głównie w Henrykowie, Sobolewie, Zaściankach i Grabówce.
- Zlikwidowanie barier architektonicznych poprzez budowę podjazdów dla wózków inwalidzkich i dziecięcych.
- Rewitalizacja infrastruktury drogowej - usprawnienie komunikacji.
- Zapobieganie niechęci do podjęcia pracy, zbyt duża zależność od MOPS, Caritas
- Organizowanie dla młodzieży gier terenowych.
- Biegi rodzinne na stadionie (kontynuacja tradycji).
- Park linowy.
- Likwidacja barier architektonicznych, szczególnie dla osób niepełnosprawnych i wózków dziecięcych.
- Remont kanalizacji w Sobolewie.
- Remonty dróg.
- Turnieje rodzinne (mecze piłkarskie) na Stadionie w celu promocji zdrowego stylu życia i współpracy międzypokoleniowej.
- Gry miejskie oraz rekonstrukcje historyczne na terenie Supraśla – np. poznawania historii miasta.
- Szkolenia, kursy, przekwalifikowanie połączone z praktyczną nauką zawodu u pracodawców oferujących zatrudnienie
- Aktywizacja środowiska lokalnego nakierowana na wprowadzanie zmian w ich miejscu zamieszkania.
- Naprawa istniejącej instalacji wodno -kanalizacyjnej i budowa nowych odcinków.
- Opracowanie dokumentacji dróg i ścieżek rowerowych.

Zdjęcie 10 Warsztaty Lego w Sobolewie 18 Lipca 2017

Zdjęcie 11 Warsztaty Lego w Sobolewie 18 Lipca 2017

Podczas półkolonii dla dzieci z Gminy Supraśl w Gminnej Pracowni Edukacji Kulturalnej w Sobolewie dnia 18 lipca 2017 odbyły się warsztaty Lego z wykonawcą opracowującym LPR, pokazujące m.in. możliwość odnowienia własnej miejscowości (fotografie powyżej).

W trakcie opracowywania Programu Rewitalizacji Gminy Supraśl wielokrotnie zarówno autorzy dokumentu, jak też władze Gminy otrzymywali od interesariuszy projektu ciekawe i wieloaspektowe uwagi.

W terminie od 12 września do 19 października 2017 roku przyjmowane były fiszki przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Spotkania z autorami propozycji odbyły się w dniach:

- 21 września 2017 roku – Dom Ludowy w Supraślu, w godz. 16.00-18.00,
- 28 września roku – Sobolewo, w godz. 16.00-18.00,
- 17 października – Supraśl, w godz. 10.00-12.00, Urząd Miejski w Supraślu - Spotkanie z grupami przedstawicielskimi (przedstawiciele organizacji pozarządowych) oraz przedsiębiorcami.

Tak szeroko zakrojona partycypacja społeczna została podsumowana przyjmowaniem uwag i opinii na temat projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Supraśl. Dodatkowo przed uchwaleniem Programu prowadzono dnia 14 listopada 2017 Punkt Konsultacyjny. Osoby przybyłe na spotkanie nie zgłaszały uwag do opracowania, a jedynie pytały o możliwość faktycznej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w kontekście potrzeb społecznych. Podczas posiedzenia Komisji Infrastruktury i Pożytku Publicznego dnia 30 listopada 2017 r. przedyskutowano sposób założeń przewidywanych działań rewitalizacyjnych. Komisja wydała pozytywną opinię na temat opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Supraśl na lata 2017-2023.

Szeroko zakrojony proces partycypacji społecznej pokazał zainteresowanie wszystkich interesariuszy rewitalizacji w budowaniu odnowionej Gminy Supraśl. Niezbędnym elementem zarządzania procesem rewitalizacji jest uwzględnianie w nim udziału społecznego, co wynika nie tylko z przyjmowanych w państwach demokratycznych praw obywatelskich i procedur, ale również ze specyfiki tego procesu. Proces odnowy przestrzeni bez udziału zamieszkujących tę przestrzeń ludzi, bez ich akceptacji dla prowadzonych przekształceń oraz bez planu działania na rzecz grup nieuprzywilejowanych nie może się udać. Rewitalizacja pozwala na pełen udział społeczności lokalnej w procesie, który właśnie dla tej społeczności zostaje de facto prowadzony. Rewitalizacja musi być zaplanowana i przeprowadzona z zachowaniem istniejącej substancji materialnej wraz z obecnymi mieszkańcami, jak też właścicielami lokalnych przedsiębiorstw.

Proponujemy zatem rewitalizację stwarzającą możliwości czynnego uczestnictwa (jak też wkładu) ze strony wszystkich uczestników. Oprócz władz Gminy Supraśl mamy na myśli deweloperów, inwestorów, remontujących jeden obiekt i mieszkańców, którzy dysponują własnymi rękami i umiejętnościami rzemieślniczymi, co pozwala na przeprowadzenie modernizacji przestrzeni wspólnych albo wspólne urządzenie podwórka. W Gminie Supraśl podejmowane są tego typu inicjatywy, oddolne, wspólne,

potwierdzające model partycypacyjny nie tylko w wymiarze teoretycznym. Warto powołać się w tym miejscu na ostatnią aktywność obywatelską mieszkańców Ciasnego, którzy wyremontowali własnym sumptem boisko (http://www.suprasl.pl/aktualnosci_kulturalne/mieszkanicy-wyremontowali-boisko-w-ciasnem).

Spirala degradacji zapoczątkowana przyczynami materialnymi doprowadza do dezintegracji społecznej. Pojawia się lub rośnie ubóstwo, wykluczenie społeczne, bezrobocie, problemy zdrowotne mieszkańców, przestępczość¹⁵. Realizacja Programu Rewitalizacji Gminy Supraśl ma zatem zapobiegać takim niekorzystnym zjawiskom społecznym.

12. SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU REWITALIZACJI W ZAKRESIE PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

W związku z opracowaniem Programu Rewitalizacji możliwe będzie dokonanie zmian w uchwałach definiujących politykę planowania zagospodarowania przestrzennego przyjętych przez Radę Miejską w Supraślu, tj.:

- w uchwałach dotyczących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Zmiany w wieloletniej prognozie finansowej gminy

Po uchwaleniu Programu Rewitalizacji Rada Miejska w Supraślu wprowadza przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w tym programie, służące realizacji zadań własnych gminy, do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy.

PODSUMOWANIE

Opracowanie *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Supraśl na lata 2017-2023* zostało zakończone poddaniem konsultacjom społecznym tego dokumentu. Interesariusze procesu rewitalizacji dotychczas wykazali się aktywnym udziałem w tworzeniu LPR, co bezpośrednio przełożyło się na kształt dokumentu. Partycypacja społeczna dała możliwość określenia zarówno problemów, jak też potencjałów na terenie obszarów przeznaczonych do rewitalizacji, jak też potrzeb w zakresie ratowania obszarów zdegradowanych. Prace związane z opracowaniem *Lokalnego Programu Rewitalizacji Supraśla na lata 2017-2023* realizowane były przy aktywnym udziale społeczeństwa, które na etapie tworzenia dokumentu miało możliwość wniesienia własnych pomysłów, opinii, stanowisk, sprzeciwu, aprobaty. Konsultacje społeczne były skierowane do szerokiego grona odbiorców: mieszkańców Supraśla, przedstawicieli sektora gospodarczego, jak też pozarządowego.

Głównym celem Programu było przejrzyste określenie potrzeb z zakresu rewitalizacji na terenie Gminy Supraśl i zaprogramowanie interwencji, którą z założenia zamierza się zrealizować z udziałem środków finansowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020.

Lokalny Program Rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy tak, aby nie pomijać aspektu społecznego, kulturowego, ekonomicznego, przestrzennego, technicznego i środowiskowego, dotyczącego zarówno danego obszaru, jak też jego otoczenia.

Program to przede wszystkim narzędzie do planowania, koordynowania oraz integrowania różnorodnych projektów z zakresu rewitalizacji, który opracowywany i przyjmowany jest przez samorząd gminy w drodze uchwały zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy o samorządzie gminnym.

¹⁵ Źródło: Krzysztof Herbst, Wytyczne w zakresie partnerstwa lokalnego i animacji lokalnej dla potrzeb projektu „Rewitalizacja społeczna”, Opracowanie dla CRZL, Warszawa 2010.

Spis Map:

Mapa 1 Gmina Supraśl.....	7
Mapa 2 Strefy "A" i „B” z naniesieniem istniejących zakładów lecznictwa uzdrowiskowego i urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego i oznaczonymi ulicami /w skali 1:10.000	9
Mapa 3 Jednostki urbanistyczne Gminy Supraśl	20

Spis Rysunków:

Rysunek 1 Liczba mieszkańców Gminy Supraśl na przestrzeni lat 2013-2016.....	8
Rysunek 2 Podobszar rewitalizacji Supraśl	78
Rysunek 3 Zagrożenie hałasem komunikacyjnym na podobszarze rewitalizacji Supraśl	85
Rysunek 4 Rozmieszczenie wyrobów azbestowych na podobszarze rewitalizacji Supraśl.....	86
Rysunek 5 Układ komunikacyjny na podobszarze rewitalizacji Supraśl.	87
Rysunek 6 Użytkowanie terenu na podobszarze rewitalizacji Supraśl.	89
Rysunek 7 Sieć wodno-kanalizacyjna na terenie miasta Supraśl.....	90
Rysunek 8 Mieszkaniowy zasób komunalny na podobszarze rewitalizacji Supraśl.	92
Rysunek 9 Dziedzictwo kulturowo-materialne na podobszarze rewitalizacji Supraśl.	94
Rysunek 10 Podobszar rewitalizacji Sobolewo.	97
Rysunek 11 Ocena hałasu komunikacyjnego w punkcie pomiarowym w Grabówce w 2013 r.	104
Rysunek 12 Wyroby zawierające azbest na podobszarze rewitalizacji Sobolewo.	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Rysunek 13 Układ komunikacyjny na podobszarze rewitalizacji Sobolewo.	106
Rysunek 14 Sieć wodno-kanalizacyjna na obszarze sołectw Grabówka, Sobolewo i Zaścianki.	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Rysunek 15 Użytkowanie terenu na podobszarze rewitalizacji Sobolewo	107
Rysunek 16 Dziedzictwo materialno-kulturowe na podobszarze rewitalizacji Sobolewo.	109
Rysunek 17 Drzewo celów LPR Supraśl.....	131

Spis Tabel:

Tabela 1 Obszar rewitalizacji w Gminie Supraśl	71
Tabela 2 Negatywne zjawiska społeczne na podobszarze rewitalizacji Supraśl.	78
Tabela 3 Wyniki egzaminu w VI klasie szkoły podstawowej w Sportowej Szkole Podstawowej im. Ferdynanda Mareckiego w Zespole Szkół Sportowych w Supraślu w 2016 r. w %.	79
Tabela 4 Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gimnazjum Sportowym im. Ryszarda Kaczorowskiego w Zespole Szkół Sportowych w Supraślu w 2016 r. w %.	79
Tabela 5 Problemy gospodarcze na podobszarze rewitalizacji Supraśl.	80
Tabela 6 Struktura demograficzna na podobszarze rewitalizacji Supraśl.	81
Tabela 7 Hałas komunikacyjny na drodze wojewódzkiej nr 676 w Supraślu w 2015 r.	84
Tabela 8 Mieszkaniowy zasób komunalny na podobszarze rewitalizacji Supraśl	91
Tabela 9 Zasób zabytkowy na podobszarze rewitalizacji Supraśl	93
Tabela 10 Problemy społeczne na podobszarze rewitalizacji Sobolewo	99
Tabela 11 Wyniki egzaminu w VI klasie szkoły podstawowej w Szkole Podstawowa w Zespole Szkół im. Elizy Orzeszkowej w Sobolewie w 2016 r. w %.	99
Tabela 12 Wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gimnazjum w Sobolewie w Zespole Szkół im. Elizy Orzeszkowej w Sobolewie w 2016 r. w %.	100
Tabela 13 Problemy gospodarcze na podobszarze rewitalizacji Sobolewo.	101
Tabela 14 Struktura demograficzna na podobszarze rewitalizacji Sobolewo	102
Tabela 15 Ocena hałasu komunikacyjnego w punkcie pomiarowym w Grabówce w 2013 r.	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Tabela 16 Kluczowe zjawiska negatywne i potencjały na obszarze Miasta Supraśl	114
Tabela 17 Lista elementów potencjału.....	118
Tabela 18 INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH W GMINIE SUPRAŚL	177
Tabela 19 Powiązania wskaźników dotyczących obszarów zdegradowanych w gminie Supraśl	181
Tabela 20 Podmioty zaangażowane w implementację LPR.....	187

Spis Zdjęć:

Zdjęcie 1 Centrum Supraśla	10
Zdjęcie 2 Pałac Buchholtzów	11
Zdjęcie 3 Powalone drzewa w Supraślu	83
Zdjęcie 4 Zabytkowy budynek plebanii	133
Zdjęcie 5 Plakat informujący o konsultacjach społecznych	190
Zdjęcie 6 Artykuł na temat rewitalizacji	191
Zdjęcie 7 Spotkanie w Sobolewie	193
Zdjęcie 8 Spotkanie w Sobolewie	194
Zdjęcie 9 Widok na dwór w Sobolewie - stan z 1988 r.	194
Zdjęcie 10 Warsztaty Lego w Sobolewie 18 Lipca 2017	195
Zdjęcie 11 Warsztaty Lego w Sobolewie 18 Lipca 2017	196